

ANTON GHITTA

**JURNAL DE RĂZBOI
NE AVÂNTĂM SPRE VEST II**

**Editura Concordia
2019**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JURNAL DE RĂZBOI - NE AVÂNTĂM SPRE VEST II/Anton, Ghitta

Concordia, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-627-134-9

Format C5 204 pagini

Editura Concordia Arad

Tel/Fax: 0257-533143; Mobil: 0743-881063

e-mail: office@editura-concordia.ro; stetcupetru@yahoo.com

web: www.editura-concordia.ro

Editură înregistrată la Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Editor: Petre Ștețcu

Redactor de carte: Ovidiu Balint - Fundația ART CLASIC

Tipărit la : Tipărit la Tipo STAMPA S.R.L. Arad

Tel.: 0257-349004; Mobil 0743-258782

e-mail: stampasrl@yahoo.com

Culegere: Ioana Octavia Balint

Procesare computerizată: Petru Ștețcu

Corectură: Ovidiu Balint

Machetare: Petru Ștețcu

Procesare PDF: Petru Ștețcu

Coperta: Doru Gomboș, Claudia Rațiu

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin autorului. Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al editorului, fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Dragă cititorule,

am întâlnit foarte multe personalități. Dar întâlnirea cu acest jurnal a fost ca o baie într-o cascadă de emoție.

Pur și simplu, prezentam Jurnalul de război al cărui autor a fost locotenentul Staicu pe al cărui manuscris, proaspăt scos de sub tipar, era o dedicație către un anumit „Toni”. Cumva, le-am găsit pe nepoatele celui căruia îi era dedicat manuscrisul: Alexandra Soiu și Maria Friedlander. Pe care le-am invitat la evenimentul de lansare a Jurnalului scris de ofițerul Staicu. Amândouă erau în primul rând de scaune. Am zis eu ce am zis, iar la finalul prezentării mi-au întins patru carnețele învechite. Mai mici decât o palmă de om. „Sunt jurnalele unchiului nostru!”. Atât mi-au spus.

Nu știu cum am început să lăcimesz. Parcă aș fi strâns mâna unui ofițer din Armata Română care îmi încredința drapelul de luptă ca amintire. Nici măcar nu știam ce era scris în ele. Asta am simțit. Am deschis, la întâmplare, unul dintre carnețele. Avea încă un creion cu care se scrisese în carnețel.

Erau jurnalele de front ale acelui Toni, cui îi era dedicat jurnalul de război al lui Staicu. M-am gândit că Staicu nu a știu că Toni, prietenul lui, scrisese și el un jurnal, dar din modestie nu a spus nimănui.

Mai mult de 70 de ani, cuvintele scrise pe un pat de armă, pe un colț de masă, pe un genunchi obosit, pe o margine de lume, de fapt, au așteptat să își dea întâlnire cu mine.

Așa am avut șansa să aflu că Toni a fost Ghitta Anton, arădean de-al nostru. Iar cele două nepoate de frate au avut același nume de Ghitta.

Ce fel de nume e ăsta? Se pare că are origini aromâne.

Despre carnețele, ce să vă spun?

Scrisul este mic. Dar extrem de ordonat. Scrierea e foarte calmă, coerentă. Poate că în ultimul dintre carnețele se poate ghici o nerăbdare a întoarcerii acasă. Fiindcă multe dintre cuvinte au fost greu de descifrat. Și, totuși, parcă literele au demnitatea unei datorii îndeplinite.

Jurnalul este ca un album cu fotografii. Dacă închizi ochii după ce ai citit fiecare propoziție, îți poți imagina ce a văzut Anton Ghitta.

Una peste alta, cred că este o mărturie unică în istoria nescrisă a României. Rar s-a întâlnit ca o campanie militară a Armatei Române să fie prezentată prin intermediul a doi ofițeri, fără ca unul dintre ei să fi știut de scrierea celuilalt.

Dacă jurnalul lui Staicu este o amintire romanțată, extrem de bine scrisă, acest jurnal are precizia dintr-o cătare de pușcă și, în același timp, privirea unui trăgător care stă cu degetul pe mâner, nu pe trăgaci. Fiind cu gândul acasă!

Ovidiu Balint

1 Ianuarie 1944 (Sâmbătă)

Anul Nou m'a găsit la popota din Tomaschewka în anturajul Locotenent Colonel Stăncescu, Ivanov, Medic Căpitan Dr. Volschi Vl., Sublocotenent Copoiu, Aliman și șeful meu direct Sublocotenent Florinel Lucan. Am ascultat cuvântarea Majestății Sale Regelui, a Mareșalului Conducător, după care am jucat jocuri sociale cu Ivanov până pe la 4 dimineța. Apoi a deraiat totul ca la Crăciun. Rupea de ziuă pe la 5 când m-am întors la Punctul de Comandă. L-am așteptat la poartă pe Lucan, vorbind cu santinela, om sosit nou pe front cu schimbul I. Ne-am felicitat și îmbrățișat cu Lucan. Dimineța a trecut cu vizite, felicitări din toate părțile, telefonări. Apoi am dormit circa două ceasuri. Seara la popotă am auzit părăsirea Jilamului. Ce ne aduce noul an? În cercul intim, la care se adaugă și dragul nostru Pantelimon, am scris scrisori acasă, cu gânduri aievea și speranțe pentru viitor în ciuda prezentului.

2 Ianuarie 1944 (Duminică)

O zi furtunoasă; am neplăcerea cu Ivanov pe care o aplanez însă corect și demn. Discuția cu calul Epolit care ia proporții, înjurături, bruscări, procese. Ce caraghioase sunt toate. După cină lucrăm cu Lucan mult și bine la jurnal și alte documente. Terminăm tot ce am plănuțit.

3 Ianuarie 1944 (Luni)

O zi interesantă, după un somn de două ore. Senin, cu soare, care prevestește înșelător parcă primăvara. Primesc scrisori foarte frumoase și interesante de la frați și Părinți. Și-au petrecut mai frumos și bine Crăciunul ca și cum aș fi putut presupune din scrisorile anterioare. Căpitanul Weege la noi. Lucru asiduu până la prânz. După masă nu fac nimic. Încerc să dorm dar vin Schneider și Schultz, apoi scriu scrisori după cină.

4 Ianuarie 1944 (Marți)

Lucrăm liniștiți. Vine Eichelbaum cu avizul că ne mai vine un divizion de artilerie - călăreți. Prietenul lui Lucan, Trestioreanu la

Tomaschewka. Soare primăveratic. Atacul de Stuka. Seara problema executării instrucției, mi-e milă de Pantelimon, îl văd cum se zbugiumă. Cetesc „Medeleni”.

5 Ianuarie 1944 (Miercuri)

Zi aglomerată. Sosește de dimineață Diaconu cu satelitul german ia la rând pe toți cu un zel de expert străin. Sosește generalul Metgker cu un General Cololonel de Pioneri. Se îmbracă în mantale românești fără galoane. Sosește Maioul Georgescu C. Alex cu ofițerii săi. Mă recunoaște, foarte drăguț cu mine. Lucrăm val vârtej de toate și amestecate. În sfârșit pleacă la rând toți. Am primit trei scrisori cu vești bune de acasă. După masă apoi nimic nu mai facem. Noi atacuri cu Stuka. Apoi scriu la mașină. Seara scrisori particulare. Cetesc Medeleni.

6 Ianuarie 1944 (Joi)

De dimineață pleacă toți la teatru. Eu lucrez liniștit la ale mele. Maiorul Georgescu aici. Apoi Sublocotenentul Bende cu noul său ajutor. Diaconu din nou la noi îl pisează pe bietul Pantelimon. După masă nimic. Cetesc „La Medeleni” până seara târziu.

7 Ianuarie 1944 (Vineri)

Pleiadă de oaspeți. Colonelul Iliescu cu Diaconu, Maiorul Thil etc. Lucrez cam plictisit. Încerc să mă înfrânez. Reușesc până la urmă. Problema Punctul de Comandă înaintat din nou acută. Eu simt schimbare de sector în aer. Prea multă artilerie s'a aglomerat aici în sector. După masă somn, apoi „La Medeleni”. Scriu acasă.

8 Ianuarie 1944 (Sâmbătă)

O zi complet proastă prin felurite vizite, complicații, aiureli.

Constituirea unei grupări de artilerie de atac sub comanda Colonelului Rohn. Se înființează un tălălău adus de Ivanov pentru a „ne ajuta cu muniția” - o porcărie. Se stabilește că nu plec la adăpost. Biroul se împarte în două. Lucan la P.C. operații, eu la Tomaschewka.

9 Ianuarie 1944 (Duminică)

Consfătuirea la Colonelul Rohn. Căței lui von Harlen. Gruparea de atac - cum se va desfășura etc etc. Atacul cu Stukas-uri, distrugerea podului. După masă, turbarea. Așa zisul „ajutor” mă exasperează. Nu mă pot din nou stăpâni. Maiorul Georgescu Cezar.

10 Ianuarie 1944 (Luni)

O zi stupidă. Mă enervez îngrozitor de dimineață, ca apoi toată ziua să mă doară inima. După masă groaznicul accident al unui Sublocotenent Lungulescu, pe care nu l-am cunoscut, dar screea atât de cald Părinților săi. L-a accidentat mortal un „faust-patron”. Primesc câteva scrisori, de la Barbu. Dr. Săvulescu, Picko și Franți cu adnotări de Părinți. Atmosferă stupidă cu tolomacul și cu Mama Soacră. Unde sunt vremurile bune cu Lache?

11 Ianuarie 1944 (Marți)

Din nou nervi, din nou aiureli multiple. După masă groaznica discuție cu Diaconu. Mă țin slab, mă eschivez. Bietul Lucan intră în joc. Era necavalerească purtarea mea. După cină ne explicăm. Ne dăm mâna. Însă toată noaptea sâr din pat chinuit de remușcări și de neliniște sufletească.

12 Ianuarie 1944 (Miercuri)

Stăncescu pleacă la conferință. Ivanov vine la noi și lucrează serios, real, frumos. E parcă mai bine cu el decât în băjbâiala cu „Tolomacul”. Raporturile cu Lucan intime, apoi din ce în ce mai bune, ca să se sfârșească a fi seara cele cordiale. Unitățile din Regimentul 42 Artilerie la noi griji multiple cu îndrumarea lor. Situația stupidă a munițiilor. Primesc scrisori de la Părinți și de la Gheorghiuță.

13 Ianuarie 1944 (Joi)

O zi agitată cu telefoane. Tolomacul cu pretențiile lui. Lucan e cel bun și drăguț de altădată. Lucrăm agitat toată ziua. Grija tablelor de tragere se spulberă. După masă, pregătirile lui „Puștiu” pentru a pleca pe poziție. Discuțiile Tolomacului cu noi toți. Pantelimon respectabil. Seara Lucan pleacă, vorbim la telefon, apoi lucrăm până târziu.

14 Ianuarie 1944 (Vineri)

De dimineață aflu de cheful Ivanov - Volschi. Îmi vine să plâng de descurajare pentru derăpănarea aceasta. Apoi vârtejul lucrărilor mă cuprinde. Telefonări, informări, la Locotenentul Bender, Schwartzbau aici, Căpitanul Țica aici, Kanje la noi. Fel de fel de lucruri. Toate însă cu calm și bine aranjate. Deziluzia cu pierderea ceasului. După masă asidue telefonări în toate părțile. Colonelul vine spre seară prost dispus, agitat, pleacă pe poziție. La Ivanov cu rezultatele cantonării lui Locotenent Stoenescu. Chestia Lucan - Ivanov și scriu lui Lucan o scrisoare.

15 Ianuarie 1944 (Sâmbătă)

Lucrăm asiduu după plecarea Steerilor ce a produs numai încurcături. Lucan îmi mulțumește pentru rândurile trimise. Incidentul s'a aplanat. Și și-a exprimat regretul. După masă se aude venirea înlocuitorului lui Copoiu. Seara lucrăm până târziu. Fac raport să mi se ceară înlocuitor.

16 Ianuarie 1944 (Duminică)

Sosește Sublocotenentul Pop Ovidiu, dela Timișoara, băiat fin, drăguț, calm. Iar Locotenentul Stănciulescu St. este mutat tot la noi pentru Sun - Gaze. Copoiu se pregătește pentru plecare. Furia munițiilor în desfășurare. Convorbiri foarte calde la telefon cu Puștiul meu, Lucan. Sunt toată ziua nervos, imposibil. Ninge frumos. E rece. Primesc trei scrisori de acasă.

17 Ianuarie 1944 (Luni)

Lucrez la fel de fel de fleacuri, însă merge totul binișor. La Ivanov, scriu un raport dictat de dânsul, îmi dă șocolată. Cu Lucan lungi convorbiri telefonice din ce în ce mai calde. După masă lucru alene. După cină, Rodea la noi. Râdem, povestim multe până târziu. Apoi lucrez încă.

18 Ianuarie 1944 (Marți)

Lucrez mult și bine. Enervări mai puține. După masă, accidentul mortal. La Rodea, apoi dânsul la mine. Seara, enervarea cu informațiile stupide, apoi liniște. Rodea la noi. După aceea lucrez până la 1 noaptea. Sunt foarte obosit.

19 Ianuarie 1944 (Miercuri)

Primesc scrisori multe. Telefonări calde cu Lucan. Se plânge de situația lui cu schimbul. Rodea la noi. Eu la Rodea. Chestia Copoiu. Apoi totul se limpezește. Copoiu pleacă mulțumit. Am rămas singur din vechea grupare.

20 Ianuarie 1944 (Joi)

Lucrez liniștit, însfârșit și la jurnal. Procese pentru cârpa în ciorbă, vacile furate. Râd de mă prăpădesc. După masă, Jabroch la mine, apoi lucrez mai departe. La Rodea, apoi vorbim la telefon, cu Lucan discutăm foarte călduros.

21 Ianuarie 1944 (Vineri)

Scriu la mașină, telefonez, scriu fel de fel. Vestea eventualei și apropiatei plecări a lui Ivanov. După prânz ascult muzică, un dor nestins după ai mei. Tristețea pentru că rămân singur din vechii mei șefi și camarazi. Apoi lucrez până seara. După cină pietre, Lucan convorbire lungă de tot.

22 Ianuarie 1944 (Sâmbătă)

După radio jurnal începe munca. Adjutantul vine la popotă, eu alerg între P.C. și popotă. Enervarea cu muniția, apoi calm. Discuția

cu Lucan la telefon - ne înțelegem acum atât de bine. Descurajatoare poveste a situației muniției. O neliniște sufletească mă cuprinde în mod neașteptat și inexplicabil. După masă dorm două ceasuri - era timpul. Sosesc între timp 2 ofițeri activi noi și trupe. Se vorbește și de sosirea unui plutoniu. Lucan va pleca - i-a venit schimbare ciudată a situației, încerc o oboseală sufletească la plecarea acestui copil care în ciuda împrejurărilor diverse mi-a rămas drag. Pleacă toți, numai Rodea mai este. Telefonice îmi rămâne el. Seara primesc scrisori de acasă. Franți așteaptă momentul plecării la unitate, Sandu poate s'a și dus după. Oare nu vor evita nici ei războiul? Barbu îmi scrie pe lung și foarte frumos. După cină, de vorbă cu Lucan. Apoi lucrez până târziu pregătesc predarea biroului. Noul șef este Staicu. Îl doream din tot sufletul pe Pantelimon.

23 Ianuarie 1944 (Duminică)

La radio jurnal. Apoi pe poziții. E bine, simpatic, dar cam izolat. Farmecul prezenței lui Lucan + Pantelimon. Lucan abătut că nu i-a venit înlocuitorul. Apoi înapoi, poeziile de la Tomaschewka, mă înfurii. După masă sosește și înlocuitorul lui Lucan. Lucrez groaznic, până dimineața la 4, și termin programăția.

24 Ianuarie 1944 (Luni)

Pleacă Ivanov + Lucan + Vanghele. Sunt stăpânit în afară de oboseala mea, de o mare deprimare sufletească. Lucan foarte drăguț până la urmă. Ivanov mi-a promis grabnica soluționare a schimbării mele. Mă avânt în lucru. Staicu băiat bun, inteligent, expeditiv. Vorbim la telefon. Groaznică tragedie a noului venit Sublocotenent Danciu mort prin lovitură în plin - a stat pe poziție 2 - 3 ore. Toată ziua lucrez abătut, obosit, luptând cu enervările durerilor de dinți etc. Maiorul Băldăneanu vine ajutor.

25 Ianuarie 1944 (Marți)

De dimineață plec cu Colonelul la P.C. înaintat. Îi găsesc pe Staicu și Pantelimon lucrând. Mă apucă un val de simpatie pentru noul meu șef, văzându-l silitor, deștept și plăcut la voce. E foarte

drăguț cu mine. Lucrăm binișor împreună. Aglomerație la bunkăr. Apoi cu Pantelimon spre Tomaschewka. Groaznicul accident al lui Aliman și Roșianu plus Marusia femeia cea grasă de la popotă. Au ars din cauza unei nebăgări de seamă. Concluzii false trase de anumiți domni. Lucrez toată după masa. Telefonări cu Staicu. La cină Colonelul e piperat. Maiorul îi ține isonul. Ca apoi să aud că femeia lui a fost pe poziții. E revoltătoare lipsa aceasta de realitate în vorbele și faptele lui. M. Băldăneanu a luat frontul „burții”.

26 Ianuarie 1944 (Miercuri)

Ziua liniștită. Lucrez la diferite chestiuni. Telefonări permanente cu Staicu. Colonelul la P.C. înaintat. Maiorul plecat la Kirk Ischun. Primesc scrisori și pozele de la Damansky. După masă lucrez la copia cerută de Colonel. Muzica de la radio „Patria”. Telefon cu Rodea.

Între 27 Ianuarie - 9 Februarie 1944

Lucrez foarte mult, ziua și noaptea. Am momente de completă deprimare și descurajare sufletească, ca apoi să sper din nou, să trăiesc din nou liniștit. Raporturile mele cu Staicu sunt din ce în ce mai bune, poate în prizma vederilor raporturilor calde cu Pantelimon, al cărui prieten bun este. Îl vizitez pe poziții destul de des. Vorbim la telefon zilnic, de zeci de ori. Pop și Stănciulescu îmi sunt aproape și mă înconjoară cu toată delicateța lor, cu toate că sunt uneori de nesuferit. Scrisorile le primesc de acasă regulat. De la Erzsebet am primit o scrisoare de Crăciun foarte furioasă și nemulțumită. De asemenea Jozsi Tante îmi scrie lung și frumos. Inamicul progresează peste tot, în toate sectoarele frontului. Noi respingem două atacuri pe la Urch Uruvan, ținând piept bombardamentului greu. Colonelul este avansat. Maiorul este un om interesant de tot. Nu știu ce să cred de dânsul. Generalul Mitger la noi - o zi întreagă în anturajul lui. „Serenada Copiilor”. Pentru prima oară sunt că nu sunt singur de la plecarea lui Lucan.

10 Februarie 1944 (Joi)

De dimineață plec la P.C. operații să-l vizitez pe Colonel. „Copiii” pleacă în inspecții. De vorbă cu Aurică Nicolescu. Discuție lamentabilă a Colonelului cu Maiorul. Acesta din urmă scos din răbdare. Înapoi la Tomaschewka. După masa dorm, apoi lucrez până seara. La Colonel - care e foarte atent și drăguț cu mine. După cină scriu lui Jozsi Tante și Elisabeta. Primesc scrisori de acasă și de la dr. Luca.

11 Februarie 1944 (Vineri)

Cu Gică Coman pe poziții. La băieți în adăpost. Generalii Ciolac și Trestioreanu. După masă lucrez asiduu. După cină scriu scrisori. Mi-e dor de Lucan.

12 Februarie 1944 (Sâmbătă)

Telefon de dimineață cu Sublocotenentul Schultz. Pregătiri să-l primesc odată ca lumea - apoi nu vine. Lucrez la jurnalul de operații intens de tot. Altceva nici nu am. Vine Pantelimon, luăm câte o gustare, un liqueur cu dânsul, apoi pică și Sublocotenentul Schultz cu un subofițer al lui. La masă sosește Maiorul cu vestea schimbării diviziei. Este prea frumos ca să-l pot crede. Ascult muzică, apoi termin jurnalul și ce mai am. Frigul, enervarea cu oaspeții, cu neputința lui Pop și Stănciulescu. Seara, Colonelul și Maiorul la masă. Veseli, unul susține, celălalt râde de bancul făcut - după părerea mea de Stoenescu - apoi scriu lui Rodiucă.

13 - 20 februarie 1944

O altă săptămână de uniformitate și lucrări obișnuite. Mi-a scris Lucan o scrisoare foarte frumoasă și prietenească. M'a făcut fericit cu ea. De acasă primesc veșnic acea întrebare „Când vii?”. Cu Colonelul o duc mai bine ca vreodată. Îl vizitez des. Vorbim la telefon. Un alt eveniment a fost concertul lui Enescu - Haydn și Brahms. Într'o lume feerică de vise m'a transpus cu arcușul său fermecător. După zile de vânt și umezeală, a nins, a înghețat, e iarnă în toată regula.

21 Februarie 1944 (Luni)

Zi calmă. Lucrez liniștit și alene. Telefonări plăcute cu Stoian. După masă, Colonelul, Maiorul, Cârstea. Povestea cu plecarea Dr. Volschi, Alina, cearta Stabului. Este totul așa de puțin normal, seara băeții mei - agenți, furieri, conducători - la povești, nu știu ce au pățit de nu se culcă odată cu găinile cum li e obiceiul.

22 Februarie 1944 (Marți)

De dimineață am ceva de lucru apoi stăm de vorbă cu Dr. Volschi, Pop și Stănciulescu. Vin serviciile: Motoc, Avram, Juncu, Georgescu. Glumele, gustarea. La prânz, frig la popotă. La noi deasemenea frig, apoi vin lemnele - câteva bețișoare. Turbarea nesomnului. Povestesc lui Pacica de regiment, îi arăt hărțile cu vechile dispozitive. Îmi cade nespus de bine să-i povestesc. Telefonări foarte plăcute cu Stoian, cu „Mititelul”. Seara la popotă cald, Doctorul ne povestește o călătorie de a lui. Apoi acasă, scriu lui Rodea.

24 Februarie 1944 (Joi)

Vizita la Rodea (observator cota 16.00). Plecăm cu Dr. Volschi, cu docarul Colonelului fix la orele 16. Un frig uscat, ger serios. Dincolo de șanțul anticar se aude la colțul lacului cum cad loviturile artileriei grele rusești. Ajungem încă în lumina zilei la P.C. Ambasada. Doctorul e de părere să oprim. Doctorul e de părere să oprim. Mă duc la „copii”. Îi găsesc în frig, întuneric, somnoroși. Apoi la Colonel - acolo e cald și lumină. Se înoptează, plecăm mai departe cu doctorul. Artileria inamică ne încadrează destul de aproape. Coborâm din trăsură, mergem lângă ea. Le vedem lumina, suntem atenți. Se aude pîrîitul glonțului deasupra capetelor noastre. Ne aruncăm de câteva ori la pământ, în zăpada albă. Astfel ajungem la Rodea. Pe o mică movilă acoperită de zăpadă, în singurătatea ce noaptea părea imensă, într'un adăpost e drept cald și primitiv mi-am regăsit copilul meu roșu, foarte bucuros că am venit. Presimțea venirea mea căci auzise că am plecat cu trăsura. Stăm unul lângă altul îmbrățișați. Bitul copil, stă atît de singur. Doctorul face vizita

oamenilor. Curați, zdravăni, veseli. Se vede că e bine cu ei. Subofițerul nou - ce tânăr e. Întârziem cam mult. Afară ninge, pornește un viscol. Când ne decidem să plecăm nu mai există nici o urmă de drum. Rătăcim destul de mult, fără a ne putea orienta. În sfârșit ne ajută artileria rusească... acolo unde trage ea acolo sunt ai noștri. Pornind peste câmp prin zăpadă căutând slabele urme - zărim luminile de jalonare de la Bateria I-a tragere. Ne îndreptăm într'acolo. Când în sfârșit auzim glasuri omenești și încă ale alor noștri o mare ușurare ne cuprinde. Îmi era milă de Vișan, birjarul nostru, și de Lucarescu, agentul pe care-l luasem de la Bateria I-a. Ajungem cam înghețați, spre orele 22, acasă. La popotă ne așteaptă încă masa caldă. Muzică de dans discretă. Îmi pare foarte bine de această preumblare.

25 Februarie 1944 (Vineri)

Aproape toată dimineața sunt dominat de o ciudată stare de iritare. Primesc două scrisori de acasă, o poștală dela Franzi și o scrisoare lungă de la Manyi Tante. După masă mă culc pe ½ oră și mă scol apoi liniștit. Lucrez asiduu până la cină. „Mittelul” e aici. După cină, pentru un ceas la Dr. Volschi, foarte amabil, bem cafea, șocolată, țigări. Pop joacă partidă de șah cu Căpitanul Dumitrescu. Apoi lucrez până târziu.

26 Februarie 1944 (Sâmbătă)

Zi calmă. Iarna s'a terminat. Zăpada s'a topit. Lucrez la personalul operativ. Fac ordine în lada biroului și în bagajele personale. Flo vine la noi. Ce s'a schimbat băiatul acesta. Ce prietenos și cald este acum. După masă o baie foarte bună la Regimentul 33 Dorobanți. Sublocotenentul Popa de la Adjut. Inf. copil frumos. Un somn bun până seara. După cină, Locotenentul Petroniu și Duțescu la noi la popotă. Oameni foarte simpatici și drăguți. Apoi scriu lui Rodea. Bietul este inundat acum.

27 Februarie 1944 (Duminică)

De dimineață vine Pantelimon cu dureri de dinți. Îl culc, îl învelesc. Sentimente de caldă protejere pentru acest copilăș. Apoi vine Staicu - lucrăm împreună. La prânz veselie la popotă, un soare primăvăratec. După masă pornim la P.C. cu Staicu și Pantelimon. Colonelul drăguț îmi încuviințează să stăm o seară acolo, să dorm la el. Jucăm pietre până târziu. Ascultăm radio, glumim, într'o atmosferă de caldă camaraderie și prietenie. Apoi un somn bun în patul moale al Colonelului.

28 Februarie 1944 (Luni)

Înapoi pe ploaie, noroaie. Atacul Stuka frumos și interesant. La Tomaschewka lucrez pripit. Enervări stupide. Ciocnirea cu Pop. Trebuie să mă potolesc pentru că altfel nu-mi fac decât rău. Mă pun în situații imposibile față de ei și de mine însumi. Devin de nesuferit. Seara - studii de Chopin cu Alfred Curtot. Apoi cetesc și scriu scrisori.

29 Februarie 1944 (Marți)

O zi stupidă de enervări deșarte. Mă simt din nou prost cu durerile reumatice. Răcit. Măselele. Apoi neplăceri în serviciu. Pretențiile Colonelului cu darea de seamă de'a Colonel Kruger. Încerc în zadar legătura. Totul culminează când nu merg telefoanele. După cină, singur acasă. Scriu lui Rodea.

1 Martie 1944 (Miercuri)

O zi frumoasă de prevestirea primăverii. De dimineață primesc o lungă și prietenoasă scrisoare dela Rodea. Sunt odihnit, mulțumit și îmi propun să mă comport calm de acum. Toată ziua lucrez binișor, vesel, glumind. Echilibrat. Vorbim cu Staicu mult și prietenește. Seara la noi Petroniu și Duțescu. Scriu scrisori multe. Cetesc revista Fundațiilor regale - „Poveste veche” de Lucia Demetrius - o nuvelă foarte bună și frumos scrisă.

2 Martie 1944 (Joi)

O goană de dimineață cu Colonelul, care vine pe la noi, apoi merge la Kirk Ischun, la Divizie. Plec apoi către Stănciulescu la P.C. Ambasada. Puștiul cu Morariu dorm. Staicu stă și ține umăr lui Băldăneanu. Vorbim multe. Băldăneanu pesimist, plictisit, ar vrea să plece cât de repede posibil. Vine Stănciulescu - bancuri. Puștiul tot doarme. Ne înapoeăm cu docarul lui Stănescu. După masă, un somn bun. Apoi termin jurnalul de operații. La cină, Locotenentul Duma dela A.C. Muzică frumoasă. Vorbim de cântăreți cu muzică religioasă. Apoi scriu lui Rodea.

3 Martie 1944 (Vineri)

De dimineață sosește Colonelul aducându-mi cinci scrisori. Două de acasă - beata mea Bunică este foarte bolnavă. Sunt pregătit de părinții mei că la vârsta ei se poate întâmpla ceva ireparabil. Și scrisoarea datează de la 23 Februarie, deci de 10 zile. Mă întreb ce s'a întâmplat între timp. O cumplită tristețe mă cuprinde la gândul că poate nu o să o mai văd niciodată. E greu să te obișnuiești cu gândul că cineva care ți-a fost drag dispăre, chiar dacă ar fi cât de natural sfârșitul din cauza vârstei înaintate. Toată ziua sunt foarte mâhnit. Scriu acasă, îmi curg lacrămile numai la gândul bieteii bătrâne. Am mai primit o scrisoare de la Copoiu. Ei poate nici nu-și închipuie cât de mult mă măgulesc și mă ajută scriindu-mi. Departe de orice neajunsuri sau neplăceri momentane, am fost foarte atașat de fiecare din cei vechi. Seara lucrez, apoi mă culc cu gândul la beata mea Bunicuță. Am dureri groaznice de cap.

4 Martie 1944 (Sâmbătă)

Nu prea am ce face. Termin cartea „Luminile satului” de Damian Stănoiu - ceva distractiv, real și specific românesc. Toată după masa lucrez ca să trimit la semnat încă astăzi totul. Seara de vorbă cu băeții de la P.C. „meu”. Apoi telefon cu Rodea. Mă dor măselele. Gândul mă chinuiește.

5 Martie 1944 (Duminică)

Frig, umezeală peste tot. Mă preumblu îngrijorat toată dimineața, fără a fi capabil a face ceva. După masă pornim călare cu doctorul la P.C. Ambasada. Îi sculăm pe copii, pe Colonel și jucăm table, pietre, într'o atmosferă foarte plăcută și camaraderească. Apoi înapoi cu trăsura pe o ceață destul de deasă. După cină, Petroniu și Duțescu la noi. Muzică. Poșta încă nu a venit. Nesiguranța încă durează. Sunt din nou supus unor dureri de măsea.

6 Martie 1944 (Luni)

Colonelul pleacă la Kirk Ischun. Noi lucrăm încet și liniștiți. Apoi primesc corespondența de lucrat. Dureri de dinți ce nu se mai potolesc. Seara frig - mă culc repede.

7 Martie 1944 (Marți)

Primesc scrisoare de acasă că beata și micuța mea Bunică a adormit pe vecie în ziua de 26.II.44. Sunt foarte trist. Plec singur în noapte spre cantonament. Plâng încet să nu mă audă nimeni. Este atât de trist să-ți plece din cei iubiți cineva și să nu ai ocazia de a o mai vedea vreodată. Scriu imediat acasă - condoleanțe. Toată ziua am lucrat binișor. M-am simțit totuș rău cu reumatismul și cu dinții. Seara, la venirea veștii triste m'a copleșit singurătatea. Mi-a scris și sora lui Lucan. Florinel era la data sosirii poștalei mele la Călărași.

8 Martie (Miercuri) 1944

Mă scol abătut, cu dureri de măsea. Rău dispus, gata, gata de ceartă. Dar vine Pantelimon și Morariu, mai uit de durere și tristețe. Apoi vine Aurică Nicolescu și Ionel Popescu. Lucrăm încet, ca să mă mai odihnesc câtva. Seara interesante povestiri cu Doctorul reîntors de la Ambulanță. „Prizonierii ruși în Ardeal și cei din Austro - Ungaria în Rusia țaristă”, ce altfel erau atunci toate. Scriu scrisori. Doctorul cu Pop joacă șah. Liniște.

9 - 20 Martie 1944

O perioadă de dispoziții diverse. Enervări, liniștiri etc., foarte curioase. Frontul merge din ce în ce mai fatal. Inamicul a ajuns Nistrul. De acasă primesc vești că mă așteaptă. Și eu? Rodea va pleca și el în curând, i-a venit înlocuitorul.

21 Martie 1944

Echinocsul de primăvară. Groaznice enervări, cu apărarea apropiată asaltului. Telefoane, nemți, tractoare, muniții etc. etc. După masă totul mai liniștit. Neamțul pleacă cu Volschi la Brigadă. Seara de adio. Se aud svonuri grozave cu ocuparea Ungariei de către germani. Dar Ardealul nostru? Rușii au atins Nistrul pe o lărgime de 50 km. Seara de vorbă cu Oberlt. Schultze își scrie jurnalul.

22 Martie 1944

Pleacă germanii. Ne despărțim călduros. Plecăm cu Doctorul pe jos la Colonel. Vorbim de Ungaru - Domnul Doctor. (text indescifrabil în limba germană).

23 Martie 1944

De dimineață urlă „Măgarul lui Kister”, apoi liniște completă. Avem vizite multe. Toți povestesc de acțiunea de ieri. Micul Pantelimon - e aici - ne spune cum a lucrat la centrală, cât de prompt au căzut tragerile de oprire, de au oprit pe inamic. Micuțul e cam obosit și pare a fi cam amărât. I-am cetit rândurile adresate fetei lui. Propune o despărțire - să nu-și mai scrie. Ce stupidă este viața! Îi desparte, îi învrăjbește. Aș vrea să fiu deosebit de atent cu dânsul în aceste zile. Copilul ar trebui să mă simtă că mă are cu el. Aud că lui Rodea i s'au făcut formele pentru a fi înaintate la Divizie spre aprobare. Mă întreb dacă nu va face acum acele greutăți?

24 Martie 1944

O zi plină de fel de fel de neplăceri de ordin „garnizoană”. Artileria grea rusă bate la noi în sat. Conferința cu Maiorul Bratu. Seara la radio, scriu scrisori, vești din ce în ce mai proaste de pe

front. Se bat deja pe malul Nistrului, în Basarabia noastră. Și noi? Ce așteptăm aici?

25 Martie 1944

Zi obișnuită. Lucrez la fleacuri. Trimit lui Pantelimon o pisică albă cu o scrisoare de recomandății ca din partea pisicii. Lucrarea personală a lui Staicu. Copilărie - dar sincer scris totul. Spre seară termin totul. telefoane. După cină bae. O noapte agitată. Știri proaste. Ungaria are alt guvern. Trupe germane de întărire au intrat în Ungaria.

26 martie 1944

De dimineață enervări deșarte. Lucrez puțin căci nu ajung la nimica. Primesc o scrisoare de acasă și o poștală drăguță de la Belciu. S'au făcut avansări multe. Rodea, Barbu, Morariu, Nicolescu George Stoenescu, Belciu avansați cu un grad.

27 Martie - 3 Aprilie 1944

Perioadă critică. Trupele rusești forțează Bugul, Nistrul, ating Prutul. Se cedează Bălți, Cernăuți, Nikolajev, Pervomaisk, Proskurov. Mare deprimare la noi. Ne întrebăm ce se va întâmpla în Țara noastră? Ungaria suferă un schimb de guvern - intrarea trupelor germane spre întărirea frontului. Ungaria este încadrată în lupta împotriva bolșevismului. La noi speranțe deșarte relativ la retrocedarea Ardealului luat în '40. În sectorul nostru inamicul mai încearcă două atacuri cu câte trei batalioane, fără pregătire de artilerie. Toate sunt categoric respinse, regimentul meu având un merit capital în această acțiune. O vreme mizerabilă. Un viscol, zăpadă, frig, cum rar este chiar în Ianuarie. Viscolul îngroapă pe cei de pe poziție. Când totul pare că este dominat de natură, rușii pornesc atacul. Totuși îi respingem. E un sentiment de înaltă stimă și încredere ce mă cuprinde pentru cei din linia 1a. Mă folosesc de o zi mai caldă și îl vizitez pe Stăncescu. A luat Crucea de Fier cl. Ia. E plictisit. Așteaptă să treacă la Brigadă. „Copiii” sunt tot ca înainte. Pantelimon, am impresia, trece printr'o criză sentimentală provocată

de războiu, de distanțe, de nestatornicia tineretului. E copil încă - va trece prin multe. Rodea a fost la mine - scump copil de totdeauna. Am petrecut cu el câteva ceasuri plăcute. Probabil îi dă drumul, dar e semn de întrebare. Pentru moment este sistată orice plecare pe mare sau în aer. Se aude că de la Triaspol s'a mutat aeroportul la Constanța. Sandu a plecat din Roman pe ziua de 22 Martie. Franți din Sibiu pe 26 Martie. Ambii sunt avansați. Sandu Sublocotenent, Franți Plotoner Adjutant. Mi-e grea inima la gândul că bieții noștri Părinți sunt singuri acasă și noi toți trei poate pe front. Sunt extrem de iritabil din nou și mă las dominat chiar de această stare imposibilă. Lucan îmi scrie din nou, drăguț. Totul este să nu ne pierdem în văicăreli, să rezistăm moralicește. Va veni încă timpul nostru și asta poate în decurs de două luni. Și încă odată vara.

6 - 31 Aprilie 1944

În acest interval de timp evenimentele se succed cu o repeziciune uimitoare. Colonelul Stăncescu este detașat la comanda Brigăzii 10 Artilerie pe timpul concediului lui Iliescu. Locotenent Colonel Adamiu preia comanda Regimentului nostru și eu plec în prima zi la P.C. operativ să mă prezint și să-i prezint la semnat ceva corespondență. Fabrach mă ia cu mașina. La P.C. toți dorm afară de Morariu care de dimineață s'a întors acolo și se ocupă cu „camuflarea” adăpostului Colonelului. Adamiu este un om gras, bine conservat și îngrijit, care este greoi în modul de a se exprima, meticulos, dar fără prea mult fond. Îmi cere „inițiativă mai multă și sârguință”. Am fost și la P.C. I/20 unde l-am regăsit pe Rodea. El și cu Pantelimon mai reprezintă pentru mine ceea ce se poate numi „element moral”. M'am simțit ca niciodată străin la P.C. operativ. Adamiu caută modalitate să ne mută la P.C. operativ cei ce constituim Operațiile și Informațiile la Tomaschewka. Pe front e aproape liniște plină de mister. Inamicul reglează trageri de artilerie pe creste. Mă întorc cam abătut la Tomaschewka. Urmează două zile de lupte grele, seara de 7 și 8, 9 aprilie. În aceste zile deosebit de grele sunt absolut stăpân pe mine și colaborez cu randament deosebit la conducerea operațiunilor. În seara de 7 - după ce inamicul obține

o mică pătrundere - începe cercul cu transportarea unor prizonieri. Pesamosca cu mașinile lui este în centrul cercului. În ziua de 7 atacul inamic se dezlănțuie, după o pregătire de artilerie deosebit de puternică. Toate legăturile telefonice cu frontul sunt întrerupte. Stăm la Tomaschewka, ascultăm bombardamentul de artilerie, absolut izolați de front, în timp ce ne pisează Divizia și Brigada pentru informații, muniții etc. Se aud apoi zvonuri proaste de retragerea infanteriei, apoi se contramandază totul. Doctorul este agitat cu Farmach - vin să joace șah. Mâncăm cu rândul. Totul este într'o situație absolut încordată. Spre seară se restabilesc legăturile, iau muniția, aprigi discuții cu Brigada. Apoi vorbesc cu ai noștri la P.C. Urmează o noapte de agitație. În primul rând mă informez de situația Diviziei de Artilerie german apoi raportez colonelului Stăncescu. Diaconu toată noaptea telefonează și organizăm în doi reaprovizionarea cu muniție. Nenumărate telefoane cu Juncu, Sergentul Lochinger, Diaconu etc. etc. Nu dorm absolut nimica. De dimineață mă bărbieresc. Este vreme bună, cu soare. Ar fi Dumineca Floriilor și la romano - catolici a Paștelor. E liniște. Sosesc mașinile cu muniție pt. I/20 Artilerie Organizez și conduc transportarea lor pe poziție cu câte un agent de la Bateria respectivă. Rodea cu un calm desăvârșit anunță mișcări de tancuri la sovietici. Divizia pare a fi satisfăcută de direcția în care au luat-o blindatele. Spre orele 10,30 ceartă formidabilă cu unul din șoferii care refuză să plece pe poziție. Legăturile se întrerup din nou. Apare aviația de bombardament rusească. Panică în sat; vine ordin de la general: „toți pe poziții, se va apăra satul”. Bombardamente de aviație ce se succed aproape fără întreruperi. Telefoanele, radio nimic nu mai funcționează cu frontul. Trimit agent la Crăciunoiu pentru depozitarea muniției la zăhorul Tulcea. Împachetez actele, hărțile încarc mașina care ne-a mai rămas la dispoziție. Toată lumea la posturi. Sosesc între-timp unități de infanterie de întărire din Divizia 19 Infanterie. Telefonez lui Băldăneanu - îl pun în curent, cer să trimită mașina după Adamiu și Statul Major. Nu știe ce să facă. Timpul trece încet. Avioanele produc panică în rândurile noastre. Organizăm cu Petroniu o patrulă care să împiedice retragerea benevolă din sat a ostașilor. Vine

Volschi cu casca pe cap - el cere să nu-l uităm dacă părăsim satul. Se trimite o mașină germano - română (delegație) pentru a se informa. Rezultatul: infanteria proprie se retrage urmată de blindatele sovietice. Stau în fața casei unde gândurile mele sunt la P.C. operativ, la Rodea. Ce va fi cu ei? Noul bombardament de aviație. Centrala mea telefonică absolut nefolosibilă. În adăpostul centralei Diviziei stau ofițerii de cer ordin. În primele ore de dimineață apare în sfârșit Sublocotenentul Staicu, urmat apoi de întregul Stat Major. Adamiu complet abătut și-a pierdut complet capul. Așteaptă ordine, dar se lasă condus de Staicu. Orice activitate este paralizată de intensul bombardament al aviației sovietice. Stăm în șanțuri: Staicu, Morariu și cu mine. Pantelimon pleacă la centrala noastră. În drum e prins de noul val de avioane. După încetarea atacului ieșim din șanțuri. Totul e negru de scrum, de fum. Divizionul greu eșit și sosit la Tomaschewka pierde prin incendiere un hammag. Tancurile germane și tunurile de asalt sosite în același timp dinspre spate își urmează drumul. Sar din șanț. Urmărit de Morariu, pentru a-l căuta pe Pantelimon. Nu facem cinci pași, un nou val de avioane ne atacă. Ne adăpostim sub o mașină. Morariu este rănit de o schijă în ceafă. Eu rămân țepăn. Ne pansăm la centrală. Unde-i Rodea, unde este Secăroiu?, mă întreb mereu. Casa mea este ciuruită de schije, geamurile de celofan scoase. Totul are un aspect jalnic, peste tot pâlunii de bombe, schije, urme de grenade de avion. Staicu și Adamiu pleacă la Șanțul anticar unde Locotenent Colonel Thil organizează apărarea, încadrându-se de toate elementele ce vin din față. Cu pistolul oprește oamenii și se încadrează cum poate. În Tomaschewka așteptăm să cadă întunericul. Dau dizolvare eșaloanelor Regimentului meu să plece din sat. Pleacă și Divizia I/20 motorizat spre Kirk, urmând să ocupe poziție la zăvorul „Tulcea”. La înapoierea lor de la Detașamentul - Thil. Adamiu îmi dă ordin să rămân pe loc să îndrum toate elementele ce ar mai veni din față spre pozițiile de la Kirk. Rețin doi agenți: Lehoczky și Crișan, cu caii respectivi, preiau calul lui Pantelimon. Cine poate numai se urcă în mașina și așa supraîncărcată și pleacă spre Baissany unde vom avea P.C. operativ. Se înoptează. În sat sunt peste tot numai urmele

eșaloanelor noastre. Încaltec și plec spre capătul satului unde se află acum și Căpitanul Stoenescu. De Rodea și Secăroiu aflu atât că au cerut mașină altfel riscă să cadă prizonieri. Între timp sosește Adamiu, Staicu, Maiorul Menzer cu adjutantul său. Adamiu dă ordine absolut neclare, fără să știe ce spune. Când să plece sosesc în fine Secăroiu și Rodea. Adamiu și Staicu pleacă. Eu rămân să evacuez aparatele de radio și mărunțișurile ce au mai rămas. Începe activitatea bombardierelor de noapte, a „părpăilelor”. Ne adăpostim în șanțurile din fața casei mele: Secăroiu, Rodea, Stoenescu, Chehaia, Teodosiu, niște ostași cu mine. Pe Rodea l-am îmbrățișat din spate pe neobservate. Era primul moment de înduioșare în această zi groaznică. Teodosiu auzindu-mi numele în întuneric îmi strânge mâna: „Tu ești Gatea, mă bucur că te cunosc în sfârșit”. Nu-l văd, dar are o voce plăcută, aproape de copil. Nici umbră de neliniște în tot ce spune. Se înapoiază apoi pentru a mai salva un obuzier ce a rămas fără hammag. Ce drag mi-a fost din primul moment! Mașina nu vine. Trimet pe Crișan la Baissany să se informeze. Nu prea ne putem mișca din cauza bombardamentului de aviație. Stăm de vorbă în șanț și ne culcăm unul peste altul când loviturile cad în apropiere. În sfârșit pe la orele 24 sosește Tache cu doi cai înhămați. În intervalul dintre două valuri înhămăm și apoi după ce pleacă Secăroiu cu ai lui spre noua poziție, plecăm și noi în goană mare la Kirk Ischun unde s'a mutat P.C. în ultimul moment. Tomaschewka este luminată de proiectilele ce ard și de beata noastră mașină. A rămas în sat Locotenentul Petroniu, care încearcă să organizeze din nou centrala Diviziei. De Rodea m'am despărțit în momentul în care pleca singur, pe jos, să găsească P.C. al lui Locotenent Colonel Thil. Aveam presimțiri rele. Sosiți în Kirk Ischun m'am dus în camera lui Băldăneanu unde era toată societatea. II/20 Artilerie și-a pierdut complet materialul și au salvat oamenii prin lac, deoarece podul de la Passunau fusese ocupat înainte de a se putea ei retrage. Eram împreună: Adamiu, Băldăneanu, Ignat dormea în pat, Păparizu se sculase și începea discuția. Adamiu foarte abătut, Băldăneanu cu aere de mare prevestitor se plimba sus și jos. Pop și Morariu au devenit muți. Diaconu și acum cere „situația muniției”.

Pe mine mă trimitte însă Băldăneanu să mă culc, el îl lămurește pe Diaconu. Ne culcăm cu Morariu în camera lui Stănciulescu și adormim. A doua zi de dimineață mă scol să văd dacă este unde să ne instalăm. Abea ies din casă când o lovitură de artilerie grea rusească izbește în mijlocul satului. Se aude că rușii au ajuns în Tomaschewka și că Detașamentul Thil nu i-a putut opri. La noi în sat se dă ordin de retragere. Încarc căruța mea cu bagajele biroului și ale mele, mă urc în căruță și plec. Pe drum încalec pe Epolit și cu câțiva dintre cai și agenți urmăresc drumul până la Schanai unde așteptăm sosirea lui Adamiu. Acesta sosește cu Băldăneanu și fără să se oprească dă ordin să îl urmăim. Circa 600 ostași cu cai, căruțe urmează pe Adamiu care în goană mare pornește în retragere pe linia Tr. Luptă până spre Marino prin Dogenka. Acolo, după un scurt popas, pornim mai departe în goană mare. Încerc să fac ordine în coloană. Dau dispoziții de ținerea distanțelor între grupuri de căruțe și cai pentru a preîntâmpina o catastrofă în caz de atac aerian. Scot hărți din lada de operații cu drumul spre Eupatonia. Mai facem un popas la prânz, ne mai oprim pe înserate la marginea unui sat tătăresc apoi toată noaptea în goană mare spre Eupatonia. Lipsesc cei de la bateriile și comanda I/20 precum și Div. II/20, în afară de Căpitanul Dumitrescu și un grup de călăreți în frunte cu Sergentul Major Bădulescu, lipsește și dragul meu Pantelimon cu Tache al lui. În zori de zi ne oprim pentru două ceasuri pentru a fi găsiți de coloana a doua, care rămăsese în urmă. Îl regăsesc pe Tache. De Pantelimon nu știe nimic. Noaptea o petrec în căruță învelit în pături. Dimineața sosim la Eupatonia. Sunt chemat imediat la Adamiu. Simt în atmosferă ceva a aventură. În două trăsuri plecăm spre Kafen Kommandantum unde prin mine Adamiu expune situația, cere informații și se interesează de mijloace de evacuare din Crimeea. Kafen Kapitan - un german calm și bătrân - ne spune că evacuarea va începe abea după câteva zile și că va avea loc numai de la Sevastopol. Ne îndrumă spre Ssaki - unde este comandament românesc. Ne împrumută mașina lui și cu Adamiu și Băldăneanu de ducem la aeroportul de la Ssaki. Ei doi intră, ce au aflat nu știu. Eu primesc ordin să mă înapoiez la Eupatonia să dau comanda

Căpitanului Dumitrescu, care se va deplasa spre Ssaki unde va camufla unitatea, iar ofițerii se vor prezenta la aeroport pentru a primi ordine de la Locotenent Colonel Adamiu. Mă înapoiez deci la Eupatonia, unde însă nu mai găsesc nimic din Regiment. Mașina mă duce până la șoseaua spre Ssaki unde mă urc pe una din ultimele căruțe. Căii simt drumul extraordinar de mare și forțat. Oamenii încep să arunce din căruțe: cutii de conserve, lăzi, măști, căști, șei etc., etc. Dau drumul la căii prea obosiți. Populația din Ssaki ne privește ironic, în unele locuri chiar râd de noi. Mă ascund între gulerele mantăii să nu văd nimic, să nu mă vadă nimeni. La eșirea din Ssaki văd că mergem mai departe. Debandada crește. Ofițerii nu se văd nicăieri, opresc coloana, îl trimit pe Butariu pentru a cere ordine în capul coloanei și cu Sublocotenent Popescu Ionel și Ionică încercăm să facem ordine. Mergem la pas ridicând totul ce a fost aruncat de alții, impunem ritmul drumului. Astfel ajungem într'o vale unde un agent sosit din față ne transmite ordinul: drumul spre Sevastopol pe coasta mării, se va arunca din căruțe tot ceea ce îngreunează mersul, nimicindu-se. Urmează o hărmălaie de nedescris. Nimicesc lada de operații, oprind copiile jurnalului istoric. Ard obiectele ce am în ranița mare. Urmăm apoi drumul când vine Pop. Ne oprește și descărcăm lada de fier. Se nimicește și Dir. Informații. Drumul este apoi urmat în căruța operației de Pop, Morariu, conductorul, soldatul Popa și cu mine. Se strică ceva, apoi urmăm drumul singuri, cu câteva căruțe rămase în urmă cu Sergentul Dumitrescu de la Bateria 2/20 Artilerie. Coloana o mai vedem din când în când pe câte o colină, pantă de deal, apoi o pierdem odată cu sosirea serii. Seara ne apucă la poalele unor munți într'un mic defileu unde adăpăm caii, mâncăm ceva rece și organizăm o coloană de cca. 10 - 12 căruțe. Pornim în cap cu Pop și Morariu cu pistoalele cu cocoșul tras, deoarece ni se spusese de un rus că vom avea de furcă cu partizani. În primul sat ne oprim, cerem adăpost, băgăm pae multe într'o încăpăere goală și adormim apoi cu somn de plumb. Urmăm drumul a doua zi de dimineață. Peste tot unde mergem e liniște, doar urmele războiului de acum doi ani ne aduc în cale pereți goi, afumați, mine, urme de locașuri, instalații, uzine. Drumul devine

din ce în ce mai accidentat, dar ajungem pe șoseaua asfaltată Sympherevol - Sevastopol. La un moment dat într'o vale largă pe neașteptate am dat de Divizia I/20 cu tunurile sale. Ne primește Rodea cu mâna bandajată. Secăroiu a căzut eroic, mitraliat fiind de avioane rusești. Chehaia moare lovit de bombă de avion. Comanda o are acum Căpitanul Țica. Întâlnirea cu acești vechi oameni ai Regimentului: Stoenescu, Niculescu Aurel, Tica, Rodea, Guleșu mă face să mă simt din nou bine. Se primește ordin de distrugerea documentelor. Facem un rug în jurul căruia stând ardem tot ce a mai rămas la noi din broșurile noastre. Povestim apoi, ne spălăm, mâncăm, poate și glumim. Apare și soarele la un moment dat. Parcă nu mai suntem atât de singuri. Toți ofițerii sunt revoltați de modul de a se comporta al lui Adamiu și Băldăneanu. Stăncescu s'a comportat exemplar venind în urmă, adunând resturile Regimentului ce fuseseră încadrate în compania de rezistență. Vin apoi încet alte coloane cu alții, sosește Ignat, Crăciunoiu, Cârstea, cei de la II/20 Artilerie. După masă sosește apoi și comanda Regimentului, cu Adamiu, Băldăneanu, Stoian, Pararpău și Dr. Volschi. Ne întrebăm ce s'a făcut cu Pantelimon, Bart, Stănciulescu. De Tudor Benedict se știe că a rămas pe poziție, după plecarea Diviziei II/20 de la Karauki - Ssamai. Se organizează biuvacul, se face apelul, se deschid procese pentru anumite bagaje personale. Totuși ne simțim bine laolaltă. Mă cheamă Adamiu „de ce am rămas în urmă”. Îl informez că m'a lăsat în Eupatonia fără nici o vorbă. „Trebuia să simți, să ghicești"! În fine, ne despărțim ca prieteni. De dormit nu se poate dormi din cauza frigului. Ne preumblăm cu Pop. Săptămâna patimilor ne rezervă însă și alte surprize. De dimineață sosește Diaconu care ne vorbește de imbarcare poate încă în aceea zi. Colonelul Stăncescu aproape desfigurat vine la prânz și ne dă ordin: organizarea într'un batalion de infanterie + una baterie de 150 mm. Sunt comandant de pluton cu Ionica împreună. Cu Volschi facem cruce. Este sfârșitul, germanii au fost încercuiți, se svonește. Hai să apărăm fortăreața Sevastopol! Noi care suntem sleiți de drum, cu materiale inexistente, parte distruse, parte pierdute, aruncate. Țica își organizează bateria cu Rodea. La un soare primăvăratec mă întreabă calm „Și acum?” „Să sfârșim

onorabil, Domnule Căpitan”, îi răspund eu zâmbind, strângând mâna lui Rodea. Apoi preiau oamenii mei. Ne deplasăm spre câmpul unde generalul Niculescu ne va vorbi. Generalul face elogiul Artileriei Diviziei și ne face cunoscut că îndeplinindu-ne misiunea putem aștepta să fim transportați între primii. Mare bucurie pe toată linia. Compania mea este dizolvată. Într’un moment de slăbiciune îl rog pe Locotenentul Cârstea să nici nu mă încadreze în cele ce urmează să se înființeze. Băldăneanu mă ia lângă el să-i țiu de urât. Se laudă că „a scăpat Regimentul”. Ne deplasăm la Bartenpeska unde îl pot îmbrățișa în sfârșit pe Pantelimon. Ne ducem în aceeași cameră unde mai vine și Rodea. A doua zi abea scăpați de la moarte încep intrigările pentru decorații. Lucrăm cu Staicu. Liniștea noastră însă nu ține mult căci a doua zi după sosirea în Bartenpeska încep atacurile aeriene deasupra noastră. Ne adăpostim între vii - la adăposturi ad-hoc create. În casa unde stă Adamiu seara cad molozurile. Noaptea e plină de proiectile luminoase. Teroarea bombardamentelor aeriene este în creștere. În Sâmbăta Paștilor vine Stăncescu și ne face cunoscut că Regimentul dă 4 companii la parașutiști și una Baterie de 150 sub comanda Căpitanului Țica. Restul se organizează în echipe de 20 ostași + un ofițer sau subofițer pentru evacuare. Sunt între primii cu misiunea de a descoperi locul de refugiu al Doamnei Colonel Stăncescu. Rodea este chemat de pe poziție iar Pantelimon și Floroiu trimiși în locul lui și al lui Mareu. Adamiu rămâne cu Staicu. Restul plecăm cu mașini etc. etc. În dimineața Sfintelor Paști ne urăm „Hristos a înviat”, ca apoi să ne preluăm comanda echipelor de evacuare, dintre care apoi circa 12 sunt transportate cu camioanele la Sevastopol. Transportul este supravegheat personal de Colonelul Stăncescu. După un drum destul de anevoios - nu se știa direcția - ajungem între minele de la Sevastopol dinspre golful Severnaia. În drum am văzut vagoane de cale ferată împinse în prăpastie. La Sevastopol suntem deci Căpitanul Volschi, Locotenentul Rodea, Căpitanul Ignat, Sublocotenent Guleșu și o serie întreagă de subofițeri, fiecare cu echipa sa. Eu am o echipă formată din gradații de la Grupare + Sergentul Major Lazea. Ne instalăm în curtea unui rus bătrân, care

se arată foarte primitor. Maiorul se bagă într'un adăpost scobit în stâncă de unde nu mai ese până la plecare. Timpul de trei nopți și două zile petrecute la Sevastopol. Neliniștea crește din ce în ce mai mult între oamenii mei care văd indolența din partea maiorului și teama de bombardamente aeriene îi transformă în fricoși. Abee îi pot stăpâni. Urmează apoi o goană pe jos prin centrul orașului Sevastopol într'o noapte sobră, până la un alt port, pentru ca apoi sleiți de oboseală să ne întoarcem în golful Severnaia. A doua zi (19 Aprilie), grație energiceii intervenții personale a Colonelului Stăncescu îmbarcăm pe un mic vas comercial, împreună cu Maiorul și Locotenent Colonel Thil. În golf încă suportăm un bombardament puternic de aviație și auzim un baraj rulant de artilerie din imediata apropiere. Pe înserate sub vâlul de ceață artificială pornim în larg. Suntem atacați, însă Artileria A.A. repede împrăștie avioanele sovietice, astfel că ne ducem spre larg fără a fi stingheriți. Noaptea e rece. Mă gândesc la soarele la care mă voiu încălzi a doua zi. Dar soarele nu apare. Suntem proteguiți de ceață, de furtună - destul de neplăcută - și de o umezeală ce intră până la os. Cu Oancea și Răducanu stăm pe punte și suportăm frigul în tăcere. Noaptea a doua este foarte neplăcută. Valurile sunt mari, ceața deasă. Astfel sosim după 38 ore de călătorie în Constanța.

1944 Continuare

Ajunși în Constanța, prima senzație care ne cuprinde este încă frigul, pentru ca apoi să constatăm că: Maiorul a revenit pe pământ românesc și ne dă ordine pe un ton semet; că orașul este plin de răniți, ostași din Crimeea și, în general, are aspect războinic; că nimic nu este organizat cum trebuie și pierdem ceasuri întregi ca să ni se schimbe mărcile în lei, și numai o cotă oarecare fixă, indiferent de drepturile de pe carnet; că la trenul baie trebuie să stăm în praf și murdărie până ne vine rândul. În sfârșit, iată-ne îmbăiați; e drept că niciodată nu mi-a picat ceva mai bine ca această baie. Plec apoi spre centru spre a-l întâlni pe Băldăneanu conform ordinelor primite. Orașul, odinioară plin și vesel de vilegiaturiști, astăzi pe plajă are baterii de coastă, în centru se vede graba. Totuși centrul este plin și

magaziile conțin fel de fel de lucruri de care eu nu am avut parte de circa un an. Pe Băldăreanu nu-l găesc, în schimb expediez scrisorile lui Teodosiu, o telegramă pentru Părinții mei și una pentru ai lui Pantelimon. Mă duc apoi să iau o mâncare caldă. Sunt complet abătut și obosit. Cismele mă rod. Mă întorc în port dar nici acolo nu găesc pe nimeni. La întoarcere dau de rusoaicele noastre din Crimeea care au simțit deja venirea noastră. Apoi dau de ostași de la noi care îmi fac cunoscut că maiorul se află la hotel. Dau acolo de el - e într'un somn greu. Îl trezesc, vorbim de toate, mă invită să dorm cu el la hotel și mâine zi mă expediază la Călărași. Dar în timp ce mă îndrept înspre cazarma unde se spune că am fi cantonați, niște autobuse ne iau și ne duc la gară, să îmbarcăm pentru satul Saligny. Îl scol pe maior, apoi plecăm puțin mai târziu spre Saligny unde sosim deja pe întuneric. Aflăm apoi că trebuie să ne întoarcem la Mircea Vodă circa 12 km unde vom cantona. Facem câțiva km până într'un sat unde cantonăm pentru o noapte. Hrana pentru două zile este o pâine și două cutii cu conserve carne cu fasole. Ostașii fac observații că „am ajuns acum sub administrație românească”. A doua zi continuăm marșul pe jos până la Mircea Vodă unde poposim până se adună mai multe eșaloane. Revederea cu Dr. Volschi - a fost pe „Ardeal” atacat în patru rânduri de avioane inamice, avariat. S'a produs apoi o panică în urma căreia au sărit mulți în apă - și el - unii au sosit aproape goi în Constanța sau s'au înecat. Nu știu nimic de Rodea! Marșul pe jos sub comanda Sublocotenentului Guleșu. Indisciplina în creștere. Marșul e greu. Abea acum ne dăm seama ce au fost caii pentru noi. Dar nu avem încotro. Ajungem apoi în satul Tortoman unde suntem cantonați. Cartiruirea este însă inexistentă, stăm lăsați în voia sorții astfel că greu stabilim ceva ordine. După un somn greu a doua zi plec cu căruța la Mircea Vodă însoțit de Plotonerul Major Nedelcu. Din banii primiți de la Cârstea și Crăciunoiu. La Mircea Vodă stăm multe ceasuri de așteptare ca apoi după un drum obositor să ajungem pe la orele 23 la Călărași. Drumul de la gară la regiment asfaltat, totul înfrunzind de primăvară. Foarte bună impresie. Sun la poarta regimentului întrebând de Locotenentul Stoian. Este chiar de rond. Vine spre poartă. Bucuria și emoția

revederii a fost deosebit de mare. Împreună cu Plotonerul Adjutant Andronescu mă conduc sus la etaj unde în Biroul Cazarmării dorm un somn agitat, gata să mă scol la orice clipă. Au fost ore de zbucium, cu toate că am aflat că Doamna. Colonel see află deja la Călărași la Chelu. De dimineață am luat cafeaua la Stoian cu care am vorbit despre toate. „Războiul descoperă adevărul” spune Stoian categoric. La Regiment, sosirea mea în ziua de Sfântul Gheorghe provoacă o revoluție întregă. Sunt de zile întregi asaltați de familiile celor plecați după vești. Abea pot face față întrebărilor. Promit ca de la mine reîntoarcerea multora, liniștesc pe mulți de soarta alor lor. Docarul lui Chelu mă duce la biserica Sf. Gheorghe - unde ascult un moment slujba în evlavie creată de măreția momentului. Doamna Colonel Stăncescu este plină de așteptare, pregătește sosirea soțului drag. Iau masa la Chelu împreună cu Moraru care s'a arătat un prea bun camarad. Lucan e plecat la Brăilă, Stoian pleacă la București. Eu sunt oaspetele lui Morariu - dorm în camera lui foarte drăguță și curată, cetesc reviste, mă odihnesc. Apoi fac vizite la Doamnele. Dumitrescu, Țica și la fratele Lazăr Belciu care mă invită la prânz. Clica Dr. Săvulescu, Ranetescu, Belciu e în floare. Deviza este „să mâncăm, să bem, să iubim până nu este târziu”. Este ceva dezgustător. Primesc câteva zile și plec cu un Sublocotenentul rez. La București. O noapte de drum, apoi mă reîntorc deoarece în urma bombardamentului nu este sigură plecarea spre Ardeal. La Ciulnița o găsesc pe Doamna Colonel Stăncescu care pleacă la Constanța. O însoțesc. În drum aflu că i s'a povestit până în cele mai mici detalii concubinajul colonelului. Cât de inteligentă ar fi, este doar o femeie rănită în amorul ei propriu, care a pierdut întregul ei cumpăt. La Medgidia cobor cu sufletul încărcat cu teama că vom ajunge în centrul unor intrigi care mă vor costa enorm, cunoscând felul de a fi al lui Stăncescu. De la Mircea Vodă plec cu căruța obținută prin fața unui cărciumar de la Tortoman. Ajungând acolo, dau de Morariu, de Rodea în sfârșit de Popescu Gh. Și primele eșaloane sosite deja. Seara o petrecem în camera separată de la cărciumă cu Rodea, Guleșu, Volschi, Dumitrescu, Ignat. Camera mea o împart cu Oancea. Maiorului îi explic situația în căsnicia

Stăncescu. El este fericit pentru că între timp a sosit nevasta lui acolo. Urmează apoi două zile în care sosesc fiecare cu ostașii lor, afară de Bateria Căpitanului Țica. La început se vorbește de o carantină de trei săptămâni, dar în urma vizitei Mareșalului la Mircea Vodă primim ordin să plecăm la Mircea Vodă, unde îmbarcăm cu destinația Călărași. Drumul este plăcut. Stau cu Rodea, Pantelimon, Staicu de vorbă în vagon. Tergiversări prin gări, dispoziție plăcută la toți. La gări mai mari coborâm. Avem ceva parale, mâncăm ce găsim, porția administrației noastre fiind carne slabă. Ajungem în Călărași la orele 22. Ne așteaptă Căpitanul Stoicescu, Chelu, Belciu. Popa Coman mă îmbrățișează cu drag. Cantonarea ostașilor se face ușor, a noastră mai greu. Cutreerăm coridoarele cu Pantelimon. Adamiu „face pe nebunul” dar fără mult efect față de Stoicescu. Natural, ofițer de serviciu în această hărmălaie nu poate fi altul decât Florinel al meu. Ne revedem și mă îmbrățișează și sărută cu o prietenie sinceră și plină de elan. Ne este foame. Guleșu dă ordine în calitate de popotar. În cazinou stăm de jucăm pietre Pantelimon, Guleșu, Volschi cu mine. Florinel nu mai poate de bucurie. La orele 2 mâncarea în sfârșit este gata, deșertăm și câteva pahare cu vin apoi ne ducem la culcare. Lucan doarme la telefon, Pantelimon cu mine în câte un fotoliu aduse de la Odessa. Spre dimineață Florinel pleacă după serviciul său, îl culc pe Pantelimon și îmi văd de treabă. De astă dată nu mai prezint o așa de mare importanță, dar totuși sunt salutat cu multă simpatie de toți. Îl vizitez pe Volschi, apoi luăm parte la conferințe interminabile. Stoicescu primește ordin telefonic cu concediile noastre. Ne rămâne să facem jurnalul de operații pe aprilie cu Stoian. După masă găsesc locuință: vechea mea cameră din 1941. Spre seară fac baie la regiment și după o plăcută seară în oraș îl duc pe Puștiul la mine. Au urmat apoi zile de odihnă și redactarea în mod lent a jurnalului de operații cu Staicu. Invadăm centrul, cinematografele, cofetăria și restaurantele noi Artileria. Puștiul a locuit cu mine până la plecare spre Craiova, spre Beatrice a lui.

1 - 31 Mai 1944

Patru zile am mai stat la Călărași în această lună și m'am bucurat de prietenia și camaraderia tuturor. Rodea a plecat odată cu mine până la București, de unde am călătorit mai departe cu Domnul și Doamna Băldăneanu și Locotenentul Paparizu. Ajunși seara la București am plecat cu tramvaiul și apoi pe jos la gara de Nord unde am dormit cu Staicu în biroul de informații. A doua zi am plecat spre Craiova întârziind ceasuri întregi din cauza bombardamentelor anglo - americane. De altfel în tren, în stații, peste tot lumea este dominată de spaima bombardamentelor. De la Piatra Olt plec spre Sibiu, iar de acolo încă în noapte spre Copșa Mică. În sfârșit după lungi așteptări ajung acasă cu Urlanbergfug-ul german. Cu totul neașteptat descind la poarta casei. Părinții mei nu știu cum să se convingă că sunt eu. Telegrama au primit-o dar le era groază de o nouă nenorocire. Sandu se află la Coțofeni iar micuțul nostru Franți a plecat spre front la sfârșitul lunii trecute, de atunci abea câteva poștale au venit din drum. Primul meu drum a fost la mormântul încă plin de flori al minunatei bunicuțe. Cu lacrimi în ochi i-am șoptit că am sosit acasă, că nu o găsesc, că mi-este dor de ea. Pericolul bombardamentelor aeriene a transformat viața și la Arad. Mulți au plecat la podgorii, alții și-au mutat obiectele de preț în pivniță, multe locuințe sunt pline de refugiați din Basarabia și Bucovina. Încep acum un tratament dentar care durează aproape până în ultima zi a șederii mele în concediu. De dimineață plec în Aradul Nou, apoi fac o rută în oraș și pe la prânz iau o bere cu Ciuțu Păscuțiu sau Emil Gubița la Konigdorfer. Sandu ne surprinde într'o bună dimineață „avansat” sublocotenent. Petrecem împreună câteva zile plăcute, tulburate doar de discuțiile noastre de ordin politic. De ce atâta ură la el față de germani? Devin din ce în ce mai nervos. Vremea se menține uricioasă și umedă. Sandu pleacă la Coțofeni și îmi spune că în curând va porni și el spre zona de operațiuni. După masă de obiceiiu mă duc la litiunile de Sf. Maria. Seara de obiceiiu se dau alarme pentru niște zboruri ale unor avioane de transport. Nu ne sculăm aproape niciodată. De la Franți avem vești regulat. Se află în rezervă cu întreaga Divizie de Cavalerie pe la Iași. Se dau lupte grele dar

încununat cu succes la Târgu Frumos și apoi la Dubăsar și Grigoriopol.

1 - 30 Iunie 1944

Și luna aceasta trece destul de repede. Continui tratamentul dentar, fac vizite însă cu mai puțină plăcere ca în anul trecut, seara suntem câteodată invitați, dar deobicei stăm acasă. Alarmerile mă enervează într'un mod grozav. Începe sezonul de ștrand. Lume puțină, speriată poate de pericolul bombardamentelor aeriene. Soarele e foarte plăcut dar capricios. După câteva zile plăcute la „Neptun” mă înscriu la „Gloria” unde apoi umblu aproape în fiecare zi de două ori. Și totuși nu este vară adevărată. Am parte de câteva ori de foarte plăcute ședințe muzicale. Gaby cântă foarte frumos însă lucruri ultramoderne. Marianne cu o mână sigură și cu puțină evlavie cântă Chopin, Liszt, Brahms. Fiecare în genul ei este foarte bună pianistă. Sunt foarte iritabil și aproape nu mai simt nimic pentru ai mei. Primesc vești de la Franți, rar de la Sandu și câte o scrisoare prietenească de la Rodea și Pantelimon. Lucan tace nu prea înțeleg de ce? Poate boala lui nu-i dă liniște să-mi scrie? Luna se termină cu bombardarea Timișorii care produce o profundă impresie asupra noastră. Cu Jozsi Tante și Onkel Louis felicităm perechea Dr. Schmidt cu ocazia celor 25 de ani de căsătorie. Nici unul din copii nu sunt acasă.

1 - 31 Iulie 1944

Pe neașteptate primi botezul focului în ziua de trei Iulie. Eram la „Gloria” când s-a dat alarma. Doamna Kallo mă întreabă ce facem. Nimic, stăm jos în fața clubului și așteptăm. Ca niciodată suntem mulți la club: Doamna Kallo, Pipi Muscan cu Mihoc, Tesici, Truia, Fericean, Șincai Teddy Popa și alții, dr. Fărdăneanu cu Tibi + eu. La vreo 20 minute dela darea alarmei apar avioanele, abea am timp să fac atent publicul să se adăpostească începe în dreptul gării și al fabricilor bombardamentul. Bubuiturile sunt destul de mari dar totuși urechilor mele nu prea tari. Se vede apoi un nor gros de fum dinspre partea bombardată. După trecerea primul val ne îmbrăcăm și

convins de Truia plec acasă unde îi găsesc pe ai mei calmi și liniștiți în adăpost. Restul locatarilor sunt foarte agitați dar ce să facem. După e a trecut alarma și bombardamentul s'a sfârșit, mă duc la Manyi Tante. Este agitată dar își impune o energetică rezistență. Casa ei din strada Mocioni este avariata ușor, cea din strada Teodor Șerb complet distrusă. Șlinessy, Fudler și alți mulți au rămas fără casă, fără nimica. Seara din nou alarmă de câteva ori. Eu totuși trebuie să plec la Regiment. În dimineața de 4 Iulie plec pe jos la gară spre a mă îmbarca. În jurul gării situația este funestă. Totul este avariata sau distrus. Gara însăși nu a suferit prea mult, dar liniile din față sunt aruncate una peste alta. Zona fabricelor Astra și a Cazarmei Roșiorilor este foarte grav atinsă. Plec seara cu trenul personal spre Călărași după o dureroasă și emoționantă despărțire de Părinții mei față de cari am fost mai puțin bun și atent în tot concediul decât trebuia să fiu. Drumul este greu și și lung. Cizmele nepurtate îmi transformă picioarele în răni. Pe la Brașov, Ploiești totul este doar o ruină. Sosec la Călărași cu picioarele distruse, locuința mea a ocupat-o maiorul cu Doamna. Care sosește odată cu mine. Revăd pe Colonelul Manolescu care este foarte atent cu mine, apoi întâlnirea cu ceilalți ofițeri ai mei este foarte caldă, până și acei cari nu-mi sunt foarte aproape mă măgulesc. Sunt dus la popota ofițerilor unde voiu mânca. Revăd pe Aliman care mai poartă pe față semnele accidentului de la Tomaschewka. De locuit voiu locui pentru moment la Puștiul meu, foarte ospitalier. De lucrat voiu lucra La Dir. Instrucție cu Maiorul. Situația noastră este următoarea: trupa a fost imediat după întoarcerea de la concediu, lăsată la vatră; ofițerii și subofițerii de rezervă împreună cu activii încadrează bateriile de recruți în proporții fantastice; la 200 sunt 45 ofițeri și cam 50 de subofițeri. Ne împiedecăm unul de celălalt. Îmi găsesc totuși o cameră, e drept foarte slabă în aceeaș casă cu Staicu. Începe apoi o perioadă de trei săptămâni care nu este prea plăcută și numai din cauza stupidelor răni de la picioare. Umblu în pantofi și pantaloni bufanți. Orele libere le petrec în marea lor majoritate cu Teodosiu, Pantelimon, Pop, Morariu. Rodea este indispus, bolnav, îndrăgostit etc. Nu se arată nicăieri. Stoian nu depășește cârciuma lui Vasile

Brătianu unde bea cu tot felul de civili dubioși. Maiorul meu nu prea lucrează. „Mâine vom face, mâine vom drege” etc. Apoi când se întoarce de la câmp mă întrebă „e gata?, dă să semnez.”. Totuși nu este mult de lucru. Doar două zile pe săptămână când pregătim programele de instrucție. În rest cetesc, mă plimb pe cât mă lasă picioarele. Seara apoi ies în oraș cu cei amintiți. În special sunt cu multă plăcere în casa Pantelimon + Teodosiu, care și-au închiriat două camere și un antreu pe Aleea Gării. E drăguț la ei. Și mă invită adeseori la ei. Teodosiu este un băiat integru, Puștiul meu este același de totdeauna. Lucan este în mare dragoste cu o refugiată de la Cernăuți, nici prea frumoasă, nici inteligență mare. Stă la el în cameră - deci concubinaj în toată regula - ceeace Florinel detesta odinioară. Frecventez cinematografele, câteodată restaurantele iar cofetăria aproape în fiecare seară. Este de neuitată seara când în grădina de la Teodosiu stăm pentru ultima oră împreună cu acest băiat care ne-a devenit atât de scump tuturor. Rodea trebuia să plece la unitatea veche a lui Teodosiu. Despărțirea ar fi fost deosebit de dureroasă. Au intervenit Iliescu, Stăncescu și chiar Manolescu pentru ca Mișu să rămână al nostru. A și reușit aceasta, dar l-am pierdut pe Teodosiu care a plecat trist căci frontul ne-a unit prea mult pe toți. Dar înainte de acest eveniment a sosit Barbu la Călărași să ne vadă din nou. A petrecut 24 de ore cu noi în vechea și perfecta intimitate camaraderească. Aproape nu s'a schimbat. Doar avea o tresă în plus pe umăr. Am făcut și un mic chef care însă s-a terminat nu prea bine. Aurică a dormit la mine. Seara de plecare a lui Decebal am făcut-o la lumina unei feștile sub caisele din grădină, evocând cu toții evenimentele de pe front. La despărțire Decebal m'a rugat să îi dau voie să mă îmbrățișeze. A simțit că țin la el și prietenia noastră a fost reciprocă. Apoi a venit ordinul de desconcentrare a rezerviștilor. Neavând cine să mă înlocuiască la Dir. Instrucție convin cu Maiorul să rămân câteva zile încă. În aceste zile sunt mai mult ca oricând cu Mișu Rodea. Pe neașteptate vine ordin de dislocarea Diviziei la Dunăre în județul Tulcea pentru misiune contra parașutiștilor etc. Rămân până în ziua plecării Regimentului. În acest timp îl servesc pe Stoicescu cu câteva compoziții germane și lucrez lui Băldăneanu.

Stăruiesc pe la comandamentele germane pentru cauciucurile mașinei lui Iliescu - care s'a arătat foarte amabil cu mine la masă, la popotă. Rodea este trimis cu o echipă să facă în comuna Cama cartiruirea. Seara de dinaintea plecării o petrec cu el - îl ajut, îi furnizez unele obiecte de care are nevoie, ca unui frate. Pleacă într'o noapte de vară - cu inima strânsă mă despart de dânsul. Plec apoi încet spre casă când pe Aleea Gării dau de Pantelimon. Este ultima oră că stau mai mult cu el. Ultima zi trece în pregătirea biroului, împachetare, predare, ridicarea formelor de desconcentrarea mea. Prezentările de plecare. Mă duc și la Ivanov - care într'o duminică mă duce acasă cu trăsura. Moșul aproape că nu plânge. „Să te ajute Dumnezeu, trăim vremuri foarte grele, cine știe dacă ne mai vedem”. Îi mulțumesc de bunătatea lui. Apoi pleacă regimentul după febrile pregătiri. Lume multă la gară. Lucan mă roagă să o întovărășesc pe Nina până pe la Sibiu. Promit. Ne despărțim ca frații. Am impresia că nu o să-i mai revăd. Stoian mă mângâie. Ultima după masă la Călărași o petrec la baie, la cofetărie, cumpăr reviste multe pentru Nina. Apoi seara vine Ionescu Tamâie și Sălăjanu. Înaintea lor Stoian e la mine pentru a schimba o vorbă, o idee. În noaptea înstelată Nina îmi povestește „dragostea lor”. Încep să pricep multe, încep să înțeleg totul. Florinel este convalescent după o mare deziluzie, ceea ce explică totul. Un drum plăcut până la București Est. Pe o vreme de dimineață splendidă, cu o căruță cu un cal plecăm spre Băneasa - de unde apoi după lungi ceasuri de așteptare plecăm cu acceleratul spre Arad. Drumul este anevoios din cauza căldurii și a mulțimii care crește mereu. Tonul ofițerilor nu este prea îmbucurător în ceea ce privește moralul armatei noastre. De altfel în general se resimte setea după viață și după o pace „oricum ar fi ea”. De Nina mă despart la Copșa în miez de noapte. Sărmana, oare va mai vedea pe Florinel? Continuăm drumul cu Ionescu și cu vreo trei ofițeri, cu întrerupere la Glogovăț unde ne apucă o alarmă stupidă. Ajung acasă pe la două după masa. Locuința este aproape goală. Totul este în pivniță. Noutate: Sandu s'a deplasat spre front probabil Galați sau Brăila. O nouă încercare, o nouă teamă.

1 - 31 August 1944

Luna aceasta aduce groaznice evenimente ce urmează să schimbe toată soarta noastră, deși pornește sub egida unor întâlniri și excursii plăcute cu oamenii din lumea adevărată a noastră. Aniversarea a 31-a a căsătoriei părinților noștri o serbăm în trei. Tăticu aduce garoafe, eu trandafiri. La prânz mâncăm, după masă sunt invitat la Kabdebo unde ne întâlnim după ani de zile cu Mariechen Schmidt. Ea este obosită, puțin ofilită - eu sunt mai bine ca niciodată, bronzat de soare, energetic, elegant. Cred că i'am făcut o bună impresie căci mi-a spus că m-am transformat mult spre bine. De altfel stăpânesc bine limba germană în care conversăm. Curios, îmi face impresia că nu-i prea place să vorbească cu logodnicul ei. În aceeași zi ne ducem încă cu mama la cimitir - în drum vizitând cartierul bombardat de anglo - americani. Deși s'au curățit multe, totuși urmele grăesc semnificativ. Seara apoi mâncăm la „Boulevard” într-o spumoasă și elegantă sală. Urmează apoi un sezon de ștrand și programe diverse cu Marichen, Marianne, Judith, Kpt. Bartellt, Oberlt. Rinagel. Fac excursie cu Manyi Tante la Măderat locul unde acum 24 de ani am avut noi o vie și o căsuță frumoasă. Nu regăsesc nici urma amintirilor mele deși eram în clasa I-a primară când am fost ultima oră acolo. Alte două excursii facem la familia Dr. Muller unde găsim veselie, exuberanță, mâncare, muzică mai mult decât s'ar putea presupune. Flirtul cu Mariechen ia proporții. Deastădată ea este cea care mă cheamă, îi plac, îmi iartă totul (plec cu Eszter la tura mare deși știu că este acolo etc etc). Ne ducem la cinema împreună - revăd un film formidabil e evocă amintirea vremurilor de pace „Premiere” cu Sarah Leander. Petrecem o noapte veselă la ei în grădină cu ofițerii germani de aviație. Apoi a doua zi excursia la Mâsca. Glumele, muzica, povestirile. Schoner desenatorul. Dormim acolo cu Kpt. Bartellt. Pe drum spre Arad încă vorbește de spiritul combativ din Germania; rezervele în blindate, fabricarea de grenade - rachete, Guderian. Și faptul că atentatul de la 20 Iulie împotriva lui Keller, care pe mine m'a zguduit în credința mea, nu are mai mare importanță decât celelalte anterioare. Facem cu Ciuțu o excursie la Maria - Radna de

15 August. Prietenul său de la antiaeriană - din nou păreri proaste despre germani - numai din auzite etc. etc. Urmează apoi zile de viață pentru că sunt ultimele de liniște relativă. O duminică la Musca, unde după o zi plină de veselie și nebunii Mariechen în noaptea liniștită de vară îmi dă de înțeles că mă iubește. Eu mint cu nerușinare, mă folosesc de expresii studiate, nu simt nimic pentru dânsa. Fritz Rinagel, noul meu prieten. Marianne apare în noapte cu expresiile ei interesante, nebunii, copilării atât de frumoase acum din depărtare. Înapoierea la Arad cu Marianne și cu Fritz. Prietenia tacită cu acest german atât de drag și cavalier. Alarma prostească în dimineața aceea de adevărat blau Montag. Schonner - ofițerul conștient, prietenul devotat. O splendidă după masă cu Eszter. La ștrand se ceartă cu Lenczi, eu îi propun „răzbunare”, o invit la cinema. Mergem să revedem un film german dulce. Eszter elegantă, capricioasă, reprezentativă cu mine dulce și prietenoasă ar fi o splendidă partneră pentru mine. Mă simt mai la îndemână cu dânsa decât cu M. După cinema mă invită la masă ca apoi să plecăm braț la braț spre Irma. Eu mă simt acum din nou bine și arăt chiar bine. Povestim de foarte multe chestiuni și ne înțelegem de minune. Ne abatem de la planul de a-i vizita pe tinerii Irma + Bonzo și ne ducem pe malul Mureșului unde stăm pe bănci privind la cerul înstelat și fumând încet o țigară. De ce oare această fată este atât de aproape acum de mine și cum de se încrede în mine atât de mult? Sosește și ziua de 23 August. La ștrand cu Mariechen - în doi - dar evit orice aluzie, mă joc cu dânsa. După masă sunt invitat cu Manea la Tereanu unde are loc un concert la două pianе cu Marianne și Gaby. Concertul este splendid: Mozart și Liszt. Ce frumoasă este viața așa, cu conținut, cu artă. O conduc pe Marianne făcând planuri pentru ca ele două să deie concerte la toamnă. Ce bine mă simțeam în seara aceea. Știrile de la București la orele 22 anunță că la sfârșit se vor da comunicate importante pentru țară. Scot ordinul meu de mobilizare și mă pregătesc sufletește pentru o nouă perioadă de militarie. La sfârșitul emisiunii Majestatea Sa Regele Mihai cu o voce slabă târăganată anunță că a cerut și obținut armistițiu, că Mareșalul Antonescu a fost înlocuit cu un guvern al Blocului Național

Democratic sub președinția Generalului Sănătescu, fiind membri Maniu, C. Brătianu, Pătrășcanu și alți exponenți ai partidului național liberal, național Țărănesc, social democrat și comunist. Se dau cetire proclamațiilor guvernului nou precum și a decretelor ce stabilesc această întorsătură. Rămân ca trăznit în fotoliul de lângă radio. Exemplul Italiei îmi este în față. Frații mei, unul la Galați, altul în sudul Basarabiei în foc în prima linie - noi trei aici în vestul Țării. Sufletește complet ruinat prevedesc măcelul, jaful, războiul între frați etc. etc. Tot atâtea urmări ale unor fapte degradante și nesocotite. Și totuși toate își urmează cursul. În Arad germanii surprinși dezarmează apoi aviatorii români ca peste câțva timp să le deie înapoi armele. Rinagel își ia rămas bun în scris de la familia Kubaek, Schonner la fel. Bartellt evacuează clubul Gloria cu Judith împreună. Celelalte formații își continuă operațiile de evacuare. La ștrand discutăm cu Mariechen evenimentele, eu aștept germanii pentru '24 ore. În schimb nu vine nimeni. Aștept ungerii, nu vine nimeni. Lumea după o teribilă expansiune de bucurie - în special evreii își cam dau seama ce va urma. Se aude că germanii au un timp la dispoziție spre a se înapoia în Reich. La București aviația Stukas provoacă o catastrofă printr'un bombardament masiv. Guvernul român declară război Reich-ului. La noi se resimte nervozitatea în atmosferă. Mariechen și familia Dr. Krepie placă cu Lazarettug-ul în ziua de 26 august. Am impresia că o vorbă să fi spus de reținere și Mariechen a fi rămas. A plecat în nesiguranță, după cum am auzit apoi foarte îndârjită pentru că o așteaptă Werner, că ea nu rămâne aici pentru bolșevici etc., etc. În ziua plecării lor sunt arestați toți fruntașii comunității maghiare (text cu nume indescifrabile). Beata Jozsi Neni cu piciorul fracturat rămâne singură, până și aparatul de radio i se ia. Gizi Tante e înnebunită de spaimă. Sâmbătă 26 August - toată ziua încăerări între soldații noștri și germanii care pleacă. Duminecă incidentul complet deschis. Se aud mitraliere, se trage din cetate spre aeroportul ocupat de Friț al meu și camarazii săi. Se trage în turnul bisericii minoriților cu tunul, populația din palat arestată, preoții bătuți. Eu totuși am fost la ștrand. După masă la Manyi Tante - alarmă ariană, aviația rusească. Seara sosește nenorocită, desperată,

Jancsi Tante - a fost la poliție, a fost bătută, i s'a spus că palatul minoriților a fost aruncat în aer. Ne anunță în același timp Lenuța Pleșa că trenul Timișoara - Arad a fost mitraliat de aviația germană. Victime sunt Doamna Dr. Weil, Doamna Schaffer, mama Doamnei Krepie dintre cunoscuți. Începe o nouă săptămână în care lucrurile se liniștesc, viața ia cursul normal încurcată fiind în ordonanțe militare de restrângerea circulației în orele de seară, predarea aparatelor de radio de către germani și maghiari, prezentarea acestora la poliție. Jancsy și Erzsi Tante la noi. Eu continui cu ștrandul cu buzele încleștate de indignare, cu pumnii strânși. În pericolul cel mai mare vizitez familiile celor căzuți în nenorocire: Parecz, Szih, Schmidt, Hady, Petz. Se zvonește că trenul german nu a mai plecat și toți sunt internați undeva. Domnii unguri se află la Radna. Vești proaste de sănătatea lui Dr. Parecz. Îmi fac reproșuri pentru că nu am oprit-o pe Mariechen aici? Sunt într'o stare de dezolare completă. Nu pot reveni. Continui cu disperare ștrandul, nu mai aștept nimic, nu mai sper nimic și aproape că nu mă mai pot concentra. De Franți natural nu mai știu nimica.

1 - 22 Septembrie 1944

Astfel se începe luna septembrie, cea mai splendidă între toate - anotimpul meu favorit. După o săptămână oaspeții noștri se înapoiază la locuințele lor. Eu continui cu vizitarea aproape zilnică a lui Jozsi Tante, care după grele 10 - 12 zile își reprimește soțul, odată cu eliberarea lui Pughy, Pancs și Argay. Restul rămân la Radna împreună cu Colonelul german Ifland. De ziua lui Manyi Tante jucăm la dânsa tarokk. Îi dorim tot binele pentru viitor. Îi fac o vizită și lui Marianne care îmi cântă Chopin și Liszt, apoi Brahms. Pentru a mă preocupa îmi triez pozele și cumpărându-mi un album le aranjez și le lipesc în album. Avem acum siguranța că Krepeleștii și Manichen au plecat totuși peste graniță. În schimb consulul Hedy este internat în casa consulatului până la schimbarea diplomaților. Germania prin intermediari cere evacuarea tuturor Volksdeuschilor din Banat și Transilvania. Cu înfrigurare urmărim înaintarea armatelor roșii spre noi. Se face mare propagandă în ziare, în

comunicate, în afișe armatei roșii „eliberatoare”. Petrec o plăcută după masă cu Ila și Eszter făcând muzică cu ele. Eszter e fericită pentru că a primit trandafirii consulului. Schimbăm idei în trei, facem intimități și suntem în foarte bună prietenie. Seara o conduc pe Eszter până la Irma. Îmi spune multe lucruri pe care nu le-ar fi spus altădată. Într’o zi m’am întâlnit și cu Dna. Groza - sunt toți trei, respectiv patru cu copilul la Pâncota. Am asistat apoi la înmormântarea lui Stanoiu - Dumnezeu să-l ierte! A fost prima mea infestare politică a Democrației cu tendințe roșii.

Urmează apoi zilele de 10, 11 și 12 Septembrie a.c.

În ziua de 10 Septembrie, după anumite cumpărături în oraș și lipirea pozelor, m’am dus la clubul „Gloria”. Acolo antiaeriana noastră în fierbere. Costel, inginerul, și cu încă un domn mă avizează că cca. 400 de tancuri germane în drum spre Arad vin de la Timișoara. Eu râd - ei pleacă. În oraș e mare fierbere. Administrația financiară expediază banii în provincie, băncile încetează activitatea; perechea Mioc -Muscan fug de la club, de asemenea fuge lumea și de la ștrand. Mă duc și eu mai devreme acasă și îmi continui lucrul cu albumul. După masă pe strada noastră sunt conduși în convoiu răniții germani dela Aradul Nou - spre Brad îi duce să fie mai în „siguranță”. Doamna Hasias plângând îmi spune „uită, de-i vezi sărmanii”. De atunci îmi place mult această femeie cu suflet. Dar m’am hotărât să nu mai mă uit la prizonieri germani. Eu nu mă pot uita la Ei în asemenea situații. Am luptat cot la cot trei ani, am lucrat cu ei în cea mai perfectă înțelegere, nu am fost niciodată refuzat de ei. Eu nu pot deveni nici dușmanul lor, dar nici indiferent față de germani. Ori de câte ori A.A. noastră trage asupra unui avion german, spun în gând „Ocrotește-l, Doamne”. M’am dus apoi la Eszter pe care nu am găsit-o acasă. Am venit încet spre casă în orele de seară singur, cu gândurile aiurea. Vânzătorii de ziare amenințau cu „40 tancuri dezarmate și capturate la Timișoara”. Mă întreb ce se va întâmpla cu armata germană din Balcani? Ziua de 11 Septembrie - apar apelurile pentru a primi călduros trupele rusești care se vor prezenta chiar în această zi pe la noi. Orașul îmbracă o haină roșie,

Primăria arborează drapelele uniților, adică aliaților. Ce ușor merge, schimbi doar culorile. Jancsy și Erzsi Tante se refugiază din nou la noi pentru că li s'a pus în vedere că dacă la sosirea trupelor roșii va trage cineva asupra acestora din Palatul Minorităților atunci vor fi executați toți locatarii. Natural, îi primim cu brațele deschise. Au adus și puiul de găină înapoi. Eu mă duc la ștrand, unde spre mulțumirea mea o găsesc pe Mady Petz, bună prietenă în aceste grele și critice zile. În soarele toamnă stăm de vorbă și deplângem soarta noastră. Este foarte agitată și din pricina lui Gyurka. Nu au fost eliberați de la Radna. Timpul trece dar bolșevicii nu vin. Melinda și Baba îmi spun pe la 13,30 că nu a venit nimeni. După masă începe la noi tăiatul lemnului. Asist cu oamenii, stăm de vorbă. Gardianul se teme ca să nu li se ieie pământul de bolșevici. Deci și ei au resentimente, îndoieli. Apoi fac o vizită în casa Kabdebo unde Marianne își serbează - zic eu - onomastica, ca seara să mă duc să o iau pe mama de la Manyi Tante. Din zăpezile de seară aflăm că sosirea trupelor roșii s'a amânat deocamdată. Răsufăm ușurați cu toții. În dimineața de 12 Septembrie oaspeții noștri se duc acasă. Eu mă duc la Manyi Tante să o avizez de prezentare la Poliție, apoi primesc câteva cărți de Istorie de la Jancsy Tante și mă duc la ștrand unde vine Alföldy cu vestea că trupele ungare sunt la Șofronea. Râdem cu Mady - este de necrezut. După masă zarvă mare în casă. În frunte cu tâmpita de portăreasă fiecare colportează vești alarmante, până ce „girls alarm” se prezintă cu rugămintea să adăpostim la noi anumite bagaje ale lor. Plânsete, desperări, țipete și un vacarm impresionant. La un moment dat portăreasa dă alarma că „atacă gara”. O repede numărul unu. Sosește Eliza cu vestea că „ungurii din Grădiște s'au răsculat”. Bătrâna plânge, celelalte împachetează și se vaită. Dna. Hasias este înebunită până în sfârșit cu celelalte. În goană sosește o mașină militară cu un locotenent de roșiori „repede, repede”. Le ia pe toate, cu portăreasă cu tot și o iau toate la sănătoasa. De altfel, în oraș se aud zgomote de mașini, căruțe, pietoni. Panică. Fug cu toții. Nu trec 15 minute, sosesc Sisters Domotor că pe strada principală este un tanc care trage. Natural au fugit la noi. Ordonanța căpitănesei se travestește în civil

și rămân pe loc. Portarul ia pălărie și rămâne acasă. Afară de ei și de noi nu mai rămâne nimeni în casă. Ei ne aduc vestea că la Poliție stă un tanc și soldații vorbesc ungurește! Cine să-i creadă? Urmează o liniște completă. Jucăm pietre și noi puțin mai liniștiți. Dimineată apoi constatăm că într'adevăr trupele ungare fără să tragă vreun foc au putut ajunge în Arad și să ocupe Cetatea și orașul, deplasându-se spre Timișoara și angajându-se în luptă pe tot întinsul podgoriei. Plec în oraș; ceea ce văd este straniu; o armată bine echipată cu arme moderne, copii tineri chipeși, cu elan, veseli. Publicul compus din lume simplă nu știu de unde răsărită rupe, smulge florile din din grădinile publice și îi întâmpină cu o veselie fără margini. Bătrâni și bătrâne plâng de emoție. Mă întâlnesc cu Jenczi apoi cu Eszter și Ila. Toți se întreabă cum a fost așa ceva posibil și ce urmări va avea. Oare este o acțiune locală și ceva de proprie inițiativă sau este o încercare de mare anvergură de a împinge înapoi trupele sovietice din Ardeal. Se svonesc tratative germano - engleze; războiul turco - japonezo - rus etc. etc. Trupele ungare de toate categoriile se scurg mereu. Agitație și veselie mare în oraș. Românii rămași aici nu prea ies, dar parcă sunt puțin mai veseli ca înainte de primirea trupelor roșii. Caut și găsesc alimente nealterabile, țigări, bomboane. Vorbesc cu Hans Stamp care e foarte mulțumit de întorsătura produsă. Stau un ceas la familia Nemeth. Apoi mă duc la club unde familia Toma îmi povestește primele impresii. După masă sunt singur în tot ștrandul apoi mă duc în oraș. Biserica este larg deschisă, lumea în valuri intră, ese, ca odinioară în Săptămâna Patimilor. Pe Primărie flutură tricolorul unguresc. Mă gândesc că suntem tăiați de frații mei. Fac o vizită la Doamna Zih care îmi povestește războiul de la ei - fuga multora. Chiar și Livia Suciuc a fugit cu Baba și cu ginere. Spre seară sunt la o cafea neagră la Nemeth. Este acolo și Lencsi. Foarte prietenos expune că acum este momentul ca să se arate că nu sunt neînțelegători și să atragă simpatia Românilor care și așa se tem de bolșevici. Înainte de a ne întoarce acasă ne întâlnim cu familia dr. Sisters Domotor la noi la cină. Jucăm pietre. A doua zi dimineată totul reintră în normal; se dau dispoziții categorice, dar ordinea și libertatea este respectată. Nimănui nu i se întâmplă nimic rău. Mă

duc la Aradul Nou să comand untură. Peste tot armată multă. Cu toții dorim să se poată ține această stare. Cu Mady înapoi. Poliția ungară, foarte chipeșă, elegantă și bună ține ordine completă. Avramescu, Iancu Cornel și Siartău la generalul Asztalossy pentru a primi garanții că nu li se va întâmpla românilor nici un neajuns. Toți caută funcționari de toate categoriile pentru a putea reintra în normal. Seara liniștesc familia Dr. Păscuțiu și pe Moisescu. Sâmbătă vine Manyi Tante la noi. Ungurii au adus cu ei poștași, ceferiști, jandarmerie, poliție în afară de armată multă. Se aude că la Siria și la Radna se dau lupte crâncene de tot. Se ordonă depunerea aparatelor de radio și a materialelor și echipamentului militar. Mă lovește chestiunea, cu informații de la Onkel Louis. Jozsy Tante s'a sculat și are veșnic oaspeți - între aceștia mă simt cam străin. Prima Duminecă de la ocuparea Aradului de trupele ungare. Liturghie frumoasă, cuvântare moderată, apoi hymnul ungar. Ofițeri mulți și ostași, polițiști în biserică. Imediat apoi o alarmă lungă de câteva ceasuri. La soarele tomnatic, ștrand cu Mady. După masă la Dr. Păscuțiu unde sunt și alți oaspeți, destul de neplăcuți și sgomotoși. Luni depun uniforme cazone, cu aparatele de radio se mai poate întârzia. Se dau diferite ordonanțe pentru normalizarea prețurilor, evidențierea materiilor prime și a celor prelucrate. Szell este numit primar. Alegere foarte potrivită. Marți toată ziua este încă bine totul și se scurge viața normal. Miercuri la ora 11 se aud din apropiere lovituri de tun și țăcănit de mitralieră. Retragerea trupelor ungare este în toi. Agitație mare în tot orașul. Mulți germani au și plecat. Hans Stamp, Krepie care fusese aici să împacheteze, Resch etc., etc. Bartelt a dus cu el pe Judith. Dinspre Aradul Nou se aud tunurile ungare. În fața noastră stau camioane încărcate și fete multe care probabil pleacă cu soldații. Mă duc la Jenczi, este absolut dezorientat. Mă duc în oraș, pleacă poliția o parte. Se răresc paznicii. Alții însă se plimbă. Mă duc la Jozsi Tante. E îmbrăcată ca de drum. „Noi ar trebui să plecăm, dar vezi stăm încă aici, Onkel Louis este la primărie încă”. Când sună alarma o părăsesc, ne zicem „la revedere” dar ambii știm că poate niciodată nu să o să ne mai vedem. Am iubit-o și stimat-o nespuse de mult. Janczy și Erzsi la noi, cer sfaturi.

Le liniștim. Plec la Manyi Tante, e singură, mă primește plângând. „Ce bine că ai venit”! E împachetată, era vorba să meargă cu Doamna Dr. Posgay. Mă duc la sanatoriu să mă informez. Cu un calm, cu o liniște deplină Doamnele mă primesc și îmi spun că nu pleacă niciuna. Torok Dezso cu Doamna pleacă. Mă întorc la Manyi Tante liniștit. Din exemplul celor de la sanatoriu am luat tărie. O împachetez pe Manyi Tante și o duc la noi. Jucăm tarokk de nevoie, îi arăt albumul. Urmează câteva ore de liniște ca pe la 3 să începă din nou canonada. Este ultima zi a șederii trupelor honvezy la noi. Lupta se dă dincolo de Aradul Nou. Eu mă duc la Janczy Tante. O liniștesc, urc la Jozsi Tante. Sunt plecați ambii mă anunță Mariska servanta lor credincioasă, cu ochii plânși, cu fața palidă. Vorbesc cu Lula și Grant. Par a fi îngrijorați. Mă duc în cel mai mare vacarm la Dna. Zih. Vorbesc cu ambii, îi liniștesc și apoi mă întorc acasă ca să-l asigur pe Jencsi că la caz de nevoie vom declara că nu a jucat vreodată un rol politic. Canonada încontinuu, bombardament de Stukas, lupta e în toi. În fața noastră ostașii calmi, fetele obosite poate de dragostea din noaptea trecută. Înainte de prânz mă duc la Dna. Dr. Schmidt. O găsesc obosită în sens terain unde au dormit. Ei nu pleacă nicăieri. După prânz apoi mă odihnesc. Vine Teri ca să se informeze ce este cu Părinții ei - ea stă la Popa Teodor pe strada Alexandri. Pe la 17,30 vorbesc la telefon cu Doamna Zih - este disperată, părăsită de tot personalul cu bolnavul acela greu. Mă duc după Terry, o chem la noi să vorbească cu Mama ei. Doamna Vega dr. Pop, Teddy. Poliția ungară se retrage. Se aud pocnituri de puști mitralieră în apropiere. O mai conduc pe Terry acasă. Mă duc încă la Manyi Tante. Atâta vreme am ca să ajung acasă. Podul de la Aradul Nou este aruncat în aer, trupele ungare sunt pe Bulevardul Regina Maria într'un ultim punct de rezistență. Ne așezăm la cină. O explozie puternică ne sparge două geamuri - și podul dinspre cetate este aruncat în aer. Încă ceva detunături, încă ceva pocnituri. Din depărtare se vede un foc mare - probabil gara, apoi totul se termină. O liniște înspăimântătoare domnește peste tot. Astăzi mi-am impus șederea în casă - au sosit trupele roșii din care însă am văzut dela geam câteva camioane de transport cu ostași nu prea tineri și deloc

străluciți. Suntem cu un pas mai aproape de frații mei scumpi, în schimb poarta dinspre occident ni s'a închis din nou. Fie ca bunul Dumnezeu să îi aducă acasă pe Sandu și Franți în bună sănătate și apoi ne vom putea gândi ce să facem și din ce să trăim de aici încolo. În timpul șederii trupelor ungare nu s'au semnalat de nicăieri atitudine ostilă sau abuzivă. S'au comportat foarte bine toate elementele statului vecin. De ce oare ne urâm atât de mult? Ce bună ar fi o prietenie sinceră!

23 Septembrie 1944

De dimineață sună P. Aladar, să mergem imediat la Manyi Tante, s'a întâmplat ceva îngrozitor. Tata se duce. Mă scol și încep să mă neliniștesc din ce în ce mai mult. După un ceas jumătate de așteptare pornesc după Tata. Orașul e plin de steaguri sovietice, de civili de diverse categorii și de ruși greoi, neîngrijiți, bătărași, precum și rusoaice tip „vacă”, atât de bine cunoscute de mine din Crimeea și Caucaz. Pe Tăticu îl întâlnesc în strada Horia unde aproape tremurând îmi povestește: noaptea trecută pe la miezul nopții un rus sună la poarta lui Manyi Tante. Puy deschide geamul și apoi poarta. Rusul intră în locuință, ridică pistolul și pretinde „ceas” - femeile își pierd cumpătul, una țipă, alta sare peste gard în vecini. Se adună toată casa pentru că rusul forțează ușile, vrea să vadă cine locuiește în casă. Puy are nefericita idee să-i dea rachiu. Acesta prinde curaj și trântindu-o pe Manyi Tante într'o odaie alăturată o violează. La sfaturile lui Tata, beata Manyi Tante se mută în sanatoriul Orosgay, închizându-și locuința. Toată ziua suntem sub imperiul acestor lucruri groaznice. Lui Posgay i-au furat ceasul de aur, lui Dr. Pop Alexandru de asemenea ceasul, deci jaf în toată regula. Pe la prânz mă duc pe strada principală. Văd o lume pestriță de tot și ruși, rusoaice - multe de tot. Mă duc apoi de văd podul de la cetate complet distrus. Ce păcat, era o lucrare solidă și frumoasă. După masă mă apucă o criză de nervi, alerg de jos în sus prin cameră, apoi plec în oraș. Apelul partidului comunist care somează toți „cetățenii binevoitori” să se prezinte la serviciu în „garda civilă”. Mă înfior, mă bag în pat și spun la ai mei că sunt bolnav. Refuz orice

activitate sau muncă de interes obștească. Bietul Tata, agitat și el, pleacă să se intereseze. Vine apoi cu vești liniștitoare de la generalul Danciu. Trebuie să sosească trupe române și autoritățile noastre. Spre seară stau de vorbă cu Nelly dr. Lazăr, cu Derov și doamna, precum și cu ing. Moțet care s'a reîntors din „pribegie”. Seara ne închidem dând ordin portarului să nu deschidă poarta. Ascultăm muzică la radio, mă cuprinde o cumplită jale. Plâng cu hohote în întuneric să nu mă vadă, să nu mă audă nimeni. Ce soartă au avut oare frații mei? Ne adunăm apoi toți trei în camera mea și cetim liniștiți. Pe la orele 22 s'gduituri puternice la poartă. Sărim toți trei, Mama se ascunde tremurând de frică, Tata dă să iasă în anticameră. Se aude deschizându-se poarta. Eu ca prin minune îmi recapăt stăpânirea de sine. Ascult, se aud voci de femei, pași mărunți jos la parter. A sosit familia Pleșa. Mă duc în bucătărie să o avizez pe Mama, îmi cade în brațe plângând și tremurând de groază. Apoi se calmează lucrurile, vine sus Lenuța, ia cheile, mai târziu mă duc și eu la ele. Povestesc multe grozăvii de „amicii” noștri. Se spune că la țară (Lipova, Radna, Șiștarovăț) procedează și mai rău. Devastează, jefuesc, violează femeile. Deci o stare de vandalism ce nu poate fi oprit de nici o autoritate românească. Venind de la gară au fost oprite, noroc că în societatea lor se afla și un căpitan român de infanterie, care le-a ocrotit. Se pare că au oarecum rezerve când au de a face cu ofițerii noștri. Mai cetesc în pat „Țara fără nume” de Alain Fourier.

24 Septembrie 1944

Mă trăzesc dintr'un vis prea plăcut... la Wien, Elisabeth îmi arăta locuința, era acolo și Walter și copilul lor crescut destul de mare care m'a îmbrățișat. Simțeam brațele, mânuțele unui copil pe gât și față. Poate niciodată nu o să-i văd. Plec la sanatoriu să o vizitez pe Manyi Tante. O găsesc într'o cameră bună, deja liniștită. Vorbim mult. Vine Dr. Posgay, mai târziu doamna cu lucru de mână. În casa din strada Mocioni sunt ruși, în cea din strada Crișan sunt ruși. Doctorița probabil a fugit. În casa Dr. Kabdebo sunt ruși, ce să zic cu familia? În casa din Piața Plevnei rușii au ridicat tipograful lui Bitto, spărgând ușa, românii în schimb i-au spart garajul și au

chemat șoferul să afle în ce stare se află mașina. La prânz sosește cu motocicletă Sandu, de care nu știam nimic dela 11 august încoace. Este sănătos și în sfârșit avansat la gradul de Sublocotenent Mecanic. Armistițiul l-a apucat la Bolgrad unde la un moment dat au fost dezarmați și încercuiți de ruși, întreaga companie cu șeful Serviciului Carburanți al Armatei a III-a, un Colonel. După patru zile, colonelul pleacă cu toată unitatea, cu riscul „cine scapă, este scăpat”. Este o rezolvare militărească. La Galați dau de germani care se comportă foarte bine și se retrag în ordine. La sfatul lui Sandu, coloana pornește la Coțofeni; în drum sunt oprii la București, afectați Armatei I-a și porniți în urma acesteia la Deva, apoi în prezent la Lugoj. Au trecut prin multe, dar posedă elasticitatea aceea sufletească de care numai în uniformă dispui când ești în pericol. Povestim și noi cele de acasă, găzduim cei doi oameni ai lui, ordonanța și șoferul. După masă stăm de vorbă, îi arăt pozele mele din album. Spre seară mergem cu toții să vedem rămășițele podului, apoi pe strada principală. Seara povestim mult, mai în siguranță ca aseară. S’au reîntors și doamna și domnul Hasias. Casa nu mai este singură. E un sentiment de liniște. Oare Franți, micuțul meu drag, pe unde și între cari împrejurări se află? Cetesc până târziu și termin romanul care este o lucrare interesantă și în alte împrejurări plăcută.

25 Septembrie 1944

De dimineață vine fotograful Weber și se plânge că după ce a făcut multe poze ostașilor sovietici aceștia i’au pretins ceasul și banii deja ridicați de alți camarazi de-ai lor. Nemaigăsind nimic l-au amenințat cu revolverul, el a fugit cumva din atelier după ce sovieticii au distrus mașina de fotografat. Acum este chemat la poliție nu se știe pentru ce. Mă duc spre bărbier și-l întâlnesc împreună cu un consiliu de Curte pe Nelu Moiescu. Ne duce prin închisoare ca să vedem ce au distrus pușcăriașii când au intrat honvezii la noi. Pe străzi - cu Chiroi, cu Suluțiu bacsii, apoi acasă. Vine Jenczi sa-l întâlnească pe Sandu. Pe la prânz mergem în oraș, facem cumpărături apoi ne întâlnim la Câmpianu pe Kallo. Se înțelege cu Sandu să-l ducă la sălaș și să-i dea un sac de făină pentru

Mămica. Ei pleacă în momentul când începe ploaia. De la orele 6 seara începe la noi enervarea după el. Tata este disperat și își face fel de fel de gânduri negre. Situația este din ce în ce mai rea, în plus plouă puternic. Totuși pe la orele 20,15 sosește Sandu, ud learcă, dar aduce făina. „Mare bucurie în Izrael”. Stăm apoi de vorbă până târziu. I-am scris lui Franți - măcar de ar primi scrisoarea.

26 Septembrie 1944

O zi mohorâtă de toamnă. Dr. Mezz de la Aradul Nou se sinucide din cauza violării soției lui de către soldații ruși. Familia Dr. Popa, Dr. Avramescu molestați în curs de noapte de ruși. Sandu aproape să piardă motocicleta. Le dă 2000 lei ca să plece. Apoi la iuțea și ei pleacă înapoi spre Lugoj. După masă lucrez la inventarierea bibliotecii, apoi la Doamna Zih - „amu Mathilde”. Între timp sunt la noi Janny și Erzsi. Seara familia Kaseas, apoi Pleșa la noi. Afirmativ Magda Rusu primind în cantonament un ofițer rus este violată de 16 camarazi apoi transportată în spital. Locuința lui Dr. Szill devastată de ofițeri români și ruși. Servanta îmi spune că maiorul rus ar fi poate cel mai cum se cade, fără însă a renunța la beții. Frumoase perspective pentru noi toți.

27 Septembrie 1944

De dimineață plec în oraș apoi o caut pe Mady dr. Petz, pe care o găsesc împreună cu alte patru doamne. Toate au plecat din Aradul Nou dinaintea focului de artilerie unguresc. Au fugit cu câte un pachet, ceea ce aveau mai de preț. Sunt izolate în acea casă destul de laterală și tremură toate. Spre prânz m'am dus la Dr. Kabdebo - Marianne stă la Nelly ei în doi. La parter stau niște ofițeri ruși - unul schimbă pe celălalt. Sunt murdari și barbari într'un hal fără de hal. Lui Onkel George i-au furat stiloul pe când voiau să-i rechiziționeze medicamentele, instrumentele și pansamentele pe care până la urmă nu le-au luat. I s'a pus în vedere însă că vor trimite răniți la roentgen. Dr. Schmidt cât p'aici să primească bătaie pentru că nu a vrut să mai primească răniți peste locuri. După masă am fost apoi să comand carne și am cumpărat ceva pentru cină. Am vizitat-o pe Eszter. A

rămas aici, însă nu iese nicăieri. Și Irma a rămas cu Bonzo aici. Seara un sgomot mare, sguduitură ca de bombardament și lumina electrică s'a stins pe câtva timp. Apoi o nouă noapte de teamă.

28 Septembrie 1944

Încă mă rad când vine un om de la Doamna Zih. 18 ruși cu mașină mare s'au instalat la ei. Ne roagă să o scăpăm. Tata fuge în toate părțile dar nu poate face nimic. E problemă mare și aparatul de radio. Vin la noi apoi Unchiul Victor, Tante Valeria, Jenczi. Mă duc cu Valeria după pâine. De vorbă cu Eszter. Alarmer repetate. Circulație mare pe stradă. De vorbă cu Dr. Demian Aurel. După masă o comisie de cartiruire sovietică vine la noi și caută cameră. Le explic că nu avem unde. Este unul cu ei, care vorbește românește, ucrainean. Pleacă apoi, intră la Dl. Hărăguș căruia îi iau ceasul și care scapă de ei numai dându-le țigări și o brichetă. La noi vine apoi o cartiruire românească și primim un locotenent, care va veni mâine sau poimâine. În timpul alarmei apoi vine Manyi Tante după cheile de la Măderat. Mă duc cu dânsa, apoi o conduc până la sanatoriu. Pe urmă din nou la Unchiul Victor după pâine. Povestim de toate. De vorbă cu Dr. Zunt Ilse e măritată iar Tibor e doctor în medicină. Problema pentru ei este să-i mai vadă în viață. Seara doarme la noi un sublocotenent Rănit, camarad cu Franți și subalternul Căpitanului Niculescu de asemenea rănit și sosit acasă. Am pregătit pentru Locotenentul Calotescu de la Armata I-a prânzitorul unde am pus un pat și cele necesare. Noi vom circula prin camera mea unde am mutat dormea cea mică.

29 Septembrie 1944

Ofițerul pleacă în zori de zi la Lugoj, îi trimit lui Sandu o scrisoare cu dânsul. Mă scol apoi și eu și mă duc la case să dau ordine cu arborarea drapelului bolșevic. La Tribunal totul sună a „gol”. Epstein Alexandru povestește că în noaptea trecută i'au introdus în locuința lor din Calea Romanilor cinci ofițeri și 12 ostași ruși; au băut 40 kg vin negru și au cerut femeile din casă. El a fugit la Comandamentul sovietic, aceștia i-au dat o fițuică prin care

ordonau ca intrușii să părăsească locuința în decurs de un ceas. A întâlnit vreo trei patrulare rusești cu care s'a înapoiat, prezentând ordinul scris. Au voit să-l împuște. Până la urmă s'au îmbătat și patrurile, apoi unul din sovietici i-a gonit pe toți în pod, i-a închis acolo, restul au violat o bătrână de 65 - 70 de ani. M'am dus mai târziu la Dr. Lazăr unde am găsit-o pe Marianne; am râs împreună cu toate că nu prea sunt timpuri de râs. Am mai fost la Doamna Dr. Schmidt pe care am întâlnit-o la Burza. Dr. Moga Cornelia s'a plâns în decursul unei singure nopți de opt ori au bătut la poarta ei, au sărit poarta mare dinspre grădină. N'au dormit nimic telefonând în zadar la toate comandamentele. Se spune că vor veni poliție anglo - americană, că guvernul se schimbă, vine guvern de coaliție cu Pătrășcanu la președinția Consiliului (comunist). De altfel, Budapesta anunță că pe linia frontierei româno - ungare a fost oprită ofensiva sovietică, mai multe localități din jurul Makko reocupate, iar la sud de Oradea vârful de atac sovietic a fost încercuit prin tăerea șoselei Oradea - Arad. Peste tot inițiativa este în mâna trupelor ungaro - germane. Spre seară am fost la Unchiul Victor după pâine. Sunt destul de calm, dar am momente de iritație nervoasă. Am vorbit cu Tedy Popa și cu Ciuțu. Seara a sosit Locotenentul Calotescu și s'a instalat în camera sa. Un om peste 40 de ani, face al treilea războiu. Învățător cl. I care dorește să ajungă „încă odată” la Budapesta unde, după spusele sale, și-a cam făcut de cap. Dealtfel, în Caucaz a fost în sectorul (text indescifrabil) unde fusese și Regimentul meu anul trecut. Am dormit oricum mai liniștit fiind acesta la noi.

30 Septembrie 1944

De dimineață lucrez la inventarierea bibliotecii, dar căzându-mi în mâini o carte de demult o răsfoesc și mă distrez cu dânsa. Livia Suciuc a fost scoasă de ruși din casa ei și alungată de acolo. Soldații ruși s'au instalat în toată casa. Ei s'au mutat la Baba. Pe la prânz fac cumpărături într'o ploaie mărunță de toamnă, urc pentru moment la Janny Tante, le predau fotografiile. De vorbă cu Ionescu - Tămâie și cu Cosma junior - ce băiat mare și bine s'a făcut. După

masă trece pe la noi Victor Doboși. Apoi plec eu după cumpărături și la Eszter. Nu este acasă. Vine mai târziu. Doamna Dr. Czettel - conversație animată, plăcută. Eszter - capriciile ei. Sandu sosește cu tot bagajul și unitatea sa. Acum avem deci doi ofițeri români în casă. Ne arată lada și conținutul ei - au lucruri de preț și frumoase. O colecție de timbre foarte bine îngrijită. Calotescu vine foarte târziu acasă. Noaptea este mai liniștită acuma.

1 Octombrie 1944

De dimineață mă duc la biserică să ascult Sf. Liturghie. Întâlnirea cu Tante Hermina. Apoi la Dr. Schmidt. Au doi ofițeri ruși încartiruiți - medici. De treabă fiii Dr. Schmidt. Apoi aranjez biblioteca până pe la prânz când mă duc la Mady dr. Petz. Nu mai este la Arad. În locuința Wiezer sunt doi ofițeri ruși, medici, care însă scuipe pe parchet. Mă duc apoi la Zih. 25 ostași cu vreo 4 femei, locuința într'un hal de murdărie și dezordine. Familia s'a restrâns în camera de dormit. Starea cum am văzut în Rusia. După masă la Eszter. Mulți și amestecați. Chiroiu. Preumblarea la poduri. Seara pietre la Căpitanul Niculescu. Este distractiv în special un tânăr Sublocotenent Tomescu de la 93 Infanterie.

2 Octombrie 1944

Aranjez biblioteca, apoi la primărie și notar public. După masă la Eszter - dr. Pelle Ion povestiri destul de interesante. Și acest român a fost scos din locuința sa și acum va fi scos și din hotelul unde s'a mutat. Din bufetul lui Costea Romulus au făcut adăpost de cai, „eliberatorii”

3 - 7 Octombrie 1944

Este perioada călătoriei mele la Călărași, fiind din nou concentrat. Am o substituie la Curtea de Apel - câștig cauza, mă duc la Chiroiu fiind invitatul lui pentru a schimba anumite vorbe. E același „poseur” și om care singur își dă mare importanță. După masă o iau pe Ila și în ploaia cea mai mare ne ducem la Eszter. Pe drum îmi împărtășește Ila desnădejdea ei. La dânsii se află Doamna

Purgly, care a fugit de la Șofronea cu două valize, e tot ce a salvat de ruși. Soțul ei este deținut de autoritățile românești încă din august. La Eszter, bem o cafea bună, cu niște fructe foarte bune, iar cu Pelle ne declamă poezii din ale sale și din Ady. Totul este foarte interesant dar ceva forțat și ceva ce mă face să cred că m'am lăudat singur și că mă aflu într'o societate care îmi este străină, fiind de un caracter și o nuanță aiurită. Întorcându-mă acasă, aranjez biblioteca singur fiind în locuință. Îmi vine ordinul de chemare. Urmează o procedură sufletească foarte curioasă; la început tremur - acel tremur nervos care mă stăpânește de câțva timp și mă face să tresalt mereu - apoi încep să-mi fac gânduri: „oare nu faptul că eu eram exponentul germanilor îi face să mă concentreze acuma?”, apoi vine problema frontului și un dor, o curiozitate de a parcurge Ardealul de Nord. Bineînțeles, scumpii mei Părinți sunt foarte dezolați, Mămica își pierde cumpătul, Tăticu plânge în hohote. Ceea ce însă mă face pe mine să fiu tare, să-i mângâi. Ziua următoare trece prin pregătiri, cumpărături. Tot timpul o coloană de blindate T 34 stă pe bulevard, înfricoșători ostași stau pe lângă tancuri. Doamna Căpitan Niculescu postează ordonanța ca santinelă și închide poarta. Ce ar fi dacă ostașii din fața casei ar fi români sau germani, nu i-am chema în casă, le-am da de mâncare, ceva cald? Timpul se înrăutățește, plouă tare de tot. Rușii se refugiază la porțile noastre, unde se înghesue sub streșină, rezemându-se unul de altul. Pentru prima oară simt ceva pentru acești ostași, și ei sunt oameni și ei îndură mizeriile războiului. Seara apoi îmi fac bagajele, mai stăm de vorbă și ultima noapte trece printr'o insomnie parțială. Sandu mă duce cu motocicletă la gară și îmi face rost de loc. Călătoria până la București durează 36 de ore într'un compartiment arhiplin: 15 adulți și 4 copii mici. Totuși sunt răbdător și mă joc chiar cu unul din copii, cel mai frumos, vesel și plin de personalitate. Trenul este supraîncărcat până și pe acoperiș. Rușii sunt și ei peste tot. Unul din compartimentul vecin, tânăr de tot și cu niște ochi inteligenți se scoală și își oferă locul unei doamne mai în vârstă?! Înainte de a ajunge la București se produce un accident pe la triaj, afirmativ au fost călcate mai multe persoane. Astfel ajungem târziu seara,

tramvaiele nu mai merg. Depun bagajele la garderobă și mă preumblu toată noaptea prin Gara de Nord pustie și avariata. Luna este splendidă. În zori de zi plec apoi cu căruța la Gara de Est de unde, înghesuit ca sardelele, ajung pela orele 12,30 „acasă” - în vechea mea locuință la Călărași. În tot timpul drumului lumea este sub impresia celor făptuite de ruși pretutindeni, la sate, în orașe și la moșii. După ce mă spăl și mă rad, lucru ce îmi cade nespuse de bine, mă duc la Regiment unde dau de Aurică Nicolescu. Regimentul este la Păulești, cca. 7 - 8 km N, NV Ploiești, cu misiune pe paza zonei petrolifere. Ne vom duce în detașamente constituite la formarea divizionului II, acesta va avea brandeterie, Divizia I/20 are tunuri de 75 mm. Vine Rădăcină, Nea Stănică, Stoian etc., cei vechi, apoi Morariu, Oprea. Fănică Crăciunoiu este ajutor în locul lui Chelu, care e la comanda grupării. Cazarma este plină de prizonieri germani, la văzul cărora îmi plânge inima. Crăciunoiu îmi povestește desarmarea lor la Craiova și la Călărași, fapta nobilă a lui Stăncescu - „Tolomacul” meu a fost din nou „mare”. Seara mâncăm și bem cu Stoian, Crăciunoiu și Căpitanul Ioane. Ne povestesc lucruri curioase cu „amicii” noștri. Mă culc istovit, în vechiul meu pat, în vechea mea cameră.

8 - 9 Octombrie 1944

O Duminecă splendidă de toamnă târzie. Mă duc în oraș, expediez telegrame, cumpăr ziare, apoi la Regiment unde stau până pela orele 11, conversând cu amicii Niculescu și Morariu. Vorbesc cu câțiva prizonieri germani - majoritatea sunt oameni mai în vârstă, bolnavi, răniți, cu copiii pe front. Totuși sunt echilibrați și se simt în siguranță la noi în cazarmă. Prânzul la „Troaca”, apoi acasă unde descopăr o carte interesantă - „Meșterul Manole” de Dumitru Almaș. Vine Morariu - cetim ziare, povestim, ca apoi găsindu-l pe Aurică Niculescu să mergem la cofetărie și la un film. Getta mă salută la cofetărie în fugă. Spre orele 21 când eșim de la cinema, la pavilionul de administrație ne acostează patrula rusă și ne întreabă ce facem acolo în colț - noi ne luarăm rămas bun de la Aurică - care apoi la un moment dat sar asupra lui Morariu, iar eu fiind liber fug pe o stradă

laterală, asmuțesc santinela de la Garnizoană să tragă; la regiment caut ofițerul de serviciu. Nu este, iau cu mine un ostaș înarmat și plec în calea lui Morariu pe care-l văd deja dezbrăcat și jefuit de ruși. Totuși nu se întâmplase nimic deosebit. Cel care l-a atacat din față era beat și avea intenția de a-l jefui, ceilalți însă nu voiau să-l lase. În încăerare Morariu s'a eliberat și a luat-o la fugă. Restul s'a liniștit apoi de patrula ruso - română. Am fost apoi la Morariu să stau de vorbă cu el. Am cetit până târziu romanul. Prima zi de lucru la cazarmă a trecut fără prea mari evenimente. Ne-am preumblat dintr'o parte în alta, am comentat din nou situația cu Ignat, Crăciunoiu, Morariu. Toți sunt de părere că a fost păcat să facem armistițiul și la toți le pare rău pentru germani. La prânz a venit Căpitanul Stoicescu și Sublocotenentul Malef. Masa am luat-o cu Aurică Niculescu tot la „Troaca”. După masă la cazarmă mă întâlnesc cu Căpitanul Stoicescu, cu Nea Lazăr și Belciu, și cu ceilalți. Povestim multe - stau de vorbă cu ostașii care au venit astăzi. Se plâng de jafurile rușilor și de faptul că din nou și în timp foarte nepotrivit i-au luat la unitate. Seara mă duc foarte repede acasă, îmi fac corespondența, cetesc, mănânc din cele aduse de acasă și cetesc romanul.

10 - 12 Octombrie 1944

Zile ce trec uniform, aproape tipic la cazarmă, în inactivitate completă. Cantina, gara, magazia corpului, toate se succed aproape la același interval de timp în fiecare zi. Petrec o noapte la poliție în calitate de controlor al patrulelor mixte româno - ruse. De vorbă cu comisarii, agenții, gardienii apoi chiar cu rușii. Tipuri ale nopții: o babă beată, un jidan fără acte, o cocotă clandestină, secretar de la prefectură turmentat. În ziua de 11 Octombrie Clujul a fost eliberat.

13 - 17 Octombrie 1944

Un timp aproape pierdut din cauza inactivității. Stăm în cazarmă cu toții, discutăm, râdem, înjurăm și ocolim pe cât se poate pe Căpitanul Stoicescu. Primesc oamenii de la „Grupare” sub comandă, fac prezența cu ei, apoi mă preumblu printre ei, stau de

vorbă cu germanii. După câteva zile de lipsă sosește și Aurică Nicolescu, pe care-l primim la gară. Duminecă văd un film în genul celor care mi-au plăcut odinioară, „Intermezzo” cu Leslie Howard și Ingrid Bergmann. Un vestit violonist se întoarce din turneu la familia sa, unde grație fiicei sale micuțe descoperă o profesoară de pian. Dragostea lor, care este a două suflete îndrăgostite de idealuri comune: Muzica, mătură totul din cale: soție fidelă, copii, resentimente, cariera fetei. După un turneu strălucit făcut împreună, cei doi pleacă în Italia, acolo unde odinioară Holger a fost în călătorie de nuntă. Nostalgica dorință după fetița lui crește. Anita primește înștiințarea că a primit bursa atât de dorită înainte. Se decide să se retragă, pentru că „pe nenorocirea altora nu ne putem clădi fericirea noastră”. Violonistul însă nu se înapoiază acasă decât după ani de zile, când apariția sa neașteptată provoacă un accident grav fetiței. În casa dominată de starea serioasă a fetiței, violonistul stă până știe precis că fetița va scăpa. Este în același timp însă scena între el și fiul său adolescent: „Nu trebuia să te întorci, nu mai avem nevoie de tine”; „Chiar în acest caz acum, eu am nevoie de fiul meu”. Soția însă nu-l lasă să plece. Sufletul zdrobit al artistului găsește odihnă în casa familiară. Scene: ceața în care se cunosc Holder și Anita, cina la lumina unor lumânări, subliniată cu melodii de Chopin, muzica, „Intermezzo” - ul! Ce frumos a trebuit să fie acest film când a fost nou. Odată cu începutul acestei săptămâni îmi parvin vești din Ungaria, care denotă o stare de criză generală: demisia lui Horthy, preluarea guvernării de maiorul Szallassy, afirmative tatonări după armistițiu - totul neclar, totul haotic. Sărmanul meu Franz. Trupele sovietice au luat Gherla, Debreținul, înaintează spre Budapesta - der arme stach. Aachen-ul a căzut pe mâna americanilor însă în complete mine; pe străzile Belgradului se dau lupte de stradă. La noi, manifestări ale diverselor partide, cu surpriza interzicerii pentru Maniu. Criza de guvern se prelungește, la București ciocniri sângeroase între manifestanți. Toate converg spre același țel: preluarea guvernării de partidul comunist. Subofițerul Soare atacat seara de ruși în timp ce controla patrulele din ordinul Garnizoanei române. Fac încă o dată de serviciu cu patrulele. Alecu

Raulțescu, după ce i se furase și nimicise totul de pe moșie, arestat ca „legionar”. Demnul și distinsul său tată, fost președinte al Uniunii Avocaților Români, fuge să ni-l aducă la Regiment, ca unul ce fusese concentrat de dinainte. De vorbă cu ei la Poliție. Pregătiri de plecare. Ce am de primit și de transportat la Păulești. Conferința cu Stoicescu - de astă dată foarte reușită. Am totul - echipament de zonă reușit. Poate pe ziua de 19 octombrie să plecăm. Greutatea este calea mizerabilă a căilor care ni se vor da. Numai Malef și Soare rămân pentru echiparea eșalonului II.

18 Octombrie 1944

Ultima zi la Călărași. Senin, cu soare, o prea frumoasă vreme de toamnă. Iau în primire materialele de la Locotenentul Stoian, încarc căruța, îmi adun oamenii, aleg caii - destul de buni în raport cu alții. Peste tot pregătiri de plecare. Spre seară, totul pus la punct. O raită în oraș, la cofetărie, la „Carul cu bere” cu Niculescu și Morariu. Locotenentul Sălăgeanu sosește, jefuit fiind pe drum de „amici”. I-au luat ceasul, 70.000 lei, pistolul și o manta particulară bună, apoi i-au spus că-i o p...ă. Este într'un hal fără de hal. Seara acasă, scriu scrisori, fac socoteala cu gazda, apoi împachetarea...

19 - 25 Octombrie 1944

Marșul dela Călărași la Păulești în 5 etape de către 35 - 40 km zilnic. Cantonări în comunele Plevna, Frumușica, Coșeveni, Sudița și apoi Păulești. Plecarea la orele 8 dimineața în ziua de 19.10.44, în fruntea coloanei, pe jos, pe o vreme ideală de toamnă târzie. Oamenii mei sunt prezenți, căruța încărcată bine, caii cei mai buni dintre toți. Port pentru prima oră echipamentul de campanie. Mă simt bine și sunt vesel în această zi de frumoasă toamnă. La plecarea din cazarmă mi se aduce o scrisoare de acasă. Bieții de ei au fost de două ori sub bombardamentul aviației germane. Sandu e încă acasă la data scrisorii (12.X.44), dar de Franți nu au nici o știre. Afară de această zi - restul marșului se face cu greutate, pe o vreme ploioasă, înorată, pe cărări desfundate. Caii sunt slabi, obosiți, oamenii se risipesc, fug acasă. Lipsește o mână energică să-i țină laolaltă. Sunt

cantonat totdeauna bine de sergentul Vasiloiu. Fac cea mai mare parte a drumului pe jos, ca apoi la extrem să continui cu căruța mea. Oamenii mei potrivit de disciplinați, dar nu toți. Sosirea la Păulești o facem pe întuneric cu Marin și toate căruțele. Primirea de care am avut parte este cea mai caldă și dragă. Cel mai drăguț e Pantelimon, care m'a îmbrățișat cu drag, apoi Morariu. Mănânc la popotă. Lucan scump de tot. Pe Rodea nu-l văd decât a doua zi. Este obosit, plictisit și fără nici un elan. Am impresia că societatea lui Popescu Gheorghe nu-i priește prea mult. Cu mine e cel vechiu. Dorm provizoriu la Pantelimon în locul lui Staicu, care e plecat în permisie, într'un pat cu Morariu, cu care o să mă mut imediat ce vom găsi loc. Satul este mare, dar casele ocupate și e un noroiu de nu-ți vine să eși din casă. Lucrez la Bir. Operații + Informații cu Staicu, Pantelimon + Maiorul Băldăneanu. De mâncat: la popota ofițerilor. Și doamnele mănâncă la prânz acolo. Zâmbetul obosit al Doamnei Colonel Stăncescu.

26 Octombrie - 19 Noiembrie

Perioadă de aproape o lună de zile în care din ce în ce mai mult mă simt mai vechi în unitate, când pe zi ce trece lucrez mai cu poftă de a uita în schimb tot ce mă înconjoară, în afară de Părinți și frații mei dragi. Vraja primelor zile, în care eram centrul preocupărilor celor mai buni prieteni și camarazi de altădată, se risipește și toți privesc acum prezența mea ca ceva foarte normal. Mă mut în aceeași cameră cu Locotenentul Niculescu Aurel și din grija acestuia transformăm greu dar totuși camera simplă, țărănească, într'o încăpere mai locuibilă. Facem dușumele, instalăm soba - care împrăștie o plăcută căldură seara, când ne întoarcem de la popotă. Mai târziu se mută cu noi și Morariu Eugen, ca apoi Aurică plecând la Brigadă să rămânem în doi. Biroul îl instalez în barăcile din spatele Regimentului unde se află Punctul de Control și popota, într'o cameră călduroasă, unde pun hărți pe pereți încercând, ca odinioară pe front, să fac totul mai cald, mai intim. Reușesc și am biroul cel mai liniștit și simpatic. De acasă primesc abea la sfârșitul perioadei acesteia de timp două scrisori și una poștală adresate direct la Păulești. Bieții bătrâni au pus la dispoziția ofițerilor români și

salonul, rezumându-se a trăi în cele două - trei camere din spate. Au suportat bombardamente repetate ale aviației germane, primind chiar în bucătărie o schijă. Cimitirul a fost avariat - mormântul bunicului și veșnic zâmbitorului meu Onkel Toni - atât de plâns la moartea sa prematură - a fost grav atins, marmura distrusă. Beata Manyi Tante, cât trebuie să fie de distrusă. Copiii ei dela Bekescsaba s'au refugiat la Budapesta, unde sunt cu toții împreună. Până când oare? Ce frumos s'au așezat, au muncit, au crescut copiii lui Mady și acum? Ceea ce este trist că la sărăcirea și nenorocirea lor lucrăm și noi parte activă: Sandu este pe acolo, cu compania sa; Franți, micuțul meu roșior, pe din Nord ia parte poate la această campanie. Bătrânii au din 26 octombrier ultima veste de la el. La începutul lunii Noiembrie se fac mari schimbări și la noi. În primul rând se fac tabele cu garnizoane de preferințe, în vederea desființării Diviziei și a unităților în subordine. Peste câteva zile însă, se face reorganizarea Artileriei Diviziei - Regimentul 20 Artilerie primește un divizion complet del a Regimentul 3 Artilerie „Franța” și începe pregătirea și dotarea în vederea deplasării pe front. Divizia 4-a fiind nimicită și capturată pe front în regiunea Szolnok, urmează să ne contopim cu resturi - Regimentul 20 Artilerie ne dă ce mai are și astfel vom reîncepe campania - de astă dată în West. Această nouă situație îmi pare mai liniștitoare, pentru că nu mă despart de vechii mei ostași și ofițeri. Mai bine astăzi pe front cu ei, decât peste câteva luni cu un regiment străin. În rândul ofițerilor superiori, vestea că ne deplasăm pe front a provocat adâncă amărăciune și o grabă de a se muta, aranja. În general, nimeni nu pare a fi încântat de probabilitatea de a lupta cu germanii, alături de ruși. Se fac dări de seamă, situații etc. din care se trage concluzia că nu suntem pregătiți și dotați pentru război. Lucan ține loc de adjutant în timpul permisiiei lui Cârstea. Staicu și Pantelimon au înaintat și ei și li s'a aprobat înscrierea la examenul de admitere în Anul I al Politehnicii București. Rodea joacă într'una pocher cu deficite, fuge la București, este complet cinic, altul de cum era. Lucan este în dilemă, ar vrea să se însoare cu Nina, care sosește cu două zile înainte de a fi trimis copilul la Brașov, pentru niște cai. Pleacă ambii. Dar înainte de aceasta se fac

avansări: Căpitanul Pupurizu, Locotenentul Lucan, Marcu, Floroiu, Oprea, Guleșu, Crăciunoiu, Căpitanul Stahie, Juncu, care dau o masă camaraderească, cu toasturi, vinuri, muzică, dans etc. Dansăm până dimineața cu doamnele Stăncescu, Băldăneanu, Dumitrescu, Farmachi, Floroiu și cele câteva invitate din localitate. Seară plăcută - de vorbă cu Pantelimon, mult de tot. O seară cu mult înainte o petrec cu Aliman, la un pahar de vin. Reminiscente din trecut în barăcile spital din pădurea Păulești, clădite de germani.

Vizită la Lucan într'o după masă - doi copii îndrăgostiți care nu țin cont de nimica și de nimeni. Eu le sunt confident și înțelegător. Toate vor trece însă. Criza sentimentală a lui Moraru, Rodea, fericirea lui Niculescu - toți mă au intim. Situația pe front pare să fie consolidată. În Vest - Olanda - nimic important - se bagatelizează doar trâmbițata pătrundere în Reich. În Prusia Orientală și în restul frontului răsăritean - nimic. S'a oprit. În Ungaria se înaintează destul de încet în pustă dintre Dunăre și Tisa.

De Hitler se aude când că-i mort, când că a plecat în Japonia, când că e bolnav la Bertchesgarden. În orice caz, pare că Himmler a primit puteri discreționare. La noi - după grele și urâcioase tratative - generalul Sănătescu a realizat un guvern de largă colaborare între partidele istorice și F.M.D., cu Dr. Groza Petru vicepreședinte, fără Maniu și Constantin Brătianu, Pătrășcanu ministru al Justiției, la Interne însă cu un național - țărănist, Ghilezan este subsecretar de stat la Finanțe. Chestiunea suveranității noastre în Ardealul eliberat pare a fi ceva abstract și nebulos. Peste tot haos și nesiguranță. Arestări masive.

20 - 22 Noiembrie 1944

Trei zile în care nu se întâmplă nimic interesant. Maiorul meu este bolnav, lucrez puținele hârtii singur. Colonelul mă cheamă și îmi dictează, Adamiu cu „situația gărzilor”, apoi ies o zi la instrucție pe o dimineață splendidă de toamnă târzie, pe un soare admirabil. Mă ambiționez să fac mai des ședințe cu observatorii mei, dar se revin la ordin și astfel nu mai fac instrucție. Am făcut o preambulă la Ploiești cu Cârstea pentru a decupa tabelul de efective, pe care

însă îl facem într'o seară. Deplasarea cu motocicletă este foarte plăcută, aerul rece, senin înviorează. Dar sosește din nou vremea umedă, ploioasă. Nici Neica, nici Georgescu dar nici Subțirică nu apar deși de luni trebuia să fie prezenți. Vintilă își ia nasul la purtare, eu mă enervez și mă agit ca un prost. Se zvonește că la 25 luna curentă se va începe transportul nostru spre zona de regrupare a Diviziei la Oroshaza, dincoace de Tisa. Știri curioase despre contra-atacurile germane. În orice caz, comunicatele sovietice și anglo - americane nu anunță nimic care să fie convingător că înaintarea lor este în curs. Pantelică și Staicu au plecat la București să-și deie examenul de admitere.

23 Noiembrie 1944

De fapt, toate mișcările de ordin birocratic se extind pe ziua anterioară, când pe neașteptate anunțându-se probabilitatea inspecției noului comandant al Diviziei 20 Infanterie, general Mihail Cămărașu. Primesc ordin de redactarea unui grafic. Lucrăm cu Kehr Franz dela Bateria 7-a până la căderea nopții. De dimineață, Colonelul mulțumit ia în primire graficul. Lucrez apoi cu colonelul până la prânz. La mine e rece. Mircea încă nu s'a înapoiat. După masă, scotocind acasă am dat de o mapă de hârtie de scrisori rămasă de la germani. În mapă câteva poze ale unui Locotenent de aviație sau A.A., german, un nume Heinz Matyat. Tânăr, drăguț, de rassă. Ce alt fel erau vechii noștri camarazi de armă! Ce privire de om cult, inteligent! Cine știe pe unde se mai găsește acum? Dacă mai trăiește? Întors la birou întâlnesc pe Locotenentul Marcu. A ascultat Radio Donau care anunță revolte în Constanța, Bacău, Bistrița. În Ucraina, Generalul. Wlasow luptă cu cca. 3 milioane ostași, sediul gral. în Praha. Știri curioase care pare să se mențină de câteva zile și cu respingerea rușilor în Ungaria. Noi vom pleca cu începere de la 30 Noembrie pe când s'a programat deplasarea primului eșalon din Regimentul meu. Oare vom mai primi scrisori înainte de plecare? Oare ai mei ce fac la ora aceasta? Dar Elisabeth?

24 - 28 Noiembrie 1944

Patru zile în care veștile și svonorile circulă cu mare intensitate. Doamnele apar odată la o masă de „post”. Aliman - „mai bine să mă fi născut urs” (salată „stricată”). Doamna Maior Băldăneanu. În seara de sâmbătă la Băldăneanu cânt la pian, povestiri la o cafea. Inspekția Generalului Dragnea, vizita lui Aurică Nicolescu. Încasăm soldele. Dumineca primesc hârtiile. Le împart cu mare ambiție. Colonelul spune că mă ia cu el. Se primește ordin telefonic de plecarea Grupării la 29 Noiembrie. Lucrez la toate hârtiile Direcției Informații + Operații să nu rămân cu nimic în urmă. Grija cu bagajul „copiilor”. Primesc o scrisoare lungă de la Franți, alta de acasă. Răspund la ele. Astăzi după masă am împachetat și încărcat în căruța totul. Plecarea noastră deși fixată este însă problematică din cauza nesiguranței sosirii garniturii.

29 Noiembrie 1944

Sunt complet îmbarcat pe căruța. Stau acasă la căldură apoi plec la Postul de Control. E o ploaie mărunță de toamnă târzie. Plecăm cu Cârstea spre gara Duda cu docarul. În drum ne ajunge Colonelul cu mașina, mă ia pe mine și ne ducem la gară - nu e nici o garnitură. La înapoiere dau jos lăzile, instalez din nou mașina. După masă sosește Staicu - la examen nu au speranțe, pentru că locurile erau de dinainte ocupate. Apoi vine logodnica lui Aurică Nicolescu cu tatăl ei și sora lui. Colonelul nu îi primește - e ora odihnei de după masă. Doamna Colonel - „ne rămâne să ne rugăm pentru voi, poate să vă schimbe”. După masă, de vorbă cu Staicu, Aurică, aranjăm bagajele. După cină, la radio. Sosește și Pantelică: slăbit - a fost bolnav exact ca în drumul de la Star Leky.

30 Noiembrie 1944

Dimineața, de lucru la birou. Maiorul înfuriat, Paparizu cu nervi, toți sunt groaznic de enervați. După masă, când dorm mai bine sosește Aurică „a venit garnitura”. Apoi enervări groaznice cu căruța mea plecată în corvoadă. Pantelică mă ia de braț și luăm cu el și Staicu o gustare, ca apoi să ne ducem la gară cu trăsura colonelului.

Nefiind vorba de plecare, ne înapoiem la Păulești unde, după o masă frugală, mă culc în camera încălzită de mine. O noapte agitată. Nu am nimic cu mine decât păturile. Gânduri răvășite.

1 - 4 Decembrie 1944

Îmbarcarea garniturii compuse din Cda. Rgt. + Tv. L. și Rgtul. Div. 7 + Bat. 3/20 se face anevoie, iar la plecare nici nu se vorbește, în lipsă de locomotivă și „partidă”. Colonelul îmbarcă personal, cu priceperea, rutina și autoritatea de care dă dovadă în ocaziuni de importanță reală. În vagonul german militar ne instalăm cu: Stăncescu, Ignat, Stoenescu, Cârstea, Nicolescu, Gavrilă, Aliman, Dr. Farmache, Dr. Avram, Staicu, Pantelimon, Rodea și eu. După o jumătate de zi de peregrinări cu Staicu aducem burlane, coturi, cartoane, gaz, lumânări pentru a face totul confortabil. În vagon facem căldură și ne instalăm comod. O atmosferă de voieșie și de camaraderie, care ne unește de atâta timp, stăpânește până și cele mai serioase probleme. Popota e într'un vagon apropiat, unde mâncăm de două ori pe zi, cald. Instalăm un aparat de radio, astfel luăm cunoștință de demisia guvernului generalului Sănătescu și încuviințarea primită de generalul Rădescu. În țară siguranța și viitorul par să fie tulburate de lipsa de înțelegere dintre partide și de prezența comisarului sovietic Vucinschi, care rămâne în București așa se vede pe mult timp. Se aud svonuri că între anglo - americani și germani ar interveni o înțelegere împotriva Rusiei, zvon ce ajunge până la urechile rușilor, fapt confirmat de un căpitan rus care stă de vorbă cu Colonelul nostru, primul ofițer în sensul adevărat al cuvântului. În gara Duda trec nesfârșite trenuri militare rusești cu muniție, refugiați basarabeni care sunt duși înapoi, prizonieri unguri și germani în mizerie. Rușii sunt aceeași - rar găesc între ei figuri mai simpatice. Majoritatea însoțitorilor de trenuri cu muniție sunt bătrâni și copii. Cu un auto rapid trece Sublocotenentul Radu Ionel prin gara Duda, unde stăm de vorbă cu el camaraderește. Zilele trec prin preocupări inventate; unii joacă pocher, alții cetesc, ascultă radio, stăm de vorbă, scriem scrisori și așteptăm motociclistul de la Păulești care poate ne aduce vești. Primim vizita lui Adamiu,

Guleșu, Ranetescu. E cald și plăcut în vagon și fiindcă nu suntem grăbiți nu prea ne pierdem răbdarea că nu plecăm. În realitate însă situația în special pentru oameni e foarte grea. Suferă din cauza umezelii veșnice și a hranei, care nu poate fi ca în cantonament. Căii se odihnesc, dar furajele se împuținează. Nu știu ce să mai credem - plecăm sau nu?

5 Decembrie 1944

Ne trezim pe o vreme splendidă cu soare. După ce ne spălăm mergem cu Locotenentul Niculescu în gară să așteptăm autorapidul. La gară dăm de toți ceilalți. Stabul pleacă la Păulești cu motocicleta. Se pare că nu primim nici astăzi locomotivă. Mare afluență în gara Duda. Trenuri sanitare, de prizonieri, de transport. Pe neașteptate ni se anunță sosirea „partidei” și a locomotivei. Sosește și Stabul cu vestea că generalul Cămărașu vine să ne inspecteze. Luăm masa în pripă și la orele 13,10 plecăm din gara Duda, făcându-ne cruce. Trenul merge greu, încet, pe itinerariul: Băicoi - Câmpina - Sinaia - Azuga - Predeal unde ajungem a doua zi dimineața la orele 6,00. La înoptare se aprinde lampa, „examinările individuale”, se joacă două partide de cărți, eu cetesc „Regiment de femei” de Clemence Dane. Mă ocup de Pantelică - e cu reacția unei injecții. Tot atașamentul de care sunt capabil îi acord și el simte acest lucru. Ascultăm știrile - guvernul încă nu este format. F.N.D. refuză încercarea Rădescu - cere să se încredințeze frânelor țării, lui. Mâncăm târziu și apoi cetesc încă un ceas. Trenul merge încet, cu opriri dese și lungi.

6 Decembrie 1944

Mă trezesc în Predeal - ninge ușor. Îl felicit pe Staicu și Aliman - este Sf. Nicolae. Mă gătesc cu grijă, mă interesez de Pantelică. „Tu ai mai multă grijă de mine, ca omul meu”, îmi spune. El trebuie să simtă că ține locul frățiorului meu Franți, pentru care tremur și pe care-l visez de două nopți civil. Plecăm pe zăpadă la gară și apoi în preumblare pe străzile destul de pustii ale Predealului. Regiune fermecătoare, frumoși sunt brazii înzăpeziți. Colonelul merge să vorbească la telefon cu Doamna Aurică cu Julia. Ceilalți ne

plimbăm și apoi ne întâlnim în cofetărie unde patroana este foarte atentă cu noi. De vorbă cu Căpitanul Stoenescu despre regiunile pitorești din țara noastră. Stăm în gara Predeal unde ne impresionează starea de mizerie a trenului personal București - Curtici (geamuri sparte, fotolii belite de catifea, o lume imposibilă de multă, de nuanță cerșetorească etc.). Cei de la Predeal se plâng de ruși - le fac mizerii între două trenuri, fură, omoară. Prăvăliile sunt închise aproape peste tot. La reîntoarcerea în gară găsim vagonul încălzit și aerisit, primitiv, prietenos. Se joacă table, pocher. Pantelică stă la radio. Se face apoi sărbătorirea celor doi Nicolae - cu gustări, țuică fiartă etc., într'o atmosferă de intimă camaraderie. Colonelul este foarte drăguț și bun de glumă. O masă camaraderească, apoi o preumblare în gară, după care mă culc. Seara apoi cetim, se joacă pocher etc., până târziu. Pantelimon, Gavrilă, Vărășmașu și cu mine facem o preumblare pe noapte în gările Brașov. Facem puțin drum în cursul nopții.

7 Decembrie 1944

Toată ziua mergem aproape fără întrerupere, lăsând în urma noastră Sighișoara, Mediaș, Copșa, Blaj. La Mediaș stăm câteva ore unde mâncăm și unde se cere pe tren un inginer rus din Moscova (spion, probabil), care apoi face cu noi drumul până la Coșlar. Vremea trece cetind, dându-ne jos prin gări, glumind. Ajungem seara la Coșlar unde se introduc în vagonul nostru doi ruși, un ofițer și un sergent. Sunt obraznici, pretențioși. Colonelul este foarte abil. Le dă drumul în vagon, apoi neglijează prezența lor complet. Însuși inginerul rus se simte foarte prost. Ne ferim de ei însă pentru a nu fi jefuiți, sau contaminați de râie sau păduchi (s'au scărpinat toată noaptea „eliberatorii”).

8 Decembrie 1944

Ne trezim în Coșlar. Trenul întârzie să plece. „Oaspeții ruși” se impacientează și pleacă în alte trenuri. Răsuflăm ușurați. Trenul stă până la orele 13,00 în gara Coșlar. Vine în vizită Colonelul Mateescu, Comandantul Regimentului 33 Dorobanți care de

asemenea a plecat cu primul eșalon. Infanteriștii își manifestă încrederea, speranța, în focul nostru. Cetesc „D-na. Craddock” de Maugham aproape până pe înserate. După o ședere de aproape ½ zi într’o haltă (Sântimbru), ajungem seara târziu la Alba Iulia.

9 Decembrie 1944

De dimineată plecăm spre Vințul de Jos unde e vorba să stăm toată ziua. Primesc ordin să plec de la Simeria înainte pentru a îndruma delegatul Regimentului la centrul de Subzistențe al Etapelor. Mă îngrozește gândul drumului în garnituri de persoane sau militare ruse. După ceasuri lungi de așteptare în gara Vinț, plec cu Sergentul major Gheorghiu și cu trei ostași cu niște locomotive spre Simeria. Sosind la orele 17,45 așteptăm până la orele 24, când plecăm mai departe cu un tren marfar, înghesuiți cu Gheorghiu într’o cabină de frână. Noaptea e răcoroasă, mi-e frig și totuși fac eforturi să nu adorm. Vremea trece enorm de încet.

10 Decembrie 1944

Revărsatul zorilor ne găsește zgribulind de frig în cabină, pe la Săvârșin, apoi Radna unde pierdem ore după ore. Drumul devine agasant și apoi enervant. La Glogovăț luăm din nou locomotivele care ne-au ajuns în drum. Ajungem la Arad la orele 12,45. Gara nu este mai distrusă decât era la plecarea mea din Arad. Merg pe jos în apă și noroiu acasă. Pe străzi foarte mulți ruși, desordine, totul într’o atmosferă de agitație și nesiguranță. Părinții mei mă așteaptă și mă primesc cu brațele deschise. Sunt aranjați în două camere, restul locuinței fiind rechiziționată de Căpitanul rez. Stoica și Caporalul TR Puiu - ambii simpatici și atenți cu Bătrâni. Sandu este la Abony iar de la Franți nu au primit nici o veste de o lună de zile - este foarte expus, descurajat iar bieții Bătrâni sunt enorm de îngrijorați. Plâng mereu după micuțul nostru atât de iubit. Mă felicită ambii cu ocazia împlinirii a 30 de ani. Manyi Tante a fost cu o oră înainte; a adus vin să avem dacă sosesc. Bătrâna bucătăreasă germană se bucură și dânsa, iar cele de jos, „Alarm Girls”, de asemenea. De altfel, în Arad starea este destul de mizerabilă. Procurarea alimentelor este din ce în

ce mai grea. Nu se găsește decât carne de vită bătrână, păsările sunt 800 - 1000 perechea, sarea lipsește sau costă 400 lei kg dosit. Sunt foarte mulți ruși în Arad. Locuința familiilor Dr. Petz, Zih, Alföldy, Dr. Schmidt, Rietry Jencsi sunt pline cu ei. Unele au fost chiar jefuite. D. Parecz a fost scos din locuința sa de s'a refugiat la mătușa lui Dna. Kallo. Doamna dr. Aurel Lazăr, lipsă din Arad. Gyurka e încă în lagăr, unde sunt și Feter, Domotor Laczi și restul. Numai bătrânul Purgly a fost eliberat. Împreună cu doamna se găsesc la Alföldy, moșia lor de la Șofronea fiind pustiită complet. Vojtek Ilonka a suferit pagube în urma devastărilor făcute de ruși în locuința ei. Locuința lui Jozsi Tante este complet distrusă, jefuită până și de mobile. Nu s'a putut scăpa nimic. La fel și casa lui Dr. Krepil - plin de ruși. Se procedează în modul următor: se prezintă un delegat rus și unul român care anunță pe civili în două ore să elibereze locuința. Nu au dreptul să ridice mobilele și alimentele din cămară, aceasta în vederea consumării rușilor a spitalelor etc. Astfel, beata Fanny și Erzszi au fost scoase din locuință; după zece zile întorcându-se găsind murdărie, distrugere și lipsindu-le lucruri multe. Administrația financiară este pusă la dispoziția spitalelor rusești. Totul este plin de răniți. După o baie bună stăm de vorbă cu bieții mei Părinți pe care îi caut să-i liniștesc cât pot și eu. Spre seară vin de jos două Girls care pe urmă pleacă, spre ușurarea mea. Totuși sunt foarte atente cu ai mei. Căpitanul Niculescu a suferit un accident și stă din nou în pat. Culcați fiind, încă vorbim pe întuneric mult de tot.

11 Decembrie 1944

Într'o ploaie deasă și neplăcută îmi fac cumpărăturile și trec pe la Fanny și Manyi Tante. Beata Manyi Tante mă îmbrățișează plângând. „Ce bine că ai venit, parcă unul din fiii mei ar fi sosit.” „Să spui dacă întâlnești pe unul din ei, că sufăr foarte mult”. Am luat adresele al lor ei. Rethy Jencsi e la noi. Stăm de vorbă. Este enorm e îngrijorat pentru Tante Laci și Onkle Franz. Bietul de el este invadat de ruși în locuință. Stăm de vorbă cu Fr. Jankas. Laczi e la un detașament la lucru, nu se știe nimic de dânsul. Ei au fost jefuiți de ruși. Tante Nușa și nora ei au sărit pe geam afară din calea

„eliberatorilor”. Dr. Popa Teodor are de asemenea ruși în casă, Dr. Păscuțiu geme sub ei la fel. Luci Tante mi-a promis că se roagă pentru întoarcerea mea. După masă dau o raită prin oraș, mai cumpăr câteva ceva, ca apoi restul timpului să îl petrec acasă. La un moment dat vine Ila; îmi dă adresa soțului ei. Apoi fac o vizită la Căpitanul Niculescu. Seara scriu scrisori la copii, îmi aranjez bagajele, mă pregătesc. Pe la orele 22 sosește un sublocotenent mecanic cu ordonanța lui Sandu. Au adus lada de campanie a lui Sandu, un porc tăiat la Abony și pregătit, precum și o damigeană de vin. Sublocotenentul ne povestește despre posibilitatea de alimentare a trupelor noastre în Ungaria și, în general, de condițiile de trai pe frontul de West. Sandu este sănătos și bine însă foarte ocupat. E băiat de viață și grijuliu pentru Părinții noștri. Totuși trebuie să înving susceptibilitatea mamei - o înțeleg, beata de ea e atât de departe de a asimila sistemul acesta determinat de războiu. După ce mă culc stau încă mult fără să pot adormi. Mă gândesc la o eventuală întâlnire cu Onkel Franț, cu Mady, cu alți buni cunoscuți. Ce grozăvie va fi!

12 Decembrie 1944

La orele 6,10 sună telefonul. Staicu mă anunță că au sosit și că pleacă în 30 minute garnitura. Mă grăbesc. Mă îmbrac în pripă, îmi adun lucrurile și fug la gară cu Costică, lăsând în urma mea regretele bunilor și scumpilor mei Părinți. La gară regăsesc trenul cu toți ai mei. Gheorghiu nu a aranjat nimic. Gavrilă, Aliman, Staicu sunt după alimente. Cu Căpitanul Ignat fug la Centrul de Îndrumare, la Biroul de mișcare, unde dăm de Aurică Niculescu. Cu toate că ne grăbește fiecare, abea la orele 10,20 plecăm din gara Arad spre Curtici, încet, încet. Între timp mi-am reorganizat bagajele, am predat cele cumpărate celor din pricină. Stăm la geam cu Pantelică, cu Colonelul, povestind, cântărind lucrurile. Ajunși în gara de frontieră Curtici, scriem fiecare poștale pentru ultima oră în România. Apoi trecem frontiera și ne oprim pentru moment la Lokoshaza unde coborâm cu Stana și Cârstea. Peste tot se văd urmele războiului. Ceferiștii unguri au rămas însă în funcții, fermele

sunt pline de păsări și porci. După masă la vreo 3 ajungem la Bekescsaba. Mă duc la Direcția A.G.V. unde stau de vorbă cu un șef Lakos, care îmi face cunoscut că Miklos, după ce și-a trimes familia la Budapesta a plecat cu două zile înainte de căderea Bekescsabului și a rămas acolo. Locuința lor a fost complet jefuită de ruși, nu s'a putut salva nimic. Nu știm de cât stăm în gară; nu am mai plecat deloc în oraș. Gara este complet avariata încă de anglo - americani. Orașul însă nu a suferit mult. Sunt foarte mulți ruși. Poveștile unui evreu, din care rețin aruncătoare de flăcări, tancuri germane foarte eficiente împotriva blindatelor rusești. În vagonul nostru se află trei ofițeri ruși și două rusoaice. Stau cumiți și sunt destul de simpatici. Se mai cere în vagon C.F.R. ungar cu soția sa bolnavă de laringită, care apoi este foarte bine primit de Stăncescu. Emoționat de starea ei adună bani românești pentru ca să se poată duce la Arad. Eu dau adresa lui Dr. Frint. Perechea ungară este încântată de modul de a se comporta al ofițerilor români. Jucăm pietre cu Ignat, Cârstea și Staicu. Minune mare - câștig și eu odată. Facem ruta dela Bekescsaba la Meszotur în opt ore și mai bine. Noaptea ne apucă stând de vorbă cu Colonelul și cu ceferistul ungar. Apoi ne culcăm istoviți.

13 Decembrie 1944

Ne trezim în Szajol. Se face ora 9 până ne sculăm și ne îmbrăcăm. Stăm în gară până la orele 11,45. Ne preumblăm printre dărâmături când pornește trenul nostru. Ne suim cu Staicu, Stoinescu, Niculescu Pantelimon, la o frână. De acolo urmărim drumul nostru peste podul improvizat peste Tisza, peste care trecem la orele 12,30. Se văd rămășițele prăbușite ale podului de fier aruncat în aer de englezi în luna august. Peste tot se văd pâlnii de bombe impresionante. Podul de lemn este trecut încet de noi, ca apoi să ajungem în orașul Szolnok. Ceea ce impresionează este că totul este părăsit, gol, mort. O cazarmă de cavalerie modernă, grajduri multiple, cartiere mărginașe ce sunt complet lipite de viață. Cum ajungem mai aproape de gară pustiirile sunt mai pronunțate. În jurul gării primele străzi sunt rase de pe fața pământului. După prânz ne

preumblăm printre ruinele gării cu Cârstea și Niculescu. Până și cadavre de cai morți sunt acolo. Este groaznic cum au rămas aici lucrurile. Centrul pare însă că nu este atât de încercat. Ostașii noștri cară sare, lână din vagoane și foi din mahorcă pentru tutun cu încuviințarea rușilor. Din Szolnok facem circa 1 1/2 oră până la Abony, un ne așteaptă un plotoner major de la Armata I-a care ne avizează că noi debarcăm la Cegled. Din informațiile primite de la acesta aflăm că toate eșaloanele, deci și Sandu, se află la Nagykata. Stăm prin gară, ne interesăm dacă în gara Cegled se află cineva din partea Diviziei noastre. Se întunecă. Pornim din Szajol și ajungem în gara Cegled la orele 20. Coborâm cu Stabul, Gavilă, Pantelimon și eu, și ne prezentăm la comandantul militar rus, un mustăcios, care ne spune că în noaptea aceasta putem sta în vagon iar mâine ne debarcăm de dimineață. Ultima noapte în vagon - dorm destul de agitat.

14 Decembrie 1944

Dimineață senină, cu soare. Ne ducem în gară cu Stabul și cu Vrajmașu - începe anevoie debarcarea. Sosește Căpitanul Savu de la Intendența Diviziei noastre, care ne spune că va trebui să mergem în comuna Tapioszele unde se află Divizia și de acolo ne îndrumă ei mai departe. Apoi vine Căpitanul Pavlovschi și ne spune că rămânem deocamdată în Tapioszele. Stăm la șeful gării de vorbă cu ceferiști unguri. Toți sunt îngroziți de jafurile rusești. De trei luni nu mai au soldă de la nimeni. Ne ducem în orașul Cegled cu Aurică, Staicu, Dr. Farmache. Traversăm calea Racoksy - frumoasă, cu vile frumoase (multe distruse), aleea de tei, clădirea frumoasă a liceului real, statuia eroilor din războiul 1914/18, piața cu domurile, statuia lui Kossuth, mormintele cu epitafuri roșii și cu stele ale sovieticilor. Pare să fie un orașel simpatic, dar cam avariat și pustiu. Întorși în gară, găsim pe Stabul debarcând cu ostașii săi. Rusul cu pletele ondulate bolborosește ceva pe un ton absolut obraznic. Nu i se prea dă atenție. Mâncăm ceva rece și plec cu Pantelică și cu Stabul cu mașina la Tapioszele. Cartiruirea o face Gavrilă cu Cârstea. Îi întâlnim în comună. Stăm la Pavlovschi. Simt acolo cât de neglijat

sunt de străini în uniformă. Căpitanul Popescu de la transmisiuni drăguț cu mine. Ofițerii de la Regimentul 10 Artilerie, care urmau să se contopească cu noi sunt plecați în țară. Facem cartiruirea cu niște polițiști civili unguri, cu un sergent major de la Divizie, cu Pantelică, Cârstea și Stabul - care e nemulțumit și în special nehotărât. Oamenii sunt foarte binevoitori și se bucură de venirea noastră, deoarece rușii le-au devastat casele, le-au necinstit nevestele și fetele pustiind totul. Intelectualii au fugit afară de un medic evreu. Iar un anume Mohacsi terorizează satul, violând fete de 9-16 ani în fiecare seară sub ocrotire rusească. Facem, grosso modo o cartiruire și apoi la căderea serii sosind Niculescu și Staicu mergem pe la fiecare de îi plasăm. Pe Cârstea și pe mine ne ia în casă la el - unde este și un pian bun - dar frig. Pantelimon este dus de unul din copii de la poliție, fiul unui fotograf căruia i-au distrus rușii tot atelierul și toate materialele după e înainte fusese încurcat și de bombardament anglo - american. Aurică este dus la învățătorul reformat - camera plăcută și oameni foarte drăguți, tineri, primitivi. La o casă mare unde era vorba de cantonarea birourilor adpostesc caii de la trăsuri și cei ai lui Niculescu și Staicu. Bătrânele ce plâng la povestirea celor îndurate de la ruși. Noaptea este friguroasă, camera rece și noi tremurăm.

15 Decembrie 944

Cartiruirea fiecărui om, fiecărei căruțe, de către mine, Cârstea și Stabul. Obținem o bună casă pentru comanda Regimentului. Și cantonament frumos pentru Colonel. Și ceilalți ne instalăm bine - eu însă trebuie să merg să-l iau pe Aurică din celălalt sector. Ninge frumos toată dimineața. În vizită la un medic bătrân care de 40 de ani lucrează la Tapioszele, căruia rușii i-au distrus și ultima fiolă și seringă - iar biblioteca au prefăcut-o în țandări - plânge numai la evocarea celor pățite. Curia familiei Hejdei Vasarhelyi prefăcută în ruine, dărâmaturi, mizerie etc. La prânz penibila discuție cu Sublocotenentul Groza de la Divizie, care nu înțelege să plece din cameră, care nu e o zdreanță, și nu poate etc. O situație tâmpită. Ne ducem la popotă cu Aurică. Se află instalată într'o veche curie Adam, unde regăsim în rămășițele mobilelor, a picturilor -

atmosfera, lumea creată de Jokai Mor în romanele sale. Mă duc să mă prezint proprietarului cu care am o plăcută întrevvedere. Fac tot posibilul să fiu plăcut. După masă în căutarea locuinței. Până la urmă mă mut la învățătorul reformat unde ne instalăm și ne primenim cu Aurică până seara - când mergem din nou spre popotă. Sosește eșalonul I din Regimentul 33 Dorobanți. După cină, cu Stabul, Pantelimon și Cârstea la acesta din urmă - în cantonamentul acestuia cu trei fete, glume, râsete etc. Pantelimon + Staicu bine instalați la o bătrână simpatică - a cerut foarte mult să fie acolo la dânsa cineva.

16 Decembrie 1944

Staicu pleacă la Tapioszentmarton în recunoaștere, eu lucrez cu Stabul la foile calificative. Mă simt foarte răcit. La prânz se înapoiază Staicu cu rezultat negativ. Corpul nu ne dă voie. Deci ne mutăm la familia Bartoc fiind copleșit de strădaniile fetelor acestora pentru a ne fi de folos. În schimb la învățătorul reformat imediat după plecarea noastră se instalează rușii. Ne pare rău pentru el. După masă continuăm mutările până seara târziu. După cină, Stabul la noi

17 Decembrie 1944

Staicu pleacă cu Căpitanul Bercaru din nou la cartiruire. Eu încep să scriu foile calificative originale. Mai târziu pleacă din nou cartiruirea la Tapioszentmarton. La prânz puțini la masă. Stabul ne ia și ne aduce cu trăsura acasă. Îmi aranjez lucrurile. Apoi scriu până seara. Vin copiii cu rezultatele cartiruirii. Acolo am avea cinci inși o casă și am putea să o mobilăm frumos. Drumul la popotă - Stabul ne trimite din nou trăsura. Planuri. Timbrele lui Stoenescu de pe corespondența familiei Vasarhelyi. Vizită din nou la Cârstea, prostii până târziu. Stabul drăguț de tot.

18 Decembrie 1944

Zi de lucru asiduu la foile calificative. Surprinderea lui Aliman cu cele două fete dubioase. Retractări pe seama acestora ceasuri întregi. După cină stăm cu Pantelimon la gura sobei -

primesc un vechiu carnet de bal (Szechenyi 1926) cu o copertă ce poartă chipul unei femei frumoase - aristocrată din alte vremuri. Cânt la pian în penumbra lăsată de flăcările uriașului cămin. Apoi vin din nou la Cârstea - cu fetele acelea, aceleași bancuri, râsete, prostii, până la orele 23. Animat apoi numai de două, trei cuvinte ale lui Ilus Bartoc. Scriu jurnalul încă un ceas. Trupele germane au trecut la deslănțuirea unui atac de mare amploare pe frontul din West - lucru recunoscut și de anglo - americani. Întrebuințează o mare masă de blindate și infanterie. Cu toții ne rugăm să fie ceva serios de tot să ne poată salva și pe noi de ghiarele bolșevismului și ale jidoviților.

19 Decembrie 1944

Continui foile calificative. Suntem în pragul plecării. Se așteaptă ordinul de operații pentru a ne muta apoi în Tapioszentmarton. După masă stăm pe acasă cu Niculescu. Vechile cărți ilustrate din războiul trecut. Broșura din 1939 cu retrocedarea teritoriilor foste ungare. De vorbă cu Bartoc Ilus - Logodnicul ei plecat de trei ani. Pregătirile lui Staicu în vederea unei întruniri pentru seară. Lucrăm apoi la ordinul de operații și termin foile calificative. Seara o petrecem la Pantelimon și Staicu, luând parte Colonelul, Căpitanul Stoenescu, Locotenentul Cârstea, Niculescu, cei doi amfitrioni, gazdele lor și ale lui Cârstea. Lăutari, vin, gustări. La început totul stingher, apoi dintr'o dată mare animație care ține până la patru dimineața. Prostii cu una din fete - nici eu nu mă înțeleg - dar este momentul.

20 Decembrie 1944

Mă scol după abea trei ceasuri de somn, mă îmbrac și mă gătesc ca de obicei. Împachetăm. În bună dispoziție la P.C. unde lucrez cu Farmache - apoi diferendul caraghios în casa lui Cârstea. După o rapidă pregătire plec cu mașina cu Stabul și Staicu, fredonând, calm, indiferent. La Tapioszentmarton cantonamentele în parte sunt ocupate de ruși. Ne ducem la Grupul 7 Subzistență, la Căpitanul Florea - care se arată decis să ne predeie casa unde își are

instalate birourile. Apoi la ruși. Santinela nu ne lasă să intrăm - adjutantul colonelului rus - într'o ținută respectuoasă și atitudine complezantă - dar pe scări tratează cu Colonelul nostru. Apoi la Colonelul rus de aviație care ne poștește. Băbuța care se plânge de mizeriile făcute lor. Sosesc ceilalți. Se formează „comisia de cartiruire” (Staicu, Pantelimon și eu). Descoperim moșia Szentkiralyi (conacul cu dependențele). Totul este golit de mobilă de populația civilă. Biblioteca frumoasă răsturnată pe jos, geamuri sparte, murdărie peste tot. Cavoul familiei răvășit, sicriile sparte și jefuite de bijuterii. Mă apucă jalea când vă devastarea aceasta barbară.

Urmează apoi o preumblare lungă și cercetarea în patru (cu Niculescu) a posibilităților de cantonare. Găsim pe rând odăi pentru toți. Niculescu, Staicu, Pantelimon și cu mine, pregătim cu ajutorul civililor casa unui notar - frumoasă, cu trei camere (dormitor, sufragerie, salon) și ne întâlnim pe înserate doi câte doi - se fac jocurile. Comanda se instalează în casa lui Lajos. Odăi mari cu mobile foarte vechi, frumoase cu toate devastările rusești sau locale. Problema este încălzitul. Nu funcționează sobele. Seara stăm de vorbă - cânt la pian. E destul de cald.

21 Decembrie 1944

Mă scol complet răgușit, foarte răcit. La comandament totul rece, lucrez binisor - mă uit la cărțile vechi și frumoase din bibliotecă. Stabul rău dispus - ne face mereu observații. Adecă mie nu. Chem sobari, hornari - nimic nu se poate face. După masă la Stabul, apoi la Stoenescu. Gazda lui povestește cum au fost scăpate de ofițeri români de ostașii lor îmbățați. Povestesc deasemenea că un băiat de 14 ani a fost violat de un rus. Este soția văcarului de la Szentkiralyi și a adus mobile din castel „pentru a le salva”. După masă stăm de vorbă în sala mare a popotei. Peste tot fum și răcoare. Acasă în schimb e cald. Stăm de vorbă, cânt la pian, cetesc. Apoi chestia cu vinul, apoi cearta, respectiv discuția pentru găzduirea unei femei picate din cer. Până la urmă tot nu vine. Dorm prost - am remușcări, mă simt agitat.

22 Decembrie 1944

Zi uniformă. Plec la diferite chestiuni în sat. Lucrăm la birou. Este frig - nu se poate încălzi decât în sala mare. Discutăm cum să organizăm sărbătorile. Gândul meu la ai mei. Vizită la Tapioszelella.

23 Decembrie 1944

De dimineață la Tapioszentmarton cu Colonelul și Cârstea. Inspectăm, povestim, mâncăm bine. Foarte răgușit. Aliman a trimis pe una din fete lui Cârstea (Hegedus Ilona din Szeged) discuții pe chestia aceasta și tachinări reciproce. Ne întoarcem după masă - cu Stabul - apoi acasă. Seara când luăm cina apare Sandu - care m'a căutat tot timpul pe la Abony și în sfârșit m'a găsit. Sunt foarte emoționat. Sandu se încadrează perfect în cercul ofițerilor mei. Foarte veseli ne ducem apoi acasă, unde ne așteaptă o căldură mare. O noapte agitată pe chestia căldurii.

24 Decembrie 1944

O vreme splendidă de iarnă. Soare sclipitor. Pregătim la noi ajunul de Crăciun. De dimineață l-am colindat pe colonel. La birou am lucrat foarte mult, cu mult elan. Terminăm cu toate hârtiile. Simpatie crescândă pentru Aurică al meu. Sandu a plecat de dimineață și îl aștept pentru după masă. După masă mă bărbieresc, mă pregătesc pentru seară. Fac rost e podoabe pentru pomul de Crăciun, discutăm cu bucătăreasa etc. Pe la ora 16 sosește Sandu ne-a adus benzină, petrol, mie o cutie de Flavisan să-mi treacă răgușeala. Dăm cadourile acasă apoi la Comandament unde cu lacrimi în ochi scriem scrisori Bătrânilor, lui Franți - ne apucă un dor nostalgic pentru tot ce a fost. Acasă totul proaspăt curățit, pomul complet împodobit, cadourile lână și pe pom. Stăm cu Sandu la gura focului, ne gândim acasă, și totuși suntem atât de mulțumiți că suntem măcar noi doi împreună. Pantelimon scrie versuri ocazionale, eu îmi pregătesc felicitarea pentru Colonel. Pe la orele 20 aprindem luminițele - Stabul a plecat în acel moment de la Comandament. La sosirea tuturor (Stăncescu, Ignat, Stoenescu, Cârstea, Niculescu,

Gavrilă, Farmache, Avram, Roca, Staicu, Pantelimon, Sandu și cu mine) cântăm „Brad frumos” după care îl felicit pe Stabul, care este vădit emoționat. Urmează apoi o gustare, cântăm la pian, cetește Pantelimon versurile lui foarte reușite. O atmosferă de duioșie și veselie melancolică - atât de corespunzătoare stării mele sufletești. Sosesc apoi invitatele dela Tapioszella. Eu primesc o felicitare de la gazdele mele. Totul se strică apoi. Deviază, deraiază - glume cu două sensuri, cântări înfierbântate. Staicu se retrage în baie bosumflat. Colindarea de la Grupare - foarte reușită care l-a emoționat pe Stabul până la lacrimi. Gavrilă se îmbată, scandalul cu Staicu, cu plecarea invitatelor și totul se termină cu o amărăciune în gură.

25 Decembrie 1944

Plecăm cu Sandu la Nagykata cu motocicletă. La compania lui. Îmi arată cu atâta gingășie și mândrie mașinile lui - tot atelierul mobil. Urmează sărbarea de Crăciun de la dâșii. Maiorul Socolescu mă așează lângă el. Coloneii de la Pretura Armatei. Căpitanul Cordaș - vesel, exuberant. Se încing cântări, ciardașuri, hore. Mă culc apoi pentru un ceas la Sandu, îngrijit de Costică. Seara masa dată de dânsul. Foarte reușită - mult mai reușită ca a noastră. Pomul de Crăciun drăguț, cu lămpi mici, pachetele „mai multă atenție decât cadouri”. Apoi ne culcăm devreme. Nu pot dormi mult timp, mi-e gândul la Franți, la ai noștri acasă - oare au plâns mult?

26 Decembrie 1944

Sosim de dimineață cu Sandu acasă. Aurică și-a adus o fată - Erzsike (o mică ursoaică). Sandu pleacă înapoi. Noi stăm de vorbă apoi plecăm cu Aurică la Tapioszella la masă. La noi cele două fete. Seara venim înapoi - povestirile lui Aurică. O după masă de povestiri cu Hegedus Lica. La masă povestesc cu Stabul. După cină la noi stăm de vorbă, cânt la pian. Preumblare la miezul nopții în ceață, pe un frig de iarnă. Nu adorm decât cu greu.

27 - 31 Decembrie 1944

Zile care trec în obișnuitul fel. Ne sculăm târziu, ne învărtim pe la Comandament cu puțin rost. Apoi facem o razie prin sat. Moșul simpatic de la Primărie. Sandu nu mai vine - probabil este prea ocupat. Știri nu am decât o veche poștală de la Păulești datată 30 decembrie 1944. Revelionul zace. „Înmormântare cl. I”. Desperarea lui, alinarea Stabului - totul plictisitor. Nu mă gândesc nicăieri - nu simt nimic. Fuhrerul a vorbit poporului german. Budapesta este asediată. Luptele în ultima lor fază. Pe frontul de West nimic nou. Restul fronturilor, activitate locală. Oare Franți pe unde este și între ce împrejurări, iar bieții Bătrâni ce or fi făcând? Se închee un an care m'a frustat de demnitate, de onoare și această mare jertfă morală nu arată nici măcar vreun indiciu că primim vreo recompensă de orice fel.

Campania din Ungaria

Prefer a fi militar ca activ inactiv în aceste vremuri.

1 - 3 Ianuarie 1945

Ziua de Anul Nou o petrec cu ofițerii mei la Grupare, unde luăm parte la masa trupei. Cu această ocazie am constatat că aproape nu mai sunt din cei vechi între ostași. După masă apoi cetesc „Gyurkovits fiuk”, aproape până la cină. După cină povestim cu Stabul până târziu. Pe ziua de 2.I.45 sosește Sandu care pleacă la Arad - în goană nici nu pot să scriu acasă. Razia, enervarea, apoi calmăm totul la juratul bătrân din Tapioszentmarton. După masă nebunii cu expedierea celor găsiți „în vină”. Astăzi, 3.I.45, de dimineață merg la primărie, cu infanteriști, apoi merg și fac pe adjutantul pieții în mod satisfăcător. La masă avem oaspeți: Maiorul, Căpitanul Simionescu și Căpitanul Popescu de la Comp. 10 Transmisiuni. Râdem, glumele Veterinarului etc. etc. Apoi acasă pe scurt timp, apoi la birou, unde nu am avut de lucru mult. Spre seară sosește Lucan în trei șube, răcit complet. Drăguț, vorbăreț, bucuros că ne revedem. Povestește drumul lor: îmbarcați la 21 Decembrie au plecat din gara Duda la 4 Decembrie petrecând sărbătorile pe tren. Se aude din nou că ne schimbă. Din trenul lor au dezertat mulți (20

numai de la Cda. Diviziei II 20). Paparizu, Bondrea, Mateiaș au fost mutați și au plecat din Regiment Luăm masa împreună - veseli, glume. Pe Nina a trimis-o acasă, nu a adus-o, e mai bine așa. Scandalul cu ceasul și lanterna lui Aurică, cercetări, scandaluri, înjurături, plânsete, toate una peste alta. Vizita lui Morariu, Ionescu Gh., Ene băiatul drăguț din Timișoara. Plecăm în noapte la cercetare etc. etc. Căpitanul Romano dela Aviația română ne spune că Budapesta e în flăcări, luptele continuă. O noapte târziu începută pentru odihnă și neliniștită.

4 Ianuarie 1945

De dimineață lucrez la mașină apoi fel de fel de translații etc. Afacerea cu vacile, tractorul, listele cu primarul etc. etc. Căpitanul Baldovici, nou comandant al Diviziei I/20 un munte de om. Se primesc cai, vite. Cercetările după ceas continuă. Rezultat foarte bun - se găsește totul. Am primit solda pe Decembrie 1944. După masă de vorbă cu Ilona Hegedus - e plictisită, scârbită. Românii din Maramureș, lucrători în fabricile dela Kobaniya - prăpăd acolo - morți pe străzi, edificii distruse de bombardament. Totul sub egida distrugerii. Stau în penumbră și cu mâinile încrucișate mă gândesc la Unchiul meu, la Tanti a mea, la cei mulți cunoscuți buni din Budapesta. Oare cu ce păcătuit generația aceasta și cea a părinților noștri ca să trăim asemenea vremuri? Oare până când o să fim încă puși la încercare? Mi-e jale de tot pentru ei! Și noi suntem vinovații! I-am scris lui Rodea - un cuvânt de bun venit!

5 - 8 Ianuarie 1945

Zile pline de amărăciune, nervozitate aproape de neînțeles. În ziua de Bobotează plec cu Stabul la Tapiohicske - unde mă întâlnesc cu toți - Rodea este slăbit, obosit, fără elanul de odinioară. Ce aş putea face cu el? Apoi înapoi la Szentmarton - fac o baie, noui alergări în cadrul Comendurii de Piață. Seara la Locotenentul Cârstea - au sosit cunoscutele de la Tapioszella - o seară pe neașteptate de plăcută și veselă. Apoi de vorbă încă un ceas cu Pantelimon și Aurică. Ziua de Sfântul Ion. Dimineața lucrez cu toată

verva. Cuvântul generalului. O vreme proastă ce se transformă în ninsoare. Luăm masa Căpitanul Stoenescu, Locotenentul Miulescu și eu (Stănulescu cu Cârstea cu invitatele, Staicu cu Pantelimon la recunoaștere). În camera mare liniște, căldură plăcută, afară ninge frumos. Din radio ascultăm muzică ușoară animantă. Mă gândesc la viața elegantă ce duceau proprietarii în acest vechi castel. Contele, locotenent de husari, contesa Augusta născută Kubinyi. Oare vor mai găsi ceva la înapoiere? Eu le-am aranjat cărțile, am aranjat anumite hârtii și documente de familie. Ascultăm muzică, privim la ninsoare. Toată după masa aștept în Comandament apoi lucrez rezultatul recunoașterii. Sandu sosește din țară și îmi aduce o scrisoare și un pachet plin de prăjituri și liqueur. Vorbim numai la telefon pentru că este foarte grăbit - e răcit. Acasă totul este bine. Urmează o seară plăcută la noi - eu însă la un moment dat mă simt rău de vin și mă retrag. Colonelul foarte dibaci sparge cheful. Noi ne culcăm apoi. Pozele vechi cu Mariechen. Oare pe unde se află. Se zvonea că s'ar fi măritat cu un inginer maghiar la Budapesta. Astăzi - un adevărat Blau Montag. Venim târziu, apoi lucrăm alene. Ninge încet. Povestim. Îmi sosește corespondență vastă de acasă. După masă cetesc și compun răspunsul. Bieții bătrâni cât de drăgăstoși sunt și de grijulii. Numai pentru noi trăesc, numai pentru noi se roagă, singuri, părăsiți. Oare Onkel Franți mai trăește?

9 - 10 Ianuarie 1945

Ultimele zile în Tapioszentmarton. Ninge, plouă, umezeală. Încurcături cu niște cai, Stabul amărât, repezit cu unii. Staicu pare a nu mai fi pe placul său. A sosit Nedelcu de la Călărași, Cojocaru, ambii devansând coloana. Părere de rău în rândul sătenilor că plecăm. Convorbirea mea la Primărie. Apare ziarul „Szabad Szo” al guvernului din Debreczen. La noi acasă - atmosferă de despărțire. Îmi fac bagajele. Momentan nu-mi pare prea rău. Să vedem pe urmă. Se pare că eșaloanele următoare vor veni în curând. De Budapesta nu se aude nimic nou sau important. Spre seară, când stau cam singur la Comandament, sosește Sandu și petrecem seara împreună

cu toții. În locuința noastră e cald, ultimele ore. Seara și noaptea agitată.

11 - 12 Ianuarie 1945

De dimineață pleacă Sandu cu Pantelică. Apoi enervarea groaznică pentru întârzierea căruței. Cânt game la pian să mă mai potolesc. Plecarea apoi cu Cârstea în mașina Colonelului la Tapioszecso. Drum de una oră pe umezeală. În sat multe lume adunată la Primărie. Cer polițiști care să ne însoțească, fixăm comandamentul, casa colonelului la un director de școală foarte primitor. Apoi cartiruirea Grupării la o moșie - apă, zăpadă, umezeală ce îmi pătrunde în cisme. Simt cum voiu răci din nou. Umblu neobosit - sosește Colonelul. Este nemulțumit. Umblăm cu el, se mută în casa farmacistei. Până la înoptare aranjăm toate. Sleit de oboseală, trebuie să susțin conversația cu Doamna farmacistă. Apoi o noapte fără vise în noul nostru cantonament. Camera drăguță, cu mobile frumoase - cam întunecoasă însă și ziua. La popotă veselie mare - o locuință care a fost odată splendidă. Mobile care într'adevăr nu există în satele noastre. După cum spune Sandu, familia Dr. Muller se află la Tapioszella. Astăzi continuarea amenajării cantonamentului și a birourilor. Se pare că autoritățile civile de aici nu mai sunt atât de înțeleghătoare. Ni se refuză orice cer. Dar mă înfurâu și afirm că pierd bunăvoința și dau ordine în consecință. Seara stăm destul de mult la popotă. Cânt la pian, povestim. Apoi acasă, eu cetesc un vechiu „Istak”, Aurică scrie scrisori către Julietta lui.

13 Ianuarie 1945

De dimineață lucrez liniștit, echilibrat. Aproape pe neobservate trece dimineața. Pe la prânz, Cârstea la mine, la un liqueur. Pantelică e la Sandu. La prânz sosește Călinescu cu volumul de Petofi să-i traduc două poezii. Provoacă o conversație antrenantă la popotă prin prezicerile sale - Horoscop e „sări de pe bile” dar un tip destul de distractiv. Nu prea îmi vine să cred că este un bun magistrat. După masă incidentul cu un ostaș rus beat care după ce

trage în coloana Grupării și este desarmat apostrofează și înjură în plină stradă ofițerii noștri. Plec din primul moment ferm hotărât să evit în orice împrejurare pe ruși. Lucrez într’o stare de agitare până seara. Pantelică vine cu vestea că Tata a vorbit la telefon cu Sandu și i-a spus că știe din informații că tot Rgtul micuțului meu Franczel a căzut în captivitate. Sunt consternat și mă strâng la inimă. Nu știu ce să cred, îmi pun fel de fel de întrebări care îmi impune faptul că eu cunosc asemenea situații, am trăit realitatea războiului crâncen din Est. Și seara la popotă - apar lăutarii comandați de dimineață, plus Călinescu, ca apoi să apară Căpitanul Nicolaescu și Sublocotenentul Deculescu. Cu sufletul sfâșiat de îndoieli ascult că Sandu este liniștit și se poate să fie așa și Bătrânii. Ei nu au trăit războiul, ei nu știu. Oare când mai avem știri de la dânsul? Cheful deraiază din pricina lui Nicolaescu - beat se dă în spectacol și cade apoi sub masă. După expedierea lui - Colonelul repară totul - continuăm cheful până dimineața cu cântec, glume, dans. Plecăm spre ziuă cu Pantelimon și Aurică la noi acasă. Îl țin de braț pe Pantelică și mă gândesc la Franți. Vreau să fiu bun și atent cu el, ca să se îndure soarta cu micul meu Franți.

14 Ianuarie 1945

De dimineață, pe un timp de iarnă frumos cu soare, plec la biserică unde mă rog cu tot sufletul pentru bunul și micul meu copilaș. Preocupări apoi diferite. Enervarea cu de altfel justele observații ale generalului. Cartiruirea de la Bateria 10 A.C., apoi aceea de la Divizia II/20. După masă la Cârstea, o cafea, un vin. Directorul între leafă. Tânărul pastor catolic „E mai ușor să păstrezi celibatul ca și fidelitatea în căsnicie”. Ce altfel sunt acești oameni! Ce conduită morală au! Seara desgustul pentru Sublocotenentul Topolescu cu observațiile lui neghioabe. Doarme la noi.

15 Ianuarie 1945

Lucrăm mai ușor, se face curățenie, cu niște fete. În trecere generalul Călinescu Alexiu pe care însă nu-l văd. Îi cantonez pe Staicu și pe Pantelimon. Scriu la mașină. Sosește Guleșu - a fost la

Arad, a vorbit cu Părinții mei - s'a gândit la mine. Băiatul bun de altădată. Colonelul se enervează pentru fleacuri la popotă. Mâncăm târziu, apoi dorm un ceas. Pe urmă la popotă - afumarea șuncii. De vorbă cu doctorul și Doamna. Sosesc Floroiu, Oprea. La medic cu un soldat accidentat, un ungur din Pesta. Circ. VIII-a a căzut, trupele ruse sunt pe Ioszefkosut. Seara suntem mulți la masă. Moraru amărât de tot. Dumitrescu la fel ca întotdeauna. Ceilalți inodori și oboșiți. Atmosferă destul de apăsată. Pe urmă acasă cu Aurică - e mulțumit, a primit o scrisoare dela Julietta lui. Scriu scrisori.

16 - 21 Ianuarie 1945

În această perioadă am executat un marș de la Tapioszecso - Puspokbatran (în două etape). Ultima zi la Tapioszecso este o brambureală completă. De dimineață știm că vom pleca, dar ordine precise nu se dau dar noi trebuie să ne pregătim. Mă enervez în mod groaznic cu un rănit care e lăsat în voia sorții. Apoi pretenții la primărie, împachetarea biroului. Seara la popotă, până la ora 11, unde se adună mulți (Aliman, Nicolaescu, Deculescu). Se crede că toată Armata I-a și în generale toate trupele române vor fi dirijate către Cehoslovacia. În dimineața zilei de 17 Ianuarie 1945 plecăm spre Koha - Tura. Coloane nesfârșite pe drum. Ne luăm rămas bun de la Elisabeth Bilstade, gazda Colonelului, care cu lacrimi în ochi ne urează Drum bun. Mergem cu Cârstea în mașină, comod cu harta pe genunchi. Oprim în satul Tapiosuly unde stăm de vorbă cu Căpitanul Nicolaescu - intermezzo-ul cu bătrâna care implora canapelele furate de acest ofițer. Coloana în dezordine al lui 23 Infanterie întârzie și unitățile noastre. Ajungem pe la orele 10 la Galgahevez unde luând legătura cu primăria cantonăm pe o parte bine fixată a satului. Stăm de vorbă cu gazda - un moșneag voinic - care ne spune cele pățite de când cu ocupația ruso - română. A avut 70 hectolitri de vin și acum nu mai are un strop. Dar marea majoritate s'a irosit, s'a scurs etc. Cutreer în două rânduri casele fixate pentru ofițeri ca să fie încălzite. La sosire Colonelul este mulțumit. S'a schimbat itinerariul - nu mai mergem la Galgoguta ci la Acsa. Oboseala ne cuprinde. Ne retragem în camere, bietul Aurică

vine slăbit de oboseală - a fost din nou cu vacile. Povestim, discutăm, până se face mâncarea - ne culcăm târziu de tot. A doua etapă este la Puspokbatran. Satul plin de ruși - ni se dă totuși patru străzi unde facem apoi cartiruirea cu Pantelimon și Cârstea. După masă fugim la Acsa unde ni s'a fixat cantonamentul pentru staționare. Nu este chip să stăm acolo. Satul este plin de ruși - nu acceptă pe nimeni altul. La înapoiere - o încurcătură generală pe șosea. O singură cale de scurgere, pe care se deplasează toate unitățile Armatei I-a, fără ca mișcarea lor să fie coordonată plus unitățile pe jos și motorizate rusești. Cum spunea Stabul. Colonelul sosește încă devreme. Avem timp să modificăm ordinul de operații, să cutreeram cantonamentul. Gruparea vine pe lumină. Eu am o discuție cu niște ruși care se comportă foarte bine. Rămânem la Puspokbatran. Instalăm comandamentul - ne apucăm de lucru. Aurică sosește numai spre seara zilei de 19 Ianuarie 1945. Cantonarea a unor unități necunoscute de români și ruși. Ofițerul de stat major rus - în fine un om acceptabil. Golim trei camere din comandament, case întregi pentru ei. Se arată din partea noastră multă bunăvoință dar cu demnitate. Mizeriile din acea noapte, cu femeia însărcinată, care vine la noi să doarmă liniștită. Rușii, românii, unii peste alții. Se liniștește deplasarea abea pe ziua de 20 Ianuarie, când lucrăm liniștiți, știu scrisori acasă. Seara jucăm pietre cu Colonelul. Astăzi vizita Generalului, cu Maiorul și Intendantul - scena comică cu Căpitanul Stoenescu - eu mă simt bine în comedia aceasta. Îmi dau la pingelit cismele. După masă mă odihnesc. De acasă însă nu am nici o veste. Varșovia a căzut, Krakovia la fel. În schimb germanii declanșând o contraofensivă au reocupat întreg spațiul dintre Balaton și Szikerfehervar - interceptând liniile de reaprovizionare spre Pecs. Noi probabil vom fi într'un sector defensiv la poalele munților. Se pune problema tunurilor noastre care nu trag în munți. Divizia I și II/20 sortite la inactivitate. Generalul Alexiu: „La așa ceva nu ne-am gândit”. Seara pela orele 20 sosește ordin de deplasare într'o singură etapă de o noapte și zi la cca. 60 km. din localitatea Puspokbatran. La orele 22 - e strâns totul

- pornește Regimentul. Eu cu Cârstea devansăm coloana cu mașina așteptând Regimentul la Galgaguta.

22 ianuarie 1945

Toată noaptea continuăm drumul cu mașina, într'un frig formidabil. Când stăm, când pornim - încercând să dormim. Pe la orele 7, ajungând în Mohora și fiind înghețați de frig intrăm la Corpul de gardă al unor polițiști de campanie. O seară nenorocită unde ne încălzim totuși și dormim până pe la orele 18. Coloanele vin foarte încet și într'o dezordine completă din cauza frigului, alunecărilor, supraîncălzirii căruțelor și a lipsei de coordonare în mișcarea atâtor unități pe același ax de mișcare. Spre seară la Salaszagyarmat ne întâlnim cu generalul Căncăranu care pe un ton ridicat ne trimite la Regimentul (divizioanele erau grupate la trei grupări de marș fără ca Stabul nostru să aibă comandă). Ne întoarcem la Mohora - fac o brumă de cartiruire singur. Apoi vine Cârstea cu trăsura și mă ia la Magyarnando unde ne instalm la popota Divizionului. 9 Cavalerie - unde apoi și dormim jos pe pae (sistem Budonovka).

23 Ianuarie 1945

De dimineață se încep lucrurile pe dos; se încurcă coloanele cu pionieri, infanteriști etc, se strică mașina - este înghețată. Până plecăm se fac orele 10. Continuăm drumul până la orele 12 ½ când ajungem la Kiskurtos (am trecut vechea graniță a Cehoslovaciei la Balassagyarmot peste râul Ipoly). Ne adăpostim de frig în centrala rușilor. Suntem primiți destul de curtenitor. Un tânăr rus mă întreabă dacă nu am cumva colonie să-i dau. Altul mai grav ne arată rezultatele ofensivei în Est (Posen este atins în trei zile de la ocuparea Varșoviei). Este plin de încredere că războiul se va termina în curând. Sosește coloana Divizionului 2/20 care este dirijată spre Kirko pentru a intra în poziție în sprijinul Regimentului 38 Infanterie. Ne strângem mâinile cu Rodea ochii ne vorbesc. Să-l păzească bunul Dumnezeu. Colonelul este dintr'odată luat de Divizie și de Corpul 7 Armată. Cârstea merge înapoi pentru a lua

muniția. Stau afară la încrucișarea drumurilor și stau de vorbă cu ostași din Regimentul 13 Călăreți. Apoi la Sztraezin cu Cârstea. Mitocanul e Maior Tzanu. Vine Colonelul - Regimentul 38 Infanterie atacă mâine în zori - noi intrăm cu toții în dispozitiv. Ne întoarcem la Kiskurtos unde dăm ordine Maiorului Constantinescu - adevărat ofițer, comandant de Divizion - un gen fel Guvescu. Apoi rămâne să dirijez coloana compusă din Grupare + Bateria 7, 8, 9 spre Alsocoztesgaly. Coloana sosește pe la orele 17 - ne punem în marș. Terenul din ce în ce mai accidentat, intrăm adânc în munți. Sosim la Kirko odată ce apară luna. Stranie este această localitate destul de mare, dar după aparență pustie. Din două părți încercăm să urcăm panta ca apoi să renunțăm - este imposibil să urcăm tunurile și căruțele noastre. Drumul indicat nu a fost recunoscut înainte și s'a produs astfel o primă întârziere. Sunt trimes cu Pantelimon în recunoașterea drumului și a lua legătura cu Domnul Colonel pentru a-i raporta. Drumul este splendid - lucește zăpada sub razele reci ale unei luni de iarnă. Înaintăm încet pe zăpadă și urcuș. Salvele bateriilor rusești. Povestim despre multe, multe. Pădurea frumoasă prin care trecem. Ajungem pe la miezul nopții la Aleszestergak - unde ne ducem la Bateria 6 din Regimentul Călăreți. Negăsind pe nimeni ne ducem la Szelcse unde mergem la Compania 10 Transmir - Căpitanul Popescu și cavaleristul. Pantelică se duce la Divizionul 3 - apoi pornim pe șoseaua unde au fost între timp dirijate toate coloanele Regimentului. Urmează o noapte de ger aspru petrecut în liber, când împingând la căruțe, când în mașina Colonelului, când lângă focul aprins unde ne-am strâns cu Colonelul, Cârstea, Pantelimon, Staicu - mai târziu Dumitrescu, Movanu, Guleșu.

24 Ianuarie 1945

Dimineața ne găsește zgribulind de frig pe șanț, în viscol. Mergem cu Sraicu și Pantelimon la Szelcse unde ne adăpostim la Compania 10 Transporturi. Înapoi pe viscol - luăm legătura cu unitățile. Încă nu a plecat din zona pantelor decât Divizionul I/20. Mergem în trei și cu Rusu Mitică înainte la Aleszestergak. Drumul greu în zăpadă, vânt, viscol. Ajungem pe la ora 11 când ne ducem

Într'o casă unde dăm de Călinescu - ne primește foarte bine. Bateriile încă nu au tras, ba Nicolaescu nici nu a intrat în poziție. Cad istovit în pat, am bătaii de inimă. Somn de plumb, pentru un ceas. Apoi începe cartiruirea. După masă târziu dăm de castelul contelui Zichy - unde ne hotărâm a ne instala și cu Comandamentul și cu locuințele. Fac personal curățenie - mobilez camerele, apoi facem focurile. Colonelul este mulțumit. Atacul Regimentului 38 Infanterie nu a dat nici un rezultat. Au sacrificat 60 de oameni (30 răniți, 30 morți) fără nici un câștig de teren. Țipă toți că noi suntem de vină, Artileria că nu am fost gata a-i sprijini. Nu înțeleg de ce această grabă de a ataca cu o trupă, care 3 zile și 3 nopți a mărșăluit pe un timp foarte greu și pe un teren accidentat. Cantonarea este supraîncărcată în satul Aleszestergak. Noroc că nu sunt ruși în sat. Ne culcăm istoviți de oboseală.

25 Ianuarie 1945

Pe front atacul se repetă cu două batalioane. Noi organizăm sala de birouri și lucrăm liniștiți până la sosirea cartiruirilor Regimentului 23 Infanterie. Certuri, neînțelegeri care sunt aceleași de totdeauna când soarta ne aduce în același sat cu acești țigani. Însă toate eforturile lor nu duc decât la îndârjirea noastră. Stabul, cu Pantelimon + Staicu la P.C. Divizionul I/20. Spre seară vine Colonelul și este foarte mulțumit de aranjamentele făcute și de căldura de acasă. Infanteria a mai pierdut 108 oameni răniți și 30 morți, are 2 ofițeri morți și patru răniți. Rezultat = O. Artileria a tras intens cu tot cu Divizionul I/20 și Divizionul III/20. Maiorul Constantinescu s'a deplasat la Kirko cu unitatea în sprijinul Regimentului 33 Dorobanți. La radio se anunță lupte de stradă la Breslau și în apropiere de Königsberg. Mă cuprinde o jale enormă. Totuși cu trei prizonieri germani care salută perfect ofițerii noștri - sunt convingși că situația deși foarte gravă nu este totuși disperată. Căpitanul Stoenescu afirmă categoric că germanii nu pierd războiul. Ce aș da să mai pot crede. Totul este atât de semnificativ și duce la capitulare sau la distrugerea a tot ce a fost vreodată german. Aș vrea să trăiesc însă deșteptarea cu orice risc.

26 Ianuarie 1945

Toată lumea acasă. Reclamații multiple, convorbiri cu delegații sătenilor. Lucrări operative. Le fac liniștit și calm ca în zilele mele bune de odinioară. După masă Colonelul pleacă cu Staicu la Divizie și Corp. Se înapoiază cu vestea că trecem în defensivă. Se lucrează toată seara la planuri de foc. Lucan la noi pentru a face planul de foc. Este o palmă pentru Staicu. Lucan lucrează cu ambiție și pricepere. Este chemat pentru 24 ore. Am primit o scrisoare de acasă din 8 Ianuarie 1945 - am ultima veste de la Franți din ziua de 20 Decembrie 1944 - la aceea dată. După cină scriu jurnalul și scrisori.

27 Ianuarie 1945

Deși ne-am culcat târziu de tot sunt primul care mă scol și încep să lucrez, calm și echilibrat. Afară ninge frumos - totul este imaculat de alb. E sâmbătă, am ambiția ca să termin totul ca să am o duminică liniștită. Lucrăm fără încetare până la orele 16 după masă, când terminăm cu Lucan. Continui apoi cu Staicu și termin cu Aurică. Sunt istovit rău de tot. Ne ducem în camera Staului și apoi ascultăm muzică. Mă cuprinde o mare jale după Franți, după ai mei de acasă, după viața noastră de odinioară. Evoc ultimele luni de acasă, August - Septembrie, pe Jozsi Tante, pe Manyi Tante, lumea visurilor mele de altădată Erzsebet. Mă culc și în colțul întunecos al camerei plâng și depind viitorul ce mă așteaptă. Toată noaptea telefoane, rapoarte.

28 Ianuarie 1945

Colonelul de dimineață este chemat la Divizie. Se înapoiază cu ordinul de a urma trei divizioane, a două baterii fiecare, care vor sprijini două Regimente de Infanterie puse în linie. Apărare decisă de a nu ne retrage. Lucrez binișor, deși mult tulburat, dar cu spor totuși. După masă refacem ordinul de operații până târziu la orele 19. Seara primesc o ilustrată cu vederi de la Tapioszecso. Muzică la radio, ceilalți joacă pietre, eu scriu acasă. Poate mâine e prea târziu.

Dacă pornim din nou, nu mai am când și cum. Germanii se retrag, iar în urma lor ai noștri pătrund în Bregovo și Senm. Este ultima seară liniștită.

29 - 30 Ianuarie 1945

De dimineață vin Florin, Moraru, Guleșu, care schimbă de poziție plecând în sprijinul unităților care urmăresc inamicul. Lucrăm toată ziua, la corespondență, la ordinul operativ. După masă împachetez biroul apoi bagajele. Toată artileria noastră ese din dispozitiv și se pune în sprijinul Regimentului 38 Infanterie și Regimentului 23 Infanterie. Cu regret plecăm seara la orele 23 cu mașina (mă ia Colonelul în ultimul moment) la Kekko unde ne instalăm provizoriu la Regimentul 33 Dorobanți. Acolo, conferința ofițerilor - Domnul Colonel Mateescu. Plecăm apoi cu Cristea în calea coloanelor spre a-i îndruma. O noapte splendidă de iarnă, cu lună, zăpadă, culmea de la Mody Kamen (Kekko), biserica, munții. Căpitanul Nicolaescu care își neamul și clipa când s'a făcut ofițer. Om foarte distractiv. Ține sufletul în oameni cu glume. Fac naveta de mai multe ori între coloane și P.C. Regimentul 33 Dorobanți. Urmează apoi o zi tâmpită cu oboseală, telefoane, încurcături etc, etc. Un ostaș de-al nostru ucis de un milițian slovac. Rușii ne scot pe noi vinovați. După masă deplasarea spre Kucinydol, unde de dimineață am făcut o recunoaștere cu Pantelimon. După masă descindem la Casa Verde după un drum destul de obositor pentru mine. Ne instalăm apoi la ferma de pe lângă Casa Verde, într-o cameră aprig disputată. Dormim cu Aurică în pat. Somn greu cu toate că patul este și scurt și îngust pentru noi.

31 Ianuarie 1945

O zi de muncă și agitație, ca în febra pregătirilor de luptă. Suntem băgați într'o bucătărie unde este „Comandamentul Artileriei”. Vin pe rând comandantii Regimentului 42 Artilerie, Regimentului 7 Artilerie Grea, pe care îi comandă Maiorul Stăncescu. În mica noastră bucătărie este o hărmălaie, un dute vino

aproape fără întrerupere. Spre seară se liniștesc lucrurile, ca apoi toată noaptea să lucrăm la planul de foc.

1 Februarie 1945

De dimineață pornesc la Casa Verde unde lucrăm apoi în trei (Colonelul, Staicu și eu). Vizita și observațiile generalului Rosetti Bălănescu Comandantul Artileriei C. 7 D. un farseur și un pozeur cum nu am mai văzut demult în uniformă. Locotenent Colonel Dobrescu - tânăr drăguț, îl curtează pe Stabul nostru. Încurcături cu rapoartele etc. Atacul reușește numai în parte, germanii rezistă solid. Am impresia că vor pleca atunci când vor voi și cum vor voi. Seara cad istovit în pat. Ce ușor e să stai la postul meu, la căldură, să critici, să iei telefonul pentru toate, pe când alții mor în ceața, zăpada și frigul de afară.

2 - 3 Februarie 1945

Se continuă atacul - după părerea mea e încăpățânare - și ne deplasăm apoi la Lest. Mizeria cu cantonamentul - scandalul cu Staicu, Colonelul, Cârstea. Alerg până seara târziu pe la Divizie și înapoi. Întâlnirea cu Rodea. Domnii de la Regimentul 42 Artilerie - curioși, comozi - nu se sinchisesc de nimeni și nimic. Lucrăm până dimineața la patru la ordinul de operații și planul de foc. Mă scol peste câteva ore ca să mă enervez toată ziua, să tremur din tot corpul - ca odinioară în Crimeea.

4 Februarie 1945

Zi de enervare - de desperare - ca apoi să primesc de acasă vești de confirmarea veștii cu dispariția lui Franți. A dispărut la 1 Ianuarie 1945 cu un maior, ofițeri și trupă. Vestea a fost trimisă de Regimentul 5 Roșiori acasă, confirmată de răniți și ordonanță, care va trimite lucrurile lui. În momentul când primesc vestea sunt chemat la Divizie cu niște încurcături cu situația muniției. Sunt extrem de deprimat, fără elan și fără nici o voință. Căpitanul Teodorescu drăguț totuși. Apoi în casa noastră, desperat, plâng în colțul întunecos. Apoi lucrăm, mâncăm și scriu acasă desperat,

confuz. Seara târziu (orele 0,30) cad lovituri de brandt în sat în apropiere de casa noastră.

5 - 9 Februarie 1945

Zile uniforme. Promiscuitate deplină la noi în cameră. Se schimbă unitățile Regimentului 42 Artilerie cu ale noastre. Toți care vin stau noaptea la noi, cu ordonanțe, agenți etc. Mizerii și în serviciu, căci se dau atacuri peste atacuri fără vreun rezultat. Germanii bine adăpostiți în cazemate, cu halate de schiuri și armament automat perfect - execută vânătoare asupra infanteriei noastre nenorocite. Sunt foarte obosit sufletește, dar lucrez cu conștiinciozitate. Mă îmbolnăvesc de amigdalită în ziua de 9 Februarie 1945, când lumea e în fierbere pe aici cu pregătirea atacului de mâine. Depun un efort mare ca apoi să devin o rablă.

10 - 12 Februarie 1945

Zile de chin trupesc pe lângă cel sufletesc. Urmăresc totuși acțiunea și fac față - grație lui Mircea - cu informații și muniții. Suntem cu Pantelimon singuri, ambii bolnavi. Năpădesc peste noi Maiorul Octavian Simionescu, apoi sosesc Băldăneanu, un căpitan medic pentru Dr. Sănulescu, Moțoc, sosiți în fine în sector. Istoria medicului este demnă de remarcat. Doctorul primește o telegramă spre a se prezenta la Ploiești la Divizia 10 Infanterie - negăsind pe nimeni se duce la gara Duda, unde găsește Eșalonul III și se cere să plece cu garnitura. Văzându-l, dr. Sănulescu afirmă că nu poate fi decât înlocuitorul său, pentru că are promisiuni în acest senz. Îi spune să plece iar acesta „îndeplinește ordinul” de a se prezenta la P.5. Realitatea: căpitanul venit este al P.5 al Regimentului 38 Infanterie - nici nu trebuia să vină pe front, dar odată sosit îl reținem la noi în Regiment. Băldăneanu - are înlocuitor pe hârtie care a primit ordinul la 2 Ianuarie 1945 să vină încoace. Bietul Băldăneanu a venit cu o servietă. E fiert. Seara vine Stabul, îl primește drăguț, îl îmbrățișează, îl sărută. Băldăneanu este copleșit. O noapte teribilă de agitație pentru mine. Urmează o zi de moleșală de boală stupidă. Suntem invadați de cei de la Divizionul II/20 apoi cu niște ruși,

cercetări, Căpitanul Nicolaescu. Bietul Rodea este foarte rău, cistită, ce o să se facă nu știu. După trei zile de atacuri reînoite cu sprijin puternic și perfect de artilerie - nu s'a putut înainta decât circa. 1 ½ km spre Nord. Cota 725 nu s'au putut lua. Pușinii germani rezistă îndârjit. Au tot ce le trebuie.

13 - 15 Februarie 1945

Atacurile noastre nesăbuite continuă obținându-se doar masacrarea oamenilor noștri și risipirea muniției de artilerie - care oricât de bine ar fi plasate nu au convins pe germani să-și părăsească pozițiile. Rezistă eroic, dau contraatacuri. Noi nu o să-i scoatem de aici sub nici un preț. Mă simt prost - migdalele umflate. Toți pleacă pe poziție. Mă chinuiesc cu Mircea. Stau apoi în pat. Vine Băldăneanu cu întreaga suită, iarăși suntem azil. Spre seară sunt complet obosit, sleit. Așteptăm să vină Adamiuc. Sosește rotunjel, vesel, încurcat - același ca până acum. Pe ziua de 14 sunt mai bine. Mă îmbrac mai îngrijit, lucrez toată ziua, cu destul de mult elan. După masă răsfoiesc „Magazin” - e vechi aduse de Pantelică - vederi depărtate ale Mediteranei însoțite, nopți de vrajă în localurile bucureștene etc, etc. o lume care a trecut. Seara lucrăm până pe la orele 2 de noapte. Astăzi lucrez și soldez restanțele de corespondență, mai echilibrat, mai rezistent ca în zilele trecute. Am primit aseară patru scrisori de acasă. 25, 28, 30 Ianuarie și 1 Februarie. Sunt sănătoși însă nesfârșit de îndurerați din cauza micului Franți. A fost înconjurat cu o grupă de ofițeri și ostași în noaptea de revelion în munții Gomor. Cei care s'au dus să-i caute nu l-au găsit. Cei care au fugit de la germani susțin că l-ar fi lăsat sănătos. Dumnezeu să-l ajute în orice împrejurare ar fi. Spre seară - cam terminată fiind munca de zi - scriu în jurnal, scriu lui Rodea, cetim reviste. Primim 300 țigări.

16 - 17 februarie 1945

Alte două zile trecute. Nimic nu s'a schimbat în viața noastră. Sunt foarte nervos din nou din cauza (text indescifrabil în limba germană). Sunt lăsat cu toate raporturile și corespondența pe când

ofițerii pleacă la niște „observatoare” de unde nu văd nimic au unde prezența lor nu ajută cu nimic. Seara lucrăm până târziu ca apoi în zori de zi să fiu trezit de agentul care aduce ordinul de operații pentru pornirea unui nou atac – forțele slăbite ale Infanteriei sunt acum întărite cu Compania de Pionieri și grupuri de cercetare. Însuși ofițerii de legătură sovietici socotesc că se procedează greșit. Germanii luptă îndârjit, bine echipați, dotați cu armament automat perfect și din amplasamente foarte judicios alese și păstrate cu minim de jertfă. Staicu este gălăgios, scandalagiu, își pierde vremea cu fleacuri. Toate le face fără chef de muncă. În general nu prea e nimeni animat de ambiție sau elan. Rodea a fost să-și ieie rămas bun de la noi. Pleacă evacuat fiind bolnav de cistită, prostată. E timpul să-și vadă de sănătate. „Maiorul de oțel” de asemenea este evacuat din cauza otitei și unei nevralgii puternice.

18 - 19 Februarie 1945

De dimineață la Divizie la Stab. Sosește generalul Athanasiu. Aud printre uși cuvintele calde de îmbărbătare de adevărat părinte ce adresează Colonelului Mateescu Comandantul Regimentului 33 Dorobanți. Spre seară germanii se retrag din Bremorlaz, ai noștri după ei. Chiar Stabul nostru ia o motocicletă cu Pantelimon și se repede la „casa roșie” și la Bremorlaz. Din vorbele locuitorilor rezultă că au fost circa. 60 germani care au ținut poziția. Iar noi am decimat Divizia - dar Centrul de Instrucție din Westul satului nu sunt luate. Infanteria noastră nu înaintează deoarece în pădurea imediat Nord Bremorlaz germanii rezistă puternic. Spre seară primesc patru scrisori de acasă, cu acte care trebuie să le înaintez pentru a fi duse în țară. O să le înaintez căci e o cerere semnată de Tăticu. Sunt desperați pentru că nu primesc vești de la mine. Eu însă le scriu regulat. Așteptăm mult cu mesele - Stabul nu vine dar nici nu dă dezlegare. Apoi seara târziu la lumina unui biet felinar trebuie să lucrăm până în noapte.

20 - 22 Februarie 1945

Trei zile aproape uniforme. Lucrăm asiduu la Jurnalul de operații pe luna Ianuarie. Primesc scrisori de acasă și actele necesare pentru a fi trimise în țară. Dar există un articol în ordinul de care-mi scrie Tăticu și anume - trebuie să fie trimis din trei frați unul în țară, dacă toți trei sunt la unități luptătoare (regiment, batalion, companie sau unități de Artilerie, Cavalerie, Geniu, Simulare). Deci speranța bieților bătrâni nu se va realiza nici de astă dată. Vorbim cu Cârstea prietenește - el promite să înainteze cererea lui Tăticu - dar Colonelul nu este de părere „să se facă de răs”. Deci nimic toată. Eu îi liniștesc pe bătrâni, explicându-le însă situația. Era 21 Februarie 1945, lucrăm de asemenea asiduu la jurnalul de operații - pe la prânz mă anunță Maiorul Bogdan de la Corp (Batalionul Transmisiuni) că mi-a adus o scrisoare de acasă. Scrisoarea este din 17 Ianuarie 1945. Sunt sănătoși, dar foarte îngrijorați pentru mine. Apoi vine poșta și îmi aduce o scrisoare din 13 Ianuarie 1945, de asemenea liniștitoare. Și acum ceva vești despre „inamicul” nostru: În sectorul Divizionului I/20 (Cotă 662) într’una din seri un ostaș german face semn observatorului nostru înaintat Sergentul Major Deatcu să vină la dânsul. Acesta împreună cu un Sublocotenentul din Regimentul 33 D. fără arme se duc și înțeleg că neamțul vrea să ridice de la dânsul un ostaș român rănit, care zăcea între linii de câteva zile. El promite pe cuvânt că nu trage și cere doar un foc să-și aprindă țigara. Agentul nostru merge să ridice rănitul, dar e neputincios singur. Neamțul îl ajută să aducă rănitul în pozițiile noastre, își aprinde țigara. I se propune să vină la noi „căci românul este bun”. Refuză, el este german și va lupta până este ordin. Apoi se întoarce în poziția sa. În secret am șters o lacrimă. Soldatul Francisc, furierul Batalionului 7 a dispărut lăsând o scrisoare Căpitanului Dumitrescu - în țară i-au ridicat logodnica (Ema Riedl din Petroșani) și sora - nepoatele lui; Martin Robendorzen se întreabă în scrisori dacă fiul său Andrei nu plânge după mama sa care de asemenea a fost luată pentru „muncă de războiu” și dusă în Rusia. Gildi Matei îmi spune astăzi „am rămas fără nevastă”. Deci în țară nu se ține cont nici de ostașul de pe front, îi deportează în Rusia. Ce stare sufletească pot să

aibă aceștia, ce poți pretinde de la aceștia? Rosenberger de asemenea este în aceeași situație. Astăzi, jurnalul fiind terminat, ne-am ocupat cu redactarea din nou a ordinului de apărare „fără gând de retragere”. În schimb sosesc rușii în sector cu o brigadă de artilerie de întărire. Toți intră sub comanda Stabului nostru. Lucrez, când mai calm, când mai nervos. Cearta stupidă dintre Staicu și Pantelimon. Pantelică este dezgustat și pe bună dreptate. Primit halate albe de camuflaj - e vorba că abea mai este zăpadă. Seara scriu jurnalul și scrisori. Oare va mai veni vreun ordin de operații și în seara aceasta?

23 - 28 februarie 1945

Ultima săptămână aduce schimbări în situația noastră întrucât ni se aduce artilerie rusească de întărire. În vederea atacului se fac apoi ziua și noaptea nesfârșite tabele, schițe, ordine, care se schimbă timp de 24 ore aproximativ din oră în oră. Pierdem la nopți fără șovăire însă cu eșiri nervoase alternative. În prima zi a atacului - sunt lăsat singur pe tot timpul - lucrez „nemțește” cu harta, cu carnetul lângă telefon - merge totul foarte bine. A doua zi lucrez enorm la anexele jurnalului de operații. Am o discuție cu Căpitanul Călin care mă tulbură și provoacă indirect o lungă și neplăcută discuție cu Aurică al meu. Am impresia că l-am supărat, deși nu am făcut decât să-i cer ajutorul și să-i explic că nu înțeleg să fiu tratat brutal pentru ceva ce întrece posibilitățile mele. A doua zi nu mai vin de pe poziție. În schimb sosește nea Mitică Stoenescu cu Mișu Sălăgeanu și dorm la mine. E numai preludiul pentru că a doua zi vin alții și alții, până se instalează Caseria și Îmbrăcămintea în camera mea. Ca sardelele în cutie stăm. Primesc din nou un acces de amigdalită, simt dorul după ai mei; simt cum mă apasă discuția cu Aurică. Îi scriu - nu găsește scrisoarea deși este alături de scrisoarea fetei lui. Trimit pachetele pentru Aurică și Staicu - îi scriu lui Pantelică cu toată dragostea. Cârstea uită să-i înmâneze scrisoarea. Vreau să fiu atent și nu reușesc. Vreau să mă pedepsesc și mă înjosesc prin faptul că Aurică pare să fie refractar la toate. Totuși mi-a scris drăguț, așa că nu a rămas nimic nelămurit doar vanitatea mea suferă. Cea ce este însă pe bună dreptate pentru că eu am exagerat

lucrurile. Mesele cu Adamiu, Stoenescu, Sălăgeanu sunt vesele - concurs de bancuri. Totuși nu mă simt prea atras. Am cunoscut un nou Sublocotenent veterinar Dr. Balaș - un timișorean. Băiat tânăr și drăguț, aproape copil încă.

1 Martie 1945

Lucrez la jurnalul de operații care merge greu din cauza aglomerației de aici. Dar nu pot schimba cu nimic. După masă mă simt prost. Au venit cu toții de s'au instalat la mine. Casierie, Îmbrăcămintă. Dar nici ei nu au loc. Astăzi încă nu s'a luat obiectivul 2 din ordinul de operații cu atacul recent. Brigada rusească de artilerie a plecat să restabilească frontul de pe râul Kron unde germanii au spart frontul. S'a anunțat la Donauserinden că se fac lucrări de amplasare a (text indescifrabil limba germană). În țară răzvrătire comunistă. Rădescu încearcă să facă ordine dar este blocat. Se discută cu Maniu, Brătianu, Tătărescu. Se vorbește de prințul Știrbei și de generalul Rășcanu.

2 - 8 Martie 1945

Perioada aceasta cuprinde în sine ultima zi petrecută la Lest cu brambureala cu împachetatul apoi febra pregătirii de plecare. Căpitanul Stoenescu cu prognosticurile lui „retragere, lupte de stradă la Balassagyarmat”. Ultima seară la Lest când mă cufund în romanul „Doamna Craddock” al lui Maugham uitând de realitate. Drumul Lest - Suchany. Bombardamentul de artilerie, Maiorul Băldăneanu neras, tras la față, palid - oroare de front, frică de moarte, de rănire - un om slab din cale afară. Cartiruirea la Suchanny cu Staicu și Pantelimon - mizeria în care stăm și totuși suntem bucuroși de un acoperiș și o cameră caldă. Colonelul foarte drăguț și înțelegător. O zi de duminică destul de pașnică. Primesc câteva rânduri de la Rudea; e încă rău - nici nu poate face prognosticuri pe când se restabilește. Îi scriu și îi trimet țigările. După cină stăm de vorbă - cu Aurică din nou buni prieteni. Ultima zi la Suchanny - lucrul cu Colonelul la foile calificative. După prânz, pregătirea de plecare ca să stăm toată după masa afară. Ne reîntoarcem în sectorul Lonc, de

unde germanii au plecat și s'a ocupat Plesova și se bat pentru Sasa. La I/20 bancurile lui Aliman și apropourile lui Ignat. Plecăm cu Aurică în noaptea de ger 5/6 martie a.c. spre Zabava. Drumul este foarte greu până la Senograd - vântul suflă rece ne întârzie încolonarea și mișcarea greoaie a Divizionului I/10. Discutăm în voie cu Căpitanul Ignat. Ajunși la Senograd ne încălzim într'o casă - și pornim în urma coloanei - sub clar de lună, dimineța pe la orele 4. La triumghiul de șosele - pădurea frumoasă, zăpada, luna, aerul proaspăt, brazii. După un marș lung și obositor ajungem la Zubava, un sat mic, nenorocit de războiu, cu geamuri sparte, fără posibilități de cazare din cauza aglomerației de trupe. Ne amenajăm locuința la moară. Clădire modernă. Doamna de la Praga cu care mă întrețin pe limba germană. Lucrăm cu Staicu la jurnalul de operații și alte chestiuni. Noaptea de 6/7 Martie 1945 furtunoasă cu trimiterea Divizionului II + III/20 pentru întărirea Artileriei Diviziei 4 Cavalerie. Ziua de 7 Martie 1945 decurge liniștită. Vizita lui Cârstea, Moțoc, pozele Marianeii la noi. Ascultăm radio. Petru Groza a format guvernul cu Guță Tătărescu la externe și vicepreședinție (?!). Încolo vechii exponenți F.N.D. și o serie de necunoscuți. La Interne un comunist. Ne mai liniștim, căci se zvoneau prea multe lucruri triste. Spre seară ordin de plecare. Stabul - foarte grăbit - pregătire - plecarea la Plesovcie. Din nou cu Aurică și Pantelică în fruntea coloanei. O noapte întunecoasă - ostașii cântă în marș - în surdină, așteptarea în stradă la Plesovcie în trăsura Colonelului. „Cartiruirea” - desnădejdea - pierderea controlului propriu. Noapte tâmpită. Astăzi - cartiruirea în Plesovcie - biserică atât de solidă și frumoasă grav avariata. Locuințe devastate - geamuri distruse. La prânz plecăm cu coloana (eu comand) la Tasa - a căzut și Doba Niva. La Sasa, camera comună cu Colonelul - au sosit Juncu, Sima, un Sublocotenent Rez. jidan din Brașov și maiorul Alexa înlocuitorul lui Băldăneanu. Lucrez asiduu - până seara târziu - când apoi îmi fac corespondența particulară și scriu jurnalul. Atmosfera prietenoasă. Măine ce va fi - nu știm. Bateriile la Dobra Niva.

9 Martie 1945

De dimineață, senin, cu soare, lucrez aproape fără întrerupere până la amiază, în timp ce Stabul și Staicu se duc la observator. Pantelică bolnav și obosit iar Aurică se pregătește să se mute la Dobra Niva - unde va sta permanent la observator. Dau rapoarte, rezolv corespondență, totul foarte calm - cu maximum de randament. De mult nu am avut o zi atât de echilibrată. Vine Cârstea cu corespondența - stăm de vorbă - mâncăm împreună. Aurica pleacă pe „zonă” - o să-i simt mult lipsa. După masă scandalul cu Infanteria care se retrage de la grupul de case S.E. cota 507 - discuția cu ei. Lucan la postul lui părăsit de ai lui din față. E curajos și calm puștiul. Seara stăm de vorbă cu Stabul - copilul plânge. Am auzit că generalul a fost mulțumit de raportul nostru operativ. Este oricum o mulțumire pentru mine.

10 - 14 Martie 1945

Patru zile de uniformitate, care mă uzează complet, de ajung din nou la accese de nervi. Sunt lăsat singur să mă sbat cu toate rapoartele telefonice atât ziua, cât și noaptea, corespondența, jurnalul de operații. Toți trebuie să plece cu Colonelul la diferite observatoare. Zile întregi se atacă fără a se putea progresa prea mult. Au ajuns la Zigovce, Ohony Dom mai departe nu merge. Cota 507 a fost luată de asemenea. În celelalte fronturi merge totul înspre cataclism. Au ajuns să trâmbițeze bătălia Berlinului. La noi în țară s'a făcut guvern Petru Groza, și Tătărescu la Externe. Rădescu a fugit la ambasadă, unde i s'a aprobat azil. Guvernul Groza a primit administrarea Ardealului, unde s'au și trimis organele administrative, iar în cadrul unei festivități la Cluj a mers și Majestatea Sa Regele + Regina și toate somitățile. Condițiile: tratament loial minorităților etnice maghiare și aprovizionarea în cele mai bune condițiuni ale Armatei Roșii. Încep acum procesele criminalilor de războiu. Vâșinsky este din nou la București. Eu am primit de acasă patru scrisori în care Tăticu tună și fulgeră, numind „abuz”, „delăsare”, „nedreptate” etc. că sunt și acum pe front și că nu mi se face „dreptate”. Mă mir că au ajuns aici scrisorile. Se vede

că nu le citește nimeni. Apoi am primit vestea de la R. 5 R. că Franți este sănătos în captivitate și între 12 - 15 Ianuarie 1945 comanda un detașament de prizonieri români care lucrau cu mult în spatele frontului la organizații de teren. De ar da Dumnezeu să scape din vârtoarea retragerilor și pustiirilor germane - care acum pierd zi de zi ce au mai scump. Sosește în zonă un camarad al lui Staicu și Pantelimon. Strejer Stelian, un tip cam închipuit cu care nu aș vrea să lucrez. Sunt foarte slăbit și amărât din cauza serviciului care merge greoi, cu multe încurcături, și pe urmă nici răsplată nu este. Aurică e permanent plecat. Mi-e dor de dânsul. Nici nu știam că țin atât de mult la dânsul.

15 Martie 1945

De dimineață pleacă Stabul la observator cu Staicu și Pantelimon. Cu ei e foarte arțagos. Telefonul nu merge. Staicu nu s'a îngrijit de căruță, mai e discuția cu „cele patru tancuri”. Cu mine - după o noapte lângă scrisori - e foarte drăguț. Apoi îmi încep activitatea zilnică. Informațiile spun că germanii se retrag fără rezistență - ai noștri ocupă Ohony Dom - merg mai departe spre Cota 602 din luminișul de pădure de la N.W Norhane. Eu primesc ordin să împachetez să mă duc la Dobra Niva. După prânz plec în capul coloanei având comanda. Călare. Drumul plin de coloane lungi de vânători de munte. Ne debarasăm de ei abea aproape de Dobra Niva. Ajung la destinație la orele 16, fac ordine și curățenie în cele două camere. Sunt multe femei - o fetiță drăguță - un copil care se uită cu interes cum scriu la mașina de scris. Pe înserate vine Stabul cu Niculescu și Staicu. Bucuria revederii e mare. Glumim, lucrăm, bârfim până târziu. Păcat că din nou mă doare gâtul. Am călărit fără fular. E teribil e sensibil m-am făcut. Stabul nemulțumit din nou de Staicu - nu-i prezice carieră în armată. Atmosferă de largă înțelegere între noi, Aurică, Staicu și mine. Ne culcăm destul de devreme față de altădată. E verosimil că nu vom sta nici aici mult.

16 Martie 1945

După o noapte destul de agitată cu dureri în gât, sosește ordinul de operații conform căruia ajunși la Gronvon, vom rămâne în defensivă. Batem ordinele, apare Stabul, îl ia pe Staicu și rămân cu Aurică. Rămân fără întrerupere până la prânz. Ceilalți nu vin. Pantelică nici nu a fost acasă. Stăm la soare în fața casei, vorbind de vară, de pace și altele. E și Obsiceanu la noi acum cu partea administrativă a Eșalonului I. Mâncăm în doi cu Ticulescu apoi îmi fac corespondența. Divizia se mută la Dubove, probabil că vom pleca și noi. Toată ziua decurge într'o atmosferă de cordialitate și prietenie. Spre seară vine Cârstea și Moțoc care așteaptă pe Stab. Ni se comunică să ne pregătim de plecare pentru a doua zi ce dimineață. Târziu de tot vine Staicu și apoi și mai târziu Pantelică. Discuția în noapte, stupidă și dureroasă.

17 Martie 1945

După un ceas ce agitare pleacă Staicu cu mașina, Pantelică cu motocicletă. Pe drum mașina se împotmolește. Cu Aurică aranjăm coloana și ieșim când vine Staicu să ne întrebe ce este cu mașina. Are plăcile de la ambreiaj arse. Trebuie remorcată la Sasa. Noi pornim cu Aurică în capul coloanei. Plouă mărunț și încet. Drumul frumos, cu traseul de cale ferată, pădurile sunt o parte, circulație multă pe șosea. Ocolim spre Batunov, pantele, caii slabi ai lui Marinică. Ne chinuim destul de mult. Călare pe calul lui Staicu, Aurică lângă mine. Ajungem cam pe la orele 16 la Dubave, ne prezentăm la stab care ne primește, contrar așteptărilor, bine. Ne strângem cu toții într'o cămăruță. În curte sunt mașini, motociclete, cai, căruțe lăzi, una peste alta. Ne apucăm de lucru imediat. Pe înserate ne amenajăm camera care devine mai familiară astfel. Dorm din nou cu Aurică în pat. Stabul stă la masă cu noi, ne spune că poate să plecăm spre Ungaria. Toți doresc acest lucru numai să scăpăm de munți - oare care este adevărul?

18 Martie 1945

După numai câteva ore de muncă vine val vârtej ordinul de plecare pe itinerariul Dubove - Dobra Niva. În febra plecării, Staicu se repede într'un mod grozav în Dr. Doniga - acesta este profund jignit. O masă în pripă - Colonelul ne zorește pe noi. Ne încolonăm la eșirea din Dubove, încălec și plec în fața coloanei. În docar au loc Dr. Doniga, Niculescu și Pantelimon (ulterior am aflat chestia cu comanda coloanei dată lui Pantelică de Stab deși Aurică e mai vechi în grad). Facem drumul înapoi spre Dobra Niva, dar de astă dată pe soare. Pădurile, calea ferată, frumoase de tot. Călăresc încet în capul coloanei, apoi trec pe la docar să mai stăm de orbă. La eșirea din Dobra Niva ne așteaptă Popescu cu un cal, benzină și corespondență oficială. (În pădurile de la Dresny am fost mitraliați de un avion german în timp ce staționam pentru facerea unei oiști pentru căruța de transmisiuni). Colonelul apare și dispare cu motocicletă. Mergem încet în urma nesfârșitelor coloane pe serpentine, între munți frumoși împăduriți în mare parte cu brazi. Pe înserate trecem prin orașul Krupina. Un oraș destul de mare cu lume elegantă pe străzi. Femei drăguțe. Lucru ce nu am văzut de mult. Devansez coloana oprită a Divizionului II/20 ajung Divizionul I/20 și mă încolonez în capul lui, așteptând ordinul de plecare de la Căpitanul Ignat. Stăm de vorbă cu Aurică - îmi spune că a fost jignit de modul cum s'a procedat cu comanda grupării. Plecăm mai departe. Merg încet în urma docarului, călare până la Nemice, unde ne uităm pe hartă, adăpăm caii și pornim pe jos Igna, Dr. Doniga, Aliman, Aurică, Pantelică și eu.

19 Martie 1945

Continuăm drumul în noapte. Sunt când în capul, când în coada coloanei, pe jos. Ceilalți în docare. Sunt obosit trupește, dar sufletește nu. Ajunși în Sv. Antol poposim pe două ceasuri, în casa unor ruși destul de primitivi. Apoi pe la orele 6 plecăm mai departe spre Banska Slavnică unde ajungem pe lumină. Căruța mea își rupe oiștea, plec după ea. Ajung coloana - așteptăm să vină Aurică de la recunoaștere. Apoi pornim spre oraș. Pe un splendid defileu de

munte care ridică din ce în ce spre culme. Clădiri masive vechi, noi, biserici impozante, școli, statui, prăvălii închise dar cu alura de oraș comercial. Peste tot pustiu, încă ruși mulți. Mergem greu spre creastă. Căpitanul Nicolaescu vine cu noi până la încrucișarea de drumuri din eșirea Banska Slavica. Pe un indicator cetesc 26 km. Levice. Sunt deci aproape de Jozsi Tante. Cimitirul pe creastă - foarte frumos. Continuăm drumul - păduri de brazi splendide îmbrăcate încă în haina albă a zăpezii. Pe la prânz facem o haltă la Piang. Intrăm să ne încălzim la un domn simpatic care este foarte bucuros că știm ungurește. Doctorul se culcă, Pantelică, Aurică și cu mine ne încălzim. Domnul ne spune că a fost deziluzionat de modul de a se comporta al rușilor cu toate că a fost o viață întreagă pentru panslavism. Ne despărțim foarte cordial. Drumul este din ce în ce mai greu. Teren splendid, dar plin de greutate pentru caii noștrii sleiți de piteni. La încrucișarea triplă de drumuri o luăm pe niște pante spre Wisowka, unde știm că a plecat Ignat. Nu avem ordin precis unde să mergem - urcăm destul de greu și ajungem pe la orele 16 în Wisowka. Stăm circa un ceas apoi primind ordinul ne deplasăm printr'o pădure splendidă dar plină de urcușuri spre Ugliska. Ne chinuim ceasuri întregi să urcăm căruța de căruța pe trei pante alunecoase - polei, ghiață, noroiu. Ajungem la Ugliska pe la orele 20. Ne prezentăm pe la Colonel care spune că ne bate - ce am căutat pe drumul acela greu. E mai drăguț decât am sperat. Ne întâlnim apoi cu Staicu - făcuse o cartiruire care însă va intra în vigoare abea de mâine când pleacă rușii. Situația impune să ne despărțim de Aurică - voi sta cu Staicu și Aurică cu Pantelimon. Este o lovitură morală vă mărturisesc atât de mare cum nici eu nu știu să mi-o explic. Aurică simte acest lucru dar nu poate face nimic și poate nici nu vrea să facă ceva. Dormim într'o cameră sus. Încă odată cu Aurică. I s'a adus un câine frumos de vânătoare, german. E bucuros cu dânsul. O noapte foarte agitată. Stăpânit de schimbarea care se produce, aproape nu dorm deși sunt obosit.

20 Martie 1945

Lucrez de dimineață la Domnul Colonel, copiind ordine de operații și altele, mutându-mă la prânz în noul nostru loc. Aurică și Pantelică la cheremul capriciilor Domnului Prefect care nu știe cum și unde să se mute. Lucrăm la ordinul de operații și planul de foc până pe înserate. Aurică se mută vis-a-vis cu Pantelimon. Seara fac o baie bună, apoi mă culc sleit de oboseală.

21 Martie 1945

Toată lumea plecată. Aurică nu vine pe aici, sunt singur stăpânit de o neliniște crescândă. Vine Cârstea și Gavrilă. Primesc o scrisoare de la Barbu. I-a murit mama. Andronescu pe aici cu plecarea lui. Seara ne culcăm mai devreme cu toate că ași fi voit să scriu la jurnalul de operații cerut pentru mâine.

22 Martie 1945

O zi de lucru grea. Plină de agitații, care apoi pe înserate se calmează. Jurnal de operații, telefoane, ordin de operații mare cu tabele. Lucrez aproape fără întrerupere până în noapte.

23 Martie 1945

Lucrez la corespondență. Sunt iritat și imposibil. Noroc că nu e nimeni cu mine. La prânz vine Cârstea, Staicu și Stabul. Terminând cu toate sunt mai calm. După masă continui cu restul e a mai venit între timp, apoi lucrez cu Aurică. De ce oare sunt atât de calm când este aici cu mine? Vine și Pantelică - ce bine este așa în trei. Cina veselă. Mă cuprinde însă oboseala. Stabul este chemat la Divizie la orele 23. Staicu se întoarce peste câțva timp. Generalul nu a venit încă de la Corpul de Armată. Nu știu ce să fac - să mă culc sau nu? Sunt atât de obosit.

24 Martie 1945

După o noapte destul de agitată, după telefonări multiple cu transporturi de muniții, mă scol pe o vreme splendidă de primăvară. Mergem toți patru să facem o poză cu motocicletă pe pajiștea din

fața casei mele. Sunt mai liniștit, cu toate că în atmosferă se simte că nu vom sta nici în defensivă de aici mult timp. Este senzația când este momentul atât de plăcut că ai vrea să oprești ceasornicul, roata vremii. Lucrăm la geamuri deschise la soarele care încălzește. Staicu aduce ordinul - forțăm frontul. Lucrăm apoi cu Colonelul până după prânz. Vin hârtiile de la Corp, ordine de operații etc. Vine Adamiu cu Cârstea. Povestea curioasă cu „lipsurile” sau nici nu știu cum să le zic ale lui Niculescu. S’au debarasat ușor de dânsul. Dar de ce să plătească ½ milion când toate alimentele au fost luate, consumate și trecute în acte? Spre seară lucrez cu mult spor. Apoi după cină pleacă Colonelul cu Staicu la Tekovbresneta în vederea forțării râului. Noi sprijinim cu Divizionul I/20 + Bateria 8/20. După cină rămași în trei povestim încă într’o atmosferă cordială cu Aurică și Pantelică. Mai cetesc ceva, îmi revăd bagajele. Mirea nu știu unde a fugit după o zdravănă bătaie ce a primit de la Staicu. Au plâns și femeile din vecini de mila lui. De ce oare este atât de vehement? Eu mai întreb?

25 Martie 1945

O zi frumoasă de primăvară de un calm perfect din toate privințele. Lucrăm cu Aurică toată ziua la corespondență, la telefon. Toate calm, frumos, liniștit, prietenos. Îmi revăd garderoba, îmi calc hainele. Pe la prânz sosește Căpitanul Marinescu cu cartierul Brigăzii 10 Art. + S.R.O.T. Stăncescu va lua comanda Brigăzii și Adamiu al Regimentului. Marinescu băiat simpatic cu care discutăm prietenește. Pleacă apoi la Pukanec. Vine Cucută pentru forme de plecare. Discută cu Aurică pe chestia aprovizionării, la care eu însă nu asist. Aud apoi că s’a promis totul lui Aurică. Stăbul nu vine cu Staicu, Mirea e fericit. Stăm la bancuri pe înserate, iar după cină scriu scrisori. Ai noștri au reușit să treacă cca. 10 oameni, cu care se speră să se facă legătura telefonică în noaptea aceasta. Măine continuă operațiunea. Se aude că vine și celălalt Divizion din Regimentul 3 Artilerie „Franța”, astfel că vom rămâne numai cu ai noștri. Poate va fi mai bine. De nu l-am pierde pe Ștab!

26 - 28 Martie 1945

În sectorul I/20 + 8/20 se continuă operațiunea creerii unui cap de pod la Oranița. Noi lucrăm liniștiți cu Aurică, iar Pantelică asistă. Pe la prânz sosește Cârstea, care s'a mutat cu tot biroul aici. Pe înserate mă duc să-l vizitez. De vorbă cu Mirea - este ceva mai bine. A fost Dr. Balas la mine. Sărmanul este desperat, cu Adamiu nu poate lucra. Seara apoi sosește Ștabul. Cu toate că s'au făcut toate cele ordonate, ne ia pe rând (eu rămân excepție și de data aceasta) și ne disecă, insultând chiar (chestia cu ochiul făcută de Aurică, calificativul „puturos” dat lui Pantelimon, problema cabinetului etc. Concluzia lui este că suntem prea familiarizați cu el și că el este prea bun. Mă doare pentru mine, și mă doare și pentru ceilalți. Mai stăm împreună și comentăm. În ziua de 27 Martie 1945 de dimineață, vine la noi cu câinele frumos de vânătoare dăruit de Aurică - ca întotdeauna drăguț, vesel, fără urmele scandalului de aseară. Lucrează la corespondență apoi merge să-și vadă cabinetul. Este mulțumit complet. Primesc cinci scrisori de acasă (4 - 13 Martie a.c.) sunt sănătoși, însă îngrijorați pentru că primesc rar scrisorile de la mine. O veste grozavă i-a anunțat că Hady Laci ar fi căzut victima unui bombardament la Institutul Obstetric cu mai mulți medici împreună. Dacă este adevărat nu știu ce o să facă Manyi Tante. Nu știu cum va suporta această groznică lovitură. Soțul lui Ila Alföldy a sosit la Arad; s'a întors și Doamna Dr. Foldes. Pe fronturile din West aliații înaintează formidabil. Se pare că în curând se va termina totul. Noi lucrăm până seara târziu la noi planuri de foc defensive cu toate că pentru 28 Martie 1945 se reia operațiunea consolidării capului de pod de la Provița. 28 Martie 1945. Lucrăm serios toată ziua. Aurică și Pantelimon la mine. Instalăm aparatul de radio. Vești colosale dinspre frontul de West; au căzut Mainz, Essen, Frankfurt am Main, sunt aproape de Worms; s'a luat Danzig, Gdynia, în Ungaria s'a luat Esterghom, se înaintează spre Győr. Am trimis pe Cazan să-i caute pe Jozsi Tante la Levice. Nu i-a găsit sunt evacuați. Astăzi s'a dat ordin că se pot întoarce, frontul s'a îndepărtat. Armatele române au ocupat Banska Bistrica. În țară se procedează la reforma agrară (50 hectare platformă). Se exceptează proprietățile

bisericești, ale Statului, Domeniile Coroanei. Se confiscă însă uneltele și mașinile agricole pentru noii împroprietăriți. Rezultatul: vezi reforma agrară din 1918. În Ungaria platforma este 77 h., în Slovacia 100. Noi suntem din nou mai deștepți. Seara stăm de vorbă cu Aurică, Cârstea, Pantelică. O noapte splendidă cu lună plină. A căzut Orovnița de dincolo de Gron, s'a consolidat capul de pod. Stabul cu Staicu au rămas la Tekovbrenița.

29 Martie 1945

De dimineață pleacă de pe poziție II/20. Noi nu avem legătură cu Stabul și Staicu, dar ne pregătim de plecare. Fac ordine în lada de birou. Aurică și Pantelică aranjează, racordează hărțile pe care le vom folosi în drum. Se aude că trebuie să ocolim mult spre Sud, spre a putea trece Gronul. Cu această ocazie sper că vom trece și prin Leva. De i-ași vedea pe Jozsi Tante și pe Erzsike! Pe la prânz vine Căpitanul Stoenescu și cu Căpitanul Manda din Regimentul 38 Infanterie pe care-l cunoscusem în 1940 la Principele Mihai, județul Tulcea. A îmbătrânit foarte mult. Îi invităm la masă, ca la terminare să sosească Staicu cu Stabul și mâncarea să nu fie de ajuns. Totuși nu ese cu scandal deși nici nu era prea târziu și am și mâncat înaintea lor. Dr. Doniga îmi spune că Lucan este serios răcit, având ceva cu plămâni, ceea ce îl face să îl scutească pe 7 zile. Cu aprobarea Colonelului, Lucan vine la Comandă, mănâncă la noi, se odihnește. Ține mult la Lucan și îl menajează. Apare puțin mai târziu un veterinar locotenent care îl schimbă pe Căpitanul Dr. Fântână. Și mai târziu vine Lucan, palid, slăbit, obosit, cu dureri de cap. Într-adevăr nu arată bine. În zadar încerc să lucrez, mereu vine cineva până seara. La cină atmosferă destul de amestecată. Încă o noapte aproape complet liniștită la Uhliska.

30 Martie 1945

Staicu pleacă cu motocicletă după niște ciocniri furtunoase cu ordonanța. Nu peste mult - tocmai voiam să lucrez la corespondență - apare Stabul cu ordinul de plecare pentru noi. Facem bagajul încet, liniștiți. Apare un căpitan de artilerie și doi medici, unul uman,

celălalt veterinar. Mâncăm în pripă. Stabul ne schimbă itinerariul și ne ordonă să luăm itinerariul Uhliska, unde vom încerca dacă se va putea să trecem Gronul. Dacă nu, să recunoaștem un mod de trecere pe la Grosornica - Jarnica. Cu greu pornim sub comanda lui Locotenent Cârstea din Uhliska. În față vin coloanele diviziei (autosanitarele, camioane cu cazarmament). Coborâm niște râpe într'o pădure de brad de toată frumusețea. Staicu de vorbă la halte nevoite cu ostașii, împingem la căruțe. Pantelimon cu cei doi doctori nou veniți (foarte pretențioși și aroganți) pleacă înainte să recunoască posibilitățile de trecere peste fluviu. La un moment dat scăpăm de drumul rău și încălecăm cu Aurică - povestind amintiri din vremuri apuse - mergând încet pe serpentinele unei văi înguste între munții acoperiți de brad, peisagii înfrumusețate și de un soare primăvăratec. Încă mult înainte de căderea serii sosim la marginea satului Rodnonagrom de unde Aurică, Pantelimon și cu mine mergem cu docarul în recunoaștere spre Jarnica, deoarece trecerea de la Brehi este foarte anevoioasă cu un mic ponton ce are capacitate de transport maximă 1000 kg. Trecem prin satul Rodnova Gron și pe malul râului pe un drum frumos - vale largă, verdeață mijindă, cu dealuri în depărtare. Ajungem la Grozornita unde dăm de Căpitanul Constantin, Căpitanul Duică și alții de la Divizie. Ne interesăm. Nimic. Mergem la Jamica - pe malul celălalt al Gron-ului - se văd cadavrele adunate ale celor căzuți în luptele de forțarea fluviului. Nu ajungem la Jamica pentru că drumul este stricat prin aruncarea în aer de către germani a unui podeț. Ne înapoiem la Brehi. Pe drum ne întâlnim cu Adamiu care e ca un copil fericit, care a primit vacanță la școală (fusesse la general și nu a fost beștelit) ne informează despre mersul transbordării pe apă. Tr. Rgtare urmează să se mute la Jarnica mâine. La câteva sute de metri de Brehi. Există, pe ruinele podului de fier, improvizată o trecere pentru pietoni și pentru cai eventual. La Brehi un biet ponton, care primește apă mereu face câte trei transporturi pentru una căruță cu doi cai și încărcătură, eșalonându-le. La ambarcare mare aglomerație. Locotenent Colonel Dobrescu, Căpitan Subă, Maior Alexa, Căpitan Dumitrescu, Locotenent Floroiu. A trecut Bateria 9-a cu primele piese, dar după aceea va

trece numai Infanterie. Dobrescu, drăguț ca întotdeauna, ne propune să stăm acolo unde ne aflăm (Rodnova Grom) să nu încurcăm șoseaua și să nu aglomerăm satul pentru că în această noapte nu vom ajunge la rând. Ne înapoiăm cântând până la Rodnova Grom unde cantonăm. Sunt cu Cârstea la un loc, Pantelimon cu Aurică, doctorii împreună. Mocanu ne trimite ceva mâncare rece, apoi ne ducem la culcare. O casă primitoare, dar oamenii foarte aglomerați. Dorm pe o canapea de mărimea unui copil. Totuși este cald și adorm binișor. Cu toate că se afirma că știu ungurește pe aici, aceștia nu cunoșteau nici o vorbă.

31 Martie 1945

La orele 9 plecăm din Rodnova Grom pe o vreme splendidă, pe un soare de primăvară. Facem drumul până la Brehî în condițiuni bune. Se aude că toți caii îi trec pe podișca aceea de la gara Rodnova Grom. Mergem până la Brehî unde oprim în spatele coloanelor de infanterie și ale unităților Divizionului III/20. Slabe speranțe în trecerea curândă. În cursul nopții a trecut Bateria 7-a și comanda Divizionului III/20. Noi așteptăm stând de vorbă cu Goldfinger, cu Oprea, Aurică, Pantelimon. Vin niște civili care propun să aducă un ponton mare, cu scripete de la Tekov Breznitza - văd și ei ce greu merge trecerea. Îl trimit pe Goldfinger la Dobrescu cu civilii pentru aprobare. Găsim o casă unde popota se instalează și gătește, chiar și pentru Stab, care probabil a venit la Novo Bania. Apare femeia aceea de la popota Diviziei și se plânge de brutalizări, înjurături etc. Este prima dată că mă port atent cu dânsa. Ne găsim viorele. Vremea trece destul de repede. Asistăm la darea graunțelor. Aurică repară cauciucul de la docar. Nimicuri. Pe la prânz femeia vine la noi în cameră - încep aiurelile și lucrurile denaturează într'un mod barbar. La un moment dat sosește Pantelică și ne anunță că a vorbit cu Domnul Colonel și este foarte furios că nu am venit aseară la Brehî, căci treceam odată cu Bateria 7/20. Înțelege boierie dar nu chiar așa etc. Nu mă mai simt deloc bine. Sunt neliniștit. Plec la ambarcader, privesc trecerile. Căpitanul Albu, de la Armament, foarte agitat. Apoi Locotenent Colonel Dobrescu revine la hotărârea de a trimite

caii pe la podișca amintită. Lucan cu Dr. Doniga sosiți din urmă, stau nedumeriți ce să facă. Plec cu Aurică, urmați de conductorii și agenții, cu caii eșalonului. Îi trecem bine fără a fi însă privați de discuții cu un subofițer de jandarmerie, care crede că este mai deștept decât mulți alții. Ajungem deci pe la orele 17 pe malul de West al râului Gron, în dreptul gării Rodnova Gron. Aici, șoseaua este cimentată pe o bucată, ca apoi o prea frumoasă autostradă să se deschidă privirilor noastre. Mergem până în dreptul ambarcaderului pentru ca apoi lăsând caii la iarbă (mijește abea) să plecăm cu Aurică și cu Sergentul Ilie, observatorul, în orașelul Novo Barnia. Situat într'o vale și pe panta unui deal, este un orașel curat, cu clădiri destul de noi și unele foarte aspectuoase. Urmele războiului se văd numai de-a lungului terasamentului de cale ferată și a caselor din imediata apropiere a acestuia. În oraș vedem o lume orășănească destul de bine îmbrăcată - este sâmbăta Paștilor - tinere, tineri, copii, care par să fie oarecum eliberați de griji. În oraș sunt prăvălii diverse (farmacii, drogherii, cârnățării, restaurant), toate vând cu un preț mai mic față de cele din România (un tub de pastă de dinți = 36 de lei, 6 coroane). După o preumblare de circa un ceas coborâm din nou la caii noștri puțin obosiți, puțin jenați de felul în care am apărut în lumea aceasta normală, unde cu toate acestea cu câteva zile înainte trecuse furia războiului. Se înserează când vine Lucan și stăm de vorbă cu dânsul. Apoi încep să vină căruțele încet, încet. Se întunecă complet, ne adunăm în jurul unui foc și ne încălzim, ca apoi mâncând „la botul calului” să pornim prin Novo Bania, pe itinerariul Starahuta unde afirmativ se află P.C. Regimentului. Se suie toți în docare și pleacă rapid. Îi urmez încet cu călăreții și căruțele, înfuriat pentru acest procedeu. La Nova Bania mă informez de la un polițist care știe unguerește de drumul nostru. Promite a fi foarte greu cu urcușuri. Pornim spre munți, prin pădurile de brazi. La miezul nopții suntem aproape de Stara Guta.

1 Aprilie 1945

Continuăm marșul pe plin de lună, prin regiunile pitorești care sunt splendide chiar în noapte și cu greutatea noastră - cai și căruțe

la deal și vale. Merge totuși destul de bine căci drumul este foarte bun și uscat. Poposim câteva ceasuri prin grupul de case de dincolo de Velke Lekota. Apoi pornim pe un drum desfundat, plin de noroaie, văi adânci. Ne împotmolim aproape de intrarea în sat cu căruțele lui Domn Colonel. Coloana se scurge încet, eu rămân în urmă. Cobor apoi, dau de Aurică, sunt nervos, este și dânsul. Nu vrea să ajute, Cârstea la fel nu ia nici o măsură, trec ceasuri întregi, se apropie ziua. În sfârșit Aurică dă ordin. Vrășmașu numește dar fiecare caută motiv de eschivare. Mi se urcă sângele în cap, țip la ei, gesticulez și îi trimit sus. Poate speriați, poate plictisiți, se scoală și pleacă. Umblu în sus și jos înfuriat. Apoi plec după ei și scoatem căruța. Între timp a venit Bateria 9-a și mișc toată coloana prin bunăvoința Locotenentului Oprea, și o scot din pantă. Pornim pe jos plini de noroaie cu Aurică, ambii reîncălziți de prietenia ce ne leagă și care se cimentează cu orice ocazie. Pe la orele 9 ajungem la poalele cotelor unde se află Mala Lebotca. Urcăm greu - caii obosiți, oamenii adormiți - ajungem la liziera satului după ce trecem un pâraiaș unde râdem mult de caii noștri ca valoare cam pestriți. Pe liziera satului Mala Lebotca se află amplasată Bateria 4-a. Aglomerație mare, încurcături de circulație etc. Mă spăl, mă perii, cam lipsit de grija unității, sosește apoi și Stabul cu motocicletă și cu Staicu. Promite că am ceva de vorbit cu voi apoi pleacă cu Constantinescu. Staicu este drăguț cu mine, îmi dă de mâncare, mă felicită de Paște. Este într'adevăr duminica Paștilor. Mi-am adus aminte atunci când din vârful de deal din mica bisericuță clopotul sună și preotul se îndreaptă cu o mică caleașcă spre bisericuță. Mă stăpânește emoția sufletească și sunt aproape gata de a izbucni în plâns. Unde sunt vechile sărbători? Unde sunt ai mei? Ziua trece apoi cu procesele Colonelului, care nu vrea să știe nimic și ne impută că am întârziat prea mult, că nu a avut transmisiuni, mâncare etc. Locotenentul Marcu ne invită să mâncăm copios la dânsul pe un vârf de deal splendid. Pe la orele 16,30 pornim spre Urban pe itinerariul Pila - Ver Pole - Urban. Coborâm o serpentină foarte accidentată, după care mergem bine, poposind la un sat gol, pentru a ne lua zăr. Râdem de „docarul vrăjit” al lui Cârstea cu lacrimi. Pe la

eșirea în șoseaua principală ne întâlnim cu Locotenentul Lucan care vine apoi cu noi. Vreme frumoasă. Trecem prin Pila, Ver Pole, toate complet goale. Populația germană a plecat de mult. Pe înserate ajungem la Urban care se constituie din câteva grupuri de case. Coborâm la cele trei case ale noastre. Alte observații, aranjăm camera. Stăm cu Aurică și cu Cârstea. La cină abea că nu adorm de oboseală și Staicu cu Colonelul discută în contradictoriu până ce îmi piere somnul. Atunci îl conduc pe Colonel acasă. Cu mine e totdeauna drăguț. Adorm repede - somn fără vise.

2 Aprilie 1945

Instalez biroul, revăd hârtiile capturate, aranjez lada. Lucrez la ceva corespondență. Pe la prânz ordin că plecăm. După masă la orele 14, mergem pe itinerariul Urban - Harascove - Oslan - Velke Ugerce. La eșirea din pădure trecem pe o pantă care se vede de inamic. Până aici drumul normal cu plăcere se face, voie bună. Toți călare: Niculescu, Cârstea, Pantelimon și eu, mai ales că am scăpat de inspecția generalului Mosiu ușor (mie mi-a spus de scările sucite). Urcăm în fel de recunoaștere panta cu Aurică, Florin, Mocanu și cu mine. În capătul satului suntem nedumeriți de drumul unde trebuie să o luăm. Coloana pe pantă, în vederea inamicului, noi se sbatem să vedem eșirea din sat. La biserică trage cu brandturi (punct obligat de trecere pentru noi) iar mai departe pe cote trage cu greul, însă lung. Recunoaștem un drum paralel cu cel principal pentru că este mai defilat. Pornesc voluntar în vederea îndrumării coloanei. Aceștia reperați primesc câteva lovituri, dintre care una lovește căruța Infirmeriei, rănind pe ordonanța Dr. Doniga la față destul de grav. Eu ordon și încolonez înfuriat de zăpăceala care de altfel este firesc să-i apuce. Când ajung la biserică nimeni. Furia mă apucă, nu pot înțelege de ce au plecat. Merg să recunosc, având coloana oprită. Îl întâlnesc pe Aurică cu Pantelimon, ne cam repezim cu Aurică unul la altul, pornesc coloana, nu mai revine nimeni. Malanga își rupe o roată. Căutăm cu Pantelimon roată, apoi plictisiți plecăm înainte. Sunt chinuit de schimbul de cuvinte cu Aurică. Ajungem coloana la o fundătură unde se canonesc cei din Bateria

4/20 care ne-au depășit. Stabul asistă foarte activ, îmbărbătând, înjurând. E bun Stabul la asemenea operații. Fac niște recunoașteri călare la altă cotitură. Angajăm coloana și merge binișor. Împing aproape la toate căruțele. Urmează apoi câteva coborâșuri după care într'un ceas ajungem la șosea unde Staicu ne comunică punctul terminus: Velke Ugerce. Cantonăm căruțele pe un platou între clădirile fabricii de spirt. Restul ne suim la castelul cel nou. Maiorul Constantinescu vine și el. Este un castel ultramodern, cu parter demi etage și una mansardă. Complet mobilat cu mobilă modernă, foarte frumoasă și cu mult gust. Au un hall, o bibliotecă, o sufragerie, salon și un dormitor, între ele o baie cu faianță albă splendidă. Aripa cealaltă se compune din camere pe două laturi. Ocupăm cu Aurică un dormitor modern. Pat dublu francez, garnitură, perdele la fel, cu odaie de baie separată. La fel Cârstea are o cameră - lângă ea baie. Proprietarul este Louis Thonet fabricant, germani, oameni tineri care au plecat în mare grabă. Ostașii germani de asemenea au plecat grăbiți. Se vede din modul cum au rămas lucrurile. Nu am găsit cristaluri, argintării, lîngeri de pat, haine, dar în schimb mobilierul și covoarele sunt la loc. Tot așa biblioteca compusă din cele mai noi cărți germane. Oricât de târziu este nu putem adormi. Discutăm cu Aurică. Vila are încălzire centrală și lumină electrică. Acestea nu funcționează. Apeeductul însă merge. După luni de zile dorm din nou într'un pat cu somieră.

3 Aprilie 1945

Ne sculăm destul de târziu. Merg la Colonel să-l asist în darea ordinului de operații (trecem Nitra). Organizez camera noastră, nelăsând decât ceea ce compune mobilierul camerei apoi instalez biroul în salonul roșu. Facem poze în fața castelului. Este o vreme destul de frumoasă. Lucrez binișor la ordine de operații. Mai caut prin camere, aranjez la Colonel, la noi în special e frumos. Aurică instalează observator. Masă bună. Mocanu a făcut „rost” de trei porci tăiați. Cred că vom arunca ½ din carne. Este o risipă. Oamenii au început să deie de spirt. Apoi beți, aiuriți, graba, setea fiecăruia să se aiurească cu un alcool nerafinat este specifică. După masă lucrez

în camera noastră. Aurică plecat după nevoi gospodărești. Telefoane, reclamații. Ne facem de râs cu furturile, jafurile în ziua mare, peste tot. S'au găsit 60 de porci, peste tot îi jugănesc. Dar până și în case intră. Nu-mi pierd răbdarea și vorbesc cu oamenii revoltați, măsurat și binevoitor. După masă apoi stăm cu Colonelul în bibliotecă. Aranjez acolo, el se uită la poze. Spre seară îmi scriu jurnalul în timp ce Aurică își coase ciorapii. La cină apare Dr. Doniga și Maler. Râdem de Maler mult. Este un tip distractiv. După aceea fiecare în camera lui. Oare cât timp mai stăm și ce ne mai așteaptă? Se aude că rușii sunt la 30 km de Wien. Beata Erzsebet pe unde este oare cu Walter și copil?

4 Aprilie 1945

Ne sculăm din vreme și mă duc să constat dacă cei doi buldogi mai sunt în cușcă. Aurică vrea să-i ia cu noi. Izbucnește scandalul cu centrala de la Malo Legherțe, cu Staicu - doarme la ora 9 încă, Stabul amenințat cu pedepsirea etc. etc. Se plânge mie că nu mai înțelege atâta boierie. Apoi lucrurile se liniștesc, nu prea am spor de lucru din cauza vizitelor și reclamațiilor. Un șef vamal de la Bratislava, mare naționalist slovac, germanofob, refugiat la părinții săi, este furat de Sergentul major Florea din Divizionul II/20 de aparatul de radio precum și o altă doamnă la fel, toate din ordinul Maiorului Constantinescu. Se descoperă ca apoi Stabul să dea ordin de restituirea aparatelor radio, spre satisfacția civililor. Pe la prânz, după ce facem poze cu Dr. Doniga, sosește la castel Generalul Boiteanu și Generalul Cămărașu cu suitele respective. Vizitează castelul și ne evacuează repede. În două ore mâncăm, îmbarcăm și predăm frumosul castel care pe mine m'a ridicat moralicește prin armonia și frumusețea lui. Ne punem în marș prin Malo Ugherte, la Simonorovani ajungem după trecerea Nitrei și a uzinelor Bratia. Un oraș falnic, modern, curat, femei și bărbați bine îmbrăcați. În Simonorovani stăm la casa veche din vârful dealului, unde Divizionul II/20 a „operat” exact ca rușii. O locuință modernă, somptuoasă, cu băi, piscină de înot, plajă - totul devastat și răvășit. În sous terrain un bar în stil munchenicum, totul în formă de butoaie.

Un pian Fosler ultramodern, cu perfecte nuanțe. Cânt lui Lucan și lui Aurică. Apoi cu Stabul la fabrica pentru ciorapi. „Este băiat cu școală” mă întrebă un partizan slovac îmbrăcat în uniformă la auzul vorbelor mele alternative ungurești - nemțești - românești. Seara se lămurește că dormim în Simonorovani. Ne instalăm în camera, în paturi bune dar restul golit. Îl scap pe Mirea de ciocăneli. Noaptea se schimbă iarăși totul, intrăm în defensivă.

5 Aprilie 1945

De dimineață ne încolonăm și apoi plecăm la Velke Bielice. Eu mă duc cu motocicleta pe la fabrică cu Stabul și cu Sublocotenentul Staicu. O ce oameni foarte primitivi și recunoscători că artileria noastră nu a tras în fabrică. În vremuri normale preocupă 3500 muncitori care au în jurul fabricii locuințe curate, moderne, de toată frumusețea, deci nu e nevoie de bolșevism pentru realizarea unor asemenea condițiuni de trai. Uzinele inițial au fost pentru avioane, dar cu hotarele din 1939 - 1940 s'a instalat Bartia pentru încălțăminte, ciorapi etc. Proprietarul a fugit în America. Biroul șefului - cu pereți de sticlă. Apare Pretorul C. 4 A. un căpitan de jandarmi evreu, care ne-a pisat peste tot - chestia mânjilor la Velke Ugherte, și alte reclamații. Este un tip nesuferit prin modul cum se amestecă în toate. Stabul se alege cu o cutie de ciorapi de dame. Trecem apoi prin vad Nistrița și ne instalăm la Velke Bilclice. Îl revăd pe bunul Colonel Neagu Vladimir - Comandantul Secund la Regimentului 42 Artilerie - mai gras ca vreodată. Nu mă recunoaște. La Velke Bilclice ne instalăm cu Aurică - binișor - la început ursuze, apoi serviabile sunt mama și fata la care stăm. Chestia cu mașina unui doctor slovac, capturată de Bateria I/20. Cu Pantelică la un șnaps la socrul slovacului. Oamenii ar da totul să-și primească înapoi mașina, pe care au și primit-o pe nimic de la Stab înapoi. Stabul este cartiruit la o germancă guralivă, cu care am stat de vorbă mult. Deplânge soarta celor din Reich - nu poate și nu vrea să fugă. A rămas cu copiii în așteptarea bărbatului ei plecat, sau ridicat de germani. Totul instalat instantaneu și totuși Stabul este nemulțumit. După masă lucrăm liniștit cu Aurică. Vin

apoi rînd pe rînd Staicu, Pantelimon, Stabul. După cină ascultăm patefon la Staicu, sorbind o cafea bună. Apoi urmează o noapte tâmpită cu telefoane, vizite etc. Lui Aurică i s'a adus o iapă frumoasă - furtul de cai, sub tacita aprobare a șefilor din cauza absolutelor nevoi est în toi.

6 Aprilie 1945

Nimeni nu înțelege defensiva noastră când inamic nu avem în față. Stabul lucrează la noi, apoi pleacă acasă. Timpul trece în lucru. Pe la prînz se aude că vom pleca în cursul serii. Dormim, ne pregătim. Vine Căpitanul Stoenescu și Căpitanul. Moțoc care nici nu mai vrea să se despartă de Eșalonul operativ. Pe zi ce trece ne înmulțim. Seara la orele 20 primim ordine categorice - o luăm spre Pistiani și trecem râul Vag. Sunt mulțumit că voi ajunge să văd și acea regiune. Până la plecare stăm în camera caldă. Afară s'a lăsat frig, un vînt rece suflă dinspre Nord.

7 Aprilie 1945

La orele 0 plecăm spre Jarnochenchi - Krokovania. Deoarece între timp s'a stabilit că trecerea peste Vag la Pistiani nu este propice pentru căruțe, cai, autovehicule, staționăm în altă localitate până dimineață într'un frig și o promiscuitate teribilă. Aglomerație pe șosea, dezordine, înjurături etc. Aurică s'a dus după cai cu trăsura. La revărsatul zorilor caut pe Căpitanul Ignat și dau de Stab. Ne dă noul itinerariu și pornim - eu în fruntea coloanei. Trecem prin Tapolcsany un oraș vechiu și foarte interesant. Divertisment = pâine albă caldă. Aurică și telefoniștii rămași în urmă încă nu au apărut. Stabul ne trimite cu motocicletă până la Nemcice, cu Căpitanul Moțoc. Aici dau de Aurică și ai săi. Continui drumul cu motocicletă până la Govstitari unde intrăm în biserică cu Moțoc și Cadelcu. E Sfânta Slujbă - îmi aduc aminte că e ziua Mamei mele. Mă rog fierbinte să o țină Dumnezeu până la reîntoarcerea noastră, în plină sănătate. La Subale facem haltă. Vine Stabul cu trăsura - poze la margine de șanț, cu borcanul de marmeladă în față. E un vînt tâmpit, praf, avem de urcat pante grele, dar golașe. Văi largi și totul mai

domol și mai deschis. Continui drumul până la Ribniani, cu motocicletă, așteptând coloana. Aici am făcut haltă mare, bând un ceai fierbinte - o sumă bună. Drumul în continuare îl fac călare cu Staicu, Cârstea, Mocanu și Vrașmașu. Regiune frumoasă, păduri, viorele. Grija câinelui lovit de calul meu. Pe înserate ajungem la Hlobovec, trecând prin centrul satului trecem apoi râul Vag pe podul foarte bun de lemn făcut de ruși. Continuăm drumul pe un vânt puternic și frig. Rătăcim drumul ajungând la Dubrose unde ne certăm cu starostele, care îmi face la urmă mărturisirea că ne-a servit „drăguț” pentru că eu i-am vorbit ungurește. Oamenii care ne dau loc de odihnă pentru un ceas - primitori, serviabili - ne fac cafea bună, ouă, castraveți. Mâncăm înfometați ca lupii.

8 Aprilie 1945

Drumul spre Dunaviani greu din cauza frigului, vântului, întunericului. Merg o bucată de vreme pe căruța mea, pentru ca apoi răzbit de frig să o pornesc pe jos. Mai târziu se asociază și Aurică și apoi tatonăm terenul, drumul. Bătrânul care știe câțva cuvinte românești. Maiorul Constantinescu, cu care facem ultima bucată de drum. Ajungem pe la orele 6,30 uscați de vânt și frig la Krakovanica sat plin de ruși. Biserica mare, generoasă. Staicu + Pantelimon trimiși în cartiruire comit greșeala de a nu fi trimis pe nimeni în fața noastră. Stabul îi repede, ne facem cartiruirea, stăm pe lângă foc, ne culcăm. Mă trezesc de frig. Pantelimon mă duce într'o cămăruță caldă unde mă bărbieresc și mă spăl. După masă ne instalăm cu Aurică binișor și ne odihnim până pe la orele 18, când ne încolonăm din nou, cu direcția spre Kraini. O încurcătură pe șosea cu infanteria în față. Avansăm încet de tot. Oboseala, frigul ne cuprinde. În drum ni se comunică probabila deplasare imediată. Pe la orele 24 ajungem în Kraini. Colonelul se duce la Divizie. Coloana staționează în stradă, se aprind focuri, pe lângă care ne încălzim. În cursul după mesei am fost la biserica Krakoviani, la letanie, am văzut porturi naționale și o fată drăguță, gen Mariechen. Oare unde este Mariechen acum?

9 Aprilie 1945

Stăm cca. 3 ore lângă foc, pe paie, încercând să dormim, să ne încălzim. Apoi, după ce s'au scurs divizioanele merg cu Aurică cu motocicletă înainte pentru a recunoaște și a cartirui „grupul de patru case la 200 m stânga de șosea” de la 2 km Sud Markova. Căutăm în noapte, în sus, în jos, alături fără să dăm de el. De asemenea, Divizioanele nu găsesc Markova. Spre ziuă, când ne-am pierdut cu Aurică unul de celălalt, stabilesc aproximativ casele, ca între timp să sosească întreaga coloană și să se îndrepte în valea adâncă. Ce urmează este un fel de devastare de fân, de cai, de grăunțe - de orice se găsește. Totul aproape patronat de stab. Mă culc pe paie jos. Când peste vreo două ore primim ordin de deplasare până la Miava. După prânz începe discuția cu civilii - fiecare primește cal pentru cal și căruță pentru căruță. Încolonarea noastră merge încet din cauza greutateii de a urca căruțele noastre pe pantele abrupte. Staționăm apoi mult timp pe povârnișul unui urcuș, deoarece din sens contar se scurg alte coloane. Plec cu Pantelimon și Mocanu înainte în Miava. Suntem primiți de Colonel foarte rece și nu are timp. Ni se spune că vom pleca cu Divizionul III/20, apoi pleacă la Divizie. Stăm cu Pantelimon la soare. Sosește Dr. Doniga. Tănase îmi dă niște viorele, vine coloana. Se adapă caii și se dă hrană. Divizionul III/20 punându-se în marș plecăm și noi. Val vârtej vine Staicu să ne întoarcă. În oraș trag germanii cu tunul. O lovitură căzută în plin pe o casă pe strada pe care am staționat provoacă panică în coloana noastră de neisprăviți. La întoarcere, supărări, nervi, apoi o grabnică și sumară cartiruire. Mâncăm târziu, după cină Mircea Teodorescu ne-a găsit o cameră.

10 Aprilie 1945

Instalăm birourile într'o bancă unde găsim hârtie de mașină, fel de fel de rechizite de birou. Lucrez asiduu la jurnalul de operații, apoi cu Pantelimon îl mutăm pe Stab. Toată ziua trece cu lucrul și termin de conceput jurnalul de operații pe luna Martie. Seara apoi preumblări cu Lucan, cu Aurică, zvonuri de plecare. Stabul cu Staicu foarte misterioși, nu știu nimic. Sosește tot T. Regimentului - cu

Adamiu în frunte - e cam poetic și foarte abstract modul în care funcționează oamenii aceștia. Seara după cină, când sosește Stabul mai stăm de vorbă. Mâine e operație de atac, manevră și mai știu eu ce. Ne culcăm târziu, după ce am văzut mașina capturată de Pantelică.

11 Aprilie 1945

Sunt chemat pe la orele 3,30 la Staicu. Lucrez un ceas la ordinul de operații apoi la P. C. fără a face ceva important. Se aude că toți ai noștri sunt în urmărire. Mâncăm târziu. Scriu scrisori, apoi jurnalul pe ultimele zile. După masă este adus un prizonier Franz Junkner din regiunea (text indescifrabil). Refuză a vorbi cu efectiv de armament - este soldat și mai bine se lasă împușcat. Are trei copii și soție dar nu știe unde sunt și în ce situație. Dacă aceia nu mai trăiesc, atunci nici el nu are pentru ce trăi. De-ar fi fost cu Franți al meu așa cum m-am purtat eu cu dânsul. Spre seară se aude că vom pleca din Miava. Într'adevăr, pe înserate Stabul îl anunț pe Aurică, de plecarea mâine dimineață la Vrbovțe. Pregătesc biroul, trec pe la centrală, ordonanțe. Sunt obosit sufletește. Discutăm cu Aurică, plecarea lui la observator. Nu vreau să rămân singur. Nu vreau să fiu luat în bătaie de joc cu nimeni. Nu primesc nici astăzi scrisoare de acasă. Nu știu ce să mai cred. Și Sandu tace? După cină mai colindăm, Grupare, grajduri, P.C.

12 Aprilie 1945

La orele 10, după pregătiri liniștite plecăm din Miava, pe itinerariul Sobotisce - Vrbone. Călăresc în fruntea coloanei, singur apoi cu Cazan. Este o vreme plăcută cu soare. Regiunea este frumoasă, totul înverzește. În pasul lin al calului mă gândesc la mii de chestiuni. Bătrânii, frații mei, cunoscuții vechi de altădată, Mariechen, Agnes, Elisabeth pe care nu o pot uita și care acum cine știe unde se află cu copilul ei. Facem o scurtă haltă pe la un sat în fața unei pante abrupte, unde apare un adjutant T.R. politehnician - spune că mai vin 12 colegi de-ai lui pentru a schimba pe ofițerii cu stagiul vechiu pe front. Mă deprimă oarecum faptul că numai de noi

nu se aude nimic. Continuăm drumul, soarele ne încălzește. Sobotice - un sat mare cu clădiri frumoase, ici acolo lucrări de organizare a terenului. Mergem cu pasul întins ajungând la orele 15 în Vrbone, unde nimeni nu a făcut nimic și unde am de furcă cu cartiruirea, deoarece dau de case ocupate - o slovacă extrem de răutăcioasă, cu care am o discuție vehementă. La soția pastorului evanghelic sunt primit cu gogoși cu marmeladă. Duc și lui Aurică. Apoi cu greu dau de o casă unde suntem primiți - ba chiar foarte drăguț. Sunt obosit sufletește de discuția cu femeia aceea. Așa ne instalăm - din nou problema cu plecarea lui Aurică la observator; lipsa de interes de care dau dovadă toți. Mă indignează și scriu două rapoarte în care scriu cele constatate. Mă cheamă apoi Stabul la centrală unde audiez trei prizonieri germani apoi aștept după stab. Sunt încă agitat - nu enervat. Îi spun și lui Staicu cum stau lucrurile. Îl conduc pe Stab acasă apoi telefonări nesfârșite cu Aurică. Se face noaptea târziu.

13 Aprilie 1945

Ne sculăm de dimineață pentru că avem multe pe cap - telefoane, Staicu, Colonelul, Brigada, decorările, în plus vizitele Oprea, Morariu, Pelin. Lucrez apoi la Brigadă punând în situație pe ofițerul informator de acolo. Apoi la mașină, telefon, o stare de neliniște sufletească. Așa după masă mă liniștesc când lucrez singur în cameră. Corespondență nu am din nou. Este ceva trist și descurajant. Nu știu ce vrea să însemne acest lucru. Oare nu s'a întâmplat ceva ireparabil acasă? Rapoartele de aseară le distrug. Spre seară stăm de vorbă cu Aurică, Morariu și adjutantul nou. În țară totul pare a fi deprimat după cum ne spune acest adjutant. Plouă încet, în aer plutește însă atmosferă de primăvară, totul înverzește. Oamenii primitori în casă.

14 Aprilie 1945

De dimineață, moment critic gata de a porni pe discuții cu Aurică, apoi se calmează lucrurile. Lucrăm încet, ca pe la prânz să primim ordin să mergem la grupul de case Stefanovka. Urcăm foarte bine deși pantele sunt extrem de grele. Singura greutate o constituie

mașina roșie, pe care o împingem cu mâna, o tractăm cu caii, căruța și în sfârșit cu boii. Ajunși pe creastă, ne instalăm cu Aurică într'o cameră cu două popote - foarte prost, dar nu avem ce alege. Seara până târziu telefonări nesfârșite. Aglomerație proastă

15 Aprilie 1945

Mă scol devreme cu toate că îmi vine greu. Duc țuica la Colonel. Lucrez, apoi scriu acasă lui Dr. Volschi, crisori pe care le expediez prin Dr. Fântână care pleacă în țară. O zi variată - când sunt mai vesel, când mai trist. 100 % rapsodic. Seara discutăm chestiunea căsătoriei cu o femeie care nu mai este virgină. Aurică spune că nu ar putea să trăiască în pace cu o asemenea femeie. Este decis să fie primul la soție. Combat teza, fără a dori să elaborez vreun principiu sau vreo inovație. Seara, la popotă, după mult timp împreună cu toții. Apoi telefonări încă.

16 Aprilie 1945

Americanii sunt la 8 km de Berlin. Halle ocupat la 25 km de granițele Cehoslovaciei. Roosevelt a murit în urma unei hemoragii cerebrale. Urmașul său este Trooman. Lucrăm cu Niculescu toată dimineața, apoi fac o baie bună. După prânz pe câmp la soare cu Ancia și Suzi, două fete de aici. Priveliște splendidă spre Vrbovce. Ancia - fostă angajată la un la un atelier de fotografii la Pressburg vorbește bine nemțește. Apoi din nou la lucru. Discuția telefonică, umflată apoi de Aurică, tremur de enervare, dar nu discut - liniștesc tot eu spiritele. Seara luăm pe Colonel de acasă cu toții la masă (a sosit și Moțoc) apoi îl și conducem acasă. Scriu scrisori, oamenii din Divizionul III/20 evocă amintiri din anul trecut pe care parcă le-am și uitat. Timpul este medicul cel mai bun pentru toate.

17 - 19 Aprilie 1945

În acest timp am mai stat o zi la Stefanovka, mă simt însă răcit și obosit cu toate că vremea se menține frumoasă și totul înverzește. Nimic important. Facem apoi drumul la Mal Vrbka unde ne aranjăm bine, însă numai pentru o noapte și ½ zi. Pe drum ne-a plouat până

la piele. Am primit două scrisori de acasă, o poștală foarte veche din 16 Decembrie 1944 și o scrisoare de la Lenuța Pleșa care, ca să fiu sincer mi-a plăcut mult prin felul drăgălaș de a scrie - pentru prima oră m'a bucurat primirea rândurilor ei. Apoi ne deplasăm la Tassov. Regiune frumoasă cu văi, care se tot lărgesc. Călărim cu Niculescu în capul coloanei. Ajunși la Tassov, amenajez camera noastră, unde cu mâini de vandali primele unități au răvășit totul, lăsând paie, praf și obiecte diverse presărate peste tot. De altfel, aspectul e același în toate casele. Învățătorul de la școală îmi spune mereu că e o „rușine”. Seara inegalabil Colonelul - bine dispus, glumim, îl întovărășim acasă. La noi Lucan - c/a atac german de noapte. A căzut Leipzig - Dessau, de Berlin nu se aude nimic nou. În orice caz s'au găsit asupra prizonierilor luați foarte multe afișe să reziste pentru Germania până la 20 Aprilie când se va întoarce totul. Oare ce înseamnă aceasta?

20 Aprilie 1945

Primele informații pe care le luăm în dimineața însorită sunt că: drapelul cu svastica flutură pe toate cotele din fața noastră (cota 221, cota 328). Vânătorii de munte ca răspuns arborează și ei un drapel românesc în sectorul de stânga. Este ziua lui Hitler. Afișe de propagandă găsite asupra unor prizonieri germani, atrag atenția soldatului german că ochii lumii este ațintită asupra lor cum își apără pas cu pas Patria din toate fronturile europene și africane. Li se cere rezistență fără gând subversiv de cedare. Lucrez la geamul deschis la jurnal, la informații, Aurică asistând la formarea „căruței de observare”. Pe la prânz apare Adamiu cu boxa de sulfurizarea cailor râioși și medicii veterinari, cei doi Balas activul - cu care am vorbit - foarte drăguț. După masă încerc să dorm dar nu reușesc din cauza telefonului. Lucrez apoi la actele de darea în judecată a dezertorilor în țară, fiind numit grefierul Consiliului de Războiu al Regimentului. Colonelul vine după ora 21 - ni s'a instalat un telefon de birou frumos și bun. Pantelică drăguț se bucură mai mult decât noi chiar. Mă simt prost - mă gândesc să nu fie ceva serios - iau temperatura, dar nu am anormală. Vorbesc cu doctorul, spune că îmi

dă așternut, că vedem mâine. Stabul este în dispoziție negativă, totul este nu, doar că nu ne mai sesizăm. Telefonări în noapte.

21 Aprilie 1945

După o scurtă grijă cu muniția aceea blăstămată, totul este în perfectă ordine. Lucrăm bine de tot. În Tasow, mare fierbere - strada a fost curățită, stropită - sosește astăzi mult așteptatul Domn Ministru. Locotenentul Cârstea de la Compania 10 Poliție cutreeră de nesfârșite ori satul strigând după fiecare de pe motocicletă „în case, în case”. Dar tocmai peste 3 - 4 ore când eram la masă trec mașinile cu ministru și suita. A venit Locotenentul Comănescu și Locotenentul Alexiescu, unul în locul lui Enăchescu, celălalt pentru Dumitrescu. Comănescu - cam pozeur - ofițerul cu aprovizionarea pe la Școala de Ofițeri de la Pitești, ne spune lucruri triste din țară: prețuri fantastice, o stoarcere organizată a alimentelor, furajelor, grăunțelor, cu vapoare împinse pe Dunăre, cu demontarea pieselor din fabrici, cu cinci divizii în jurul Bucureștilor, în chip de pază A.A., deși sunt cavalerie, infanterie, tancuri. Disparația misterioasă a multor intelectuali de frunte - generalul Avramescu, de exemplu, luați noaptea din casă. S’au deblocat 1500 ofițeri care probabil vor fi dați în tabere de muncă. S’a dat pământ într’un mod arbitrar de oameni fără chemare și fără calități, jefuindu-se proprietarii de cel mai mic obiect și apoi dându-i afară și din casă. Țăranii familiei Brătianu la Florica - însă au refuzat să împartă pământul și apără moșia pe care au lucrat-o cu gărzi organizate de ei. Vor munci și pe mai departe ca și până în prezent. Poșta nu vine din nou pentru mine. Stabul supărat din cauza unor neplăceri în tragere. Frontul nostru stagnează. Aseară în câteva rânduri germanii au reluat gara și cota 217 iar astăzi ocupându-se cota 328 peste două ore au reluat-o. În schimb s’a pornit ofensiva rusească la Berlin - sunt la 30 km distanță - pe un arc de cerc lung de 53 km. Am ascultat și Radio București după mult timp. Tonalitatea în care se vorbește este exasperantă „înlăturarea reacționarilor Maniu, Brătianu, Rădescu” (acesta a fugit cu avionul în Anglia). Dar Domnul Ministru afirmă că în țară „curge lapte și miere”. Dar ce ar fi putut dară să spună?

22 Aprilie 1945

De dimineață sunt cam agitat, presimt ceva în atmosferă. Staicu mă găsește în pat, glume pe socoteala „lenei” apoi lucrăm la ordine de operații vechi până ne cheamă Stabul și pleacă ambii. Ziua întreagă se scurge cu fel de fel de prostii enervante și care ne macină. Mă țin însă mai bine ca înainte. Nu și nu vreau să mă dau în spectacol. După masă la o mică muzică cu Pantelimon. Apoi chestia canapelei. Deprimarea apatică care mă cuprinde. Sar în ajutorul mei ambii, și Pantelică și Aurică. Dar nu avem ce face. Apoi cu popota etc. etc. Germanii atacă reocupând cota 328. Execută ordinul comandantului lor căzut acum șase zile, de a rezista până la unul. Seara la popotă, atmosferă plăcută, glume, tachineări până pe la orele 23. Apoi ne scriem scrisorile și jurnalele de zi cu Aurică. Caraghiosul de turc a adormit pe ladă, așteptând să tragă cismele lui Aurică.

23 Aprilie 1945

De dimineață mergem să-l felicităm pe Colonel. Este Sfântu Gheorghe. Este vădit emoționat, stângaciu, nu știe ce să zică, cum să se poarte. Apoi lucrăm până la prânz aproape fără întrerupere, la fel de fel de năzbâții. După masă sosește poșta - am cinci scrisori: 28 Martie, 2, 4, 6 și 9 Aprilie 1945. Bătrânii au primit de la Regimentul 5 Roșiori aceeași adresă ca și mine referitor la soarta scumpului nostru Franți și s’au liniștit întrucâtva. Sandu tot la București. De ce tace nu știi. Manyi Tante a fost avizată de moartea lui Laci prin Otto Kubdebs trimes de Toni. Ambii l-au îngrijit 10 zile, având picioarele fracturate. A decedat în urma unor arsuri primite în curs de bombardament de la o mașină de spirt ce a căzut pe pământ. A fost îngropat de Toni în bombardamentul cel mai puternic pe stradă lângă o cafenea. Manyi Tante e distrusă. Nu poate plânge, se plimbă în cameră, vorbește. E năucită sărmana. Și bunilor mei Părinți această greutate le mai lipsea ca să o mângâie. Ei ar fi sănătoși, au primit la timp scrisorile trimise prin Cucută care a stat 3 ½ ceasuri de vorbă cu ei. Seara când a venit Colonelul ne-am întrunit cu toții la popotă,

de față fiind și Adamiu, Gavrilă, Marcu, Locotenentul Veterinar Dr. Balaș. Am luat împreună o masă foarte plăcută, povestind până la miezul nopții. Stabul a primit cadouri de la fiecare țigări, prăjituri, cozonac.

24 Aprilie 1945

Lucrez aproape toată ziua la anexele jurnalului de operații și la alte chestiuni mai mărunte. Spre seară scandalul cu informațiile lui Călin - apoi la popotă. Se hotărăște ca Aurică să plece la observator, de acolo să dea toate. Eu sunt din nou lovit prin aceasta pentru că îmi rămân în grijă și hârtiile lui. Dar totdeauna așa a fost. Voi face totul să rămân calm și să nu mă fac de râs. Nu vreau să mă mai plâng - nu este cui.

25 Aprilie 1945

O zi splendidă, cu soare cald fără nicio adiere de vânt. Aurică pleacă cu Stabul la cota 245. Eu lucrez asiduu toate lucrările de birou. Pe la ora 9 vine Lucan, din nou se simte rău, are răsuflarea tăiată, nu e semn bun. Apoi Staicu - lucrăm câțva timp la ordinul de operații. Facem poze la soare. Tache la mine. După masă lucrez - obosit, plictisit, dar lucrez pentru că vreau să termin. Corespondența nu a venit pentru mine. Poate mâine. Spre seară rezolv totul. Nu rămâne nimeni și nimic nemulțumit. De vorbă cu Pantelimon, Staicu la telefon cu Aurică - au bătut solid cota menții, sunt 4 răniți și mai mulți morți. Problema lui Delman Barbu căruia Stabul nu i-a mai dat drumul pentru că auzise de la mine că Cucută ajunsese în țară.

26 Aprilie 1945

Aurică rămâne în sat. Eu mă duc de dimineață la Adjutantură în vederea sentinței Consiliului de Război. Sunt de față toți inculpații, apărătorii - numai instanța întârzie. Vine Locotenentul Guleșu - ne arată cu multă mândrie iapa tânără pe care o are. La Aliman pentru câțva timp. Sosește Adamiu singur. Stoenescu și Gavrilă sunt plecați după aprovizionări. Discuții, scandal, ilaritate. Așa pierd ½ zi. După masă apoi încerc să dorm, să uit o convorbire

cu Aurică. Susțineam că național-socialismul și poporul german nu se va putea distruge. Pe un ton ironic, vehement și pornit pe personalități mă combate. Nu pot discuta, mă doare, renunț obosit. Mai târziu Aurică se apropie, îmi spune că am foarte multă răbdare cu toate că sunt nervos. Nu știu cum a crezut el și în legătură cu discuția noastră sau numai în ceea ce privește telefonările cu Adamiu. Apoi lucrez încet. Îi fac lui Carol Lochinger o cerere ca logodnica lui deportată în Rusia să fie lăsată acasă. Bietul Karl, niciodată nu o s' o mai revadă. Spre seară vine Staicu. Lurăm la ordin de operații. A sosit înlocuitorul lui Moțoc. Mâine pleacă Căpitanul Dumitrescu, Locotenentul Pelin și Colonelul Mateescu, excelentul comandant al Regimentului 33. Curios că vin pentru aceștia și mai este curios că subofițeri nu vin deloc. După cină stăm de vorbă. Îmi iau rămas bun de la Pelin, de la Dumitrescu. Pelin extrem de drăguț. Am primit trei scrisori de acasă vechi 22, 24, 26 Martie 1945.

27 Aprilie 1945

În noapte încă primim ordin telefonic să fim gata de deplasare. Încarc lada de birou, îmi fac bagajele, apoi mă trântesc pe pat și dorm încă vreo două ceasuri. Pe o vreme splendidă pornim călări în fruntea coloanei cu Niculescu și Pantelimon. De când am stat în Tasow a mai înverzit totul - frumos, proaspăt, mere, pere, cireșii toți în floare. Parcurgem itinerariul Grosno - Strajnica (Stabul ia loc în trăsură și vine cu noi) - Petrov - Hovorany. Prânzul îl luăm la niște oameni foarte primitivi cărora cu câteva minute un soldat român le-a furat căldarea ce le mai rămăsese. Simt însă oboseală, mă doare genunchiul reumatic, probabil de permanenta călărie. Pe înserate sosim - trecând prin Sardice - unde este Divizia, la Havarany, un sat mare, lung unde vine și Eșalonul I al Companiei IV A. Cantonăm bine însă suntem extrem de obosiți. Până se face cina este și ora 24. Staicu răcind se culcă, eu îndeplinesc pentru moment rolul de șef de Stat Major.

28 Aprilie 1945

Din nou plecăm în zorii zilei. De la ora 2 mă scoală, racordăm hărți, dăm ordine cu Stabul. Sunt însă foarte obosit și enervat. Plecăm în urma coloanei întregului regiment. Moțai pe cal adormind și tresărind. O dimineată splendidă între holdele de grâu verzi și lucernă pe pante de dealuri. Ajungem de dimineată la Nasedlovice, sat destul de mare însă ocupat încă de ruși, prăpădit de cele 10 zile de lupte. Ne angajăm pe o străduță îngustă în vale unde încetul cu încetul ne băgăm în casă, pe măsură ce pleacă rușii. Camera noastră cu Aurică este mică, foarte modestă, dar foarte curată. Liliacul înflorește în grădinița din fața casei. Colonelului cu greu îi găsim ceva aproape de ora plecării. Ahea ne culcăm după masă când primim ordin să mergem la (text indescifrabil). Iar sunt abătut, enervat, obosit, plictisit. Apoi îmi trece. Drumul plăcut călare. Trecem prin Jarovițe, unde dăm de Colonel cu motocicletă împodobită de buchete de flori. Populația din (text indescifrabil) le-a eșit în calea artileriștilor cu flori, mâncăruri, prăjituri, băuturi de tot felul. L-au ridicat pe General în brațe, pe Căpitanul Nicolaescu. Foarte primitivi, bucuroși, au scăpat fără vreun geam spart în întreg satul. În Jarovice, avem un incident neplăcut cu niște ostași care furând ziua sunt prinși asupra faptului de civili, care se plâng rușilor. Căpitanul Dr. Doniga aplanează totul cu vorba bună, domoală. Ajungând în (text indescifrabil) ne apucă ploaia - intrăm repede la o stradă care este complet la dispoziția noastră. Oamenii la care stăm sunt primitivi. După o vreme îndelungată beau o cană de lapte proaspătă. Seara Colonelul ne ține de povești până pe la miezul nopții. Mă gândesc la Staicu, lăsat la Novorini fără nici un mijloc de transport.

29 aprilie 1945

Ne sculăm pe la orele 9. Apoi ne vedem de treabă. Eu lucrez la ordinul de operații, Aurică își calcă lucrurile. Vremea schimbătoare - când plouă, când e senin. Pe la prânz ni se comunică plecarea la gara unde se află Colonelul. La masă apare Căpitanul Cărlănescu, nou sosit la Regiment, fost la 10 Artilerie - seamănă cu

Sergentul Cazan și pare a fi un om sincer, direct și camarad cu toți. Cârstea vine cu vestea că Germania ar fi cerut armistițiu prin Himmler și Keitel de la anglo - americani dar aceștia au propus să se adreseze și rușilor. Mă cuprinde o tristeță, o mare descurajare, deși nu pot explica de ce. Se zvonește că Hitler ar fi fost grav rănit în luptele de la Berlin. Berlinul a căzut - morman de mine în mașinile rușilor. Se spune că mașinile merg și ziua cu farul aprins din cauza prafului și scrumului. Groaznic. Pe la orele 15,30 ne deplasăm călări în capul coloanei pe o vreme splendidă de primăvară. Ajungând la gara faimoasă primim ordin de deplasare pe itinerariul Lovcice - Kijov. Drumul e splendid, regiunea frumoasă. Peste tot populația ne vine în cale - primesc și eu flori. Povestim cu Aurică, în pasul lin al cailor. Se înoptează bine până când ajungem la cantonament în satul Snowidky unde în sfârșit avem cameră cu sobă - putem face focul. Ne culcăm destul de obosiți.

30 Aprilie 1945

De dimineață ni se spune să fim gata de plecare, ca apoi oprindu-se înaintarea să rămânem pe loc. Între timp sosește Eșalonul II al Diviziei care se instalează peste cantonamentele noastre. Maiorul Țanu este groaza eșalonului - se plimbă pe stradă cu cravașa în mână molestând pe oricine ai trece. Lucrez liniștit la jurnalul meu pe luna aprilie. Nici telefon nu am să-mi sbârânie la ureche. După masă închei tot ce pot din jurnal și mai bat anexe la mașină. Încep ghinioanele. Sosește Maiorul Călin cu un lung referat de reclamația unei femei la care a stat Colonelul la Kovorany câteva ceasuri și căreia afirmativ i-au dispărut obiecte de valoare. Se ascultă ostașii pe care i-a avut acolo Stabul. Iapa lui Niculescu suferă accident stupid rănindu-se. Fac totul să dau de un veterinar. Pantelică pleacă cu trăsura în satul vecin la Ambulanța Veterinară, cu mantaua mea. Pe drum îl întâlnește Țanu, confiscă trăsura pe care o trimite la Eșalonul I. al Diviziei, mantaua mea rămâne în trăsură, Pantelică se întoarce. Cazan însă se prezintă la Locotenent Colonel Dobrescu, Șeful de Stat Major, și expune situația. Dobrescu trimite un veterinar care vizitează calul. Sosește Aurică, supărat, zăpăcit, se răstește la mine

de mai multe ori. Eu îmi pierd răbdarea, am o eșire la telefon - discuție care apoi provoacă o deprimare sufletească completă. Căpitanul Nicolaescu îmi sare în ajutor, dar parcă mai rău face. Urmează o noapte veșnic întreruptă de telefonări, până dimineață.

1 Mai 1945

Mă scol obosit, deprimat. Mă duc la Colonel - e foarte drăguț. Plecăm apoi cu destinația Dobrecicovske - în drum primim ordin să mergem la Nomohavice. La ieșirea din Brakonice ne găsește generalul ne face aspre imputări, notează pe Aurică, oprește coloana, mizerii de toate calibrele. Înainte de a intra în Nomohavice primim ordinul de a ne deplasa pe itinerariul Norcovce. La Netkovice ne primesc cu flori. La Libucite conversez cu un bătrân pe limba germană, care îmi spune că germanii au avut la ei niște tunuri după mobile cu care însă nu au tras decât circa 10 lovituri și au plecat după 24 ore. Coborând în sat suntem primiți de femei cu cozonac și prăjituri. La Morcovice ne stabilim, facem cartiruirea, apoi mă duc să fac cumpărături - pastă de dinți, parfum, cremă cisme, hârtie scrisori, apă de gură, notes etc. Toate sunt eține de tot. Apoi apare tânărul Stanislav Barak din Morcovce nr. 29 care îmi propune că va da informații asupra „inamicului” din (text indescifrabil). Ne ducem la el - un tânăr simpatic ca figură, vorbește bine germana, are cursuri de politehnică la Drunov. Până vine mama, sa mă întrețin cu tatăl său. Dogeristul care în războiul celălalt a fost pe la Arad și apoi Sibiu. Dezaprobă fapta fiului său și vorbim sincer de tot. Prepară un liqueur bun. Între timp vine tânărul - text indescifrabil în limba germană - mama începe să plângă. Taäl - text indescifrabil în limba germană. Stanislav a fugit acum trei zile de la (text indescifrabil) și îmi dictează centrala telefonică, comandament, aeroporturi etc., de acolo. Gazda primitoare ne face niște ouă jumări cu șuncă. Vine Vrașmașu și ne ducem la Pantelimon. Problema cartiruirii - rămânem în vechiul loc. La popotă cheful în toi cu „bolnavul” de Nicolaescu, Moțoc, Locotenentul înlocuitor. Seara, telefonul abea instalat intră în funcție. Îmi scriu jurnalul.

2 Mai 1945

De dimineață merg cu Staicu la Colonel, unde primesc itinerariul de urmat: Moscovice - Pocenice - Tilețițe etc. Plecăm în două eșaloane cu Aurică și șase căruțe în total. Vreme umedă, ploioasă, mă doare gâtul. În ultimul moment expediez doi prizonieri la Divizie - un sârb și un maghiar. Pe drum trece și generalul pe lângă noi - deși era mare hărmălaie totuși trece fără să oprească. Pe o ploaie mărunte mergem până în Pocenice unde stăm de vorbă cu D. Suban, D. Drăghici, Ranetescu, Scarlat, care toține spun că la Tilețițe nu se poate încă circula. Pornim totuși înainte - ca să fim opriți de Mocanu - ne aduce ordinul Colonelului ca să stăm pe loc. Ne parcăm căruțele lângă biserică. Părintele confesor al unui Regiment de Infanterie îngroapă un biet ostaș mort pe câmpul de luptă. Este foarte deprimat. „Noi credeam că mergem ca la nuntă, dar eu îngrop ca în cele mai grele zile de atac.” Facem o sumară cartiruire. Preotul catolic care vorbește binișor germana. Apoi plecăm spre Tilețițe unde cantonând la rezezeală începem să lucrăm până seara. Colonelul ne cere nepotriviri mari, până în sfârșit o lămurim cu Aurică. Telefonări în noapte. Dr. Doniga revine la vechea sa idee că face raport să fiu desconcentrat din cauza epuizării fizice și psihice. Mă întristează pentru că îmi pun în mod serios problema oare sunt eu într'adevăr cu nervii zdruncinați sau totul nu este decât lipsă de disciplină? Seara la popotă, un sublocotenent nou sosit din țară ne spune aceleași povești de scumpete, de ridicarea și dispariția intelectualilor, de plecarea în mare parte chiar a spitalelor rusești. Colonelul Dumitrescu - Comandantul Brigăzii 10 Infanterie - înțelege să înjure prizonierii germani răniți și să-i trimită pe jos 10-12 km. la Divizie, când în autosanitară mai erau locuri (cazul unui plotoner german rănit la Vușki).

3 Mai 1945

De dimineață primi ordin de la Stab să plecăm la prânz la Soblice. Mă scol târziu, obosit, cu dureri de gât. Nu lucrăm deloc - stăm în așteptarea plecării. Plecăm la prânz pe o ploaie care se transformă în moină și zăpadă. Călăria este greoaie din cauza

umezelii și a ochelarilor aburiți. La Vișky ne reține pentru câteva momente ca apoi să intrăm între primele unități în Soblice unde fumegă încă câteva case. Facem o cartuire bună și rapidă care este însă înrucâtva combătută de Colonelul Leonida care se repede în Aurică și ne dă afară din casă. Stabul vine la timp și salvează situația. Lucrăm apoi. Primarul la care stăm vorbește germana și astfel mă înțeleg bine cu ei. Oameni primitivi care ne servesc mereu cu câte ceva. Seara la popotă glume. Am audiat astăzi trei tineri germani: 2 din Baden care au fost aviatori și în prezent infanteriști; erau mâhniți că i-a bătut și înjurat niște infanteriști români și civili. Al treilea un vienez vesel care s'a îmbrăcat în haine civile de teama rușilor și căruia îi sclipeau ochii auzind de Wien. La radio se confirmă știrea morții lui Hitler, a dispariției lui Himmler și preluarea conducerii de către amiralul Donitz care a dat ordin de rezistență fără gând de predare sau capitulare până la ultimul. Se aude că în Italia germanii au depus armele Ne-au sosit doi ofițeri activi - un locotenent promoție cu Pantelimon și Staicu, liniștit, bun, și un subofițer care se prezintă Colonelului cu țigarea în palmă, pentru care imediat primește observație. Pare a fi un tip arogant. După cină mai lucrăm câte ceva.

4 Mai 1945

De dimineață e frumos cu soare. Ne sculăm la timp, mă duc la Colonel cu harta nou racordată. Este regiunea de Nord și apoi cea de Sud. Lucrez toată ziua întrerupt fiind numai de un căpitan ceh care vine după informații. Stau mult de vorbă cu dânsul. Din cele spuse de el se pare că se tem toți de comunism, deoarece își tem standardul de viață de până acum. Ne-au așteptat de mult, dar din cele constatate și auzite de la noi sunt înșelați. Se aude că schimbăm de sector - se zvonește că vom face un marș de circa 100 - 160 km., probabil în direcția S.V. Dacă ar fi să mergem în Austria pentru mine ar fi din nou un chin sufletesc și o muncă în plus cu translația. Dar să fie cum o vrea bunul Dumnezeu. Îmi termin lucrările curente. Rămâne jurnalul pe ultimele zile din Aprilie de conceput și apoi întregul de bătut la mașină. Poate la proxima staționare de ½ zi.

5 Mai 1945

O zi amărâtă cu propunerile de decernare în urma cuceririi orașului Kromerje de către ai noștri, unde Morariu intră primul în oraș și unde Stabul primește flori și este tratat cu băuturi și prăjituri. Seara când vin Stabul este înflăcărat, mulțumit, cerșește un cuvânt bun de la general care și de astă dată este sgârțit. Staicu este arțăgos și pare a fi foarte obosit. Toată ziua mă chinuiesc cu propunerile, liniștindu-mă abea spre seară. Vin unități din Divizia 21 Infanterie care se bagă peste noi. Plecăm pe la orele 23 spre Skipenovice. E noaptea de Paști.

6 Mai 1945

Ajungem la Skipenovice pe la orele 2,30, ne instalăm fugar cu toții aproape la un loc. Luăm o masă camaraderească și ciocnim ouă roșii, astfel având posibilitatea de a păstra datinile. După un somn chinuit pe o masă mă trezesc la scandal, ceartă, apostrofări ale civililor care au fost devastați de unii civili de la noi. Mă spăl în liber pe lângă căruța mea, trasă lângă celelalte în curtea unui domeniu episcopal. Apoi fac cu Pantelimon și Cazan cartiruirea. Ne aranjăm bine cu Niculescu. El însă își pierde vremea pe la cai, căruțe, într'o stare ca după chef care pe mine mă desgustă. La Skojetan au fost capturate vagoane întregi cu conserve, băuturi, zahăr, efecte, alimente, medicamente. Orașul aproape complet distrus este acum devastat de ai noștri și de ruși. La prânz desfundăm un butoiu de bere și totul are un aspect sărbătorec. După masă adorm aproape un ceas pentru ca apoi să pornim mai departe pe șoseaua principală în direcția (text indescifrabil) cantonând noaptea la Skipenovice. Drumul a fost anevoios din cauza aglomerării pe șosele, a ordinilor date cam superficial și apoi a ploii care din când în când ne uda până la piele. Cantonarea s'a făcut pe întuneric într'o curte mare plină de noroiu. Noi stăm binișor și adormim frânți de oboseală.

7 Mai 1945

Plecăm pe la orele 9,30 mai departe pe o vreme mai bună, cu soare. Stabul dublează coloana, este o încurcătură. Pe mine mă repede generalul căci mă găsește singurul călare, crezând că eu comand ceva. Trăsura Colonelului este strivită de o șeniletă rusească, noroc că nu i se întâmplă nimic nici lui, nici Doctorului. Continuăm apoi drumul mai liniștit ajungând pe la orele 14 la Bednikovice, unde ne chinuim vreo două ceasuri să cartiruiim. Apoi ne instalăm într'o cameră modestă, dar unde se poate face focul. Într'un exces de zel Aurică îi cheamă pe Cazan, Ilie să stea cu noi, aceștia se întind în cameră cu noi, beau ceva tare etc. Eu sunt oarecum dezolat. Nu pot admite așa ceva. Dar mă țin tare și nu observă nimeni. După o odihnă de un ceas, apoi mergem să îl luăm pe Ștab la masă. Sosește Dr. Doniga de la Divizie unde vine cu vestea că s'a anunțat la Londra capitularea întregii armate germane. Admiralul Donitz a încredințat pe generalul Jodl să semneze capitularea. Astfel totul s'a terminat. Nu ne vine să credem și nici nu este explozia aceea de bucurie la care poate s'a putea aștepta. Eu sunt obosit sufletește și mă simt chinuit. Mergem pe scurt timp la Căpitanul Constantin unde sunt și doi ofițeri ruși. Unul - blond, înalt, de vreo 20 ani, care vorbește frumos, așezat, un om de nivelul intelectualilor noștri, a fost în încercuirea de la Leningrad și a fost de mai multe ori rănit. Este primul care îmi place fără nici un „dar”. Sunt însă deprimat și mă retrag culcându-mă. Aurică vine mai târziu, are chef de vorbă - pierdem vremea răscolind amintiri care dor. Astfel îmi revine în minte totul cu Erzsebet. Mă cuprinde disperarea la gândul că i s'a putut întâmpla ceva groaznic. Copilul ei, bărbatul ei? Mi-e un dor nespus după ea. Mă frământ în noapte încă vreun ceas.

8 Mai 1945

După ½ zi de lucru asiduu pornim în marș pentru a forma artileria de întărire pe lângă Compania 7 A. care este în contact cu inamicul, care numai aici în Cehoslovacia nu se predă, nu acceptă armistițiul, sau nu știe nimic de acest eveniment. Comanda

Regimentului în marș o are Domnul Maior Constantinescu - Vrancea care conduce coloana militaricește și foarte bine, ținând în ordine totul. Trecem prin Brno - cartierele mărginașe - având în față pe motocicletă pe Căpitanul Epure. Eșind din Brno staționăm circa două ceasuri, intrând pe înserate în suburbia Kral Pole, fiind cantonați la o pereche bătrână, femeia și fiul ei vorbind nemțește. Case moderne, curate, oameni primitivi, muzicali. La Colonel o doamnă tânără ne cântă la pian. Până ne instalăm se face târziu, pe întuneric fredonăm la popotă (casă modernă, frumos mobilată al unui german care a fugit) cu Aurică, Ghiban și Pantelimon. Inamicul este avizat la orele 24 prin megafoane de intervenirea capitulării și somat să se predea. În caz contrar la orele 3 se continuă ostilitățile și vor fi considerați francțirori și ca atare împușcați la capturare. Cu toții credem că se vor retrage apropiindu-se de frontul ținut de americani, pentru a se preda acestora. În noapte megafoanele se aud din depărtare (text indescifrabil în limba germană).

9 Mai 1945

În zorii zilei, o canonadă puternică ne trezește din somn, dându-ne dovada că somația de aseară nu a avut rezultatul dorit. Canonada de artilerie foarte puternică ține un ceas. Ne sculăm, ne instalăm legăturile și începem lucrul. Este o zi foarte frumoasă, cu soare, cald. Din casele de alături se aude muzică de patefon, pian. Lumea încă nedumerită de starea lucrurilor auzise că puternica artilerie este a noastră, își vede liniștită de lucru. Cartierul modern în care locuim este al unor oameni simpli: mecanici, muncitori de căi ferate, frizeri etc. care trăesc în locuințe de câte 1 - 2 camere, bucătărie, baie, curent electric, mobile atât de frumoase cum aș dori să am vreodată și eu. Un mecanic electrician avea în vremurile de pace 5.000 coroane lunar. Mobilierul său frumos, din lemn tare, cu fotolii tapisate, totul cu gust și elegant, l-a costat 15.000 coroane (leafa pe trei luni o cameră combinată). Mă întreb mai e nevoie de bolșevizare pentru a ridica nivelul de viață al acestor oameni? Discuția cu existentul în nemurire, apoi mă liniștesc. Lucrez puțin stau la geam la soare și privesc pajiștea verde de unde trage Bateria

5/20 Artilerie. Ziua se scurge astfel într'o atmosferă liniștită și frumoasă de vară chiar. Spre seară vine Domnul Colonel cu Staicu și Pantelimon și ne pregătim de plecarea la Ceska. La plecare sunt lovit de un lucru care mă doare și mă roade. La sosirea în cantonamentul de la Kral Pole bătrâna - cu care m'am purtat foarte atent - mi-a adus două pături fine. La plecarea mea din cameră ambele pături existau încă. Mai târziu Aurică își aduce aminte că și-a uitat lanterna în casă - pentru că ordonanța nu a găsit-o, mă duc eu și aflu că după plecarea noastră a dispărut una din păturile cu care mă învelisem. O bănuială teribilă încep să mă roadă. Mi-a confirmat-o și Mircea și apoi și Cazan, că Aurică a luat pătura. Totuși sunt în dubiu pentru că la comunicarea dispariției a înjurat pe hoții, mi-a povestit de telefonistul Stan, care nu făcea de serviciu, cum a scotocit prin dulapuri etc. etc. Drumul îl fac stăpânit de gândul că acei oameni cum se cade mă consideră hoț. Deprimat de tot călăresc pe drumul frumos și primăvăratice prin Ianovițe, ajungând la lumina zilei în Ceska - o localitate mică însă foarte frumoasă unde casele în marea lor majoritate sunt moderne. Facem instalarea. Stăm la un fost plotoner major ceh, nevasta căruia știe germana și maghiara. Foarte serviabilă, poate chiar prea mult de atentă. La Colonel sunt două doamne dintre care una îmi place mult. Stăm de vorbă în fața casei. E divorțată, cu un copil drăguț. Se teme de brutalitățile de care a auzit că fac rușii cu femeile. Seara la o masă gătită la o doamnă mai în vârstă din Praga, sunt invitate toate trei. Se aduce un patefon, Stabul aduce tot felul de băuturi și se încinge o petrecere animantă, cu dans, cu flirturi, o destindere generală. Lucrurile deraiază apoi spre dimineață când ne ducem pentru un ceas la Stab la o dulceață și un cognac. Aurică dispăre apoi cu bătrânică, deși tânăra de la Stab umblă moartă după el. Oricum situația a fost dificilă. Eu din nou „omul tampon”

10 Mai 1945

După abea două ceasuri de somn ne punem în marș, trecând prin orașelul Krenjinin și ajungând pe la prânz la Venerska Bitiska, de unde ne încolonăm cu Divizia 10. Pe piața de aici aglomerație

mare, generalii (text indescifrabil) și Cămărașu, o serie de ofițeri superiori și subalternii de stat major care reglează circulația. Primim vestea că și armatele din Cehoslovacia au capitulat și astfel misiunea operativă a Armatei Române terminându-se ne îndrumază spre o zonă de regrupare. Călăresc singur în spatele trăsurii cu echipa mea de agenți, cu gândurile răvășite că totul a fost zadarnic, mă podidește plânsul la gândul frățiorului meu, care cine știe pe unde se află. Tunurile au încetat să mai tragă e liniște mormântală - e Pacea de care nu mă știu încă bucura. În jurul nostru rămășițele de mașini, tunuri, acte, munițiuni, armament divers - din ce a mai rămas din faimosul Wehrmacht. „Iată cum s'a sfârșit cea mai faimoasă armată”, spune Colonelul cu amărăciune. Cât de drag mi-a fost în acea clipă când fără să știe a vorbit ca din sufletul meu. Seara târziu trecând prin Krojanov ajungem la Videni, unde după niște discuții destul de neplăcute cu Infanteria ne instalăm pentru noapte Aurică, Ghiban și eu.

11 Mai 1945

De dimineață ne punem în marș auzindu-se că mergem în direcția Praga pentru a lua parte la instalarea lui Beni, defilare etc. Călăresc toată ziua mai singur, mai cu Aurică. La prânz facem o haltă de 3 ore. Dormim la umbra unor copaci, mâncăm și pornim mai departe. În drum ne pisează „aliații” (cei doi brigadieri) și „babantul” (generalul). Trecem printr'un oraș foarte drăguț, Polna - unde se îmbină dealurile, pădurile, lacurile. Este un oraș vechi, cu biserică foarte veche și mare, cu prăvălii multe și un cartier modern. Mergem mai departe cantonând la căderea serii în Dobrania, în casele unor germani sudeți, îngroziți de ruși, devastați, femeile violate. Toți par a fi mai liniștiți că am venit noi. Stabul extrem de iritat căci a venit ordin să plătească cele pretinse de femeia de la Hovorani. Nimic nu-i bun, nimic nu e la locul său. Fetița germanului ne coase, ne ajută la toate (text indescifrabil în limba germană).

12 Mai 1945

Plecăm din Dobrania la orele 3 de noapte. Sunt obosit, somnoros, descalec pentru a nu adormi pe cal. La lumina zilei ajungem la Petrovice unde cantonăm. Peripețiile cantonării noastre. Casa mare frumoasă unde stăm. Aglomerație în sat, rușii mulți loc foarte cumsecade. Preumblarea forțată la moară pe o căldură de vară. Schimbul de vederi cu primarul de aici. Oamenii în general se tem de viitor. Mâncăm târziu apoi mahmur de tot lucrez la niște propuneri la decorare, la citare prin ordin de zi etc. Spre seară sosește Eșalonul 2 cu Căpitanul Stoenescu și Adamiu. Problema cartuirii nu ne prea supără. Seara la masă, mă deprimă Nicolaescu cu exagerările lui, sunt însă și obosit. Lumina electrică funcționează, ascultăm la radio muzică. Atmosferă de desindere, de pace.

13 Mai 1945

Lucrăm toată ziua aproape fără întreruperi la ordine restante, ba jurnalul etc. Sosesc cinci adjutanți și vreo doi subofițeri pentru „schimb”. Este vorba să deie drumul lui Stoenescu, Popescu Gh., lui Aurică. Stabul la masă face aluzii la „combinajul” nostru afirmând că Aurică refuză să plece fără mine. După masă continui lucrul. Primesc un ceas brățară cadou de la Armată. Sunt mulțumit, pentru că nu mai aveam ceas. Un ordin ciudat cu predarea cailor. Oare să ne ieie toți caii? Apoi pregătiri pentru revista de mâine - cam furtunoși toți, în special Staicu și Colonelul. Aurică și Pantelimon rămași în pană cu motocicletă. Acasă mă bărbieresc, scriu jurnalul, apoi scrisoare acasă la lumina electrică și la o muzică bună. Toți se pregătesc pentru ziua de mâine.

14 Mai 1945

Mă scol de dimineață și scol și pe ceilalți. Ne încolonăm și mergem spre Hisca la locul fixat pentru revistă. Ajungem prima unitate la fața locului. Un platou frumos încadrat de păduri, dar plin de umezeală și mlaștini chiar urmează vreo două ceasuri de montări, organizări - fiecare vine după o idee nouă să ne amplaseze. În sfârșit apar pe rând generalii de la Divizie, Corp și cu o mică întârziere cel

de la Armată - cel mai deosebit ca figură și ca reprezentanță. Muzica intonează „onorul la general” și apoi se trece în revistă. Urmează apoi cuvântarea generalului Athanasiu. Primele cuvinte frapează. „Sunt mândru de voi, privesc cu mândrie la fețele voastre bronzate pe câmpul de luptă, sunt mândru de înfățișarea voastră frumoasă.”. Evocă apoi fiecare moment din luptele de la 24 Ianuarie până la capitulare. Apoi vorbește de Părțile care au adus Pacea - „făclia de Paști pe care noi am sărbătorit-o cu bubuitul tunurilor și flacăra armelor la Kojetni.” Ne povețuiește să rămânem uniți în jurul ofițerilor noștri, care au luptat cu noi, să rămânem Armata, de care ne ținem, fără a fi lăsat ademeniți de „cei care nu sunt ai noștri și nu au luat parte la lupta noastră”. Într’un mod delicat face aluzie să nu se mai comită abuzuri pentru că și noi avem soții, surori, frați, avut acasă pe care le-am apăra în orice împrejurări. Apoi face apel la cumiștenia românului. Încheie aclamând pe Suveran și Armata Română fără să facă amintire de Aliați. Nici o vorbă de eventualitatea întoarcerii acasă a trupelor de aici. Din această cauză ostașii sunt decepționați. Ne întoarcem pe la orele 10,30 pe căldură, printre arături, stând de vorbă cu Pantelimon și Staicu. Ziua trece apoi prin lucrări diverse. E vorba ca Aurică să plece în țară cu prima ocazie. Eu în cazul acesta rămân sub ordinele unui Plotonerul Major Șef, un copil timid, speriat de eventualitatea de a lucra la birou. Seara se discută problema aceasta și ai mei vor să intervină pentru alt fel de soluționare a lucrurilor. După masă m’au pisat Maior Constantinescu și Căpitanul Ignat cu propunerile lor la decorare.

15 Mai 1945

Zi splendidă de vară. Lucrez toată ziua. La prânz se pune problema plecării mele și Colonelul aprobă. Nu-mi vine să cred, nici nu mă pot bucura deocamdată. Lucrez intens la jurnal până seara târziu. Sosește un grup de 22 refugiați din Trapau, germani care au fugit din calea rușilor și acum se înapoiază, toți pe o căruță cu coviltir. Nenorociți, slăbiți și sleiți, femei, copii și vreo trei bărbați. Tremur de mila lor și le vin în ajutor cu ce pot. Le duc grija, să aibă o noapte liniștită. Apoi abea după aceea mă gândesc la mine.

Aranjez și cu primarul lucrurile. Acum se vorbește că Aurică nu mai pleacă pentru că Guleșu a ieșit la raport să plece dânsul având mai mare stagiul. La Adamiu, partidă de pocher. Seara scriu la jurnal. Am primit două scrisori de acasă, 19 și 24 Aprilie 1945. Jozsi Tante e singură acasă. Erzsike e cu copilul și bărbatul. Dar ce este cu Onkel Louis? E groaznică lumea aceasta. Cei ce vin din țară povestesc lucruri triste de dispariția intelectualilor fără urmă. Simt o oboseală sufletească mare. Nu știu cum e mai bine - aici cu unitatea, sau acasă. Obligațiile mă cheamă acasă, totuși pară mă tem de viața care va trebui să o duc.

16 Mai 1945

Lucrez la raportul contra - informativ lunar. Cu plecările iarăși s'a schimbat. Aurică pleacă pentru că unul din adjutanți îi este înlocuitor fixat de P. S. Eu nu plec pentru că mai este unul cu stagiul mai mare. O destindere mă cuprinde. Nu știu nici eu, nu îmi pot explica de ce. După masă lucrez corespondența până seara. Apoi la Wolly Dale. În preumblare cu Stabul. Astăzi a fost inspecția generalului Filip agricola Comandantul Companiei 4 A. (jandarm) s-a agățat de toate: nimic nu e bun: PC în bucătărie, împreună cu infirmeria, parul de trăsuri nu e bun, caii sunt slabi, Maiorul Constantinescu nu se pricepe la cai, de ce nu e verdeață în ciorbă, să se pună trifoi etc. etc. Nici măcar Stabul nu s'a sinchisit, atât de absurd a fost. Seara jucăm o partidă de cărți cu Staicu, Pantelimon și Ghiban. Refugiații au plecat după masă spre Iglan, însoțiți de mila noastră.

17 - 18 Mai 1945

Două zile de lucru asiduu. Se face o dare de seamă asupra operațiunilor la care am luat parte. Toată ziua trece cu agitații și redactarea documentelor pentru această lucrare. Seara apoi lucrez până târziu în noapte la propunerea la decorare cu Mihai Viteazul. Apoi urmează o zi cu bătuțul la mașină - toată ziua. Santinela Colonelului este îmbrâncită de un rus, care căuta prin curte ouă, lapte, păsări etc. Se aude că vom mai sta mult pe aici, pentru

reorganizare și reeducare. Divizia se lasă greu cu plecarea ofițerilor și subofițerilor noștri rămași excedent. Frumoasă perspectivă, să fim ținută aici la cheremul tuturor. Mă deprimă pierderea ultimei perechi de mănuși. Seara jucăm cărți. Am avut o convorbire serioasă cu Aurică despre „fata lui” care se pare că e pe punctul de a-l părăsi. Am făcut o preumblare pe înserat cu Niculescu, Staicu, Ghiban și Morariu, spre eșirea din sat pe asfințit de soare.

19 Mai 1945

O zi complicată prin câteva ordine stupide, care ne complică existența. Instrucție, apoi ordinul de a scoate unitățile în bivuac (exceptând Comanda Regimentului). Ordinul vine de la Corp de la Armată, dar se pare că derivă de la ruși. Facem recunoașterea cu Staicu și Ignat. O preumblare frumoasă pe la moară, lac, păduri de brazi, luminișuri, poieni cu verdeață splendidă. Se hotărăște în mare. După masă dorm un ceas. Nu știu de ce sunt obosit și din nou desechilibrat sufletește. După masă continui lucrul. Spre seară cu Staicu la preumblare apoi cu Ghiban și Aurică mergem să adunăm poporul la masă. Primesc trei scrisori din 22 Aprilie, 1 și 4 Mai, cu o poză a lui Sandu foarte bună. Sunt foarte obosit sufletește.

20 Mai 1945

Ca fiecare zi de Duminică și aceasta este plină de agitații. Chestia corespondenței cu livrare. Observările ironice ale lui Aurică la orice inițiativă care iau. Este deprimant. Lucrez singur în timp ce ceilalți caută posibilitate de aranjare a birourilor la un loc în casele eliberate de unitățile împinse în bivuac. Ploaia torențială. Oamenii și caii se întorc în sat. La masă apare Stabul verde de enervare - a fost numit „patronul hoțiilor”, e vorba să fie pedepsit. În plus, problema nerezolvată a birourilor, lucru care îl face și mai agitat. Ordonă și se execută controlul bagajelor la grupare și confiscarea „capturilor”. Problema deprimantă a birourilor, gălăgia lui Staicu și ironia lui Aurică provoacă un nerv, care mă stăpânește până seara. Se calmează totul plecăm în preumblare cu Aurică și Staicu. Pantelimon e plecat cu mașinile acelea blestemate. Ce înserat

frumos, verdeața proaspătă ca după ploaie. Rodea mi-a scris din Brunn. E mai grav ca vreodată: umblă cu baston și ajutat de salonieri chiar până la toaletă. E groaznic și nici nu are tratament serios. I s'au făcut acte să fie evacuat în țară, Regimentul ne mai contând pe el. Ordinul de bivouacare provine de la Malinovsky și provoacă o vie nemulțumire în rândurile ofițerilor și ostașilor. Discuții furtunoase în conferința comandanților de unități. După cină fac corespondența și jurnalul la o muzică de patefon și lângă un buchet de liliac.

21 Mai 1945

De dimineață instalez biroul într-o casă frumoasă, luminoasă unde se întrunesc acum toate: adjutantură, Operații, Informații. Punem covoare, aranjam. Stabul e mulțumit. Lucrez apoi la jurnalul de operații. Sosesc pe neașteptate ofițerii plus subofițerii din Divizia Tudor Vladimirescu. Comandantul lor este un Căpitan Petruț, de rezervă, băiat tânăr, blond, foarte calculat și extrem de complezant și atent față de Domnul Colonel. Personalul educator (aceasta le este misiunea) este repartizat la divizioane, iar Căpitanul Petruț rămâne la Comanda Regimentului ca „adjunct educator”. Stabul pleacă cu dânsul și cu Locotenent Colonel Adamiu să-i facă prezentarea. Eu am un sentiment curios de neliniște, ca apoi să-mi dau seama că în definitiv tot român de ai noștri sunt și că prezența lor ne asigură un plus de considerație din partea sovieticilor. La masă îi sărbătorim pe Gavrilă și pe Ghiban - cei doi Constantin. După masă stând de vorbă cu Căpitanul Petruț cu Stabul aflăm că toți ofițerii veniți cu dânsul sunt proveniți din subofițeri de rezervă, inclusiv dânsul. Modul în care povestește căderea în captivitate - la un moment dat aflându-se între focul german și rusesc - este sincer. Cere un furier, un agent și un telefon. Mircea este desemnat de Stab să îi lucreze. Restul se va aranja. Seara un joc vesel în locuința noastră. Scriu lui Sandu și la Zdenka din Ceska - femeia tânără și drăguță, ca din partea lui Aurică. Mă întreb oare eu voi găsi vreodată un prieten atât de altruist cum știu să fiu eu.

Pantelimon și Staicu se duc mâine la Govorani pentru a plăti despăgubirile cerute de gazda Stabului. Pantelică vine noaptea târziu.

22 Mai 1945

De dimineață vine Colonelul Leonida cu Căpitanul Marinescu, nemulțumiți de felul cum se prezintă „P.C. Cetate”. Lucrez cu el situații, telefoane, ca un adevărat adjutant operativ. Leonida la plecare îmi întinde mâna - ceea ce nu făcuse la sosire. Pleacă cu Stabul la inspectarea bivuacului. Lucrez la corespondența care este multă. Lui Aurică nu vrea să-i deie drumul Divizia, chiar cu înlocuitor. Este deprimat. După masă pe o ploaie mărunță și densă plecăm cu Căpitanul Stoenescu, Locotenentul Niculescu și Sergentul Major Vărășmașu la slujba religioasă a P.S.S. Episcopul Clujului, Dr. Colan. Umezeală, frigul ne pătrunde până la oase, pe platoul unde venise într’o zi cu soare generalul Atanasiu. Așteptăm cam mult, dar suntem din belșug răsplătiți. Colan slujește frumos, evlavios, pătrunde în sufletele ascultătorilor, apoi culminează într’o cuvântare care ne-a înălțat sufletul, ne-a netezit frunțile, căci erau spuse cu dragoste, erau isvorâte din inimă - am venit să vă transmit mulțumirea Ardealului desrobot de voi - am venit aici ca mulțumirea mea să nu scadă așteptând până la înapoierea voastră în țară - Voi nu știți ce este în Ardeal ce simte Ardealul pentru voi - ar trebui să scot inima Ardealului să vă o așez în pieptul fiecăruia din voi ca să bată acolo, să simțiți, căci omenește nu se poate transmite. Cătușele s’au rupt, din temnițele deschise ies la lumina soarelui reînviați fiii Ardealului. După pastorală aceasta atât de deosebită ca tonalitate de tot ce ne aduc gazetele, ce ni se spune de situația din țară, sufletește înviați fugim în ploaia puternică spre casele noastre, în frunte cu „Nea Mitică”. Acasă ne schimbă, ne uscăm, când dintr’o dată apare Sandu, iubitul meu frățior. M’a găsit greu. A venit să iau masa cu dânsul la Stechen. Dar eu nu am de la cine să mă cer, și pentru seară prevăd că voi avea de lucru. Îmi povestește că Bătrânii sunt acum mai liniștiți, dar au fost distruși la dispariția lui Franți, nu mâncau, nu dormeau, plângeau mereu. Vorbim mult de Franți, discutăm de

ale noastre, îi explic că am cerut să rămân încadrat la unitate de teamă să nu fiu „vărsat” din volanul Armatei într’o altă unitate, și de teamă de a merge acasă și de a nu fi în stare să fac nimic. Îmi dă dreptate, și el crede că este mai rezonabil. Îl duc la birouri unde cetim împreună scrisorile bunilor noștrii Părinți cu lacrămile reținute cu capul în pământ, căci suntem stăpâniți de același dor după ei, după micul nostru frățior. Apoi pleacă, după ce l-am strâns în brațe și l-am felicitat de ziua lui. Seara vine Stabul și fericit ne povestește cât de mult i-a plăcut cuvântarea Episcopului, ce amintire frumoasă îi este această zi. Ne mai spune că l-a pus la punct pe Colonelul Dumitrescu (papagalul no. 1). Anume acesta a afirmat că până la sosirea Colonelului Leonida nu a existat colaborare între Infanterie și Artilerie. Stabul nostru (care și de dimineață pe nedrept a fost observat) îi răspunde că nu are dreptul să vorbească deoarece pe acea vreme se plimba pe Calea Victoriei și înțelege să se pronunțe Căpitanul Ducea care a fost permanent pe front. De prima oară în 8 luni generalul îl apără și îi spune cuvinte drăguțe de recunoaștere. În general - spune Stabul - masa a fost foarte plăcută, atmosfera fiind dictată e prezența Episcopului. Aflu amănunte de delirul cu care a fost primit Majestatea Sa Regele la Cluj, purtat fiind pe brațe de românii care au ieșit la suprafață din spatele jidovilor și a bolșevicilor.

23 Mai 1945

Ziua se începe bine - rușii ne scot din casă. Lucrăm asiduu în timp ce Leonida e din nou la noi. Pe la prânz, vedem noua locuință. Este deprimant de murdară și ca spațiu, mult redus. Dar nu avem ce alege. După masă, agitații în jurul cantonării noastre, apoi ne resemnăm și rămânem în locul murdar, curățit și amenajat întrucâtva. Seara Doctorul vine cu bomba că doi partizani cehi afirmă că 11 germani îmbrăcați civil au fost ascunși de ai noștri. Mai târziu - după ce s’au alarmat toți din sat - se lămurește că a înțeles greșit. Se pare că un rus și-a bătut joc de cehi. Se semnaleză două fete care fug din calea a doi ofițeri români de infanterie care cu o seară înainte le-a dus în pădure, unde voia să le ducă și în seara

aceasta. Coloneii sunt la o partidă de pocher, noi mâncăm singuri. Lui Aurică i se va aproba plecarea - generalul i-a promis verbal Domnului. Colonel - și pleacă cu Căpitanul Constantin împreună. Dr. Doniga a avut un conflict cu Constantin care s'a transformat în rapoarte conflicte personale. Însă asemenea conflicte se „topesc” (vorba lui Cârstea) în mâna Stabului.

24 Mai 1945

Zi obișnuită de lucru divers. Se pare că lui Niculescu nu-i dă drumul, căci numai aprobarea lui Constantin apare. Nouă afluență de ofițeri, subofițeri, diverși. Lucrez la situațiile pentru inspecția de poimâine. După masă un somn, după care sunt foarte iritat - chiar vehement. Lucrez până pe seară, apoi pe acasă. Instalăm lumina electrică, la patefon plăci bune. După cină ne culcăm repede. Coloneii joacă pocher - ultima modă.

25 Mai 1945

Dimineață lucrez liniștit, apoi către prânz vine Leonida. Nimic neobișnuit. Cetesc în jurnal audierea generalului Macici la desbaterea principală a Tribunalului Poporului. Se aude că 29 dintre acuzați ar fi fost condamnați la moarte. În orice caz, generalul Macici se sbate și încurcă pentru a scăpa, aruncând toată vina pe generalul Trestioreanu - fostul nostru comandant de Divizie. După masă lucrez mult la corespondență oficială, apoi cu Maiorul Constantinescu - Vrancea, la raportul special de avansarea lui în mod excepțional. După cină Pantelimon instalează aparatul de radio. Casa parcă e ceva mai primitoare. Doar intrarea este groaznică și mirosurile din bucătărie și grajd. Îmi scriu jurnalul și scrisori acasă.

26 Mai 1945

O zi plină cu mișcare multă pe la birou - cu reorganizarea aceasta - reducerea efectivelor cailor, căruțelor și vărsarea excedentelor la Coloana Transport Hipo. Nui rapoarte operative de trei ori pe zi. Lucrez toată ziua, deși după masă dorm circa două ceasuri. Apoi lucrez la jurnal până seara. După cină deschid albumul

meu de poze, visez vremurile vechi. Am impresia că sunt un om sfârșit, nu mai am nimic ce să mă țină în viață decât datoria și iubirea ce o port Părinților mei. Povestim cu Niculescu, Pantelimon și Morariu care ne arată „capturile” lui însoțite de glume pline de haz. Stăm de vorbă într’o atmosferă prietenească până la orele 2 de noapte și încă nu îmi este somn.

27 Mai 1945

Deși Duminecă, ½ zi trece cu lucru asiduu la mașină - fel de fel de ordine. Se aude din ce în ce mai intens că vom pleca în decurs de câteva zile spre Debrecen. Parcă, parcă mă ambalez și eu. După masă un ceas de somn (îmi impun această odihnă pentru a mă mai întrema și liniști) apoi călare la II/20 cu Niculescu și Staicu la șezătoare. Șezătoarea este foarte reușită și ia parte și Colonelul Leonida precum și doi reprezentanți ai „Apărării Patriotice”, care împart cadouri. Pe un soare care devine cald, pe o pajiște verde, având jur împrejur păduri de brazi, asist visând la un program variat, reușit. Apoi facem o preumblare în trei, Niculescu, Staicu și eu, călare spre pădurile de brad unde se află Regimentul 38 Infanterie și mai departe. Discutăm „Dragostea”, stimulentele asupra ambiției și muncii unui om care iubește. Staicu nu cunoaște acest sentiment. Aurică nu poate uita prima dragoste. Eu visez mereu la Cea pe care am pierdut-o definitiv. Spre seară vin scrisori - am și eu două scrisori de acasă (26, 28 Aprilie 1945) precum și o poștală din 9 Mai 1945, de la Sandu. Astăzi de la Locotenentul Lanetescu aflu că Sandu este logodit cu o farmacistă de la București și că îi cunună Maiorul Socolescu - actualul său șef de serviciu militar. Acum una din două: ori este ceva exagerat din partea cunoscuților, care proclamă „logodna”, ori Sandu se teme să-mi spună ne mai voind să aibe discuții, să fie supus unor întrebări eventual indiscrete. Oricum mă doare că oameni străini îmi spun așa ceva. Seara, oboseala sufletească, singurătatea mă copleșesc. Sunt o fire foarte rapsodică - mă doare lipsa de sinceritate al celor care actualmente de află mai aproape de mine. Dar așa se întâmplă întotdeauna eu sunt acela care rămâne singur. Mă întreb mereu: sunt oare eu de vină? Sunt eu un

prieten incomod? Sunt oare o fire imposibilă? Răspuns: un bilet drăguț, o felicitare de la fata lui Lucan, de la micuța și modesta Nina. Aproape că mi-a stors lacrimi. Numai dânsa și-a adus aminte din prietenii mei să-mi scrie. Acasă, ascult radio, scriu jurnalul meu, scrisori.

28 Mai 1945

Zi splendidă de primăvară cu un soare strălucitor. Sunt în stare de neliniște sufletească, o stare de iratibilitate inexplicabilă. Lucrez destul de mult. Ne vine un Sublocotenent - Negrilă - care a făcut școala de ofițeri în germană, la un moment dat se pare că va deveni ofițer informativ, dar pe urmă se aranjează altfel. Stăm de vorbă - din câte deduc educația germană nu a fost zadarnică. Element bun, fin, și încă speră rezolvarea problemei bolșevismului - maistru de echitație și șofer la nevoie. După prânz mă apucă un dor nebun de ducă. Plec singur călare peste dealuri, păduri, trecând prin Grupare. Totul în cea mai splendidă haină de Mai - foșnesc lanurile de grâu, flori de câmp multicolore, brazii serioși în haina lor întunecată. Călăresc cu gândul aievea. Nici nu știu când și cum au trecut toate. Eu mă găsesc în lumea mea. Întors acasă, mă du să lucrez până seara târziu, când vine Niculescu cu Staicu de la Divizie. Se revine la vechea organizare și se aude că vom pleca în cursul proximelor zile. La Stab mare match de table. Masă plăcută. Apoi din nou singur. Niculescu și Pantelimon pleacă la aventuri. Mă stăpânește din nou singurătatea, mă plimb sus și în jos în cameră, la muzica de dans transmisă de radio (text indescifrabil în limba germană).

29 Mai 1945

O zi splendidă cu soare. Lucrez dimineața, când apare Leonida cu Marinescu. Apoi pleacă cu Stabul nostru la primirea generalului Moșiu și Gârbea T. - Inspecția Artileriei Armatei mult anunțată. Pleacă Staicu la Divizie cu Locotenent Colonel Adamiu, iar Aurică la III/20 cu cercetarea unor nereguli semnalate de T.V. Urmăresc inspecția la telefon, apoi ajut la primirea mesei în cabinet. Prânzul îl iau cu Cârstea în doi privind niște poze. După masă stare de agitare,

de iritabilitate. A sosit aprobarea plecării lui Aurică și Cârstea. Din nou se pune problema scoaterii mele din ordinea de bătaie - de astădată accept, pentru că nu sunt dat ca disponibil ci dimpotrivă ca excedent care trebuie vărsat la PS pentru desconcentrare. Sunt extrem de deprimat și iritat. La cină Stabul ne face cunoscut că toate au mers pe dos la inspecție. Moraru a salvat situația. După cină lucrăm cu Aurică apoi dintr' o dată mă înseninez. Sunt extrem de obosit - nu știu ce este aceasta - și plictisit în același timp de toate. De vorbă cu Negrilă - îmi place mult acest băiat.

30 - 31 Mai 1945

Lucrăm la birou în prezența Stabului liniștit - reușesc să fac jurnalul de operații la zi. Stabul cu Pantelimon și Staicu iau masa la Constantinescu -Vrancea, împreună cu Colonelul Leonida - brigadierul. Îmi place acest om distins, elegant, calm. Are stofă de stat majorist. Noi mâncăm - micii - între noi veseli. Mă duc să-mi văd iapa. După masă lucrez la jurnalul de operații. Spre seară vine Staicu cu ceilalți. După cină, Constantinescu - Vrancea și Ignat tabără pe mine cu propunerile lor în mod excepțional la avansare. Toată lumea se distrează cu cărți, cu escapade, eu bat la mașină lucruri care îmi ies pe cot de multe ori ce le-am făcut până dimineața la cinci. După două ceasuri de somn mă duc cam arțăgos la birou, dar mă calmez apoi. Pantelimon a preluat comanda Grupării; Staicu Informația iar Sublocotenentul Buruiană Transmisiunile. Îmi pare rău că Negrilă nu e încadrat la Comandă - am fi prieteni buni. Lucrez asiduu în timp ce apare înlocuitorul meu - un plutonier activ foarte binevoitor și dornic de a se pune la curent. Stabul însă se vaită nu-i nimic să vadă ei. Problema ordonanțelor la ofițerii care pleacă - Inspecția lui Cămărașu la Divizionul III/20 de astădată foarte reușită. Veselie la masă. După masă de vorbă cu Negrilă și Suruia - amândoi plăcuți în special Negrilă din ce în ce mai simpatic. Păcat că îl ia Brigada. După masă un somn reconfortant de câteva ore, apoi scriu scrisori acasă. La birou, ultimele hârtii cu Aurică. Li se aprobă ordonanțele la drum. Îl sfătuiesc să-l ia pe Turcul. Cina în veselie generală. Colonelul aduce știrea că vom pleca cât de curând spre țară

cu mijloacele proprii de locomoție - câte trei zile de marș, una la staționare. În acest caz merg cu Regimentul. Acasă scriu scrisori, jurnalul meu personal, cu Pantelică, e lângă mine, îi scrie lui Beatrice, muzica predispune la visare. Austria independentă a devenit stat aliat. Erzsebet pe unde este oare cu copilul și cu Walter? Sau oare nu sunt împreună?

1 - 2 Iunie 1945

Ne sculăm de dimineață cu Aurică. Se pregătește să plece. Îmi lasă un pulover frumos și servieta lui mică. O vreme proastă, plouă, umezeală. Merg cu dânsul la mașină unde apoi ne luăm rămas bun - de la dânsul, de la Motoc, Stoenescu, Cârstea. La birou lucrăm mult. Băieții pleacă pe la ora 11 și în ghinionul lor mare mașina este băgată în șanț. Pantelică îi trimite apoi cu căruțele la Iglau pentru a lua trenul. Cu dânsii se strecoară Coman. Pe la prânz în legătură cu niște stupide decorații - iese la iveală dispariția lui Coman. Iese scandal. Stabul să ordina să fie dat dezertor. Îl trimit cu bicicleta pe Mușat să îl aducă înapoi, dar e târziu. Sunt plecați cu toții. Îmi pare extrem de rău de acest bun băiat. Leonida pe la noi. Eșalonarea în două a Regimentului în vederea deplasării. De vorbă cu Negrilă, un sublocotenent cu școala de ofițeri din Germania - drăguț, vesel, calm - băiat cu care mă voi împrieteni repede. Pleacă însă la Brigadă unde este repartizat. E vorba că plecăm în curând. După masă scandal monstru cu decorațiile, primesc eu ordin să fac tabelele, pierzând o nouă noapte completă pentru alții. Astăzi vreme frumoasă dimineața, lucrăm mult, deși sunt obosit. Primesc un bilet de la Negriclă - îmi scrie drăguț. Sandu îmi scrie că a fost la Praga că l-a căutat pe Mișu Rodea cu țigări și prăjituri. M-a înduioșat acest gest pentru că denotă cât de bun este la suflet. Rodea a fost însă evacuat în țară cu câteva zile înainte. După masă nu dorm - aranjez anumite chestiuni - apoi la birou până seara. Stabul vine bine dispus de la Divizie mâine vine generalul să îi decoreze pe cei decorați. La popotă glume. Pentru moment s'a asigurat Coman spunându-i-se Stabului că Locotenentul Cârstea i-a făcut forme și însuși el le-a semnat. I se va deschide proces lui Cârstea iar Coman va fi ținut prezent până la lămurire.

Deci am câștigat timp. După cină - de vorbă cu Mocanu - apoi acasă cu Pantelică, Morariu, Buruiană - care a venit în loc lui Aurică la noi în casă. Staicu joacă cu Morariu cărți, Buruiană cetește, Pantelică doarme. În radio (text indescifrabil în limba germană), alte vremuri, alte speranțe.

3 Iunie 1945

Lucrez de dimineață, pentru ca la ora 11 să plec cu Ghiban la Divizionul II/20 unde urmază remiterea decorărilor din partea generalului. La ora 12 ajunge „Habamul” însoțit de Leonida. Rostește o foarte frumoasă cuvântare accentuând legătura dintre ofițeri și ostașii săi arată că acest lucru a fost o tradiție în armata noastră, iubirea, devotamentul ce leagă ostașul de „fratele său mai mare” ofițerul. Roagă pe toți să mențină dragostea și profunzimea acestei legături. Ca apoi să treacă la decorarea noastră (fiind și eu decorat cu Crucea Serviciului Credincios clasa II-a). Ceremonia a decurs leger, totuși militărească și demnă. Stabul îi mulțumește - „strângându-ți mâna, stâng mâna fiecărui ostaș din regimentul tău brav, a Regimentului 20 Artilerie”, a spus la plecare generalul. Am venit înapoi călare. Între timp a sosit și Stabul cu suita - am luat o masă plăcută, veselă, tachinându-ne reciproc. După masă am lucrat toată corespondența venită astăzi. Ca apoi să mă plimb cu Staicu și Lucan. Wien este părăsit de trupele ruse pentru asigurarea aprovizionării populației civile. Siguranța va fi menținută de americanii din armata lui (text indescifrabil). I.C. Casatii a respins recursul de neconstituționalitate al „criminalilor de războiu” generalul Macici, generalul Trestioreanu etc., dar au fost grațiați și osândiți la muncă silnică pe viață. Britanicii ocupă din Germania regiunile Renană, Schlesweig, Holstein, Hanovra deci, zona în apropiere de Marea Baltică.

4 - 6 Iunie 1945

Trei zile pline de muncă asiduă de zi și noapte, când voia bună alternează cu enervarea. Peste tot e marea fierbere cu concursul hipic care va avea loc probabil Duminecă cu alte probe în cadrul corpului.

Fel de fel de chestiuni menite a ne sustrage de la gândul casei - a celor ai noștrii. Întrețin corespondența aproape zilnică cu Sublocotenentul Negrilă Traian de la Brigadă, care se pare că m'a îndrăgit. Mi-e dor de Aurică, astăzi mai mult ca până acum. Oare unde a ajuns? Lucrând la niște manifeste ale lui Căpitanul. Petruș și răsfoind ultimele ziare cu audierea ziariștilor „fasciști” îmi evoc întâmplări din lumea „aceea”. De vorbă cu Ghiban - băiat cu suflet fin, delicat. Nu face să fie bruscat de Staicu. Eu sufăr pentru el. Seara acasă îmi scriu jurnalul, scrisorile. Patefonul - o muzică suavă - unde sunt vremurile de altădată? Am primit poza decorării de la Medic Căpitan Dr. Doniga cu o dedicație foarte drăguță. Mi-a făcut multă plăcere.

7 Iunie 1945

Lucrez la felurite hârtii când vine Colonelul Leonida cu Căpitanul Marinescu - asist pe Stabul nostru la toate - ca adjutantul său. E frumos, e cald. Se duc apoi la călăria de obstacole. Staicu este descălecat de Leonida și calul i se încredințează unui sergent veterinar fost jokey. Staicu face un raport conf. personal care este foarte tare și denotă simț și tact. După masă conferința ofițerilor. Eu lucrez acasă la jurnalul de operații, apoi de vorbă cu Stabul, care se înfurie pe Staicu și nu vrea să ia act de raport. Mijlocesc lucrurile și se pare că se vor aplană. Seara lucrez târziu până pe la ora 3. Din casa de alături se aude muzică frumoasă. Rușii chefuesc - vioară, acordeon și o voce bărbătească frumoasă. Melodii pe care le-am auzit în tinerețe. O visez apoi pe Erzsebet, eram la ștrand în Arad, ea ieșea din piscina de înot în costumul ei bleu ciel cu ceva roșu pe cap, iar în spatele ei cerul întunecat ca înainte de vifor. Mă chema lângă ea, cu zâmbetul care apoi m'a urmărit toată ziua de astăzi. Sunt melancolic, la gândul ei - de ce oare ne-a despărțit războiul viața? Îi povestesc lui Pantelimon - el mă înțelege. Ghiban vine cu vestea că s'a făcut referat favorabil de la Divizia I în vederea plecării mele. Am un sentiment de nervozitate ca toamna trecută când m'a concentrat. Nu pot să mă odihnesc. Mă duc la birou. Apoi scriu acasă la foi calificative.

Nu vom concura la călăria individuală de obstacole, numai la baterie înhămată. Restul apanajul (text indescifrabil) însă și aceasta fără ofițeri.

8 - 10 Iunie 1945

Zile care trec repede în muncă uniformă, dar care aduc în același timp și ordinul pregătirilor de marș pentru ziua de 13 Iunie a.c. În prealabil însă vine aprobarea ca să plec odată cu mai mulți ofițeri și subofițeri în țară. Nu plec pentru că mă tem de „amici” și de aglomerație, precum și de foame. Apoi am impresia că itinerariul pe care îl vom lua va fi frumos și merită să-l văd, oricât ar mai dura, cine știe când voi mai putea călători? Mă frământ însă mult, până mă decid să plec cu Regimentul. Toți ostașii ce provin din captivitatea germană îi vârsăm la Regimentul 4, iar cei cu cetățenie sovietică la Comandamentul sovietic din Usobi. Concursul de călărie redus la cel al bateriei înhămate, se amână din cauza timpului ploios și nefavorabil. După masă lucrăm cu Staiu, apoi fac o baie bună într’o albie mare. Noua ordonanța al lui Buruiană, Josef Hoflinger, un german de la Reșița al cărui tată de 48 de ani și frate de 18 ani au fost luați încă în iarna trecută la „muncă de războiu”. Stau seara de vorbă cu dânsul. Pare a fi un băiat bun. Primesc o scrisoare foarte frumoasă și bogată în idei de la Volschi, precum și o telegramă de acasă. Sunt propus la avansare în grad conform noilor ordine generale.

11 Iunie 1945

De dimineață are loc concursul de orientatori - operatori la care iau parte toți în frunte cu Leonida. În acest timp eu lucrez toată corespondența, singur, independent, dar cu mult elan. Pe la prânz mi se telefonează că mâine dimineață la 6 plecăm spre țară. Se iau măsurile în consecință. După masă îmi aranjez bagajele apoi lucrez la birou până pe la orele 17 când este conferința comandanților de unități. Merg acasă îmi văd de lucru. Sosește ordinul de operații - lucrăm la el - strâng biroul. Pantelimon îmi comunică că Stabul a ținut neapărat să am cal, să merg în capul coloanei. Mă înduioșez.

Simte că pentru care motiv am rămas cu Regimentul. Guleșu a pretind direct să nu plece „Mi se pare că mi se dă cu piciorul. Vreau să mă întorc cu Regimentul cu care am plecat din cazarmă în anul 1939”. Eu îl înțeleg deplin. Spre seară aranjăm totul. Despărțirea de bătrânul octogenar este impresionantă. Plânge și el și bătrâna.

12 Iunie 1945

La orele 6 plecăm din punctul inițial, în direcția: Stoky - Logeristje. Călăresc în capul coloanei cu Buruiană și Pantelimon. Vremea e plăcută, coloana merge în cea mai perfectă ordine. Regiunea e de o rară frumusețe, peste tot văi și dealuri, cu pâlcuri de păduri de brazi, drumuri prin pădurile de brazi. Povestim cu Pantelimon și Buruiană în ritmul lent al cailor, fredonând melodii care au trecut. Popasuri, întâlniri cu Stabul, din cele mai frumoase. La orele 13 ajungem în Logeristje pe strada principală, se face parcare a căruțelor, cantonarea fiecăruia, în conformitate cu indicațiile primarului. Totul are aspectul serios, și regulamentar, când fiecare vrea să dea tot ceea ce poate mai mult. Stau cu Pantelimon și cu Staicu într'o cameră la care se urcă prin pod. Dureri groaznice de cap - mă culc și dorm până seara. Vine Negrilă mă caută. Stăm de vorbă. Apoi o preumblare cu Ghiban pe la biserică și pe la cimitirul de pe deal. O ploaie bună care devine zilnică. Seara la popotă o masă bună și degajată de orice. Vine Negrilă și cu Sublocotenentul Lazăr. După cină Staicu umblă după ceva aranjamente, cu ceva fete, să dansăm, și eu care sunt atât de dornic de pace.

13 Iunie 1945

Ne sculăm destul de târziu, apoi în lipsă de local corespunzător, lucrăm cu Staicu în primitorul „Hostinec”. Spre seară vine Colonelul Leonida pe care îl conduc la Stab - câteva referințe. După masă un somn bun, în timp ce plouă din nou. Sosește ordinul de operații pentru ziua de 15 Iunie. Primesc o felicitare foarte drăguță de la Sandu și o scrisoare de la Lenuța Pleșa. De ar muta-o la Oradea, să nu o am pe cap. Cine știe ce dorințe manifestă. Negrilă

ia masa regulat la noi. E drăguț și prietenos cu mine. Mă tem însă că sub aparența excelentă să nu sălăjluiască acel „lichelism” de care mă tem totdeauna. E craiovean, foarte elegant și prea sigur de sine. Aș vrea să văd poza soției lui, are 22 ani și e însurat. După soție îl voi putea judeca mai bine. Srara cu Pantelică, Negrilă, Staicu și Buruiană la biliard. Eu natural asist doar. Povestim cu Lazăr amintiri de la Cluj. E de asemenea ardelean - de pe Someș. Apoi Dr. Doniga cu ale lui. O seara foarte plăcută.

14 Iunie 1945

De dimineața Sărbătoarea „Ziua Eroilor” pe platoul din bivuacul Divizionului I/20. Au făcut un podiu frumos, s’a slujit cu confesorul Regimentului 38 Infanterie. Pierdut printre ostașii mei, cei dintâi încheștați de durere și de spaima nesiguranței, imploram Celui Atot puternic să ni-l redeie pe Franți. Astăzi am aflat și moartea lui Coțofană Marin - Sergentul major TR rănit la Popunsky - un băiat drăguț și atât de tânăr. Vădit impresionat urmăresc slujba, oamenii din jurul meu care tușesc, își suflă nasul, sunt și ei emoționați când se citește lista celor căzuți în lupte. Urmează apoi decorarea cu coroanele de flori a monumentului eroilor din Velkelozenice. Defilarea. Apoi lucrez fără încetare până seara târziu. La cină apare un ofițer rus, care pretinde de la cârciumar și nepoata acestuia băutură alcoolică, prestându-se la cuvinte și gesturi neplăcute. Mănâncă cu căciula pe cap, cu coatele pe masă, cu furculița și cuțitul parcă ar fi unelte agricole. Față în față cu acesta am ca exemplu al manierelor și eleganței ofițerești pe Sublocotenentul Negrilă Traian - cu Școala de ofițeri făcută în Germania. El cântă, fredonează, melodii trecute ale Imperiului german (III-lea Reich). Facem cumpărături de vederi din Vellozenice.

15 Iunie 1945

O zi întreagă de marș. Itinerariu: Sazarvaporanice. La (text indescifrabil), având în capul coloanei pe Locotenent Colonel Adamiu defilăm în fața generalului Filip Agricola, Comandantul Corpului 4 Armată. Defilarea reușește destul de bine. Se continuă drumul pe o vreme foarte bună și caldă. După ce prima ½ a fost rece, umedă, neprietenoasă. Călăresc în capul coloanei cu Pantelimon cu care am totdeauna ce vorbi. Pe lângă noi trece un convoiu de prizonieri germani. Sunt impresionat într'un mod profund. Un Locotenent Colonel demn, rece - militarul prusac. Stau pe drum cerând mâncare, tutun. Rușii se opun la orice încercare de apropiere dintre ai noștri și bieții germani. Continuăm drumul după un popas de 3 ceasuri, într'o regiune frumoasă, cald, soare. Trecem prin Zumova orașul frumos, un sanatoriu ultra modern. Bistrițe, un orașel vechi, cu prăvălii, cu lume care se preumblă. Pe nepregătite cantonăm la Pivonice, unde mă ocup de toate până la orele 24. Dorm într'un loc cu Staicu, având în bucătărie 4 ruși.

16 Iunie 1945

Plecăm în zori de zi pe itinerariul Pivonice - Hakov. De la Lesonovice coborâm într'o vale splendidă, trecând apoi într'o pădure de brazi pe serpentine pe un timp senin dar rece. Descălecăm cu Pantelică și mergem pe jos o bună bucată. Halta la marginea unui fost lagăr de deținuți politici. Oare Franți nu a fost adus pe aici? Continuăm drumul ajungând pe la prânz în Makov - sat mic într'o vale. Fete multe și tinere. După ce aranjăm Gruparea plecăm la case. Discuții cu diferiți emisari de la baterii. Ordinul Colonelului de a lucra cu toții. Numai Comanda rămâne în sat. Aud că Negrilă a avut o ciocnire serioasă cu mai mulți de la noi pe chestia cartiruirii. De altfel, îl văd foarte supărat la masă. După un somn bun, lucrez până seara. După cină vin Coloneii la noi și ascultă plăci, rezolvăm astfel problema unei petreceri eventuale care îmi displace. Inspecția generalului a ieșit dezastruos.

17 Iunie 1945

Stăm în Makov, lucrez toată ziua. Dimineață vine Negrilă, povestim cu dânsul. Îl povățuesc să fie mai ponderat. La prânz Colonelul este foarte nervos și amărât. Sosește ordinul de operații pentru zilele de 18 - 20 Iunie 1945 când trebuie să ajungem la Komenyi. Toată după masa lucrez la diferite ordine. Primesc două scrisori de casă, din 3 și 7 Iunie 1945 - prin care mi se scrie că îl așteaptă pe Franți, care se pare că e în drum spre casă. Mi se va îndeplini oare dorul a-l găsi acasă la înapoiere. Rodea a trecut pe la mine - au fost mulțumiți de el Bătrânii. Seara pregătiri în vederea plăcerii. Sunt deprimat, obosit, mahmur de Tot. Mă culc repede.

18 Iunie 1945

Coloana pleacă înainte, dar calul îmi vine la poartă. Plecăm cu Buruiană (Pantelică fiind dat la cartiruire). Vremea foarte frumoasă. Totul merge bine. Nici urmă de starea de deprimare de aseară. Pe la orele 11 defilăm în orașul (text indescifrabil) în fața generalului Filip Agricola Comandantul Companiei IV A. Defilarea este incomparabil mai bine decât data trecută. Continuăm drumul cantonând la orele 13 la (text indescifrabil). Toată lumea mulțumită, veselă, nici urmă de oboseală. Râdem și glumim în jurul unei mese de biliard la popotă. Mâncăm târziu, apoi lucrăm cu Staicu. La orele 8,30 încep la marginea unei păduri un match de foot ball cu cehii din localitate. Mult antren, râd toți veseli, cu elan. Coloneii prezenți. Echipa: Lucan, Negrilă, Buzoianu, Vlădescu, Jiltcovici, Enescu, Dr, Ballas, Toparescu, Gurău, Leaotă. Rezultatul: 10 - 0 pentru noi. La popotă Negrilă joacă biliard cu Colonelul - elegant, drăguț cum a jucat și foot ball. Văd că e din nou bine văzut de ai noștri și îmi pare foarte bine. După cină jurnalul, apoi mă culc repede pentru a mă odihni. Măine noi marșuri.

19 Iunie 1945

Plecăm la orele 7,15 pe itinerariul Jaiama - Cehoviec unde ajungem la orele 14. În drumul nostru splendid, în special demn de amintit este orașelul Plumlov - ieșirea din el, lacul frumos cu

chioșcurile de pe mal cireșii sunt în parte copti, păcat că soldații care trec smulg cu crengi cu tot, provocând pagube considerabile. La sosirea în Krasice, Gruparea se bivuachează pe lângă cimitir. Staicu nemulțumit de distanța dintre camera ce ni s'a fixat și colonel. Se încapățânează și renunță. Eu nu mă du să caut pentru că a anunțat că doarme în căruță. Totdeauna este ceva ce să-mi strice buna dispoziție și echilibrul meu. Scriu scrisori, îmi fac jurnalul la popotă. Ce va fi mai târziu vom vedea. Într'o stare de oboseală fizică și morală colind dintr'un loc într'altul până pe înserate când ne găsim un loc să dormim. Seara de vorbă încă cu Negrilă și Lazăr, apoi mă culc obosit complet.

20 Iunie 1945

Ziua se începe bine: Divizionul III/20 pleacă cu două ceasuri mai devreme - deși au ordin precis; interpretarea diversă a cuvântului „decalare”. Agenții întârzie, calul se sperie etc. Într'o stare de destulă agitare trecem prin Prostejov - oraș mare, frumos, foarte curat, mai mare ca Aradul meu. Continuăm drumul pe itinerariul Bedihost - Kopetui - locul luptelor din 5/6 mai, lăsând la dreapta Popewsky, unde și-a primit rana bietul Coțofană, oraș mare, frumos, unde se pare că suntem mai bine văzuți, a fost doar cucerit de ai noștri, lume multă, femei „fete”, continuăm drumul ajungând la Betany la 14,30. Aici aflăm următoarele evenimente: Pantelimon însoțit de Ghiban, Corlan, Gavrilă, Juncu, Morariu, ajungând în Bilanyi caută primarul în vederea cantonării. Primarul nu este, după multe așteptări în care timp ei mai umblă după cantonamente, sosește o mașină de ruși și civili care îi somează să prezinte acte pentru că aici nu e voie să cantoneze nimeni. Pantelimon prezintă ordinele de operații. Primește „ordin” să părăsească imediat satul. El comunică că nu poate face acest lucru și că este răspunzător pentru cartiruirea Regimentului. Rușii vor să aresteze toți ofițerii și să-i escorteze prin civili la Comandamentul Sovietic din Kromenyi. De știut este că între timp prin clopote au alarmat populația civilă, care s'a adunat în râsete sarcastice uitându-se la rus ca la un salvator. Negrilă fierbe - dă ordin să se încarce pistoalele, tensiunea este în

creștere. Ofițerii se opun categoric la o procedură atât de curioasă și Pantelimon se angajează să meargă el cu rușii să lămurească lucrurile la Comandament. Ceilalți grupați în jurul mașinilor, ies apoi pe drumul ce duce la șoseaua principală. Ghiban și Negrilă se duc și ei la Kromenjy raportând cazul generalului Cămărașu, Comandantul Diviziei 10 Infanterie. Pantelimon este condus la comand. sovietic de vis-a-vis unde este reținut în anticameră. Apare Negrilă prezentându-se ca fiind trimis de generalul Pantelimon nu poate asista la convorbire. Lui Negrilă i se spune să vină generalul român la el (căpitan sovietic). Acesta însă îi spune „puneți mâna și voi pe un sovietic și țineți-l până vă dă înapoi ofițerul”. Totuși îl trimite pe Locotenent Colonel Gheorghiu Șeful de Stat Major, Maior Voiculescu din Divizia Tudor Vladimirescu și un interpret. Aceștia sunt de asemenea refuzați punându-li-se problema furturilor comise de români. Între timp noi stăm pe stradă la Bilanyi. Stăncescu fierbe, Adamiu face bancuri, eu gata să explodez mai ales în urma unei convorbiri cu un tip arogant la care trebuie să mă căciulesc până primesc un scaun pentru Colonel. Mergem cu Ghiban până la mașini unde aflăm că și Adjutantura instalată deja a fost dată afară. Sosește Malu cu care apoi Stabul însoțit de Căpitanul Petruț - TV-ul nostru, pleacă la Kromenjy. Sosește Colonelul Leonida, vorbim de drumul ce urmează să facem. Scandalul cu fata ce aleargă desperată după ajutor, mă duc, liniștesc lucrurile, identificând persoanele care amenință cu baioneta. Între timp apare și Adamiu pe ecran care îi face scandal lui Morariu pentru cartiruirea inexistentă. În timp ce facem raportul de sosire vine Stabul aducându-l pe Pantelică al nostru. Malu s'a dat la ei, Colonelul a fost foarte rece și energic și distinsul comandant al garnizoanei Kromenjy Căpitanul - nu știu cum îl cheamă - a eliberat ofițerul nostru. În timp ce placau a sosit acolo un Căpitan de la Divizia noastră aducând programul și invitația pentru festivitatea de mâine (defilare, sfințirea unui monument etc.) A fost refuzat și i s'a pus în vedere că ordinul Comandamentului Sovietic este ca trupele să plece mâine din județ. Noi totuși facem pregătiri în vederea defilării. Pentru noapte probabil voi dormi în curtea Hestinec-ului, unde lucrez și la ora

aceasta. Spre seară găsesc o bucătărie unde apoi dormim după multe povestiri pe $\frac{3}{4}$ neînțelese și numeroaselor ordine date în urma veșnicilor schimbări în legătură cu defilarea de la Kromenjyi. Până la urmă Regimentul nostru nu defilează.

21 Iunie 1945

Staționarea în Bilany. Dorm până târziu ca apoi să lucrăm la ordinul de operații până pe la ora 13. E totul prea cald, lumea plictisită și moale. Cred că este reacția drumului și a incidentului de ieri. Totul merge anevoie - nu am chef de lucru, totuși mereu câte un nou ordin e bătut. Se adaugă apoi tentativa de viol al lui Teodorescu în urma căruia se pare ca vă trebui să lucrez și cu Petrustui. Măine vom pleca în zori de zi. Întârziem seara la popotă unde are loc o violentă disecare din cauza Stabului înfuriat pentru pâinea mucegăită, a serviciilor și al lui Adamiu. Mă culc singur în „bucătărie” Staicu rămânând la căruță.

22 Iunie 1945

Mă scol pe la 3 ca să plec imediat la Grupare. Încurcătura cu plecarea, furie pe inexistența lui Staicu și lipsa de legătură a Grupării cu celelalte unități, agenți care dorm etc. Apoi un drum plăcut dar obositor prin lungime. Itinerariu: Guliu - Starobesta. Suntem în trei, Pantelimon, Buruiană și eu. Glumim, povestim - în general despre femei, dar discutăm serios despre modul în care acești cehi harnici au ajuns atât de departe în civilizație (fabrica de la imediat West în dreptul Lărgușanului) și cauzele pentru care la noi totul a rămas atât în urmă. La orele 14,30 ajungem la Panoli, sat mare, oameni primitivi, un râu în care facem imediat baie - înot după un an de zile în liber. Foarte plăcut, apoi somn de două ceasuri. Parcă sunt mai refăcut. Camera foarte potrivită mai ales că este aproape de Popotă și Grupare. „Cartiruirea a fost la înălțime” declară sentențios Staicu. La masă Stabul e grăbit, are ceva drăguț acasă. Lucrăm apoi la ordinul de operații care ne vine pe trei zile înainte. Pe ziua de 26 Iunie vom staționa la (text indescifrabil).

23 Iunie 1945

Plecăm de dimineață în ordine și facem un drum de o rară frumusețe trecând numai prin orașele pe o șosea asfaltată sau cel puțin pietruite, cum în România puține orașe sunt. Parcurgem itinerariul Odoli - Star - Grozenko (un frumos oraș plin cu clădiri mărețe din trecut, dar cam deteriorat de războiu), trecem din nou Moravia (la West) - (cartierul de fabrici de o curățenie, igienă și frumusețe perfectă), Banska Bistritze - Star Grozenko - mergând până la circa 2 km. E Star Grozenko la un grup de case unde nu se poate sta decât afară. Lucrez fără întreruperi până seara deși sunt extenuat -incidentul cu civilii care vin permanent să reclame. Îmi pierd răbdarea. Staicu vine la orele 23,30 să-mi dicteze un ordin pe care trebuia să-l facem încă de după masă. Din nou mă întunec. Negrilă cu povestirile lui vânătorești.

24 Iunie 1945

Ziua începe bine prin goana capului de coloană, ce mă face să plec cu două căruțe fără să pot aștepta restul. Itinerariu: Dritoma - Kostolna - Trenčiu (cetatea străveche ce termină toată valea vâgului) - Trenči Turna - Mnihova Legote - Swin - Gwniani. Scandalul în marș; generalul Cămărașu - defilarea prin fața lui. Totul cade în spinarea lui Pantelimon. Discuția asupra celor întâmplate. Mai este și problema agentului pentru Divizionul 3 - aici sunt făcut „neglijent” (este adevărat că am uitat). Lucrez cu capul în palme - sunt extrem de obosit sufletește. La masă din nou absurdități (mai bine să dai alimente stricate trupei decât să modifici meniul; ținuta în cămăși bluze nu se admite etc.). Urmează apoi din nou lucrul. Când voi mai dormi, nu știu.

25 Iunie 1945

Plecăm din Hwniany exact la ora fixată (4,15) pe o lună splendidă. Nu mai sunt deloc obosit, cu toate că nu am dormit decât circa 4 ore. Vorbim și glumim cu Pantelică și Buruiană. Itinerariul: Dezenice - Velbilice. Este regiunea unde în cursul înaintării s’au luat cai mulți. Colonelul scoate din coloană caii din pricină și îi oprește

grupați la Rybani. Pe drum sosește Gavrilă cu Morariu care ne avizează că civilii stau la pândă și cum recunosc caii îi iau cu ajutorul comandamentului nostru și al poliției slovace. Cu dinții încleștați, hotărâți să ne apărăm caii (au fost luați doar pentru nevoile Armatei și nu pentru plăcere sau avere personală) parcurgem itinerariul. La Mal Dolice o femeie ne ese în cale întinzându-ne pâine. Sunt profund mișcat, căci numai la așa gest nu mă așteptam. Trecem pe strada de la Velke Dulice unde am locuit două zile în luna aprilie, apoi pe la fabrica de la Simonsvani - de pe vârful muntelui se desprind contururile „casei verzi” unde am dormit o noapte. Ce frumoasă a fost casa și cât de crud a fost răvășită, distrusă, pustiită. Ajungând la Mal Dulice parcă s’au mai liniștit spiritele. Cantonăm cu Gruparea în curtea fermei Mayer. Fac cunoștință cu proprietarul, vorbim ungurește și nemțește. Încercări de cartiruire, nereușite. Apoi rezolv problema intrând într’o cameră la Mayer. După un semn presărat cu dureri de măsea neplăcute. Lucrăm cu Staicu până seara. La cină veselie - ștabii sunt plecați la Simonovani, la niște cunoscuți ai lui Adamiu. Pe urmă acasă - îmi scriu jurnalul. Chestia cailor se va rezolva de o comisie româno - slovacă. Stăm aici pe zilele de 26, 27, 28 și plecăm abea în seara de 29.IV.45. E un mare ghinion.

26 Iunie 1945

Toată ziua lucrez la mașina de scris fel de fel de ordine, până amețesc aproape complet. În privința cailor a venit astăzi un locotenent de jandarmi cu un civil care reclamă cai - îl conduce printre unități dar acesta nu găsește nimic. Apoi îl arestează ca pe unul ce a defăimat și insultat Armata Română. Așa se scrie istoria. Caii noștri de pe aici sunt de aseară trimiși înainte. După masă match de foot ball: selecționata Diviziei 10 Infanterie cu echipa fabricii Bata de la Simonovani. Rezultatul dezastruos pentru noi 15 : 5. Eu însă nu am avut timp să iau parte. Se aude că din cinci goluri Negrilă a băgat trei. Îmi aranjez bagajele. Scriu scrisoare acasă.

27 Iunie 1945

Am mai puțin de lucru, bat la mașină; fac jurnalul de operații, primesc vizita lui Negrilă și a lui Rusescu. O vreme mai răcoroasă - tinde a ploua. Primit ordin pregător de marș pentru ziua de mâine. La prânz întârziu de la masă - se afirmă că Stabul a întrebat de mine. După prânz un somn bun. Plouă abundant. Între două ploii fac o preumblare singur în parcul englezesc al conacului. Ici acolo mai sunt câțiva trandafiri, ce frumos trebuie să fi fost totul! În curte 2 morminte a 2 ostași germani căzuți la 1 Aprilie 1945. Odihnească în pace! Cu gânduri melancolice cutreer aleele parcului și livada de pomi al stăpânului care este azi doar o umbră (e pus sub controlul unui comitet). Plouă mărunț a toamnă. Mă duc la Pantelimon, îi ascult plăcile - sunt câteva frumoase - de vorbă cu Iosif ordonanța lui Buruiană. Ce băiat bun și fin este. Vine Buruiană și apoi Staicu - povestim de dragoste. Morariu atât de absent de o vreme încoace. Sosește și ordinul de operații pe care-l lucrăm apoi în grabă. Colonelul cu Adamiu la noi. Măsurile ca să scăpăm caii de la controlul ce va avea loc mâine la Priedviza. Vin pe capul nostru toți: Morariu, Buruiană, Ghiban, Man, Lazăr, Negrilă. Din nou se pune problema dragostei și a fidelității de soț. Bietul Negrilă pare a fi tulburat - e căsătorit din dragoste și are numai 22 de ani. Ce simpatic îmi este pentru această dragoste al lui. După cină aranjez harta Colonelului. Staicu merge la cartiruire, iar eu îi țin locul lângă Colonel.

28 Iunie 1945

În zorii zilei plec cu Stabul și cu Adamiu cu mașina, lăsând să treacă întreaga coloană la punctul inițial. Mergem apoi pe itinerariul: Oslany - Noraky, unde așteptăm coloana. Găsesc două fete din Losonc, două aventuriere pățite. Mergem mai departe prin Laskur. La intrarea în Prieviodza dăm de generalul Leonida și suita - oprim și lăsăm să treacă coloana. Generalul, drăguț, liniștit. Continuăm drumul printre serpentinele unei păduri frumoase, unde din nou așteptăm coloana. Vânătoarea lui Adamiu după ouă, pâine, marmeladă, trecem prin Drusus, ajungând în jurul orei 11,30 la Jalovec. Tocmai bine pentru a asista la o ceartă epatantă între

Căpitanul Vorteanu de la Grupul 10 Cercetare și Staicu pentru niște case etc. Mă doare capul - sunt foarte apatic. Satu cu Ghiban și cu mașina de scris la mine, în timp ce agenții cu căruța în partea cealaltă a satului lângă Staicu - aranjament care reușește să mă enerveze. La prânz avem pe generalul Leonida, Căpitanul Marinescu și Locotenentul Crețulescu la noi. După masa și seara până târziu lucrez cu enervare la teblele de înscriere la A.R.L.U.S.

29 Iunie 1945

Plec la orele 8,30 cu motocicleta lui Angelescu de la Divizionul II/20 la Simonovani pentru redactarea actelor de predarea unor cai capturați de la dâșii și alte misiuni particulare. În drum avem de a face cu praful ridicat de coloana auto a Comandantului Armatei I-a. Rătăcim de la Novaty și atingem Simonovani prin Hradiste Novojoyce. La fabrică nu e nimeni, e sărbătoare, îl caut pe inginerul Simko G. la Simonovani sat apoi înapoi la Novojoyce, unde dau de dânsul. Lămurim lucrurile, fac rost satb-ului de încă 5 perechi de ciorapi, beau un liqueur bun și plec înapoi mai liniștit. Într'un ½ ceas suntem înapoi la Jalovec. Acum plouă mărunț. Continui drumul pe la Rostoino unde dau de agenți și ofițerii aflați la masă. După masă dorm câteva ceasuri ca apoi mai calm să lucrez. La cercetarea unui caz de viol săvârșit de un ostaș neidentificat, pe câmp la 22 Iunie 1945 pare-se că aparține Diviziei a 6-a. După cină îmi scriu jurnalul. Măine merg din nou cu mașina cu Stabul.

30 Iunie 1945

Plecăm de la Lovcica în jur de orele 5,10 ca după trecerea coloanei pe la punctul inițial pornim pe itinerariu pe un timp splendid de vară pe la punctul inițial. În valea splendidă a Gron-ului stăm cu mașina și așteptăm sosirea coloanei. Merg până la apă privind în jurul meu încântat de valea aceasta, atât de frumoasă și liniștită acum. Cât sânge s'a vărsat pentru acest râu, pentru forțarea lui. Trec pe la o bisericuță mititică și colind cimitirul din spate în albastrul dimineții. Nume necunoscute în limbă străină, un mormânt cu cruce fără inscripție, probabil românesc, altul vecin cu steaua

sovietică. Apare o bătrânică și vorbește mult, mult pe limba ei, plângând apoi pe „mlady” (tineri). Cine știe ce băiat sau nepot a pierdut și dânsa - gândul mi-e acasă la Franți - oare de ce tăcerea aceasta. Mai oprim încă într'un loc splendid în dreptul localității Ostia Luka - vine Maiorul Veterinar Dr. Simionescu, ne spune la bancuri și mănâncă încet o pâine întreagă - stau de vorbă cu Dr. Balaș. Vine apoi generalul Leonida - drăguț, fin, calm, elegant. De ce oare se liniștește totul când apare acest mititel liniștit? Ne continuăm drumul ajungând în jur de orele 12 la Svolen, oprim cu mașina în centru. Stabul caută sticlărie - găsim una cu obiecte destul de frumoase unde dăm și de Negrilă. Febra cumpărăturii mă antrenează și cumpăr o vază de porțelan pentru Mama - sau poate o revăd pe Elisabeta? Merg și vizitez biserica din centru, sunt singur în ea, mă rog pentru întoarcerea lui Franți. Continuăm drumul până la Leskovec, unde dăm de un sat complet distrus și, în anumite părți contaminat de tifos. Ne instalăm după o neplăcută discuție pe chestia unor furturi și cartuirii Stabului, într'o casă fără geamuri. Eu îmi instalez salteaua și încerc să dorm. Spre seară svonuri necontrolate de plecare. Pantelimon în disgrație - mă doare pentru că țin la el.

1 Iulie 1945

Noua lună începe cu o zi foarte amărâtă. Deși punctul la punctul inițial (4,45) Pantelimon este tras la răspundere de Colonel - răspunde bătos și se căptușește cu 10 zile de arest. Stabul tună și fulgeră la adresa ofițerilor activi. Controlăm căldările și cutiile de unsori la căruțe. Adamiu mai bagă și el câte o vorbă bună. Noroc că vine Leonida de se mai liniștește. Ahea plecăm vine Staicu din față anunțând că un post de control rusesc a oprit coloana de mașini și ne-a luat pe cale fără autorizație de circulație (Volkswagen, tractorul hanomag, duba, o motocicletă). Dau locul meu luui Petruț în mașină și plec cu trăsura împreună cu doctorul până în capul coloanei, unde încalec imediat. Îl sfătuesc pe Pantelimon să fie liniștit și foarte circumspect cu Stabul. Trecem pe lângă postul de control unde cu toată insistența Colonelului mașinile sunt oprite. Nu simt - curios aceasta - enervarea obișnuită ci doar un profund regret mai ales după

tractorul hanomag. Ajungem pe la orele 9 la Kravoni, unde bivuacăm. Până să ni se găsească birou lucrez afară lângă căruță. Se aude că postul de control a luat și mașina proprietate a generalului Leonida. Regret foarte mult acest lucru - îmi este foarte simpatic generalul. Mai târziu apar însă pe rând Buick-ul generalului, hanomagul, motocicletă și Volkswagen-ul și motocicletă rămânând sechestrat doar duba. Stabul foarte amărât pentru că i-au găsit cameră fără geamuri. Trece generalul Cămărași și zice că vine la masă. Da, dar popota nu are o masă, un scaun se află într'o curte plină de murdării. Alt motiv de supărare pentru Stab. Improvizăm ceva sub un copac într'o mică grădiniță. Așteptăm apoi mult în ascultarea observațiilor ironice ale Colonelului foarte nemulțumit. Când vine generalul și nu coboară din mașină, ci îl văd pe Stab alergând după comandantii de unități plec și eu printre lanurile de grâu, doresc să nu iau parte la o masă ce începe în acest mod. După plecarea generalului iau și eu masa. După masă lucrez mult, ca la cină Stabul să ne facă pe toți „cu ou și oțet” manifestându-și regretul ca odată la Uhliska, că prea s-au familiarizat cu el toții. Simt o mare deprimare sufletească deși cred că nu sunt vizat. Pentru prima oră regret că nu am plecat de capul meu și am așteptat Regimentul.

2 Iulie 1945

În urma serului antitetanic - paralizic cu care m'am inoculat aseară mă simt abătut și moleșit. Lucrez totuși. Starea de deprimare se menține. Dușmănia este deschisă. Pantelimon a primit plicul cu cele 10 zile. Instalăm cabinet - birou operații - o sală de popotă care mie îmi face impresia de a fi un cavou de 1 Noembrie. După masă dorm, ca apoi să scriu jurnalul pe iunie până seara. Singurul punct simpatic este Negrilă cu care mă plimb spre seară, cântând apoi la colț de stradă cu el, Ghiban și Buruiană - băiat bun și drăguț și dânsul. Astăzi a fost sfințirea troiței la Orenorkly. unde a asistat și câțiva dintre ai noștri. Serbarea a fost foarte scurtă și au luat parte și slovacii în mare număr și în mod oficial. Seara ordin pentru pregătirea inspecției Companiei IV A de mâine, apoi îmi fac jurnalul. Scrisori nu am primit nici astăzi. Mă simt foarte singur.

3 Iulie 1945

Plouă mărunț, ceață, frig. O vreme ca de toamnă. Agitație cu vizita generalului Filip Agricola. La P.C., după ce fac o perfectă ordine, lucrez aproape toată ziua la ordinul de operații. Staicu face focul la Colonel. Vine Negrilă și lucrează la noi. Pe la prânz vine generalul și după inspectarea Diviziei I + III/20 trece la popotă. Ajungând târziu poposim la bucătărie: Pantelimon, Ghiban, Man, Buruiană, Negrilă și eu, răsând și așteptând să ne vină rândul. Mâncăm apoi în mare tandreță. După un somn bun mă duc și termin jurnalul. Negrilă pe la mine, lucrez cu el. Pantelimon se simte rău în urma injecției. Îl chemăm la noi dar nu vrea să vină. După cină îmi scriu jurnalul. Inspecția a eșit bine. Noi plecăm mai departe în ziua de 5 Iulie a.c.

4 Iulie 1945

Atmosfera este mult mai prietenoasă mai ales cu focul din cabinet. Vremea se menține schimbătoare. Peste tot inspectări, anchete, cercetări. Comisie de anchetă pentru stabilirea stației căilor, generalul Leonida cu ceva cercetări misterioase, cazul Locotenentului jandarm Angelescu și a Căpitanului Nicolaescu etc. „Omul cu cultura” și apariția lui Doniga cu siringa de inoculări la P.C., sketchuri reprezentate de Adamiu. După masă lucrez și termin jurnal, rapoarte periodice, totul. Mai lucrez și cu Căpitanul Ignat. Târziu de tot sosește ordinul de operații pentru ziua de 5 Iulie 1945, 6 și 7 Iulie 1945. Lucrăm până la miezul nopții.

5 Iulie 1945

La ora 3 plecăm din Krivani, ora fiind cea românească. Itinerariu: Podknirani - Kerestuny. Încolonarea se face anevoios din cauza Grupei 10 Cercetare care întârzie la Punctul Inițial. Apoi mergem bine și veseli Pantelimon, Negrilă și cu mine. Povestim de toate. La Losenc - cuvântul ungueresc comerț cu valute - se cumpără coroane cehe c/a pengo. Fete multe care răspund salutului lui Negrilă. În centru cam pustiu - mă ia Adamiu cu Staicu la Primăria

orașului, unde însă nu este nimeni, fiind sărbătoare. Cutreerăm orașul, primind cadou dintr'o librărie câteva ilustrate. Orașul este pustiu, sau mai bine zis pustii. La înapoiere găsim pe generalul Cămărașu făcându-și obișnuitele observațiuni de nemulțumire. Dar Stabul nu se prea ambalează. Încălec din nou și apoi descindem. În ultimul moment înainte de ploaie în Kerestuny, un mic sat prăpădit între munți. Un civil ungar care a fost grav rănit în brațul drept în ultima zi de luptă. Până seara repartizez și trieș în vederea predării la Divizie hărțile. Ne culcăm în jur de orele 23.

6 Iulie 1945

De astă dată cavaleria pleacă prea devreme - alerg în suflet la Grupare, natural fără rost. Enervarea cu sperietura calului, când căutam pe Stab care abea atunci se înapoia dintr'o aventură galantă. Drumul plin de pante, urcușuri și coborâșuri continue, povestim cu Pantelimon, din când în când vine și Negrilă la noi. Serpentină cu pante lungă. Orașul Rimaszerebat foarte curat, cu clădiri frumoase, parcuri, câteva statui. Îmi place mai mult ca Lozovec. În piață sunt din nou chemat de Adamiu pentru interese administrative, dar nici de data aceasta nu obțin nimic. Stabul se laudă cu cuceririle din noaptea trecută. Îmi rețin calul și mă înapoiez lângă Pantelimon, cu care apoi facem drumul până la Odalzalva - regiune curat maghiară! Ce caută în Cehoslovacia? Sunt foarte bine primit într'o casă curată, bărbatul este plecat încă din campania de la Don, dispărut. Un copil de doi ani pe care tatăl său nici nu îl cunoaște. Se remarcă de toți cât sunt de ospitalieri ungarilor și ce bine ne primesc față de cum am fost tratați de slovaci. Constat pe hartă că sunt la o distanță de 6 km de Alsokalesa, unde micuțul meu Franți a căzut în captivitate germană. După masă la orele 16,15 plec călare cu sufletul greu de chinul nesiguranței ce este oare acasă. Drumul bine, plăcut, la un moment dat presărat de ploaie de vară. Ajung după o călărie de circa 30 minute la capătul satului. Un mic sat între dealuri destul de îndepărtate, la intrare un conac boeresc distrus de bombardament. Pe unde mă uit numai distrugerii: case fără acoperiș, fără geamuri, distruse. Un războiu crunt a fost aici. O beată biserică complet

distrusă de artilerie. Întreb de primar și îmi răspunde Varga Arpad că el este. Descalcec și îi spun că fratele meu a căzut prizonier în ziua e Anul Nou în acest sat. Se uită la mine și apoi mă întreabă dacă nu cumva e vorba de un sublocotenent. Îi spun că da, arătându-i fotografia lui Franți. Dă din cap: „el este, a fost luat din bucătăria mea împreună cu alți 8 ostași ai lui”. Vorbea bine unguerește, m’a rugat să nu-i trădez, mă ruga să-i dau bocanci în locul cismelor bune. Căuta haine civile, ba a și îmbrăcat un veston civil. Varga mă conduce în bucătărie. Acolo, soția lui, doi copilandri între 16-18 ani și o fetiță de circa 14 ani. Iau loc - o ușoară emoție mă stăpânește - vocea îmi tremură când întreb. Varga îmi răspunde, povestind cu lux de amănunte: În ziua de 1 Ianuarie 1945 orele 15 pe când Franți se afla în bucătăria lui - se frigea ceva carne - satul era plin de ostași, cu tunuri, aruncătoare, cai, căruțe. Germanii de o zi atacau jur împrejur trăgând cu tunurile și cauzând mari pagube la ai noștri. Populația era refugiată în pivnița betonată și boltită a unei clădiri mari, galbene (un fel de conac, așa ceva) împreună cu majoritatea ofițerilor între care și un Locotenent Colonel, un căpitan ș.a. Varga la un moment dat anunță pe Franți că germanii vin deja în sat. Era însă totul târziu spre a se deghiza dar nici să iasă nu îndrăznea. La clădirea cealaltă au fost scoși rând pe rând toți. Un soldat german trăgea în aer în fața casei unde erau Franți cu oamenii lui. Întru târziu pe când Locotenent Colonelul și ofițerii ceilalți se încolonaseră deja, Franți îl roagă pe Varga să comunice prezența lor germanilor. Dar atunci aceștia nu îndrăznesc să intre. Locotenent Colonelul care vorbea bine nemțește trimite un ofițer (un locotenent care apoi cheamă pe ai noștri afară, încolonându-i circa 180. Nu s’a atins nimeni de dâșii. Bieții germani. Li s’a dat voie să ieie rămas bun de la Varga și au plecat în direcția Jolaza. Nu li s’a luat echipamentul sau încălțăminte, au fost însă puși în marș pe jos. Franți și-a pierdut brandturile, armamentul, muniția și niște canistre cu ulei de armament. Au rămas în toate grajdurile cai foarte frumoși și foarte mulți care apoi au fost luați de germani, iar cei mai puțin potriviți le-au împărțit civililor. Trei săptămâni au ținut încă nemții Alsokalosa. După întoarcerea trupelor române a apărut Locotenent Colonelul în

aceeași haină în care a fost luat și un caporal care au spus că au fost îndrumați spre Linz, dar au fugit. Caporalul a luat și bagajele ce mai erau la Varga. Românii au avut pierderi destul de mari și un sublocotenent a căzut - au fost îngropați lângă biserică, apoi reînhumati de români și cea mai mare parte identificați. În curtea bisericii sunt nouă inși identificați și ei. Am mai stat de vorbă, că eu nu cred încă deci toate corespundeau cu cele știute de mine - scot poză, îl rog să se convingă dacă într'adevăr Franți a fost. Se uită lung la poză, confirmă, apoi copii și femeia confirmă la fel. Oameni cumsecade care au pierdut pe băiatul cel mare la Koverarom. Biata mamă izbucnește în plâns. Nici nu încerc să o mângâi. Îmi iau apoi rămas bun, mulțumindu-le. Încalec și plec la biserică distrusă unde găsesc mormintele ostașilor români cu niște cruci necioplite. „Odinească în pace” șoptesc cu sufletul chinuit. Se adună câțiva care doresc n-uri de lămuriri - le primesc, apoi încalec din nou și părăsesc Alsokalosa cu încă o confirmare în plus că Franți a căzut pe mâna germană întreg și sănătos. În drumul spre casă mă rog bunului Dumnezeu să ni-l redeie cât de curând și mai ales sănătos și teafăr. Oh ce aș da să îl găsesc acasă la întoarcerea mea. După cină plec la cantonament, stau de vorbă cu civilii, apoi îmi fac jurnalul. Sunt foarte mulțumit de reușita vizitei de la Alsokalosa.

7 Iulie 1945

Încă de noapte plecăm din Alsokalosa. Cu încolonarea este un întreg circ, până reușim pe întuneric și ploaie să ne strecurăm cu Gruparea în spatele carteruirii Brigăzii. Apoi urmăm drumul liniștit până peste granița maghiară de unde apar polițiștii unguri - vorbă ungrească și peisajul mai domol, holdele cam neîngrijite iar în fața caselor nelipsitele flori. De vorbă cu Pantelimon, despre felurite chestiuni. La (text indescifrabil) mă oprește din nou Adamiu. Merg cu el la Primărie de unde în loc de vite obținem o hârtie că nu au. Ajung apoi coloana, întrec Divizionul II/20 și în apropiere de (text indescifrabil) mă încadrez în Bateria I-a căci Hukanen stă la pândă. Instalarea la Oresany, sat mic, dar casele curate. Alee simpatică unde facem gruparea. Apoi somn până pe seară. Lucrăm la ordin de

operații care se schimbă însă, mâine stăm apoi în două zile atingem Tisa. După cină preumblare cu Negrilă, Lazăr, Staicu.

8 Iulie 1945

Deși Duminecă, prima parte a zilei se scurge în diferite lucrări, care necesită urgentă rezolvare. După masă, după un somn scurt stau și scriu acasă, lui Sandu și lui Aurică Nicolescu. Lumea e la match-ul de foot ball dintre Divizie și Regimentul 20 Artilerie. Spre seară o preumblare până la cantonul de cale ferată. Proprietarul meu este Iștvan. Vorbim cu dânșii, se plâng și ei foarte mult de ruși. După cină mă culc repede. Sticla de rom am jertfit-o pentru învingătorii match-ului (4:3 pentru Regimentul nostru). Convorbirea cu Morariu despre cehi. Escapada nereușită al lui Staicu, Pantelimon și Buruiană.

9 Iulie 1945

Cu toată grija ce o depun pentru menținerea legăturii între unități, Cavaleria pleacă cu 30 minute mai devreme. Încolonarea suferă astfel și pierdem vremea în zadar pe drum. Itinerariul se schimbă. Din nou figura Adamiu, cu caise, cu femei, cu Primărie, vite, fasole etc. (Text indescifrabil) (mulțimea imensă a rușilor bivuața acolo) - Sajovamos - (text indescifrabil), unde suntem bine aranjați și unde mâncăm. Imediat după aceea ne mutăm la (text indescifrabil) unde în castelul Szeki Stabul a găsit locuință bună. Noi însă stăm în vânt. Cutreer singur, apoi împreună cu Buruiană și Pantelimon satul. O pereche de bătrâni foarte cumsecade îmi amenajează pat și o cameră. O cunosc pe doamna Szeki, frumoasă, dornică de viață socială. Negrilă pe fir. Să nu pățească de la Stab ceva. După cină la popotă cântece, veselie, pornită dintr'odată. Lucrurile s'au schimbat, mâine stăm și plecăm abea pe 11 Iulie a.c.

10 Iulie 1945

Stăm la Sajovamos - toată ziua plouă. Lucrez la bunii pe Bătrâni (moșul a fost prin America). Toată ziua cu lucrul, ca apoi să mă culc după masă, să răsfoesc pozele gândindu-mă la ai mei. La

Colonel cu hîrtille - a fost năpădit, doamnele au fugit. Spre seară vine ordin de operații. În timp ce scriem ordinul vine Lazăr și mă cheamă la Stab cu încă unul să dansăm. Îl chem pe Negrilă. Dansăm cu ambele. Doamna își aduce aminte de vremurile trecute, îmi povestește de lumea ei, de ofițerii germani, ce frumos au trăit ele atunci. Îi mărturisesc cât îi iubesc. Beata femeie, nu o să se mai întoarcă vremurile acela niciodată. După cină ne ducem să îl conducem pe Stab, apoi de vorbă cu Negrilă și cu Lazăr. Aranjez totul pt. plecare.

11 Iulie 1945

Plouă, des, mărunț, cerul fiind plin de nouri. Stau în ploaie și aștept plecarea. Încallesc și dau drumul la oră fixă. Drumul e greu și anevoios din cauza timpului umed, întunecos, drumurile fiind pline de noroiu. Mergem puțin. În total 18 km. Cu toată vremea proastă parcă am draci așa sunt de bine dispus. Fredonez. Discut cu Buruiană, apoi cu Traian Negrilă. Sunt invitatul brigăzii la o gustare cu ocazia primei halte. Ajunși la bivouac, caut camere până mă plictisesc și mă amărăsc de tot. În fine în jur de orele 13 mă stabilesc cu birou cu tot la o mică și scundă casă, în timp ce Staicu stă într'altă parte, destul de departe de mine. După ce cetesc cu sete vreo două cărți absolut fără valoare, mă culc pentru ca apoi la orele 18 să mă întâlnesc cu toții la popotă. După cină vorbim în patru Gavrilă, Lazăr, Negrilă și eu, mai târziu Staicu, apoi Pantelimon cu Buruiană. Acasă mai cetesc două ceasuri, apoi urmează o noapte proastă din cauza insectelor multe. Nu dorm aproape nimic.

12 Iulie 1945

Stăm în Onga. Vreme bună. Lucrăm cu Staicu cu toate că nu am chef pentru nimic. După prânz recunosc cu Negrilă teren pentru foot ball. Călărim în căldura de vară pe câmpul plin cu lanuri de grâu. Ne spunem reciproc ce mult ne place călăria. După masă lucrez ceva mai cu poftă. Sunt chemat la Stab - trebuie să-i scriu ungurește Doamnei Spoke de la Sajovamos să o invit la o preumblare cu mașina. Scrisoarea trebuie dusă de Negrilă. Copilul e

bucuros. Apoi spre seară vine ordinul de operații. Plecăm mâine la Tiszaluc, unde probabil vom și sta. Până seara târziu lucrez. O noapte identică cu cea anterioară, prin nesomn.

13 Iulie 1945

Parcurgem pe o vreme destul de caldă. Îngrijorat pentru cal care totuși nu are nimic. Spre sfârșitul etapei Negrilă ne povestește de camarazii lui din Germania la care s'a simțit atât de bine și la familiile cărora a fost permanent invitat, în timp ce alții erau invitați în România de familia lui. Are intenția de a le scrie după ce se mai liniștesc lucrurile. Deci camaraderia aceea a fost sinceră, adâncă. S'a spulberat totuși. La Tiszaluc nu stăm, trecem Tisa după un popas de câteva ore. La orele 16 continuăm drumul iar la orele 17,05 trec podul peste Tisa la Tiszadob - pod serios de vase, construit de români. Bivuacăm cu toții pe câmpia imediat la Est de pod. Cearta lui Staicu cu Ștabul. Ploaia. Deprimarea ce mă cuprinde. Lucrăm ordinul de operații pentru cinci zile. Pe 18 vom fi pe graniță. Dorm cu Ghiban la Tiszadob.

14 Iulie 1945

Dimineața - încă pe întunecate o goană nebună după coloană. În Tijandop vrea să-mi ia calul. Trecem apoi prin Tijandop, unde înoptăm. În drum suntem patru: Pantelimon, Buruiană, Negrilă și cu mine. Negrilă ne povestește multe în legătură cu familia sa - cu nevasta lui. Atât de mult îmi place acest lucru. Îmi povestește de nuntă, de obiceiuri, de noaptea nunții în mod discret, entuziast. Atunci îmi place când povestește de soția lui, la care cred că ține mult. La Hajdunaniu stăm 1,3 ore de poposim pe iarbă, la o gamelă de fasolă. La Hajdunaniu sunt în casa unui plot. major ungar, care are o soție foarte guralivă. Oameni primitivi, serviabili. În drum, ne-au îmbiat femeile cu mere și duche. Lucrez cu mare elan la Hajdunaniu până seara târziu deși drumul de 45 km m-a cam obosit. Seara apoi îmi revăd bagajele. Slaicu se chinuiește cu o ungueroaică.

15 Iulie 1945

Trecem pe la punctul inițial când izbucnește un scandal monstru cu luarea a 100 kg caise din curtea în care am stat eu cu căruța operațiilor. Sunt foarte deprimat din cauza aceasta. La Hajdunaniu mă ia (text indescifrabil) să merg cu el la Debrețin. Drumul splendid de asfalt. Ajungem la liziera West cutreerăm păduricea pentru a găsi de mâncare - apoi în fața unor vile moderne, pe o stradă strălucitoare de curățenie mergem spre centrul orașului. Drumuri pe la primărie - pe la ateliere diverse (Gyurka s-a îmbătat). Dau de casa lui Kleinhardt Kalman dar aflu că stau pe Piac utca 62. Îi cer voie lui Klainhardt și îi găesc acasă pe Marta neni C. Slabă. Mă îmbrățișează și mă sărută un domn mai bătrân Keller și o doamnă în vârstă mă primesc foarte bine. Sunt rudenii cu Karcsi bacsii. Marta neni îmi povestește că în toamna trecută, când bombardamentele erau prea puternice fiul lor Laczi (La Eger) a trimis de ia luat cu camionul la el. Au dus la Eger toate obiectele de valoare, lăsându-și mobila în locuință. La plecare erau desemnați că nu se mai întorc niciodată în Debrețin. S-au întors totuși la sfârșit de mai, casa le-a fost ocupată, mobilele... prin alte locuințe iar ei stau acum la aceste rudenii. Din ce în ce conversația devine mai intimă. Îmi dă o poză a nepoților pentru Jancsyka. Familia lor este răsfirată. Baba - la Eger - e bine, dar soțul ei este permanent bolnav (tuberculoză). Eszter - a născut acum 9 luni un băiat - Gabor - are acum patru ani. Și-a însoțit soțul până în Austria, unde acesta a căzut pe mână rușilor prizonier. Ea a fost adusă acasă de o femeie întreprinzătoare pe o căruță - mânând caii. În prezent se află la socrii la (text indescifrabil). Băiatul lor Kalman a dispărut din Budapesta în direcția Győr - nu știu de dânsul nimic. Laczi e bine la Eger. Vine și Kalman bacsii - un bătrânior foarte îngrijit și simpatic. Mai stăm de vorbă pentru ca apoi să mă îmbrățișeze plângând ambii și rugându-mă să transmit sărutările lor lui Jancsy - Elisabeta. Mă înduioșează mult recomandările lui Marta neni: să vă însurați băieți - căci până trăește mama e bine - apoi devii atât de singur. Ne despărțim cu duioșie. Nu știu adresa lui Tante Irina - undeva pe stradă. Urmează apoi preumblare pe strada principală a Debrețin-ului - oraș modern

cu clădiri mari în parte distruse - dar cred că în condiții normale foarte frumos. Aran - muzică de țigani la un pasagiu. Noi continuăm pe Nyulas u. - dureri de cap îngrozitoare. Preumblarea până la livada de caise a primăriei unde toți devastează. Cercetări, proces - verbal etc.

16 Iulie 1945

Drumul ne duce prin Debrețin. Drum greu, nisipos, căldură aproape insuportabilă. Negrilă - certat cu Lazăr - merge cu noi, antrenându-ne cu povestirile lui, vorbește cu duioșie de nevasta lui. Planuri de a se înscrie la politehnică. De a-mi face o vizită peste câțiva ani etc. Pe la prânz ajungem - și ne instalăm. Populația din Pocsay - fiind mulți români auzim acum limba românească. Foarte buni și primitivi. Camera bună. Ajungem la Oradea mare, pe ziua de 19 Iulie. Lucrăm cu Slaicu până seara târziu. După cină îmi fac jurnalul.

17 Iulie 1945

Avem mult de lucru, dar totul merge calm și cu spor. Ne vine și ordinul de operații pentru ziua de 18 iulie. Slaicu pleacă după masă la Regimentul 4 pentru a încheia actele cu cetățenii, vărsați de noi aceluși Regiment. Eu lucrez aproape până seara și prezint totul Colonelului. Îmi revăd apoi lada de birou și mai târziu bagajele personale. Țigările destinate lui Tăticu s-au cam turtit de trambalarea prin căruțe. Seara plec călare cu Lazăr la meci. Am învins și de astă dată - adversar: Regimentul 7 Infanterie, Goll-ul decisiv a fost marcat de Negrilă. Toți ne întoarcem cu docarul brigăzii la popotă, unde ne așteaptă o splendidă mămăliguță cu brânză - de mult timp nu am mai mâncat așa ceva.

18 Iulie 1945

La orele 3 mă scol și mă pregătesc pentru plecare. La orele 4 îmi adun carnetele - 7 la număr - cu care plec apoi la (text indescifrabil) unde aștept sosirea coloanei. Totul a decurs extrem de calm și bine. O călărie în zorii zilei mi-a făcut mare plăcere. Nu simt

rana la picior. După încolonarea cu gruparea povestim în trei cu Pantelimon și Dumitrescu, apoi cu Negrilă - vânătoarea lui și bancurile ce urmează. La orele 7,20 atingem Granița Patriei - la Oradea Mare - o mică piatră de hotar cu anul 1922, împodobită de Ghiban și Stlaicu cu flori. Cu ochii împăienjeniți de lacrimi, cu sufletul chinuit de grija tăcerii celor de acasă, îmi aplec capul și rostesc o rugăciune ca să îi găsesc sănătoși pe toți patru. Praful e mare șoseaua slabă e străbătută de mașini care ne îneacă în nouri de praf. Dar ce contează, suntem în țara noastră, în România noastră săracă, înșelată, exploatăată, dar a noastră. Nu știam că îmi iubesc atât de mult țara! Ajungem la Episcopia Bihorului, apoi continuarea și la orele 12.30 serbarea de sosire. La serbare cetesc „cuvântul de bun sosit” al Ministrului de războiu. Cu voce răspicată, cu punctuație corectă. Nu știu însă dacă am fost auzit de toți din cauza vântului. După masă încerc să mă odihnesc, după încercarea zadarnică de a face baie la „Trenul băii” unde domnește un haos tipic românesc. Popota o avem într-o curte, umbrită destul de bine. Populația peste tot vorbește ungurește, parcă nici n-am fi în România. Spre seară, la o bere cu Ghiban o sticlă de ½ kg. - 350 lei și este slabă. După cină - mă iau Pantelimon și Buruiană cu docarul la Oradea. Doresc să telefonez acasă. Mergem bine până aproape de oraș când se defectează docarul apoi îl reparăm pe loc și pe la orele 22,30 suntem în centru. Totul este pustiu dar luminile și reflectoarele de la monumentul sovietic ard, megafonul dă știri în limba rusă. Ici colo câte un civil întârziat, vreun militar interesat. Orașul este extrem de curat și îngrijit. Parcurile splendide. Nu-mi aduc aminte să-mi fi plăcut Oradea atât de mult vreodată. După o preumblare de 30 minute găsim și palatul telefoanelor unde însă totul este închis și astfel trebuie să renunț la convorbire. Din nou mă simt chinuit de gânduri negre. Ce înseamnă tăcerea aceasta acasă? Întoarcerea e cu buclucuri - cad roțile de cauciuc de pe docar și astfel oprim în mai multe rânduri. Ajungem pe la miezul nopții în casa lui Adamiu unde e și Stabul cu 2 fete aduse de la Oradea. Mașina stă în același loc ca aseară. Mă culc repede.

19 Iulie 1945

Staicu îmi spune că Stabul e foc pe cei care au plecat la Oradea fără voie și că le trimite plic galben mă simt în urmă și când Staicu îmi dictează ordinul de pedepsire îmi pun și eu un exemplar. Găsesc că nu ar fi corect să fie pedepsiți numai ofițerii mei și eu să scap. Apoi mă așez la mașina de scris și lucrez cu gândurile că odată am plecat și eu și cu motiv plauzibil, și a eșit prost totul. Sunt foarte trist și descurajat. Mai târziu apoi aflu că totul a fost un banc foarte reușit al lui Staicu. La prânz generalul Leonida mănâncă la noi. Prezența lui mă face să simt un balsam liniștitor. Mă liniștesc complet și povestesc impresii asupra unor reprezentații de operă. Leonida ne comunică vestea că probabil demobilizările se fac la Călărași, unde vom avea și pe mai departe garnizoana. Pune problema mea. Leonida spune că Domnul Comandant al Regimentului poate găsi o modalitate de a-mi da drumul. Staicu zâmbește „vii cu noi, nu te înduri tu să ne părăsești atât de ușor”. Mă laudă apoi pentru performanța mea de a fi făcut tot drumul călare. În preajma plecării vine ordinul de operații. Dăm ochii de urmarea ei într-o clipă. Agitat, Stabul este cu întârzierea grupării. Încalec - șeaua nu e a mea, scările nu sunt ajustate. Turb. Călărie la trap ca să ajungem la locul nostru. Praf, aglomerație, încurcături cu mașini. În sfârșit în jur de orele 16 ajungem pe o stradă în dosul primăriei unde așteptăm spre norocul nostru în umbră rândul la defilare, care a venit până aici cu mașina ne dă ultimele ordine. Caii se înhamă din nou, se spală pe picioare, se piaptână pe crupă, se ung copitele, se strâng șeile, căruțele... de asemenea se împodobesc cu flori. În pregătirea aceasta febrilă trecătorii se opresc, ne privesc și admiră caii noștri - copii care țin caii de dârlogi. Își piaptână caii pe crupă cu apă cu zahăr. Cumpăr fructe și dau la toți. Noi agitații cu caii destinați diviziei. Apoi se clarifică lucrurile. Ne desprăfuim hainele. Ghiban îmi pune în piept decorația din această campanie (celelalte lucruri nici nu le am aici). Vine Stabul cu o floare frumoasă primită de la o fată. E în urmă, glumește, râdem mereu. Privim cu jind trecătoarele tinere și drăguțe. Trece călare de-a lungul coloanei noastre generalul Leonida - delicat, elegant. Își obișnuiește calul. Mă văd în galantarul

unei brutării - sunt bine îmbrăcat. Fața mea este de acum răcorită, calmă, decorația strălucește pe piept. De ce oare nu mă văd acum Părinții? De ce oare sunt mulțumit moralicește când nu am nimic sufletesc cu această victorie, cu aceste sărbători care în mod inevitabil îmi aduc aminte speranțele ce legasem odinioară de acest războiu? Iată a sosit momentul nostru. Artileria Diviziei 10 Infanterie la orele 19 încalecă spre a defila în Oradea Mare, după întoarcerea sa din campanie. În capul coloanei este generalul Leonida, urmat în spate de Căpitanul Marinescu, Locotenentul Crețulescu și Sublocotenentul Negrilă, apoi Sublocotenentul Lazăr cu trăsurile. Urmează cele două baterii A. C. (10 + 110) și apoi Regimentul 20 Artilerie Colonelul Stăncescu Gh, Locotenentul Staicu..., apoi în linie Căpitanul Petruțu, Locotenentul Pantelimon, Locotenentul Ghiban, imediat în spate plononerul Oancea, Sergentul Major Vrajmașu și eu. După noi Sublocotenentul Dumiană cu două trăsuri. Apoi Divizioanele I, II, III / 20. Din depărtare se aude marșul Artileriei. Fiori de emoție îmi trec pe spate. Mă îndrept în șea. Îmi odihnesc pistolul automat pe spate. Încet, majestos, Stăncescu ocolește pe la primărie spre piața unde a fost odinioară statuia Regelui Ferdinand (acum este un obelisc sovietic). Dintr'odată ropote de aplauze, urări, strigăte. Un grup de femei, fete, bărbați strigă ungurește. Mâinile se întind spre noi, colonelul primește primul buchet de flori. Urmează altele și altele la Staicu, la ofițerii noștri din față. Uralele nu mai conțin. Mulțimea este foarte recunoscătoare, publicul ne face o primire caldă. Încep să zâmbesc și eu. Nu văd nimic în jurul meu decât o mulțime pestriță. Cred că sunt majoritatea femei. Îi șoptesc lui Vrajmașu să se alinieze. Strâng dârlogii - iapa mea credincioasă își ridică capul. Mai e o clipă și trebuie să întorc capul la dreapta. Mai văd ca prin vis pe Adamiu și Dr. Doriga în primul rând. Remarc ca un fulger ce trece prin capul meu fericirea lui Adamiu. E radios că își vede Regimentul bine, frumos la paradă, aclamat. Apoi când să-mi întorc capul se desprinde o fetiță în alb, cu părul blond, cu ochelari de soare și îndreptându-se hotărâtă spre calul meu. Îmi întinde un buchet de margarete proaspete, cu coada umedă de apă. Mai am atât timp să îi șoptesc un

„mulțumesc”, apoi dăm onorul. Pe tribună Episcopul Orăzii și mai mulți generali - nu-i pot distinge. Mai văd un ofițer sovietic în primul rând, fața zâmbitoare, mulțumită a lui Leonida, apoi nu mai văd nimic. Decât buchetul meu, calul meu pe care îl țin strâns de al celorlalți. La colț - unde așteaptă mașina Kapitan - descalecă Stabul și Staicu. Ne urmăm drumul pe itinerarul: Leș - Tinca etc. La un moment dat descalecă și Pantelimon, Buruiană, Oancea care rămân în Oradea. Ne continuăm drumul - Ghiban, Vrajmașu și eu, discutând în parte fiecare moment al defilării. Simt acum oboseală. Discutăm cu Ghiban, fredonăm. Până în momentul acesta nu știm dacă am reușit cu defilarea. La un moment dat reapar Pantelimon și Buruiană, în timp ce Petruț, Doniga și cei doi colonei rămân în Oradea Mare. Ajungem seara la orele 22 la Leșul Orăzii. Nici un agent, nici o măsură de îndrumare. Mă agită groaznic. Până ce mă liniștesc și mâncăm ceva, glumind. Îmi revin. Ne aranjăm „dormitorul” sub cerul liber - e noapte senină de iulie - și ne culcăm în jur de orele 24. Plotonerul Dincă ne-a povestit e generalul Cămărașu a pățit ceva cu calul trimis de Regiment.

20 iulie 1945

La orele 4 ne trezim în mare veselie și glume pe un splendid răsărit de soare. „Les Chevaliers de la Nuit” (Doniga, Petruț, Staicu) au ajuns cu mari peripeții, în timp ce Staicu Au rămas până la această oră la Oradea. La orele 5 continuăm drumul și ajungem pe la orele 10 la Husasăul de Tinca unde unitățile au cazarmat. Mă duc să recunosc cantina și mă instalez la niște bătrâni foarte cumsecade și primitivi. Camera e simplă, dar curată și răcoroasă. E o căldură teribilă. Ostașii noștri fierb, discută inducerea lor în eroare și aud pe nemți că pleacă de capul lor. Deși au dreptate, încerc să le vorbesc, fără însă a-i putea convinge. La prânz sărbătorim pe un coleg - e Sf. Ilie astăzi. Îl felicitasem și mi-a mulțumit foarte călduros. După cină ne preumblăm, cântăm, povestim: Gvrilă, Staicu, Pantelimon, Ghiban, Lazăr, Negrilă, Gheorghiu și eu. Gheorghiu ne invită la o dulceață. O noapte complet liniștită și reconfortantă.

21 Iulie 1945

Instalez biroul, lucrez asiduu cu Staicu până la prânz fel de fel de hârtii. Trupa dă semne de neliniște deoarece se pare că nu se va da demobilizare rezerviștilor. Sunt mulți care spun că vor dezerta. Se raportează la Divizie. După masă, la Ananiș cu Negrilă, apoi după un somn de un ceas, la lucru. Seara febrilă pregătiri la balul de la Turda. Mă îmbrac și eu apoi îmi pare rău. Ne ducem cu Pantelimon la Stolo - de vorbă mult timp cu Adamiu și cu Stabul și un învățător. Plecăm în jurul orei 22,30 cu trăsurile - Adamiu cu Stabul Pantelimon, cu mine. Preumblare splendidă în noaptea de vară cu luna plină și stelele strălucitoare. La Tinca, un târgușor mai răsărit, cu asfalt, cu lumină electrică, mă plimb cu Staicu și Negrilă, acesta în haina cuceritorului are stofă, are posibilități de capturare. E foarte drăguț și bine, într-un chef stupid de liqueur. La înapoiere, Negrilă rezemat de mine, povestim în căruța care ne zdruncină cu el și cu Ananiu. Mi-a fost ca un frate în noaptea aceasta. Mă culc cu gânduri tulburi, cu sufletul agitat.

22 Iulie 1945

Câteva ore de lucru forțat - ca apoi să cad în letargie. Trebuie să mă culc ca la 15,30 să pot pleca la match. Când mă duc să plecăm cu mașina aflu că Negrilă este complet beat. Cu gust amar în gură plec totuși la Tinca. Pantalonii lui Adamiu. Ajungând la teren dau de Traian. E mai treaz decât credeam, dar încă sub impresia beției. Jocul care nu mă prea pasionează, mă lasă distant, rece. Mă simt singur și ca de câteva ori până acum mă întreb „ce caut eu aici, de ce nu fac totul să plec acasă?”. Apoi preumblarea în trei cu fata cârciumarului din sat. Buruiană este cu o fetiță drăguță. Matchiul dintre Tinca - Oradea. Plec apoi englezește cu o slugă și Căpitanul Petruț. Seara ajungem acasă. Purtarea lui Negrilă fără să vreau mă doare. Oare l-am pierdut și pe acesta?

23 Iulie 1945

Sunt într-o dispoziție de visare melancolică, tristă. Sunt sătul de armată. De tot calvarul vieții de campanie. La birou mă așteaptă o cercetare pe care o încep cu dezgust, apoi mă încălzesc, mă pasionează. Între timp lucrez și altceva. Totul însă stăpânit de sentimentul sufletesc. La prânz apare Negrilă. Povestim prietenește, glumim ca totdeauna. Este același. Nici vorbă să-l pierd. Glumește cu învățătoarea care trece pe acolo. Vine Pantelimon cu Staicu de la recunoaștere - e vorba ca mâine să ne mutăm de acolo. Se duce personal și apoi dăm ordinul de operații. După cină plecăm cu docarul Brigăzii în sat. Ne așezăm pe banca din fața casei învățătoarei. Negrilă în formă mare - e adorabil în veselia și exuberanța sa tinerească. Lazăr - catâr și necrescut. Pornim cu docarul patru - Pantelimon, Buruiană, Negrilă și eu. Capul descoperit în lumina lunii, goană mare, veselie ce radiază din exuberanța tinerească a lui Negrilă. Avea la dânsul pozele care voia să mi le arate. La înapoiere îmi spuse drăguț că îi pare rău nu se pregătise să vină la mine.

24 Iulie 1945

Mă scol în noapte. Aranjez totul și după o veselie mare cu Pantelimon și Buruiană plecăm după ceilalți. Continuăm drumul până la Sud de Crișul Negru de la Tinca, împreună cu Traian, Lazăr și Topolescu. După masă, un somn bun.

25 Iulie 1945

La ora 6 sunt la birou și lucrez până la orele 13, aproape fără întrerupere, când mai vesel, când mai lipsit de chef, când foarte agitat. Am din nou o perioadă stupidă, nu mă simt bine în Tinca. La prânz apariția lui Negrilă la masă e ca un narcotic. Sunt din nou stăpân pe mine. Vine la mine în birou și îmi arată niște poze cu soția lui. O tânără brunetă - la înălțime îi ajunge până la umăr, îmbrăcată cu gust, o față prietenoasă - nu frumoasă, dar foarte drăguță. Are o poză comună scoasă probabil ocazional de un amator - mirii își zâmbesc atât de fericiți. O pereche foarte drăguță și bine. L-am

felicitat pe Traian. Cât e de frumos ca la 20 de ani să fii însurat cu cine îți place și cine te iubește. Eu când voi fi dacă voi fi în asemenea situație vreodată? La orele 18 suntem fără interes - praf, căldură - singuratec. Mă aciuiesc când la unii, când la alții. Înapoi povestim cu Ghiban - băiat fin și delicat - de ce oare și-a ales cariera de militar, nu i se potrivește deloc. Seara încă odată Staicu, cu observațiile lui, de altfel juste. Dar când nu-mi place o lucrare nu o pot face așa cum rezolv altădată o serie de lucruri cu multă ușurință.

26 Iulie 1945

De dimineață de la orele 6 la birou - lucrez cam fără chef. Mă gândesc într'altă parte. E vorba de schimbări în situația noastră. Se pare că mergem la Botoșani. Adică eu nu pentru că în baza unui ordin vom pleca desconcentrat. După masă merg la birou cu Pantelimon. Acolo dăm de Staicu, Buruiană, Lazăr, Vrajmașu. Facem o baie foarte bună. Pe urmă îl caut pe Negrilă. Este înc plecat la Colonel care îl obligă să joace la match. Mă uit însă la buimacul organizat, cu harta „României între granițele de la 1918 - dar poartă anul 1945. Traian, de ai fi fost prezent te-aș fi îmbrățișat pentru această hartă! După două ceasuri de baie ne înapoiăm la birou, ca la orele 18 să plec cu Ghiban la match. Pentru prima oară în viața mea iau parte 100% la 100% agitând, apaludând. Rezultatul egal cu Vânătorii (5:5). După cină, acasă - scriind jurnalul, uitându-ne la poze cu Ghiban. Rând la cafele.

27 Iulie 1945

Mă scol mai obosit decât eram la culcare - din cauza căldurii pus pe ceartă cu toții. Lucrez la anumite hârtii când sosește un bilet de la Negrilă - mă îmbunează numai prin scris. E o slăbiciune prietenă aceasta ce-i port, dar până în prezent mă țin destul de distant. Cu plecarea mea acasă s'a lămurit. Nu-mi dă drumul. Să merg cu Regimentul până la Rădăuți unde vom avea noua garnizoană. Să nu mă ia - nu vrea deloc - s'a obișnuit cu mine. Cer să-mi deie o permisie - nu-i pun problema plecării între timp a unității. Calm, draguț, dar mă refuză net. Renunț, obosit, chinuit

sufletește la gândul că încă o lună voi fi în imposibilitate de a avea vești de acasă. Lucrez resemnat cu gândul că măcar am prieteni aici. Mă gândesc la Negrilă. Sosește poșta și spre marea mea bucurie am vești de acasă. Primesc o poștală din 5 Iulie prin care sunt avizat că adoratul meu frățior Franți a sosit acasă încă din ziua de 22 Iunie, sănătos și bine. De altfel îmi scrie și el câteva rânduri - după șapte luni îl știu deci acasă, în siguranță. Cum se spulberă toate gândurile negre, cum se înseninează totul. Mai am și o telegramă prin care Tăticu îmi face cunoscut că sunt cu Sandu și Eugen, deci toți patru mă așteaptă. Îi săr lui Ghiban în gât. Radiez de mulțumire și în taină șterg o lacrimă de mulțumire, de evlavie căci autotputernicul nu ne-a lăsat. Ne-a îndeplinit toate dorințele. Comunic și celorlalți vestea bună. Îmi surâd prietenos. Îmi termin hârtiile. După masă la Traian povestim. E umflat la picior, umblă greu. Preumblarea în sus - mai api cu Negrilă și Gheorghiu. După masă pierdere de vreme prin birou. Lucrez puțin. Seara de vorbă cu Stabul și Ghiban. Depănăm amintiri din campania din răsărit. Căldură mare, nu pot adormi.

28 Iulie 1945

Lucrez alene până la prânz. Apoi după masă fac baie în Criș. De astădată nu mai merg cu Negrilă, stau la baie. După masă - apoi lucrez din nou la câteva hârtii, apoi cina și mă culc din vreme.

29 Iulie 1945

Enervări deșarte. Lucrări - care nu permit să plec de la birou. Negrilă îmi scrie că vine să mă ia a biserică. După masă dorm până pe la 5. Apoi încurcături cu aranjatul. Călăria la match - pe urmă lucru la birou. Match-ul se termină cu bătaie. La cină Stabul anunță că Turcia a declarat război Rusiei. Mare consternare. Toți comentăm evenimentele. Îmi vine un dor de a trăi, de a savura orice clipă. Plec în noapte cu Negrilă și cu Lazăr. Poveștile cu o bihoreancă simpatică. Traian era cu gândul la soție. La „București” beție ușoară. Drumul spre casă.

30 Iulie 1945

Mă simt mai bine zilele următoare. Lucrez serios bine dispus. După prânz la o piatră, la Lenuța „București” cu Buruiană, Negrilă, Lazăr - apoi la birou. Seara fac o baie în Criș. Apa limpede, liniștită, încep să se lungească umbrele. Se întunecă. De vorbă cu ostașii. Călărie plăcută cu Buruiană. Din nou la „București”. Întârziem de la masă. După cină găesc acasă pe Staicu, pe Pantelimon jucând cu Ghiban și fata gazdei „Mensch...”. Muzică plăcută, plăci frumoase.

31 Iulie 1945

Dimineața lucrez solid la jurnal, până la prânz. Colonelul e plecat cu niște cercetări la Hususău de Tinca. La prânz, glumele noastre. După masă dorm bine. Apoi termin jurnalul, facem bancuri. „La gazda mea cu părul blond” a lui Ghiban. Problema cu Detașamentul 110 A. C. - eventualitatea luării comenzii Bateriei 4 de Negrilă. Îl avertizez. Vine Stabul cu trăsura. Între timp, Stabul îl găsește pe Buruiană și îi dă lui comanda. Drumul nostru cu docarul lui Traian prin sat. După cină, pietre la noi cu Traian și Staicu.

1 August 1945

Mi se oferă o posibilitate să plec la Arad. Pantelimon mă avizează - cer voe de la Colonel și la orele 10 punem cu Juncu și alții la Arad. Drumul destul de ușor - nu este nici prea cald. Sosim pe la orele 14. Mă primește Franți - foarte gras, sănătos, bine. Sandu, extrem de elegant. Bătrânii așa cum i-am lăsat iarna trecută. Nesfârșit de mare îmi este bucuria revederii. Povestim fără sfârșit. Băieții pleacă la Vinga să ridice solda lui Franți și să caute făină. Noi mergem cu Doamna Dr. Popa la înmormântarea lui Zihjozsi Bacsi. În mormântare sobră, cu puțin dar vârstnici participanți. Tarnoczy a vorbit extrem de îndrăzneț. Nu foarte bine. Gyurka e încă în lagăr. Doamna și Domnul au povestit de aliații care au locuit anterior la ei. Jozi Tante singură acasă. Oncheloni la Pesta - îmbătrânit, operat, bolnav - cu Erzsike și cu nepotul. Casele din Arad li s'au luat. Au ajuns săraci. Kanny Tente știe că Hady cu copii e în două camere la Csaba. Sanoghyi e închis, averea confiscată. Sandu l-a adus cu

tractorul pe Tony de la Pesta. Bietul copil ajută unde poate și numai cu ce poate. După înmormântare o caut pe Kany Tante. Nu o găsesc. Apoi mă întâlnesc cu Franți și ne întoarcem acasă. Povestim din nou. E neliniștit pentru că a fost în armata națională, altfel murea de foame. Opt zile a purtat uniforma germană. Cu luarea de prizonier sunt altfel lucrurile de cum mi-a povestit - a confundat Varga. Seara - după aproape cinci ani de zile - suntem toată familia împreună., bineînțeles, fără beata Bunica. În momentul în care Tăticu ia paharul în mână să închine de sosirea noastră, plânsul îl îneacă, dar toți suntem la fel de emoționați. După cină în prânzitor apoi desfacem hârtiile - notițe luate în timpul războiului - și ne povestim în amănunt cele întâmplate. Franți a fost luat în lupte la Alsokalosa unde contrar știrilor mele a fost până în momentul căderii în captivitate printre cei care rezistau încercând să se strecoare. A fost luat când puterile fizice nu l-au mai ajutat, fără manta, fără șuba îmblănită. A cerut voie să se ducă să le ia - ceea ce nu i s'a permis. Pornind spre sat înapoi a dat de un adăpost, ajungând între două focuri. Pe înserate i-a pornit spre Nord la P.C. Batalion german cu 12 ofițeri. Trupa capturată (un divizion de cavalerie și unul de artilerie călăreață) a fost separată de ofițeri. În întunecul nopții a crezut că îi împușcă. Dar nu - i-a dus la cazarmă unde domnea o „curățenie exemplară” iar ofițerii germani erau de o eleganță ca acasă în timp ce pace. Au fost supuși unui interogatoriu și apoi tratați cu ceaiu fierbinte, țigări. Noaptea au fost cantonați într-o cameră rece unde dormeau în pat doi germani. S-au culcat fiecare cum a putut pe jos, fiind păziți de un câine lup dresat. A doua zi au fost duși cu camioanele mai departe spre Proznitz, în apropiere de care au stat în lagărul de la Kaisermuller (sau așa ceva). Aici erau ținuti în celule și vizitați adeseori de legionari români care îi ispiteau să se înscrie în „Armata Națională”. Hrana lor era coajă de cartofi. Mulți au murit de foame, de boli de stomac contractate acolo. Povestește apoi cum a ajuns la Linz și drumul înapoi cu trenul, cu vaporul și pe urmă cu căruța cu cai, cum au fost „eliberați” de aliații sovietici de toate lucrurile lui, ajungând în Arad într-o cămașă și o pereche de pantaloni americani. Prevăzător, se duce la Domnul Stoenescu care apoi îi avizează pe ai

noștri. Tata merge un drum, mama pe altul. Tata îl găsește și împreună apoi o iau pe mama. Povestirile noastre se întind în noapte. Le arăt ilustratele mele, le povestesc din cele trăite de mine. Un somn odihnitor, liniștit în camera noastră. Faptul că mi-am regăsit toate lucrurile în șifoniera mea, strălucind de curățenie denotă încă odată mâna delicată și dragostea unei mame adevărată. Cine s'a bucurat mult de sosirea mea a fost și bătrâna Roza care din nou este la noi.

2 august 1945

Plec de dimineață, pentru a termina cu comisioanele. Trec pe la Kany Tante, în biserică și la prăvălii. Scumpete enormă. Pentru cumpărături foarte mici las o sumă de circa 30.000 lei. Apoi întâlnirea zguduitoare cu Nanny Tante. „Sunt foarte bolnavă”. E distrusă sufletește. Se plânge că dânsa nu mai are rost să trăiască - nu se poate ruga - fuge de oameni și totuși o apasă singurătatea. Ar trebui să lase aici totul, să se mute la Pesta pe timp mai îndelungat - acesta este sfatul lui Toni. Toni ar vrea să vorbească cu mine, să stăm în locuința ei pe acest interval de timp. Mă despart de dânsa cu greu. Mi-e milă de dânsa, căci totdeauna mi-a fost dragă și am respectat-o mult. După masă stau acasă, îmbrăcat în uniformă, gata de plecare. Dar mașina nu vine. Pre seară - la Juncu, dar nu-l găsesc. La înapoiere de vorbă cu Doamna Torok Duși, apoi pentru un scurt timp la Domnul Schmidt și Doamna Schmidt mă îmbărbătează și mă sărută aproape plângând. Stăm de vorbă în trei. Din locuință, mobilierul și tot ce aveau la Arad a rămas prin întâmplare caietul de schițe al lui Schomer cu denumirile vechi ultime de la Mâsca. Ce curios acest lucru. De familia Muller nu se știe nimic precis. Svonuri groaznice, dar absolut neconfirmate. A doua seară o petrecem între noi de asemenea. De astă dată Sandu ne arată obiectele cumpărate în cursul campaniei. Are lucruri foarte frumoase ce denotă gust rafinat. S'a desvoltat foarte bine copilul. Se pare că farmacistul de la București (Lola Iordache) devine un lucru serios. Fotografia ei este pe pian. Tip de munteancă, cu ochi mari și expresivi. Se aud foarte bune relațiuni de dânsa. Seara aceasta este de asemenea aceeași

distrație intimă de familie, când nimeni și nimic nu ne lipsește. Căpitanul Costea doarme la noi.

3 August 1945

De dimineață aștept. Apoi plec până la depozitul unde trebuie să preia Căpitanul Costea vinul pentru Regiment. De vorbă cu Doamna Dr. Socs. După masă în timp ce nu mai mă așteptam, în cursul vizitei lui Jenczi (cât a slăbit și îmbătrânit) sosește mașina. Despărțirea caldă de ai mei. Drumul ghinionist pe întuneric până la Șimand, unde apoi oprim și dormim (eu în mașină, în curent). Recapitulând șederea mea de acasă am putut stabili: Mama a îmbătrânit (a avut pe lângă slăbiciune sufletească foarte mult lucru casnic, în lipsa servanțelor). Tăticu se pare că e ca în anul trecut, însă iarna a fost extrem de slăbit moralicește. Mama credea că nu va rezista. Sandu - providența familiei este drăguț, vesel, sânguincios, care îi aprovizionează și are grijă de ei în permanență. Seara bietul băiat e obosit. Franți - mai gras ca vreodată. Se odihnește, cetește, se plimbă și flirtează cu nenorocita de Lenuța Pleșa care a devenit agasantă prin insistențele și lipsa ei de tact. Franți este chinuit de un pas făcut din cauza pericolului morții prin împușcare. Lucrul e grav, dar Dumnezeu e mare.

4 August 1945

Pornim dis de dimineață cu mașinile remorcate dar ajungem de la Șimand abea la Chișineu Criș - suportăm o pană care durează ore întregi. Aici dau de familia lui Ciupuligă, fost portărel la Arad, care mă primesc foarte bine. Aud vești de simpatica familie Domnului Olosz, copii căreia sunt ambii acasă. Continuându-ne drumul ne mai oprim în apropiere de Salonta, unde stăm din nou ore bune. Abea pe la orele 15 suntem la Tinca. Regimentul a plecat de astăzi dimineață - în apropiere de Oradea Mare - pe un timp ploios și neplăcut. Aranjăm cu Juncu totul și în jur de orele 17 pornim fără a ne opri apoi până în Ciheiu, un sat nenorocit, plin de noroi, unde nu înțeleg cum de ne-a putut băga. Revederea este caldă în special cu Ghiban. Restul, de altfel, împreună cu Colonelul sunt plecați după

aventuri la Oradea. Seara târziu, în jur de orele 23, sosește ordinul de operații pentru ziua de 5, 6 și 7 august. Dorm puțin, într-o cameră cu Ghiban și Gheorghiu.

5 August 1945

De dimineață supărări după ce văd că iapa mea a fost înhămată la căruță, că vrea să o dea lui Staicu etc., apoi cu pornirea mai devreme a grupării. Eșim la șoseaua Oradea - Cluj parcurgând itinerarul: Ciheiu - Seleuș - S.E. Oradea Mare - Odorhei - Luganul de Jos - Tileagd. În marginea Orăzii alunec pe asfaltul umed cu cal cu tot și mă lovesc rău la genunchiul stâng. Spre norocul meu iapa nu are nimic, iar eu nu mi-am fracturat nici un os. Călăresc mai departe cu dureri crescânde. Astfel, nu pot fi atent la nimica. Trece cu mașina Negrilă, devenit adjutantul lui Leonida și provizoriu la Direcția 3 a Diviziei. Doar aceste momente mă fac să fiu mai bine dispus. Îmi lipsește din coloană. Ajungem pe la prânz la Lugoșul de Jos - sat mare și destul de frumos. E duminică. Abea aștept să mă întind în pat să-mi pun comprese pe picior. Stau în pat toată după masa, dormitând. Am dureri mari. Sunt singur, părăsit de toți. Spre înserate ies, ducându-mă să mănânc. De vorbă cu sătenii. Grijă cum o să încălec mâine. Noaptea agitată din cauza acestei griji și a durerilor. Dar mă încăpățânez să încălec mai departe.

6 august 1945

Încălecarea mergea greu, de pe bancă, trăsură etc. Călăria îmi este obositoare și îmi provoacă uneori dureri de gem. Dar nu mă las. Trecem printr-o regiune din ce în ce mai frumoasă și parcurgem o foarte frumoasă serpentină asfaltată (cum este de altfel tot drumul) Auseu - Borod - Negreni unde ajungem pe la orele 14, când mă obosește la maximum călăria. În drum apare Leonida cu Negrilă. Ce drăguți sunt și cum se potrivesc ca ofițeri distinși, eleganți. Traian mă cheamă din coloană dorind să vorbească cu mine. Parcă mă simt mai bine când îl văd. E o nouă vrajă pe care o cunosc, prietenia acestui om drăguț. Dar sunt pe cât se poate de precaut.

La Reguni, Stabul mă trimite cu Pantelimon să luăm masa apoi mă culc bandajându-mi piciorul - care să pare să fie și mai umflat ca ieri. Seara vine la popota noastră și Negrilă pentru a se disculpa de recunoașterea nereușită din satul Negreni - care i se atribue lui. Îl pisează toți, de nici macaroane nu mai vrea să mănânce. Apoi cu Stabul și cu Ghiban până la orele 23. Mă culc, bandajându-mi piciorul.

7 august 1945

Plecăm la orele 6 pe o vreme splendidă, într-o regiune pitorească. De vorbă cu Pantelică într'o veselie crescândă, căci și piciorul meu e mai bine. Astăzi călăresc mai ușor. La Ciucea parcurgem în fața castelului lui Ady, apoi al lui Goga Octavian. O regiune care într'adevăr predispune la visare. În stâncă în vecinătatea unui schit și bisericuțe de lemn aduse aici de Goga. Doarme locul e veci în timp ce maozoleul nu este terminat. Castelul la marginea dinspre șosea a muntelui - un mic edificiu plin cu geamuri mari astăzi cu storurile lăsate, dar de unde se poate privi departe peste munți, văi râul Criș, cale ferată. Sunt cărări șerpuite ce duc chiar din șosea la castel. Se spune (au fost aici Ghiban, Staicu ș.a.) că Doamna Goga va ieși în curând fiind eliberată. Tot așa se susține că germanii și ungurii au avut multă grijă de castel și au păzit cu sfințenie totul. La venirea lor, rușii au vrut să ridice absolut totul, dar comandamentul sovietic din Huedin a pus gardă și a împiedecat devastarea. În prezent este o gardă românească la castel. Ne continuăm drumul ajungând în jur de orele 12 la Huedin unde e târg. Din lumea numeroasă și pestriță care s'a adunat se poate desprinde caracterul pur românesc al acestor regiuni. Și totuși satul Saula unde cantonăm este 100% unguresc. Am cameră cu Staicu, la un loc plăcut. Unguri primitivi, o femeie fericită că aude ungurește. Luci povestește tragedia fetiței ei de 12 ani călcată mortal de o motocicletă germană, tragedie care însă i-a salvat soțul care a primit concediu de la unitatea sa ungurească, rămânând acasă până la ocuparea satului de ruși.

Mă odihnesc, îmi bandajez piciorul, până spre seară când sunt chemat de Ghiban în ajutor pentru ceva memoriu. Mă simt rău, pare mi se că am febră. Totuși nu am. După cină, de vorbă cu gazda lui Ghiban, apoi lucrăm. Somn bun, reconfortant.

8 - 9 August 1945

Toată ziua ocupat în calitate de adjutant al Stabului pentru diferite chestiuni. Merg mai ușor - mă simt mai bine. După masă apoi când rămân singur, îmi fac toate pregătirile. Și apoi de vorbă cu Plotonerul Dincă. Toți au plecat la match-ul de foot ball la Huedin. Pe înserate vine val vârtej ordinul: plecarea imediat la Florești. În grabă mare împachetăm și încolonarea. Comand gruparea în lipsa lui Pantelică. Initerariu: Izv. Crișului - Dumbrava - Căpușul Mic - Căpușul Mare - Gilău - Florești. În tot cursul nopții continuăm drumul încet pe un teren accidentat pe o șosea asfaltată și pietruită, când mai bună, când mai slabă. Înving în prima parte a nopții ușor somnul și oboseala, ca apoi în jur de orele 2 să mă așez în trăsură alături de Petruțiu, unde încerc să dorm un ceas. Încurcături în coloană la Gilău - comand până aproape de Florești unde apare și Pantelică. Baia rece în Someș, pe urmă țin trena Stabului (Staicu e bolnav) la oseminte, până la 13,50. După aceea din nou bae în Someș - instalarea în camera aceea întunecoasă și neprietenoasă. Curse repetate pe jos în căldură sufocantă. Enervări - dorul de a merge la Cluj apoi seara oboseală, disperarea morală. Sunt singur la popotă când vine Pantelică și mă cheamă la Cluj. Mă decid repede - plecăm cu o căruță. Accidentul stupid cu coloana infanteriei. Gălăgia acestora, circulația, aglomerația, căldura, apăsătoare. Ajungem la orele 22.30 la prefectură - amplasez căruța în mica stradă ce se deschide la stânga casei lui Ida Tante și cu pași rapizi, cu inima strânsă de emoție, cu un elan ce nu ținea cont de nimic, îl port pe Pantelică pin Piața Unirii. Str. Universității - Regina Maria - Opera - Catedrala cea mare - și înapoi până la Poștă. Îl duc pe strada lui Iuți Tante, îi arăt contururile parcului și vorbesc, vorbesc mereu. Ne întoarcem târziu. Drumul este liber. Sunt extenuat.

10 August 1945

După trei ceasuri de somn mă scol și mă pregătesc pentru defilare, răcorindu-mă în aerul proaspăt al dimineții. Mă duc la grupare, unde în voie bună ne pregătim cai, harta etc. Port uniformă bună și decorația din această campanie. La orele 6 Stabul încalecă în capul Regimentului și pornim spre Cluj. În drum ni se împart niște decorații pentru paradă, astfel mi se prinde în piept „Bărbăție și Credință” Clasa I-a la care însă nu am dreptul. Coborâm încet spre Mănăstur paralel cu altă unitate de artilerie. Sosiți în locul de staționare pe la orele 9,00 în dreptul căminelor de studenți de pe Calea Moșilor suntem văzuți de generalul Leonida care ne dă ultimele îndrumări, în timp ce se piaptână crupa cailor, li se ung unghiile etc. etc. În față avem așezat Regimentul 38 Infanterie. În jur de orele 9,30 se aude „Onorul la general” și trece în revistă generalul Atanasiu V., comandantul Armatei I-a, urmat de Filip, Comandantul Companiei IV-a, Gârbea Titus, Leonida și alții, în timp ce noi dăm onorul călări. Urmează apoi o perioadă de câteva ceasuri de moleșitoare așteptare. Mă duc prin spate spre Miți Tante. Trec de-a lungul parcului - lacul același, pavilioanele, bărcile, copacii - toate vorbesc despre un trecut bun, frumos, nobil, plin de elan. Mă năpădesc lacrămile, căci aici am fost mai fericit, aici am fost mai valoros, mai echilibrat. Cu pași nervoși, aproape fug spre Miți Tante. Poarta încuiată - ea este plecată la serbare. Mă întorc pe același drum - al amintirilor, al studenției trecute - care însă nu se poate uita niciodată. Clujul astăzi îmi este străin cu inscripțiile străzilor în ungurește, cu o lume amestecată și pestriț democratică, cu ziare care vorbesc de ură - urmează apoi așteptarea defilării în bloc - înghețata (500 de lei porția), ziarul, povești. La orele 13,00 muzica Infanteriei noastre intonează imnul, Regimentul 38 Infanterie se încolonează. Stabul ordonă încălecarea. Parcă aici sunt somnoros, obosit. În șă simt cum îmi revin puterile. Mergem dreپți în șă, cu fața zâmbitoare către civilii care pe Calea moșilor ne privesc curioși. În jurul Prefecturii încep să ne aplaude câte unul, doi, grupuri mai mici, copii, de pe un balcon o delegație cu un preot strigă „bravo” și ne aplaudă. Cotim spre Piața Unirii în fața cofetăriei Layda - încep

aplauzele frenetice. Strigăte de bucurie nebună. „Clujul e viu, românesc”, fete, băieți îmbrăcați în costume naționale care în ritm sacadat ne strigă „Armata și Regele”, „Patria și Regele”, „Bine ați venit”, „Clujul nostru e românesc”. Ni se întind brațele, ne zâmbesc, aplaudă într'un elan, într'o frenetică beție care mă face să înăbuș plânsul de emoție. Cetesc pe fețele fiecăruia sincera bucurie de a vedea Armata Română. Cu cât ne apropiem pe Regina Maria spre tribună aplauzele devin delirante, florile cad, fetele zâmbesc, palmele aplaudă. Când emoția mea sufletească, mulțumirea, recunoștința este mai mare apare ca din pământ Sandu. Mă ia de mâini și, emoționat, îmi predă un buchet de garoafe roșii, șoptindu-mi că este și un bilet, apoi dispare zâmbind. Cu sufletul plin până la revărsare de recunoștință și de iubire, cu ochii împăienjeniți de lacrimi mă îndrept în șa - se aude ceva din marșul artileriei - se aud megafoanele anunțând „bravi tunari al Colonelului Stăncescu care au luptat și s-au distins. Trecem defilând prin fața lui generalului V. Atanasiu care la vederea artileriei zâmbește, zâmbește mulțumit și Leonida iar episcopul dr. Iuliu Hossu cu un zâmbet patern, cu ochii calzi de bucurie ne privește lung. Dincolo de Arcul de Triumf și tribună apare din nou Sandu. În grabă aranjăm o întâlnire și apoi îmi urmez calea visând până la Someșeni, unde, exact ca și după parada de la Oradea, nu ne așteaptă nimeni și nu s'a găsit nici o posibilitate de cantonare. Îmi duc garoafele la popotă și le pun în apă. Vine Sandu să mă ia. Încă o bucurie. Rodea apare la Regiment, ne îmbrățișăm cu mult drag. Sare și mă duce cu motocicletă în Cluj. Ne ducem la Miți Tante care ne privește cu bucurie și ne îmbrățișează cu drag. Urmează câteva ceasuri de povestiri reciproce despre ultimii ani de când nu mai știam unii de alții. Ea după primul bombardament al Clujul a plecat la Govora unde a stat cu mici întreruperi până în mai a.c. Pubi s-a mutat din nou la Cluj. Casa a fost păstrată de credincioasa și buna Vera care a adus americani în locuință. În ultimul timp însă au suferit enorm din cauza abuzurilor a șase ruși. Vine la Miți Tante Olga Deleu, Domnul Dolchiș, care ne cunosc familia, încă o doamnă. Cu toții ne vorbesc cu entuziasm de armată - simt iubirea, încrederea cu care ne-au primit. Ni se aduc

elogii chiar Regimentului meu. Se plâng de „democrație” dar cu toții speră. Pe străzi sunt însă afișe cu litere de foc „Jos.....”. Crâmpee din viața Clujului atât de străină astăzi mie.. doar atmosfera de la Miți Tante e ca altădată. Crâmpee din trecut. Leonida primit cu ploaie de flori și ropote de aplauze. Episcopul dr. Hossu în calea lui pe jos, urmat de canonici aproape că nu e ridicat pe sus de clujeni. Totul expus cu atâta însuflețire și cu atâta părere de bine. Mândru proiectat de pe lista de discursuri - pete ale zilei pline de soare ce a fost astăzi. La întoarcere ne întâlnim cu Pantelică și Staicu. Stăm în noaptea aceasta la Someșeni. Toată noaptea sunt deranjat cu ordine pentru plecarea unității de paradă la București pentru ziua de 23 August 1945.

11 August 1945

Toată ziua lucrez câte puțin la birou. Stăm la Someșeni de vorbă cu Rodea, Ghiban, Pantelimon, Staicu - comentariile defilării de eri. Dragul meu prieten Traian vine să îmi spună că a obținut 15 zile să plece la București. Am impresia că nu ne vom mai întâlni în scurt timp. Sara turbarea din cauza purtării lui Staicu. Pregătiri.

12 August 1945

La orele 4,00 plec cu gruparea, pe drum fel de fel de zăpăceală. Ceartă cu Topolescu. Itinerariu: Someșeni - Apahida - Râscruci - Iclod - Livada - Băița - Dumești. Generalul Leonida înfuriat. Parte din drum cu trăsura, parte cu motocicletă. La Dumești o sumară cartiruire. Lucrez - apoi la semnat. Seara mă culc din vreme. Sper că mă pot odihni.

13 August 1945

La orele 5,00 plec cu trăsura la Punctul inițial dirijând plecarea unităților. În apropiere de Dej trecem în revistă coloana. Dej - orașel destul de frumos. Generalul Leonida - vorbăria fără rost a lui Adamiu Suntem la Retea, ajungem cu bine la Coldău. (Itinerar: Dumești - Dej - Cuzdioara - Bata - Retea - Cârstești - Ciceiu lui Coldău). Instalați bine într'o casă cu fată și băiat mare, stau de vorbă

cu aceștia și lucrez hârtiile urgente. Bucurie mare în sat de sosirea noastră. După masă, după un ceas de somn continui lucrul până pe înserat. După, cină la zece.

14 August 1945

Mă scol de dimineață. Plec la punctul inițial. Pornesc coloana, apoi mă duc la locul de încolonare al Diviziei III-a, supravegheind plecarea. De aici mă ia Adamiu cu Volkswagen-ul brigăzii împrumutat pentru două zile spre a putea supraveghea mereu Gruparea. La Beclean - Leonida asistă la scurgerea coloanei - calm, elegant, drăguț ca întotdeauna. Deși piciorul mă doare din nou merg în calea coloanei de mai multe ori, spre a-i anunța că este aici generalul. Așteptăm să se scurgă și Infanteria. La plecare, scenă interesantă cu generalul și ostașul din Beclean. „De când sunt nu am văzut general” - „Cred că în Beclean sunt puțini”. Castelul contelui Bethemj. Povestim cu Leonida de Budapesta de altădată, de aristocrația ungară. La despărțire mă întreabă ce este cu desconcentrarea mea. Mă laudă pentru atitudinea mea calmă și plină de răbdare. Mergem cu Adamiu până la Șuiu - Sfântul, unde în casa unui moșier ungar, Fehervary, s'a instalat părintele Cânda cu familia, care ne primește cu un mic dejun și cu multă vorbărie (Nașul lui Adamiu). Timpul se întunecă - plouă puțin. Așteptăm coloana la Măgheruș. De vorbă cu notarul pensionat. Apoi prin Crainivăț la Bistrița unde ne învârtim pela Centrul de Exploatare. Orașul umbrat de alee de castani, clădiri destul de noi, totul îngrijit și frumos. Întrece Dej-ul. La biserica reformată din centru din nou Leonida - ne așteaptă pe noi și coloana. Cumpărături - prețuri fantastice. Aventura cu cele două fete din Măgheruș. Instalarea în satul Jad. Case și curți germane, în felul celor din fostul Protectorat, lumină electrică. În case sunt români, populația săsească întoarsă are loc numai în curtea și dependențele casei lor proprii. Sunt răbdători, deși au fost privați de tot e au posedat. Ai noștri încă stingheri în casele germane. Dau de o cameră mare, curată, un pat însă cam cazon. Cetesc. Leonida la masă, apoi toți pleacă la Bistrița. Seara cu Ghiban și Lazăr.

15 August 1945

Staicu își reia locul lângă Adamiu. Eu plec cu coloana. Treccm prin Rusu Drăgăneni - Joseni - Susenii, pe un timp mizerabil, pe o ploaie torențială care mă udă până la piele. Totuși pe Drumul Bârgăului primesc un buchet de flori pentru care sunt mândru. Drumul nostru trece într'o vale din Munții Bârgăului unde de cca. 24 de ore plouă mereu. Ajungem la destinație către orele 10,00, la Mureșenii Bârgăului, uzi până la piele. Sunt cartiruit la o tânără pereche, într'o bucătărie unde la foc îmi usuc lucrurile. Mă schimb, astfel că pot ieși din nou în ploaie. Leonida la noi la masă. După ce și Cărmeșanu a asistat la întâlnirea în buimac. Satul mic destul de nenorocit, dar oamenii foarte primitivi și bucuroși la vederea ostașilor noștri. După o masă bună, somn până seara. După cină la Ghiban, jucăm o porție de cărți.

16 august 1945

Mă scol destul de târziu. Vremea e tot întunecată, plouă. Lucrăm la Staicu când vine Căpitanul Comșa anunțându-ne cum că ar fi venit un ofițer de la Corp cu ordinul că nu ne mișcăm până la noi ordine, deoarece Divizia se desființează iar noi ne întoarcem spre Cluj și Târgu-Mureș, unde apoi urmează predarea. Staicu se duce la Adamiu - se confirmă vestea. Veselie la gândul că ne întoarcem la Cluj. Mie mi-e dor de Negrilă - toată ziua sunt cu gândul la dânsul. Cetesc și dorm mult după masă. Spre seară mă duc la Ghiban unde dau de Manariu și Pantelimon. Ascultăm plăci, cetim versuri de Al. Vlahuță „Iubire”, vorbim de literatură și de muzică. Ce bine ar fi să-i am pe Ghiban și pe Pantelică la Timișoara. O seară - un amurg atât de gingaș și poetic în acest sat mic de munte unde nourii apasă crestele împădurite. Vine apoi Lazăr și Staicu - mergem la cină. După cină, la Manariu, un lapte cu mămăliguță „ardelenească” (vorba lui Lazăr). Ce frumoase sunt aceste ceasuri de camaraderie și de prietenie.

17 August 1945

Mă trezesc cu lumina soarelui. Senin complet. Regiunea este de două ori mai frumoasă așa. Îmi completez până la zi jurnalul apoi mă du la birou. Staicu îmi spune că va cere învoirea să facem excursia la pasul Tihuța. Obținând permisia, pe la orele 10,00 plecăm cu două docare: Pantelimon, Buruiană și eu, ca și Ghiban, Staicu și Lazăr. Drumul e prin valea Bârgăului, în serpentină tot mai sus spre culmi, pe un drum de 14 km cât facem noi până la mănăstirea Fântânele. O regiune splendidă de brazi, un râu repede de munte, ce își face loc printre stânci și munți, verdeață eternă, acum proaspătă după ploi. Peste tot izvoare, căderi de apă și locașuri ale armatei de honvezi care a avut o puternică linie de apărare aici, cu abataje și cazemate în beton. Pe drum luăm cu noi o veselă româncă, foarte îndrăzneată în apucături și vorbă. Trecem pe la pasul Tihuța, apoi ne oprim la poalele Mănăstirii de la Fântânele. Urcăm dealul până la observatorul din creastă. Se deschide o priveliște dumnezeiască. Facem poze, glumim, „partidul unic sovicăresc”. Drumul înapoi în veselie. După masă, lucru destul de bun. Se aude că ne contopim cu Divizia 6-a la Târgu -Mureș ca apoi contopiți să o luăm spre noua zonă de garnizoană la Bacău - Roman - Fălticeni etc. Seara la Ghiban muzică.

18 August 1945

Încă o zi de așteptare pe o vreme bună, cu soare. Lucrez la raportul informativ lunar, apoi la Ghiban la niște memorii. Se aude că nu ne desființăm ci că ne contopim cu ceva divizie de panduri și vom avea garnizoană lângă București. După masă, din nou la Ghiban, apoi după un somn la Staicu unde este și Rodea, stăm de vorbă. Adamiu a fost la Bistrița, dar nu ne-a adus nici o știre.

19 August 1945

Duminică, după ce avansez spre expediere corespondența, mă întâlnesc cu Ghiban și mergem la biserică. Slujbă greco - catolică însă cu un preot plictisit, care nu se înțelege ce spune. Mai mult femei și militari. Femeile și bărbații poartă costumul național atât de

frumos de pe aici. După slujbă, la Ghiban. Staicu, furios de guturaiul intens, pleacă cu trăsura lui Stăncescu. La înapoiere e jignitor de repezit. Nu iau seama, plec cu Ghiban în preumblare călare, apoi cetesc. La mine e cârciumă în toată regula. La cină un Căpitan De la Biroul 4 nu știe nimic. E teribil că nu mai știm nimic pentru ce și cât mai stăm așa. Acasă din nou cârciumă. La Ghiban, la un joc de cărți. Ghinionul lui Pantelimon care se ciocnește cu motocicletă lui Adamiu, tăind piciorul, nu prea grav, al unui cal de la trăsura Colonelului Stăncescu.

20 august 1945

Mă trezesc de dimineață, la beția unor invitați, cum este Plotonerul Dăiescu, pe care apoi trebuie să-l suport. La lucru nu am chef. Situația în Regiment se înrăutățește din ce în ce. Adamiu este silit să vorbească cu ostașii care grupuri - grupuri ies la raport cerând lămuriri. Se ordonă apel pentru orele 12,00. Staicu este foarte violent cu mine. Acest lucru împreună cu dezolarea ce mă cuprinde la văzul stării de spirit din unitate provoacă o stare de deprimare și de vehemență, care apoi o resimt ostașii cu care mă duc la apelul sub arme. Acolo se îndrugă verzi și uscate pe o ploaie torențială. La popotă vehemența mea se exteriorizează. Nu mai are margini. Acasă, din nou bețivi. Mă culc, Crispac îmi păzește somnul. Cu greu dorm un ceas. Apoi meditez cu ochii închiși că mâine să vorbesc grupării în cadrul ședinței educative. Ca o scăpare vine ordinul de plecare. Mai am de îndurat însă două amărăciuni. Blocotirile de țuică a oamenilor mei și faptul că sunt trimis cu Buruiană la cartiruire. Docarul se strică pe drum. Cu greu ajungem pe la orele 20,20. La Jad - vechile gazde. La mine a sosit adevăratul proprietar, un german mai în vârstă, foarte simpatic. Stăm de vorbă, apoi aștept pe Adamiu, iar după sosirea lui, a lui Staicu, Manariu și Ghiban aștept încă un ceas coloana la lumina lunei. Constat cu amărăciune în suflet că am îmbătrânit. Mușat vine să ceară iertare. M-am calmat, m-am liniștit. După darea ordinului de operații cinez și mă culc împăcat.

21 August 1945

La orele 5,30 plecăm cu Pantelimon cu unitatea parcurgând itinerariul: Jad - Teaca. Povestim glumim în cea mai perfectă intimitate, cu Pantelică drumul fiind foarte plăcut - nu e praf, nu e prea cald, nu avut inspectori. Din regiunea frumoasă și plină cu brazi a Bistriței pornim spre Lărățeni, unde regiunea este cu mult mai domoală. Șoseaua până aici aglomerată cu coloane de cai duși de ruși (zile întregi au trecut coloane de sute și sute de cai duși de ei, cine știe pentruce, cine știe unde?). La Iusa prin surprindere suntem primiți cu ovații, muzică, flori, fructe, discursuri oficiale. „De patru ani vă așteptăm”, zice părintele, la care Staicu răspunde prompt „nu mai plecăm niciodată”. Plini de veselie mergem până la Teaca unde ne aranjăm după mai multe tergiversări. Stau într’o frumoasă și mare casă la o doamnă bătrână. Am răsfoit albume pline cu poze vechi din care rezultă că familia aparține vechilor intelectuali români ardeleni. Primim ordinul că ne ducem în zona Sibiu pentru a fi al doilea Regiment de artilerie al Divizieie „Horia, Cloșca și Crișan”. Regimentul 3 Artilerie „Franța” va fi dat Diviziei „Tudor Vladimirescu”, Regimentul 33 Dorobanți - transformat în Regimentul 1 Care luptă iar Cart. Divizia 10 Infanterie în Brigadă de Care luptă. Sentimente diverse. Nu simt nimic la auzul acestui ordin. Doar mulțumirea că ajung la Sibiu de unde poate mai ușor ajung la Arad. Spre seară la Staicu, lucrăm apoi redactez jurnalul apoi îl scriu pe al meu.

22 August 1945

De dimineață când mă scol sunt ospătat de doamna Bran Eugen - stăpâna casei - o intelectuală din familiile vechi ardelenesti, cu care și cu fata căreia mă întrețin preț de un sfert de ceas. Apoi drumul pe serpentinele și marșurile ce urmează imediat după Teaca. Priveliștea generală frumoasă asupra localității Teaca pe o căldare între munți. Facem cu Pantelimon drumul în bune condițiuni prin Lunca, ajungând la orele 10,30 la Reghin. Orașel simpatic așezat pe colinele unor dealuri. Lume multă pe străzi, piață mare dar totul pare a fi artificial. Poate că în loc de sașii băștinași sunt acum evrei și

unguri cam dubioși. Întorcându-mă din buimacul așezat pe malul Mureșului organizez postul de comandă într'o mare sală reformată. Car bănci, scaune, mut etc. Întorcându-mă după câteva ceasuri mă înfurii groaznic pe agenți: ieșind aproape munți îi observ, îi pun la muncă și le fac raport de pedepsire. Sunt extenuat și deprimat în urma acestor lucruri. După prânz mă duc și dau o telegramă Tăticului de ziua lui, apoi mă duc la cofetărie, prin oraș și mă întorc pe la orele 16 în P.C. unde apare și Leonida. Am ocazia să împac lucrurile cu agenții, dar mă simt extrem de obosit. Cu Ghiban la o bere, apoi la preumblare cu el, cu Pantelimon, Staicu, Buruiană, Lazăr. Facem cunoștință cu fete, prostii. După cină, acasă cu Ghiban mă simt rău, nimic nu mi se pare bine, arțăgos - așa adorm până la miezul nopții când apare un „cuc” de la Divizie cu prostii.

23 August 1945

Până pe la 11,00 la P.C. unde îmi pierd vremea în zadar. Apoi cu Ghiban în căutarea lui Adamiu. S-a hotărât în conferința comandanților de unități să se mărșăluiească pe jos mai bine decât să așteptăm trenul nesigur zile întregi. În Reghin se sărbătorește ziua Armistițiului. Plec cu Adamiu și cu Ghiban la gară unde comunicăm cele hotărâte Diviziei, și cerem aprobarea. Mai apoi în oraș, tocmai când începe defilarea. Satele și-au trimis reprezentanții lor în costume naționale pitorești, băieți și fete care mai de care mai frumoși și bine. În acolo defilarea e caraghioasă, cu care alegorice, oameni îmbrăcați fel și chip, femei cu umbrelă cu copii în brațe etc. Deci, totul „democratic”. În spatele meu (text indescifrabil) și ordonanța lui Nau (ambii germani) își fac observațiile juste. După masă dorm acasă până pe la orele 18, apoi la P.C. până pe înserate. După cină, cu Ghiban și cu Juncu luăm un pahar de vin și ascultăm muzică.

24 August 1945

Vreme mohorâtă. Plouă. Lucrez la jurnalul de operații, însă fără spor. Mă agiț pe chestia trimerii lui Pantelimon la cartiruire. Dubovici pleacă fără voie la Târgu-Mureș. După masă Rodea vine la mine. Îmi povestește pățania lui în legătură cu beția lui Nicolaescu, la Dej - unde Vlădescu îl înjură pe „educatorul” Regimentului 38 Infanterie care la rândul său cere numele de la Rodea. Cum este urmărit de acesta și de Radu. Procesul său sufletesc. Vorbim pasionat și obiectiv. Îl liniștesc. După masă, la niște fete, foarte amară, tip Lazăr. După cina la restaurant, apoi fuga acasă, să dormim, să ne odihnim. Escaladarea zidurilor în miez de noapte, de Lazăr. Pentru prima oară dorm și sunt ceva mai bine, mai liniștiti.

25 August 1945

Lucrez o mică dare de seamă asupra activității Divizionului II/20 în timpul subordonării sale la Regimentul 20 Artilerie pe care o cetește Adamiu la „apelul sub arme” care are ceva statut. Mă întorc singuratic, părăsit de toți. Masa comună începe printr’o întârziere scandaloasă, căci Leonida cu Efrimescu și perechea Epure așteaptă pe stradă, preumblându-se ore întregi. Totuși masa e bună, muzica acceptabilă, atmosfera dictată de Leonida. Ne ține o cuvântare în care puțin emoționat ne atrage atenția asupra faptului că Majestatea Sa Regele are de ținut o mică politică și că avem datoria să fim lângă Majestatea Sa ori când va dori. Nicolaescu: „Vă asigurăm, domnule general, că dacă am știut să ne batem ani de zile pentru interese străine, vom fi în stare să luptăm și pentru prestigiul Regelui nostru. De altfel am fi în continuare.” Se aude că Majestatea Sa Regele nu a luat parte la festivitatea de 23 August 1945 deoarece nu au fost invitați Maniu, Brătianu etc. și că la dorința Angliei și Americii a cerut demisia guvernului cu care aceste puteri nu doresc a trata pacea, nefiind un guvern care să reprezinte patria mea. Guvernul însă, susținut de soviete, nu vrea să demisioneze. Situația pare să fie critică. După banchet Leonida pleacă întreținându-se cu mine câteva minute. „Acum pleci sau nu mai pleci deloc.”? Facem ordinul de operații cu Staicu, apoi îmi expediez corespondența, fac anumite

cumpărături și seara mă duc cu Ivănescu Luțu și (text indescifrabil) - de care scăpând mă duc bucuros acasă la Ghiban care mă așteaptă.

26 August 1945

La orele 5 plecăm spre Târgu - Mureș pe o dimineață splendidă. Pantelimon e trimis la cartiruire și astfel (text indescifrabil) comandă crupane. La Târgu-Mureș lumea asistă pentru ultima oară la trecerea Regimentului redus la divizioanele sale organice. Orașul este foarte frumos, îngrijit și curat, dar absolut nepăsător de trecerea trupelor. O lume elegantă se perindă pe partea umbrită a centrului. Sosim la vremea prânzului în Mureșenii Cristești unde după ce mă schimb mă duc la Staicu. Plecăm cu toții la Târgu-Mureș. Aici, Pantelimon, fost elev al Liceului Militar din localitate, ne conduce pe o alee de tei plină cu vile somptuoase până la liceu. Este un splendid sanatoriu cu parcuri, alee, păduri, clădiri ultramoderne. Și totul a fost făcut de unguri înainte de 1914 ca școală de cadeți. De atunci, între anii 1940-1944 au mai completat școala cu o serie de remize, garaje, manej de călărie și alte edificii ale căror menire nu se poate ști. Livada de pomi, parcul, totul extrem de frumos. Coborâm pe înserat printr'un parc cu pași cadențați toți cinci, sub privirile când nepăsătoare, când pline de dispreț ale populației. După o înghețată foarte bună mergem la cinema (n'am mai fost de mai bine de 10 luni) ca apoi seara să mai petrecem două ceasuri în acest oraș atât de frumos. Leonida, pe terasa restaurantului „Royal” ne salută foarte drăguț. Nicolaescu din nou provoacă scandal, după care este arestat de ruși și reținut până la terminarea actelor de dare în judecată. Eu abea ziua următoare aflu acest lucru.

27 August 1945

Continuăm marșul, însă greșim drumul, ceea ce provoacă o discuție cu Leonida. Ajunși la Boziaș sunt cantonat în colonia „fabricii de sticlă ardeleană S.A. Târnoveni” la trei evreice care îmi pregătesc o baie caldă. După masă, împreună cu Leonida și cu mulți ofițeri vizităm fabrica de opoxid și cea de sticlă. Leonida, foarte elegant și cunoscător și în această materie. Ne cuprinse o mândrie să

fim cu dânsul. Pune întrebări atât de adecvate. Om fin și cult. Golofinger cu un interes caracteristic rasei sale, se interesează de sucursale, reprezentanțe etc., devenind puțin simpatic. De altfel, s-a prea familiarizat între noi. Seara la Ghiban, unde descopăr mai multe poze în albumele gazdei cu Puiu Doboși, am nimerit în locuința simpatiei sau fostei simpatii a lui Puiu, una Cosma - funcționară la fabrica de sticlă - însă dânsa este plecată în concediu. Mamă sa, o bătrână țarancă. După aceea, într'o atmosferă total falsă, lângă un vin splendid stăm de vorbă mult despre fii gazdei.

28 august 1945

Continuăm drumul în jur de orele 6 pe axul Boziaș - Blăjel - Mediaș. Drumul e prin serpentine foarte frumoase, părea că ajungem pe o creastă de unde se vede valea orașului Mediaș. O priveliște de toată frumusețea. Mă bucur mult de această vedere. Coline pline de vii, de livezi cu pomi. La intrarea în oraș îmi ese în cale o femeie mai bine îmbrăcată și mușcându-și buzele îmi întinde un buchet, după care aproape plângând mă întreabă: „Pe fratele unde l-ați lăsat?”, pentru ca apoi să plece plângând în hohote. Din această clipă buna mea dispoziție este pierdută. Devin nervos, nemulțumit, deprimat. În centrul orașului totul e plin de roșu sovietic. Se aud fel de fel de zvonuri de conflictul între Majestatea Sa Regele și guvern. Mergem până la buivac. Se organizează o defilare pentru după masă. Eu renunț, apoi îmi pare rău. Sunt capricios, nervos. Cartiruit din nou la jidani. Irina Ruder, extrem de amabilă, mătușa lui Stern Constantin., comisar atotputernic la Arad. Și ea și fratele ei entuziasmați că fiul primul procuror Gitta este oaspetele lor. De vorbă cu dâșii sunt foarte grijuliu. După masă asist apoi la defilarea foarte bine reușită, în ploaie de flori și aplauze nesfârșite. Îmi pare bine din tot sufletul pentru această reușită și în special că Adamiu a avut ocazia aceasta. Fratele său comandorul l-a felicitat și l-a sărutat în public. A urmat apoi distribuirea cadourilor de către delegații „Apărării Patriotice” care își încheie cuvântarea prin aclamarea guvernului Groza. Din ce în ce mai obosit aflu de invidia cu care privește Staicu prietenia mea cu Ghiban. Iau apoi parte la o preumblare pe principala Mediașului,

fiind părăsit de toți. La intrarea în grădina „Vânători” unde trebuie să fie banchetul, mă decid să nu iau parte. Dar vine Rodea și mă ia de braț. Stau cu ei la masa gazdei mele care e foarte mulțumită și veselă în uniforma de Crucea Roșie. Atmosfera plăcută, răspândită de doamnele din Crucea Roșie, adevărate intelectuale. O conturbă doar discursurile nesfârșite ale civililor de diferite nuanțe ale culoarei roșii. Adamiu însă, întrecându-se pe sine, stoarce lacrămile auditoriului. În schimb, Rodea, Andreescu și Eliade nu ne prea fac onoare. La un moment dat plec acasă, obosit, plictisit și foarte singuratic, cu inima otrăvită de atâta „democrație”. Apoi, neputând intra în locuință, reapar la petrecere care e pe sfârșite. Irina ne ia de braț și pe Manariu și mergem acasă, unde vine și Lazăr încurcat cu servanta. După o cafea neagră ne culcăm în sfârșit, în jur de orele 2,00.

29 august 1945

La orele 5,00 plecăm prin Copșa Mică (aici ne primesc cu flori și fructe) - Fruna - Agârbiciul - până la Seica Mare, unde Pantelimon mă cartiruieste cu dânsul la o casă de sași. Începe dezintoxicarea cu acești oameni creștini germani. De vorbă cu soția gazdei - îmi arată poza fiului ei unic, plecat la formațiile S.S. Apoi dormim cu Pantelimon până seara și de seara până dimineața. Adamiu a vorbit cu Stăncescu la telefon. La Sibiu cazărmile sunt pline cu ruși, deci vom merge într'un sat de lângă Sibiu (8 km. West), Cristian sau Groșan.

30 August 1945

Ultimul marș: Huși - Slimnic - Șura Mare - Sibiu - Turnișor - Cristian unde ajungem la orele 14,00. Căldură, praf, oboseală. Am un acces de nervi și o ieșire revoltată pentru lipsa de prevedere a celor cu cartiruirea. Apoi mă liniștesc forțat, ca să mă simt obosit și extrem de sătul de toate. Sunt cartiruit la niște sași care la auzul faptului că știu nemțește mă primesc foarte bine. Stabul e drăguț cu mine, dar de desconcentrare nu se prea aude. Au contraire.

31 August 1945

De dimineață aranjez cabinetul, apoi birourile mele și cabinetul ajutorului. Sunt plictisit și fără nici o urmă de poftă de muncă. După conferința ofițerilor aud că deocamdată nici vorbă de desconcentrare. Sunt foarte abătut pentru acest motiv. Popota ia proporții, toți ofițerii Regimentului luând masa împreună. De vorbă cu Dunca despre cărți. Dorm mult și parcă nu mă mai satur de somn. Seara la Ghiban unde mai este ceva din vechea veselie care ne-a unit. Staicu, Manariu, Pantelimon, Buruiană, glume ca altădată.

1 Septembrie 1945

O zi senină și caldă, ca acum șase ani când s'a început războiul. Câte nu s'au petrecut de atunci, câte succese și câte mici prăbușiri. Răsfoesc Revista fundațiilor Regale căci nu am ce lucra. Mașina de scris e în curs de reparație. Mă duc la Colonel rugându-l să-mi dea drumul. Foarte drăguț îmi spune că a intervenit la Divizia noastră nouă care este într'o altă situație și că în cazul cel mai rău îmi va da două luni concediu, în care timp se va soluționa problema rezerviștilor. Sunt abătut și obosit sufletește pentru că nici de astă dată nu voiu putea pleca. Ghiban intervine pentru ca Negrilă să fie trimis la Regiment, dar se aude că și-ar fi obținut mutarea și că ar avea un copil născut la șapte luni. Lazăr face observații malițioase. Stupida afacere cu joaca calificativă a lui Făcăoanu, apoi furtul ceasornicului de aur mă dezgustă și mă obosește din nou. Seara la Ghiban cu Staicu și Juncu. „Dughine, găluște cu prune”. Apoi acasă, îmi aranjez lucrurile, culcându-mă repede.

2 - 4 Septembrie 1945

Zile uniforme și destul de searbăde. Lucrez anevoie la jurnal, la câteva hârtii, fără ambiție și plictisit. Nu mă simt bine deloc după povestea cu ceasul furat. Dar nici de altfel nu am cu cine sta de vorbă. Ghiban e foarte ocupat, ceilalți parcă nu mai țin la mine. Pantelimon e plecat la Pitești. Seara de obicei jucăm cu Ghiban și Staicu. Problema hrănirii este serioasă. Toată lumea e veșnic flămândă. Tante Ida mă așteaptă la Sibiu.

5 Septembrie 1945

Continuăm și terminăm cu Staicu lucrarea cerută de Divizia 2 vol. „Horia, Cloșca și Crișan” asupra activității desfășurate de Regiment în Campania din West. Stabul mă cheamă la încadrarea Regimentului cu subofițeri, în baza ordinelor primite. Eu rămân disponibil și astfel voi pleca acasă în curând. Primesc o scrisoare de la Negrilă prin care mă anunță de nașterea fiului său „Cezar, Alexandru, Corneliu”. După masă plecăm cu Manea, Staicu și Lazăr la Sibiu. Pe soarele tomonic care îmi place atât de mult reflectez asupra frumuseții faptului de a fi tânăr de tot alături de o soție copilă și ea și a avea și un moștenitor. Staicu tot drumul ține lecții lui Lazăr pentru că nu a pregătit bine transportul la Sibiu. E foarte agasant. Ajunși în Sibiu mergem direct la muzeul Bruckenthal unde ne deschide mama ghidului de altădată, el fiind ridicat împreună cu soția sa de către ruși. Parcurgem cu catalogul în mână repede sălile cu galeria de tablouri, fără a ne putea opri mai îndelungat înainte a câte unei opere. De altfel, cele mai valoroase piese, de exemplu Van Eych-ul, sunt încă împachetate. După aceea mă despart de ei, fac cumpărături și observ acest Sibiu plin de ruși de astă dată. O vizitez pe Tante Ida care este foarte bucuroasă de a mă primi și stăm de vorbă până se înserează. Soția lui Emil, o femeie foarte inteligentă și valoroasă dar o fire închisă, niciodată nu se știe ce are. Nu suferă radio, muzică? Emil este plecat la Cluj în concediu. Seara, preumblări sub pomii cărărilor luminate. Lume bună la „Boulevard”. Din nu știu ce motive Staicu întârzie și acum și Lazăr se răzbună, lăsându-l în Sibiu. Eu am remușcări deși nu sunt cu nimic vinovat. Ajuns acasă mă așteaptă masa adusă de Karl plus strugurii pregătiți de bătrână. Închei o scrisoare pentru ai mei pe care o ia Karl mâine și mă culc cu gândul la Staicu.

6 Septembrie 1945

Prima jumătate a zilei trece prin recopierea lucrării, pe care în manuscris o am și eu. Staicu nu vrea să discute asupra rămânerii sale la Sibiu aseară. Dar constată că eu nu pot fi vinovat. Stabul e foarte

drăguț cu mine. Pleacă și contingentul 194 desconcentrat. La mine vin să-și ia rămas bun: Sergentul Cazan și Sergentul Lochinger Karl, care numai că nu plânge. S'a încheiat deci și acest capitol. Îmi pare bine că am scos adeverințe de comportare bună tuturor germanilor care numai au cerut de la mine acest lucru. Ziarele aduc detalii asupra capitulării Japoniei. Dr. Groza însoțit de numeroși membri ai guvernului se află la Moscova pentru a reglementa anumite chestiuni între cele două guverne. Londra și Washington-ul se miră cum de nu pleacă de la cârma țării. Maniu se află la Sinaia, unde este și Majestatea Sa Regele.

7 - 8 Septembrie 1945

Vremea se schimbă, e mai înnorat. E mai răcorire. Citesc romanul „Catrina soldat” din războiul 1914-1918 Alsacia - Lorena. E interesant, dar defetist, ebraic. Lucrez la inventarierea hârtiilor birourilor mele. Conferință plicticoasă cu organizarea Regimentului și mai plicticoasă. Imnul rapsodic iarăși. Descopăr poezii splendide de P. Cerna: „Șoapte”, „Zile de durere”, „Aprilie”. Cetesc „Gesta Berling” - un capitol splendid: „Seceta”. La New -York se anunță că în urma cererii de asistență a Majestății Sale Regelui de a executa schimbul de guvern cu care nu vreau să trateze U.S.A. și Britania, U.S.A. a intervenit la Moscova cerând să i se deie lui Molotov încuviințare de a trata la conferința miniștrilor de externe această problemă. Moscova refuză însă categoric de a discuta chestiunea cabinetului român. E deprimant. Mă gândesc pentru prima oră să-mi părăsesc țara, plecând în Elveția. Natural, idei proaste, dar prefer să muncesc acolo ca măturător de stradă ca aici în porcăria asta iudeo - bolșevică.

9 Septembrie 1945

Am obținut ordinul de lăsare la vatră, după ce Stabul ne-a spus câteva cuvinte de despărțire. Sunt foarte abătut și violent, nici nu știu de ce. Mă tem de viață, ceea ce îi mărturisesc lui Ghiban, însoțindu-l prin soarele tomatic de-a lungul Cibirului. Adamiu drăguț la despărțire. Stabul mișcat de cuvintele mele. Îmi aranjez lucrurile.

Am primit două scrisori de acasă cu datele 11 și 16 August a.c. Ghinionul cu haina și paltonul lui Tăticu. După masă, la P.C. lucrăm frumos cu Ghiban și Câdea. Invitațiile cu „Partidul Unic Sovicăresc”. Pantelimon - în trei petrecem ultima seară la Ghiban, mâncând găluște cu prune. Mă despart în parte de fiecare din ofițerii mei, mai cald de Rodea și de Lucan, Pantelimon, bineînțeles. Ghiban va călători cu mine.

10 Septembrie 1945

Mergem la Sibiu cu Pantelimon și cu Ionescu Luțu cu o căruță, după ce Staicu mă îmbrățișează și mă sărută mulțumindu-mi pentru serviciile aduse. Soare frumos de toamnă, glumim cu Pantelimon, căci Staicu s'a răzbunat cu lăsarea lui Lazăr + Malev + Manaciu + Buruiană la Sibiu. Ajunși la Sibiu, fac cumpărăturile propuse. Ajungem la gară unde Pantelică repede îmbarcă în coletăria rapidă și pleacă. Cu Ionescu la Tante Ida - palavre național - politico - sociale nesfârșite. O masă bine în doi, apoi vine Luțu. Vedem un film slab cu Sylvia Sidnei. Seara rummy cu cărți în specifica atmosferă de la Tante Ida. A fost totuși foarte drăguță și bună cu ambii.

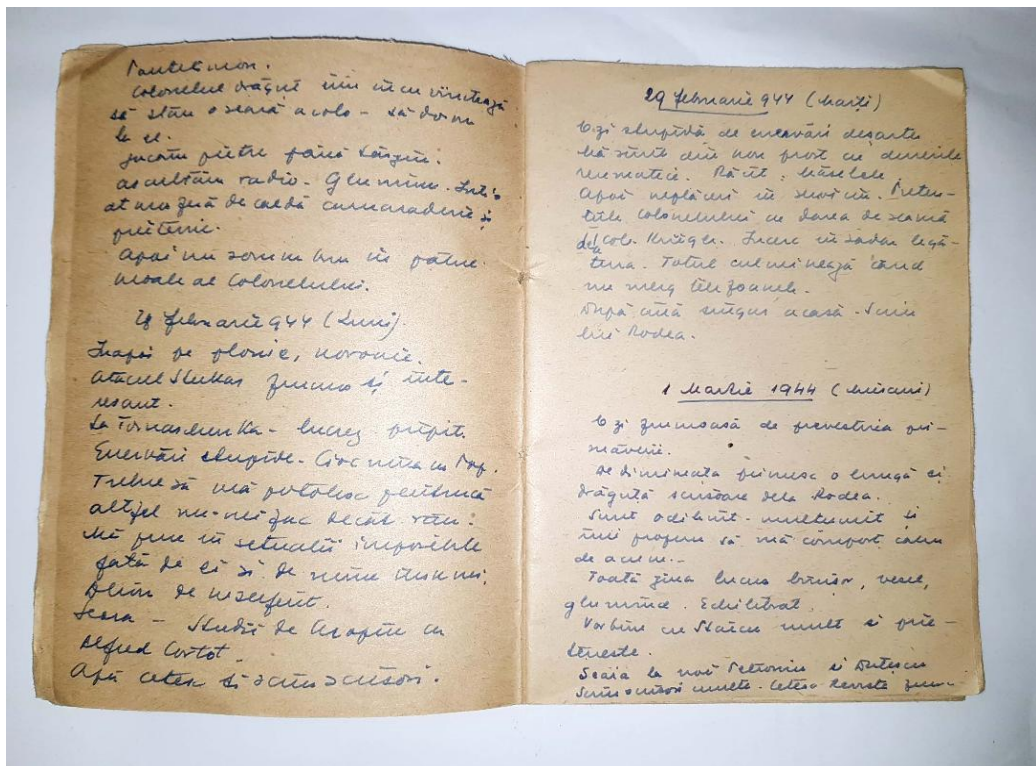
11 Septembrie 1945

La orele 9,00 plecăm din Sibiu, deci cu un ceas întârziere. Merge foarte greu trenul și pentru că mi-am propus să nu mă enervez nu o fac, dar răbdarea noastră este pusă la grea încercare. Călătoresc cu Ghiban și cu Ionescu. Așa la orele 18,00, după interminabile staționări și manevre prin gări ajungem în gara Vințul de Jos. De aici plecăm la orele 22,00, după ce ne-am putut delecta un țigan cu pantaloni, lăutarul „specific ardelean” și câteva personaje demne de Caragiale. Drumul se prelungește, mergem foarte rapid până la orele 7,00.

12 Septembrie 1945

Ajung acasă desconcentrat după cinci ani și trei luni de serviciu militar. Ai mei cam oboșiți în lipsa servantei, dar extrem de

drăguți în primire. După ce mă schimb în civil aranjez anumite chestiuni cu Iosif Hoflinger, ordonanța lui Ghiban. După masă o baie reconfortantă, apoi toți patru la filmul (text indescifrabil), cu Karady Katalin... etc. Mi-a plăcut foarte mult. Melodia mă obsedează - este aceea a anului 1940, ultima primăvară când am fost cu Elisabeta, când am pierdut-o măritându-se cu Walter. Pentru mine de asemenea a fost (text indescifrabil), atunci am găsit scăpare în uniformă. Dar acum mă întorc mai singur ca vreodată într-o lume străină. În pauză se cântă plăci vechi (text indescifrabil în limba germană). Pentru o clipă în biserică îmi fac reproșuri că am luat și noi parte la pustiirea acelei Ungarii, chintesența aristocrației. Seara povestim la masă apoi îmi scriu jurnalul. Cu atmosfera filmului, cu melodiile vâjâind în urechi închei acest jurnal, reluând locul meu în sânul familiei de unde acum cinci ani am plecat. În jurul meu domnește haos, cercul meu (text indescifrabil) în toate părțile ideile mele periculoase. Și Elisabeta? Unde este dânsa? O s'o mai revăd vreodată?

Pauzele non.
Colonelul dragut' mii' in cu' vintaze
se stau o seara' a colo - sa' dormi
le ei.
jucata' pietre' faine' la' gura.
as' alt' tain' raris. Gle' mii'ne. La' 6
at' un' gura' de cal'ba' carmaraderi' si
guit' taini.
Apas' un' sora' un' bun' cu' o' tainu.
moale' ac' Colonelului.

17 februarie 944 (Luni)

Trapai' pe' glorie, noroniu.
Atacul' st'el'car' gura' cu' tute-
scant.
La' Toros' d'ur'ca - luncy' p'ropit.
Elevat'ri' el'g'it'le. Goc' m'eta' cu' dog.
Tut'le' sa' un' pot'ol'os' p'et'it'ruca
alt'fel' un' - un' gura' el'c'at' r'eta.
Mii' gura' in' actual'ia' r'ispon'ibile
gata' de ei' si' de m'ine' r'is'cu'ne.
Glor' de m'is'c'ip'it.
Seara - S'ub'it' de la' gura' cu'
Alfred Cortot.
Apa' c'eter' de' s'c'it'ia' d'ic'it'ori.

29 februarie 944 (Marți)

Cozi' el'g'it'ia' de' cre'at'ia' de'parte
de' t'ut'le' d'ici' non' p'rot' cu' d'ic'it'ia'
re'com'it'ia'. P'ot'it' - l'it'it'ale.
Apas' m'eta' un' in' s'c'it'ia' d'it'it' -
t'it'le' Colonelului' cu' s'c'it'ia' de' s'c'it'ia'
de' colo. R'it'ig'le. F'ac'it' cu' s'c'it'ia' leg'it'
tura. Tut'le' cul' m'is'c'ip'it' t'ainu
m'is'c'ip'it' t'it'ig'le' s'c'it'ia'.
Dupa' t'it'ia' t'it'ig'le' ac'at' - t'it'it'
de' R'od'ea.

1 Martie 1944 (Miercuri)

Cozi' gura' m'is'c'ip'it' de' p'et'it'ria' cu'
m'is'c'ip'it'ia'.
de' d'ic'it'ia' gura' m'is'c'ip'it' o' luncy' cu'
d'rag'it'ia' s'c'it'ia' de' R'od'ea.
S'unt' o' d'ic'it'it' - m'is'c'ip'it'ia' si'
t'it'it' p'rop'it'ia' cu' m'is'c'ip'it'ia' c'eter'
de' ac'at'ia'.
T'it'it' gura' luncy' d'ur'ca, v'ic'it'
gl'ur' m'is'c'ip'it'ia'. E'c'it'it'at'.
V'orb'it'ia' cu' R'od'ea' m'is'c'ip'it'ia' si' p'it'
t'it'it'ia'.
Se'ara' la' noi' Petronia' si' R'od'ea'
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'. L'it'it'ia' d'ic'it'ia' p'et'
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'. L'it'it'ia' d'ic'it'ia' p'et'

25 februarie 944 (Vineri)

Ac'at'ia' t'it'it'ia' d'ic'it'ia' m'is'c'ip'it'
d'ic'it'ia' de' o' c'it'it'ia' t'it'it'ia' de'
m'is'c'ip'it'ia'.
P'et'it'ia' si' s'c'it'ia' de' ac'at'ia', o' v'ic'
l'it'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia' cu'
gura' de'la' luncy' t'it'it'ia'.
S'unt' m'is'c'ip'it'ia' de' t'it'it'ia' si' m'is'
si' o' t'it'it'ia' l'it'it'ia'. Luncy' cu' d'ur'
f'ac'it'ia' de' t'it'it'ia'.
"t'it'it'ia' de' t'it'it'ia" cu' ei'.
S'unt' m'is'c'ip'it'ia' m'is'c'ip'it'ia' la' d'ic'it'ia'.
F'ac'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia', de' col'at'ia'
t'it'it'ia'. P'ot'it'ia' gura' m'is'c'ip'it'ia' de' gura'
cu' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Apas' luncy' gura' t'it'it'ia'.

26 februarie 944 (Sambata)

F'ac'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
F'ac'it'ia' de' t'it'it'ia'. Luncy' de' p'et'
m'is'c'ip'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.

F'ac'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
F'ac'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
F'ac'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.

S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.

Un' sora' un' bun' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.
La' noi' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.
Apas' un' sora' un' bun' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.

27 februarie - Duminica - 944

de' d'ic'it'ia' m'is'c'ip'it'ia' Pauzele' non - cu'
p'et'it'ia' de' d'ic'it'ia'. S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.
S'unt' o' d'ic'it'it' m'is'c'ip'it'ia'.
gura' m'is'c'ip'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Apas' un' sora' un' bun' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.
Luncy' d'ic'it'ia' de'la' gura' m'is'c'ip'it'ia'.

Se e crea se'nua la gaurdul ca
ne tu' mairu' tati ite' dunt eu' guri
acasa si noi toti' trei poate
se prau.
Sunt etrus de vitalitate dnu' hore
si ma' las dorina' dnta de
a celtite stane' impozabila.
Succu' tutei' scuti' dnu' uva, da' guri
Totul este ca nu' ne pti' dnu' nu'
va, caru', ca' repetarii' uval' dnta.
Va veu' ite' tringur' mairu' -
si' aste' poate' si' dnta de dnta
luni. Va' vna' dnta' vada.

6 - 31 Aprilie 1944

In acest interval de timp eveni-
mentele de succes cu o negociere
si' mairu'.

Col. Stancu este detasat la coman-
da Brig. 10. br. pe tringur' concubie-
luni' si' dnta.

Col. Adamiu' gura' comanda' hore.
U' no' si' un' gura' in prima' zi
la P.C. operativ' va' ma' p' gura'
si' si' gura' la se' ual' ceva
corespunde'.

Tabach ma' sa' cu' uasina. La P.C.
este' dnta' agara' de manare' case

si' si' mairu' sa' into' acolo si' se
scu' cu' "camu' gura" atagoru-
luni' Colonelului.

Stancu este un' om gras, bine
conserval' si' impu'it, ca' este gura'
in' modu' si' a se' dnta, mairu'
cila. Dar gura' pte' mult' fond
si' care' a' tringur' mairu' mairu' a
dnta' gura'.

Am' gura' si' la P.C. E'ps - unu' si' cu
negu'it' pe' Rodca. Et' si' cu' Pautu' mairu'
mairu' negociate' pentru' mairu' ceva'
de poate' mairu' "element' mairu'".
Ma' am' simtit' ca' mairu' dnta' dnta'
la P.C. operativ'. Ca' mairu' ca' mairu'
Facitate' si' la mairu' la P.C. operativ'
si' ca' comu' dnta' operativ' si' dnta'
formabile' la Tomarshenka.

Pe' gura' - e' la mairu' agroape' gura'
de dnta. In' mairu' mairu' gura'
gura' de art' lerie' pe' creste.

Ma' mairu' ca' mairu' la Tomarshen-
ka.

Mairu' dnta' dnta' gura' de lupte' gura'
mairu' de dnta' 7 si' 8 Aprilie.

In' aceste' zile' dnta' de gura' sunt
absolut' atagaru' pe' mairu' si' colabo-
ry' cu' mairu' dnta' dnta' la
condicere' operativ' mairu'.

In' seara' de 7 - dnta' ca' dnta' cu' dnta'
dnta' o' mairu' dnta' dnta' - in' dnta'

A doua zi (19 Aprilie) gratie energiei
in' temeritate' personale ale lui Col. Stancu
recom' mairu' dnta' pe' un' mairu' dnta'
comercial' "Liviu Becker" Impresaria
cu' mairu' si' dnta' dnta'.

De gura' mairu' suportarii' unu' dnta'
dnta' pentru' mairu' de art' lerie' si' au-
gura' un' dnta' mairu' de art' lerie'
si' mairu' dnta' agropiere.

Pe' mairu' dnta' dnta' de ceata' dnta'
gura' pe' mairu' de larg. In' mairu'
ata' ca' mairu' art' lerie' si' A. repe' dnta'
Impresaria' dnta' dnta' dnta', dnta'
pe' ca' mairu' dnta' dnta' gura'
a' gura' dnta'.

Ma' dnta' e' mairu'. Ma' gura' dnta' la
dnta' la' ca' mairu' mairu' gura'
a' dnta' gura'. Dar dnta' mairu' dnta'
dnta' protegura' de ceata', de
dnta' - dnta' de dnta' dnta'.
si' de o' mairu' dnta' la mairu' gura'
si' dnta'.

In' banca' mairu' dnta' dnta' pe'
dnta' si' suportarii' gura' in
dnta'. Ma' dnta' a' dnta' este'
si' mairu' dnta'. Valurite' dnta'
mairu' dnta' dnta' - si' de
dnta' dnta' dnta' dnta' dnta'
ca' dnta' in' Constanta.

Așa m-a călărit de scriere,
 pe-a mână de elocvenție scoare
 totul are un aspect fals
 pe-a tot felul de bronșe
 scrie, unu de genake de
 avon!
 Să-mi în cămărușă pleaci la
 Jantur anti ca unde lo. Cal Thiel
 organizarea aparatura în cadru
 din ce ce toate elementele ce
 mi din gata. Cu pistolul oprește
 omenii și se în cadrași cămă
 poate.
 În Tomaclovka așteptam să cămă
 întinerit. Dar dintr-o dată
 omenii Regimului meu se
 pleci din sat. Pleacă și în 2/10
 moloizat spre Kisk, unu
 și scrie pozitive la gâzbur
 "Tulcea".
 În apropierea lor della petag. Thiel
 adunare mi din ordin să rămân
 pe loc să vădru în toate ele-
 mentele ce au mai veni din
 gata spre pozitive della Kisk.
 Mătră dai agenții: Kholobay și
 Cășan, cu care respectiv, precum
 cămă lui Partel' non.
 Cămă poate numai și unu în

marina și așa scrie în cămă
 și pleacă spre Bălănești - unde
 vom avea P.C. operativ.
 Se înostrează. În sat pe-a tot
 sunt numai unu de epava
 nelo noștre.
 În cale și plec spre capătul sa-
 lului unde se află acum și cel
 stă în loc. De la cămă și se cămă
 apu. atâd că am cerut în cămă
 celăl răcă să cămă frizo neri.
 Într-o lungă noapte adunare, Kholobay
 mai mult Menzer cu abuzant
 sau. Adunare de adunare abuzant
 melare, gata să tîie ce spune.
 Cămă să plece spre tîie în gine
 se cămă și Padea. Adunare
 și în Hănești pleacă. Cu răsărit
 evacuăm aparatele de radio și
 mă mult unu ce am mai ră-
 mado.
 Măce activitatea bombardierilor
 de noaptea a „fără pălelor”. De
 adaptare în paturile din
 gata cămă unu: se cămă Padea,
 Kholobay, Chikova, Treșov
 meste orăș, cu unu.
 Pe Padea și am rămân în

Din martie 1944

Edi no cere de primăvară.
 Gnozia curvatură, cu agătară apro-
 piate anatolice.
 Telegram, nemi, la tone, mi-
 niti etc - etc.
 Din totu mai învârtit
 Să-mi pleacă în Ploșchi-le Bogade
 Jera și a bio - și am exponențio-
 zantă cu ocupare Ungaria de către
 germani. Dar ardealul nostru ?
 Rămân au alții în țară pe o lă-
 gime de 50 km.
 Jera de vorbă cu oberst. Schultze
 și scrie jurnalul.
 22 Martie 1944
 Pleacă germanii. De desparturii
 Adunare.
 Pleacă în doctorele de pe la Coloni.
 Vorbu de Ungaria - de doctor
 meste das dîrele Padea și în gine
 gestică aristocratică bedușă
 și de tot scrie scrie în dîre
 tîie dîre gestică în hănești
 tîie. Într-o hănești hănești gestică
 chel.
 Ei sînt sînt interesant was der
 doctor meste.

Am spăter bad mîltag die
 Ruder greizig au bei Aschke-
 sam, Tarchan und rîstchik
 Karanly (in dîre Absch mite)
 Ein sehr starkes Trommelgeräusch
 wurde der Anfang der Angriffs
 der Feinde gelyng es war bei
 14h zu sehen schritten und unter
 Schüssen beruhte lîttle in gestică
 bei uns sind gestică Plümmete
 (Cricănen 10-Quarta C.) sind 3 tote
 Padea kann nicht nach Hause
 fahren trotz einer Anstanz de de-
 gelkommen ist, weil se Padea
 ist in einen deutschen Standpunkt
 Ich muss den Plümmen horten. —
 23 Martie 1944
 AC Hănești arde „magare
 în tîie” - „apoi” dîre completă.
 Ave un vizită multă. Tot go meste
 de a tîie și lo.
 Măce Partel' non - și adunare
 spune cămă a unu la cămă